

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 26 Φεβρουαρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 756

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

QATARGATE

Στο φως οι διάλογοι της Καϊλή μέσα από τη φυλακή

Τις συνομιλίες που είχε η προφυλακισμένη Εύα Καϊλή με την αδελφή της και με τον πατέρα της, μέσα από το κελί -τις οποίες ηχογράφησαν οι βελγικές αρχές- παρουσιάζει η «Κ», σε συνεργασία με τη Le Soir και τη La Repubblica. Οι διάλογοι αφορούν και τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων. **Σελ. 20**

ΟΛΓΑ ΣΤΕΦΑΝΙΣΙΝΑ

Η Ρωσία πρέπει να λογοδοτήσει

Η ρωσική εισβολή κατέστησε σαφές ότι «πρέπει να υπερασπιστούμε τη δημοκρατία και τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής στο πεδίο της μάχης», δηλώνει στην «Κ» η Ολγα Στεφανίσινα, αναπληρώτρια πρωθυπουργός της Ουκρανίας. **Σελ. 21**

ΗΛΙΚΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Αύξηση των ηγετών κάτω των 45 ετών

Μία από τις σημαντικότερες τάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι και η σχετική αύξηση των ηγετών που έχουν ηλικία κάτω των 45 ετών, φτάνοντας στον αριθμό επτά από τους 27 το 2022. **Σελ. 11**

ΕΛΛΑΔΑ - ΕΚΛΟΓΕΣ

«Κόψτε τη συζήτηση για το μετά»

Το μήνυμα ότι πρέπει όλα τα στελέχη να αφοσιωθούν στον εκλογικό μαραθώνιο και όχι να συζητούν ποιο χαρτοφυλάκιο θα αναλάβουν μετεκλογικά στέλνει μέσω συνεργατών του ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης. **Σελ. 17**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Α. ΟΜΗΡΟΥ
Αποκατάσταση της εντιμότητας στον δημόσιο βίο. **Σελ. 16**

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ Κ. ΤΣΟΥΚΑΣ
Πολιτική, προ-πολιτική, και απολιτική πολιτικοί. **Σελ. 11**

ΑΝΤΡΟΣ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Προβλήματα των νέων στις αγροτικές περιοχές. **Σελ. 6**

Νέοι ρόλοι στη σκακιέρα του ΔΗΣΥ

Το σκηνικό στη Δεξιά αναδιαμορφώνεται με την ανακατάταξη στελεχών και διαφοροποιημένη φιλοσοφία

Η αποχώρηση του Αβέρωφ Νεοφύτου από την Πινδάρου και την κούρσα των εσωκομματικών εκλογών προκάλεσε ηχηρό θόρυβο, ωστόσο δεν ήταν η μόνη απόσυρση.

Μία σειρά στελεχών που δοκιμάστηκαν και πλήγηκαν από τη δεκαετία της διακυβέρνησης Αναστασιάδη δίνουν χώρο σε νέα ηλικιακά στελέχη να παρουσιάσουν

την πρόταση αναδιαμόρφωσης του ΔΗΣΥ. Ήδη υιοθετείται από τους δύο υποψηφίους για την προεδρία η τακτική του Νίκου Χριστοδουλίδη, καθώς θεωρείται ενδόμυχα

πως αυτό θέλει η κοινωνία και θα διαφανεί αν θα πετύχει ή αν θα μπει το κόμμα σε νέες περιπέτειες. **Σελ. 4**

✔ Τα καμένα ιφτέρω ενός Έκαρου. **Σελ. 5**

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Φέρω βαρέως τη μη λύση

Ο απερχόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης σε συνέντευξή του κάνει απολογισμό της δεκαετούς θητείας του και μιλάει μεταξύ άλλων για το Κυπριακό, αλλά και για το μεγάλο κεφάλαιο των πολίτογραφήσεων. **Σελ. 7**

ANNITA ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Στόχος μου η ενότητα του ΔΗΣΥ

Η πρόεδρος της Βουλής και διεκδικήτρια της ηγεσίας του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου αναλύει τους λόγους για τους οποίους διεκδικεί την προεδρία, πώς προτίθεται να αλλάξει το κόμμα και αν πίσω της βρίσκεται ο Αβέρωφ Νεοφύτου. **Σελ. 8**

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Το ΑΚΕΛ δεν βολεύεται στο 22%

Ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου ξεδιπλώνει το όραμά του για το πώς το κόμμα της Αριστεράς θα ανοίξει περισσότερο στην ευρύτερη κοινωνία και ποιες είναι οι σχέσεις του με τον ενδιάμεσο χώρο. **Σελ. 10**

Τελευταίο αποκούμπι η πίστη

Περί τα 800 μέλη της χριστιανικής ορθόδοξης κοινότητας, ανάμεσά τους και πολλά παιδιά, κατέφυγαν μετά τον καταστροφικό σεισμό από την Αντιόχεια στην περιοχή της Μερσίνης. Αρκετοί φιλοξενούνται στον ιερό ναό των Αρχαγγέλων (φωτογραφία), περίπου 70 διαμένουν σε ένα ξενοδοχείο και άλλοι σε ντόπιους. Ο πατήρ Παύλος μίλησε στην «Κ» για το πλήγμα που έχει υποστεί η ορθόδοξη κοινότητα από τον σεισμό. «Ευχαριστούμε την Ελλάδα για τη στήριξή της» λέει στην «Κ» ο Φακρετίν Αλτούν, διευθυντής Επικοινωνίας της Τουρκικής Προεδρίας. **Σελ. 18-19**

Στην Αθήνα με το μυαλό στο Κίεβο

Επίσκεψη Αντονι Μπλίνκεν

Οι ανάγκες του πολέμου και ο στρατηγικός ρόλος της Ελλάδας κυριάρχησαν στην ατζέντα των επαφών του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα, «Ήταν σαν διμερείς με την Ελβετία» δήλωσε. **Σελ. 18**

Εργα 30 εκατ. για τα ορεινά θέρετρα

Και χορηγίες για ποιοτική αναβάθμιση παραδοσιακών χώρων εστίασης

Με σχέδια που αφορούν έργα ύψους 30 εκατ. ευρώ και τα οποία χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης τίθενται οι βάσεις για αναβάθμιση και ενίσχυση του ποιοτικού τουριστικού προϊόντος σε ύπαιθρο, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές της Κύπρου. Στα 7,6 εκατ. ευρώ το σχέδιο Χορηγιών για αναβάθμιση Παραδοσιακών Χώρων Εστία-

σης ή Πώλησης Παραδοσιακών Προϊόντων Διατροφής. Στις πρόνοιες του σχεδίου γίνεται ξεκάθαρη η στόχευση για την εισαγωγή της τεχνητής νοημοσύνης και της χρήσης της τεχνολογίας εντός των μονάδων. Εκκρεμεί το σχέδιο χορηγιών για υποδομές υγείας και ευεξίας, ύψους περί των 10 εκατ. ευρώ. **Οικονομική, σελ. 4**

Βολιδοσκοπήση για επανεκκίνηση Ε.Ε.-Τουρκίας

Ενταξιακές διαπραγματεύσεις

Βολιδοσκοπήσεις για επαναφορά των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, «υπό προϋποθέσεις» και με συγκεκριμένη στόχευση, επιχειρήθηκαν σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» τις τελευταίες μέρες, στο πλαίσιο άτυπων συζητήσεων με τη συμμετοχή ευρωπαίων επισημών και διπλωματών. Η ιδέα για αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων, με επίκεντρο την αναβάθμιση της Τελεωειακής Ένωσης, δεν είναι άσχετη με τους καταστροφικούς σεισμούς. **Σελ. 9**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Καμία ανοχή

Όσα εκτυλίχθηκαν στο ΤΕΡΙΑΚ στην εκδήλωση της Accert – ΔΟΑΤΚΙ Κύπρου την περασμένη Τετάρτη είναι εξόχως ανησυχητικά. Η εισβολή στην αίθουσα ιταμών κουκουλοφόρων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από την Πολιτεία με τον πιο απόλυτο τρόπο, διότι όσο επιτρέπεται σε διάφορα ακραία στοιχεία να κυκλοφορούν ανενόχλητα καλλιεργείται στην κοινωνία από τη μία το αίσθημα της ανασφάλειας, και από την άλλη η αίσθηση της ατιμωρησίας και της υπεροχής. Ουδεμία ανοχή σε σιδηπότε και οποιονδήποτε επιβουλεύεται την κοινωνική ειρήνη και τα κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΕΧΕΙΣ ΑΞΙΑ
ΜΕ ΤΗΝ
ΚΑΛΥΤΕΡΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ
ΓΕΝΙΚΟΥ
ΚΛΑΔΟΥ.

World Finance Insurance Awards 2022

Γενικές
Ασφάλειες
Έχεις αξία

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Ερώτας και πολιτική στην Μπερλινάλε

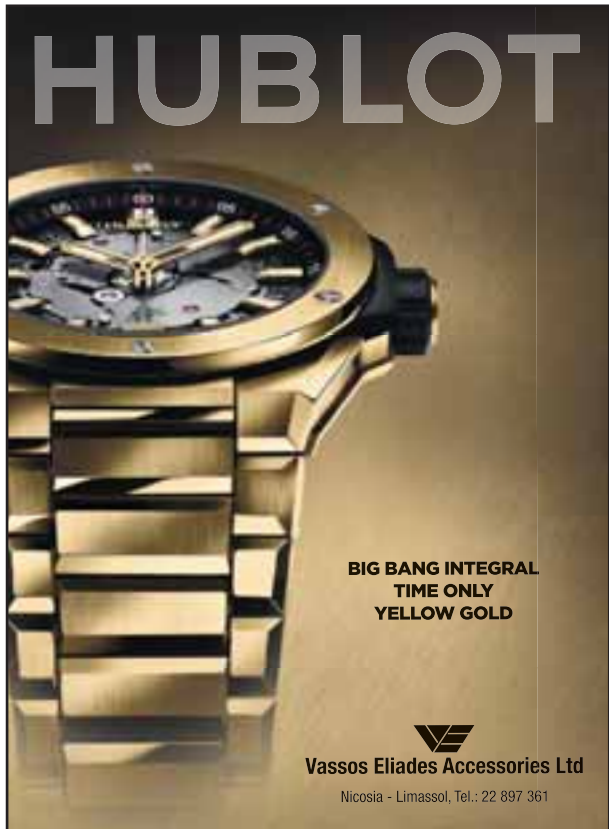
Αποστολή της «Κ» στο Βερολίνο, όπου πραγματοποιείται το διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου. Οι δύο θεματικές που κυριάρχησαν είναι ο έρωτας και η πολιτική. Θερμή ήταν η υποδοχή για το αφιέρωμα της Μπερλινάλε στους αγωνιζόμενους για ελευθερία και δικαιοσύνη γυναίκες και άνδρες του Ιράν. Η Κύπρος έδωσε το παρών της με δικό της περίπτερο. **Τέχνες, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Πασατέμπο Σεραφίνα

Ο ηθοποιός Χάρης Αττώνης μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Πασατέμπο», σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου και κείμενο Κώστα Μανούρη, που ανεβάσει η ομάδα Σόλο για τρεις. Ο Χάρης Αττώνης λέει πως η Σεραφίνα ήταν ένα τραγικό πρόσωπο που δεν λυπήθηκε ποτέ τον εαυτό της, ούτε γκρίνιαζε ποτέ για τα πάθη της. **Τέχνες, σελ. 4**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η από μηχανής θεά

Πήρε καιρό στην Ιουλία για ν’ αναπληρώσει το κενό που άφησε στη ζωή της ο θάνατος του Γιάγκου Μικελλίδη. Πώς θα μπορούσε άλλωστε να τον αντικαταστήσει τόσο εύκολα, όταν μια ματιά του μονάχα ήταν ικανή για να κατευνάσει τις θύελλες που μαίνονταν εντός της; «Είσαι πολλά πελλά, Ιουλία, αλλά ωραία πελλά» συνήθιζε να της λέει εκείνος, με ένα τόνο τρυφερότητας που υπερέβαινε την τυπική σχέση ανάμεσα σε γιατρό και ασθενή. Αλλά να που όλες οι πληγές επουλώνονται εντέλει, αυτό δεν λένε; Έτσι έφτασε και η μέρα που η Ιουλία κατάφερε να εμπιστευτεί επιτέλους τον εύθραυστο ψυχισμό της στην επιστημοσύνη τής ψυχαναλύτριας Νεοφύτας Νεοφύτου Φρίντενμπουργκ.

Ουδέποτε παραβιάστηκε το τείχος που ύψωσε η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενμπουργκ ανάμεσά τους. Παρά το ότι η προσωπική τους σχέση πηγαίνει δεκαετίες πίσω, όταν ξαπλώνει στο ντιβάνι της όλα γίνονται με βάση τους κανόνες: η Ιουλία μιλάει και η Νεοφύτα ακούει. Εκ του αποτελέσματος κρίνοντας, θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι η μέθοδος δουλεύει. «Εκεί που αισθάνομαι ότι το σύμπαν καταρρέει γύρω μου, κάτι μαγικό συμβαίνει και ισορροπώ» εξομολογήθηκε η χήρα στις φιλενάδες της. «Όπως την περασμένη Τετάρτη, όταν σείστηκε ο κόσμος μα...». «Από το σεισμός, σεισμός Συναγερμός;» αναρτήθηκε η επίσης παθούσα Καλαμαρού. «Όχι ακριβώς. Από την επέλαση της τελειότητας που θα με αποτελειώσει εμένα, μάνα μου» ψιθύρισε η Ιουλία.

«Λίγο ακόμα και θα σαλτάρουμε, γιατρέ μου. Δεν θα προλαβάνει η αστική Λευκωσία να πηγαίνει στα group therapy! Εντάξει, στην αρχή το δεχτήκαμε. Μια ένσταση φυσικά για το ξανθό -το τηλεοπτικό, το κλασικό ΑΝΤΕνί- προσωπικά την είχα.

Οι καταιγιστικές εξελίξεις στον Δημοκρατικό Συναγερμό οδήγησαν την Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον κατ’ ευθείαν στο ντιβάνι της ψυχολόγου.

Αλλά μετά λέω δεν βαριέσαι, εδώ ζούμε σε μια χώρα που κάνουν φωτογενείς πολιτικές καριέρες κάτι τύποι σαν τον Θεμιστοκλέους και τον Κουλία, το hairstyling μας μάρανε. Επιπλέον η Αννίτα ήταν και συμπαθητική. ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ συμπαθητική, γιατρέ, αν με αντιλαμβάνεσθε...».

«Αν συνεχίσουμε έτσι πάντως, αυτό πια δεν θα είναι κόμμα, γιατρέ, αλλά επεισόδιο από το Stepford Wives. Με την τέλεια εικόνα, τις τέλειες λέξεις, τα τέλεια κέικ, τα τέλεια μαλλιά, τα τέλεια μυαλά! Λίγη τελειότητα ακόμα και θα κινδυνεύ-

σουμε να πάθουμε overdose. Και τότε, με τέλειο πλην όμως σμπάρ-λινια νευρικό σύστημα, θα αυτοπυρποληθούμε στον βωμό της τελειότητας, φορώντας τέλεια ρούχα, τέλεια παπούτσια και τέλειο make up. Αυτή η νέα πολιτική πραγματικότητα, η χωρίς κανένα ψεγάδι, εμένα δεν με ξεπερνά απλώς, γιατρέ. Με συνθλίβει! Αν γίνομαι μελοδραματική; Με φυσικά και γίνομαι μελοδραματική, γιατρέ μου, με όλα αυτά που συμβαίνουν...».

«Το θέμα τώρα είναι αν θα ζήσουμε την επανάληψη της ιστορίας, όπως

τότε με την προεδρία της Βουλής. Η από μηχανής θεά θα συνεχίσει την ιλιγγιώδη άνοδό της στην κορυφή;» έθεσε το αμείλικτο ερώτημα, όταν συναντήθηκε το καρέ στο κομμωτήριο του Άγγελου. «Η ιστορία επαναλαμβάνεται την πρώτη φορά σαν τραγωδία και τη δεύτερη σαν φάρσα» σχολίασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα, η οποία τα έχει εύκολα τα μαρξιστικά τσιπάτα. «Ας μην υπερβάλλουμε κοπέλες. Σε αυτό νομίζω που θα συμφωνήσουμε όλες είναι ότι από το Κοινωνικό Συμβούλιο Τρούλλων μέχρι την προεδρία του ΔΗΣΥ η απόσταση εί-

ναι τεράστια για να καλυφθεί μέσα σε δέκα χρόνια» είπε προβληματισμένη η Καλαμαρού. «Ναι, αλλά είναι τόσο τέλεια!» ακούστηκε μια άγνωστη φωνή κάτω από τον λουτήρα, προκαλώντας σε όλες μας οι-σοφαγική παλινδρόμηση.

Το παραλήρημα της Ιουλίας διήρκεσε κοντά μία ώρα. Κι όταν άδειασε πια το βάρος που κουβαλούσε μέσα της συνέβη εκείνο το «μαγικό» που της δίνει ακόμα κίνητρο για να καταθέτει 60 ευρώ για κάθε επίσκεψη στη Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενμπουργκ. «Σε κάθε περι-

πτώση και ανεξαρτήτως του εκλογικού αποτελέσματος της 11ης Μαρτίου, ας ελπίσουμε ότι ο πρίγκιπας Μίσκιν έχει δικαίο και η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο καλή μου» είπε η γιατρός. Ήταν η πρώτη φορά, μετά την απώλεια του Γιάγκου Μικελλίδη, που η Ιουλία ένωσε ένα ψήγμα τρυφερότητας να αγγίζει τον ευαίσθητο ψυχισμό της.

Η ζωή δεν μιμείται την τέχνη, αλλά την κακή τηλεόραση. Όσο και να ’θελε να πιαστεί λοιπόν από την περιφημη φράση του Ντοστογιέφσκι, όταν επέστρεψε στο σπίτι, βρέθηκε αντιμετώπη με όλη την ασχήμια του δημοφιλούς reality. Οι φίλες της το χαρακτήρισαν «καλλιτεχνικό ξεκατινάζ». Η Ιουλία όμως, ακούγοντας την Κύπρια τραγουδίστρια να ωρύεται μπροστά στην κάμερα, ένωσε μια απέραντη θλίψη να την καταβάλλει. «Ζούμε σε μια απολιττική εποχή η οποία δεν έχει δείξει ακόμα τα δόντια της» σκέφτηκε.

Ακολουθεί αυτούσιο «Το κατηγορώ της Ελευθερίας», καθώς ο ιστορικός του μέλλοντος πρέπει να βρει δημοσιευμένα τεκμήρια για τον πάτο της κατηφόρας: «Χθες το βράδυ κοιμήθηκες καλά; Χθες το βράδυ, που έγινε το σκηνικό, με έπιασες ρε μαλ@@α να πεις πως είναι αυτή η κοπέλα εδώ και έναν μήνα έδω που την κυνηγάνε; Κρύβομαι μέχρι να έρθω στο παιχνίδι. Δεν ήθελα να μιλήσω, γιατί προφανώς υπάρχει και ένας αντίλογος. Και πας και με αδειάζεις με μια κοπέλα που της έχω πει ότι έχω κάνει παρέα και τυπικά είναι φίλη μου; Μου έλεγες ότι είμαι το απωθημένο σου! Με έλεγες αγάπη σου, μωρό σου. Χέσ@@ες αυτή τη στιγμή και για την Καρολίνα! Αυτή τη στιγμή κοιτάς πώς να σώσεις τον κω@@ο σου! Είσαι απαράδεκτος, Μάριε! Είσαι η ντροπή της Κύπρου.». Αυλαία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 26.2.1933

ΔΕΝ ΣΚΟΠΕΥΟΜΕΝ: Βέβαιος διά την νίκην του εις τας προσεχείς εκλογάς, ο καγγελάριος Χίτλερ εκφωνεί πυρίνους λόγους εκπέμπων μύδρους κατά των αντιπάλων του. «Δεν σκοπεύομεν να κτίσωμεν επαύλει εις την Ελβετίαν ούτε ν’ αποκτήσωμεν καταθέσεις εις τας Τράπεζας»,

κραυγάζει ο καγγελλάριος, πράγμα το οποίον σημαίνει βεβαίως ότι αυτά δεν συμβαίνουν μόνον εις Παρισίους, αλλά και εις Βερολίνον. Εν τω μεταξύ όμως, οι μάχαι μεταξύ Εθνικοσοσιαλιστών αφ’ ενός και Σοσιαλδημοκρατών και Κομμουνιστών αφ’ ετέρου εξακολουθούν αγριότατοι εις όλας τας πόλεις της Γερμανίας και τα θύματα αριθμούνται ημερισίως κατά εκατοντάδας.

ΠΥΡΕΤΩΔΗΣ: Εις την Ανω Ανατολήν συνεχίζονται πυρετωδώς αι προπαρασκευαί διά τον πόλεμον, ο οποίος είνε πλέον αναπόφευκτος. Και η λήγουσα εβδομάς εσημείωσεν εν ακόμη βήμα προς τα πρόσω, εις τας καλουμένας διατυπώσεις διά την έναρξιν της συγκρούσεως. Η κυβέρνησις του Μαντσού-κούδ απεφάσισε να αποστεί-λη εις την κινεζικήν κυβέρνησιν του Νανκιν τελεσίγραφον, του οποίου το περιεχόμενον θα είνε όμοιον προς το αποσταλέν εις τον Κινέζον στρατηγόν Τσαγκ-Χσουέ-Λιαγκ από την ιαπωνικήν στρατιωτικήν διοίκησιν προ εβδομάδος. Την φοράν αυτήν θα τίθεται εις τους Κινέζους προθεσμία βραχυτάτη, 24 μόνον ωρών, διά την έναρξιν της εκκένωσης της επαρχίας Γιεχόλ, η οποία, ως γνωστόν, από τους Ιάπωνας και τους Μαντζουριανούς θεωρείται ως αποτελούσα αναπόσπαστον τμήμα της Μαντζουρίας. Λέγομεν ότι πρόκειται περί διατυπώσεως, διότι είνε από τούδε βέβαιοι ότι η κινεζική κυβέρνησις θα αποκρούση την αξίωσιν ταύτην, δίδουσα ούτω το σύνθημα της ενάρξεως των εχθροπραξιών.

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΚΑΡΟΛΟΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ: «Η εργατική μάζα της χώρας, η αγαθή, η ήρεμος, δεν θα αφήση να τυφλωθή από τους πράκτορας μιας ξένης προπαγάνδας, η οποία σπείρει το μίσος διά να θερίση αθλιότητα και αίμα. Οι ταραχοποιοί θα καταστούν ανίκανοι προς διάπραξιν του κακού».

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Τέλος Εποχής και η Ντροπή της Κύπρου

Σε μια χώρα που κυβερνάται καλά, η φτώχεια είναι ντροπή. Σε μια χώρα που κυβερνάται άσχημα, ο πλούτος είναι ντροπή. *Κομφούκιος*

Ξαφνικά όλοι γύρισαν στην τηλεόραση. Τότε κατάλαβαν πως όλα ήταν μια μεγάλη παρεξήγηση. Η Ελευθερία, στο Survivor.Gr εξακολουθούσε να τα χώνει στον Μάριο, διότι ενώ τα είχε μαζί της είχε απωτήσει και μια φίλην της. Μα, «that’s what friends are for», ψέλλισε ο Μάριος -ο τρελός κύπριος, όχι ο Καρογιάν. Τι ντροπή.

Θυμήθηκαν όλοι και το Ντροπή που είχε πει κάποτε ο Γενικός Εισαγγελέας στον Νίκαρο. Η ατμόσφαιρα ηλεκτρισμένη, ακούστηκε να τραγουδά η Βίσιπ. Ποιος άραγε θα είναι

ο επόμενος που θα αποχωρήσει, ρώτησε ο Λιανός. Ένας ηλιοκαμένος απ’ την ομάδα των Μαχητών σκώθηκε. Θα φύγω εγώ, για το καλό της ομάδας. Το όνομά μου είναι Φούλης μα δεν είμαι Foolish, είπε με στυλ Roger Moore στο «The man with the golden gun».

Σιγά να μην είναι with the golden passport, ακούστηκε η φωνή του Νίκαρου με ένα δυνατό γέλιο. Ο ήρωάς μας αυτή τη φορά δεν έχασε την ψυχραιμία του. Γελά καλύτερα όποιος γελά τελευταίος, σκέφτηκε. Ένωσε ένα σφιξιμο στο στήθος κι ο

Σιζόπουλος, αφού του έπιασε την πίεση τον χρέωσε 120 ευρώ και του υποσχέθηκε να παλέψει μέχρι να διαλύσει το ΓεΣΥ. Ο Πρίγκιπας τον αγκάλιασε και του έδωσε μια καρύδα για τον δρόμο, ενώ ο Χριστοδουλίδης, εμφανώς συγκινημένος, του έδωσε ένα λίζο Γεροσκήπου.

«Σαν βγεις στον πηγαϊμό για την Αργάκα, να εύχεσαι να ’ναι μακρύς ο δρόμος...». Σταμάτησε και στο μαντέιο των Δελφίνων: «Ηξεις αφήξεις ουκ εν τη Πινδάρω θνήξεις». Τι θέλει να πει ο ποιητής, και τι να πει ο Νίκαρος; ρώτησε ο μπάρμαν. Ήθελα να διορίσω πλάσματα δικά μου στο καζίνο, αγαπούλες μου, αλλά δεν με αφήκατε, είπε με παράπονο.

Μόνος στη σκηνή, με ένα scotch on the rocks, ο άλλοτε κραταιός Πρόεδρος περίμενε τον από μηχανής θεό να σώσει την υστεροφημία του. Στη σκηνή εμφανίστηκε ξαφνικά ο αυριανός πολεμιστής, ο Αβέρωφ. Katma is a bitch, φώναξε κι αμέσως χαμήλωσαν τα φώτα. Φούλης και Νίκαρος μαζί, στο μίμφως, σαν φιγούρες αρχαίας τραγωδίας, έκαναν μια τελευταία υπόκληση. Τόσες ανατροπές ούτε η Άγκαθα Κρίστην. Is this the end of an era? Νοοοο, ούρλιαξε το πλήθος που είχε δεθεί με τους πρωταγωνιστές αυτούς και το θέαμα που πρόσφεραν. Ο Βασιλιάς πέθανε, Ζήτη ο Βασιλιάς, φώναζε εκστασιαμένο το πλήθος στο θεατρόκι του Προεδρικού. Έπεσε και η αυλαία. Could this really be the End?

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε
μια νεο εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Τα καμμένα φτερά ενός Ικάρου

Πώς η εκλογική μάχη στοίχισε στον Αβέρωφ Νεοφύτου όχι μόνο την απώλεια του προεδρικού θώκου αλλά και του κόμματός του

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η ιστορία του νεαρού Ίκαρου είναι ευρέως γνωστή και εξόχως διδακτική. Ο πατέρας του Δαίδαλος του έδωσε ένα ζευγάρι φτερά από κερί για να φύγει από το νησί και τον προειδοποίησε να μην πετάξει είτε κοντά στον ήλιο είτε κοντά στη θάλασσα. Όμως, λίγο η περιέργεια, λίγο η έλλειψη αίσθησης του μέτρου, οδήγησε τον Ίκαρο τόσο κοντά στον ήλιο, με αποτέλεσμα να καούν τα φτερά του και να βρει τραγικό θάνατο. Ο Ίκαρος κέρδισε την αιωνιότητα, όταν το μέρος της θάλασσας που έπεσε πήρε την ονομασία του και οι ανανήστες ένα καλό μάθημα για το τι μπορεί να κάνει η έλλειψη του μέτρου. Έτσι, λοιπόν, όταν τον Μάιο του 2021 ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου εξέλεξε την Αννίτα Δημητρίου πρόεδρο της Βουλής, μετά το γνωστό νεύμα στο ΕΛΑΜ και τη συνεννόηση με τη ΔΗΠΙΑ, θεωρείτο ο πραγματικός νικητής των εκλογών. Δεν ήταν μόνο ο δύσκολος προεκλογικός που προηγήθηκε, όταν η αντιπολίτευση έκανε κοινό μέτωπο, χτυπώντας τον ίδιο και την κυβέρνηση. Ούτε το ένα σκάνδαλο της κυβέρνησης που ακολουθούσε το άλλο και άφηνε τον ΔΗΣΥ εκτεθειμένο. Θεωρήθηκε ο πραγματικός νικητής, γιατί ακριβώς παρά το δύσκολο αυτό πολιτικό σκηνικό κατάφερε με μία κίνηση, την εκλογή της δικής του Αννίτας Δημητρίου στην Προεδρία της Βουλής, να σπάσει το αντιπολιτευτικό μέτωπο και να ελέγξει πλήρως το πολιτικό σκηνικό. Εκείνη ακριβώς η στιγμή ήταν καθοριστική για τον συναγερμικό πρόεδρο καθώς ένωσε πολιτικά αήττητος. Τόσο που να θεωρεί πως μπορεί να φτάσει πολύ κοντά στον ήλιο και να περάσει αλώβητος. Αν λοιπόν ο Αβέρωφ Νεοφύτου μπορούσε σε αυτό το δύσκολο τοπίο να εκλέξει πρόεδρο της Βουλής, να διασπάσει την αντιπολίτευση και να έρθει πρώτο κόμμα, αν μπορούσε «να μαζέψει ψήφους πιο εύκολα από κεράσια» τότε γιατί μην είναι λοιπόν και ο νικητής των προεδρικών εκλογών για το 2023;

Διαφορετικές αναγνώσεις

Όσο όμως κι αν το πολιτικό σκηνικό εκείνη τη στιγμή ευνοούσε τον Αβέρωφ Νεοφύτου και έστελνε το μήνυμα πως ό,τι αποφασίσει θα γίνει τελικά πράξη, είχε υποβαθμίσει σημαντικά τους αντιπάλους του, είχε αναγνώσει λάθος τη σχέση του με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη και ίσως τελικά να είχε υπερεκτιμήσει τις δικές του πολιτικές ικανότητες. Ικανότητες που προφανώς θεωρούσε πως θα υπερέβαιναν της οποιας κακής του εικόνας στον κό-

σμο. Σε αυτό το πλαίσιο, ενώ οι πρώτες δημοσκοπήσεις που έκανε το κόμμα έδειχναν τον ίδιο να λαμβάνει μονοψήφιο ποσοστό (6%), αυτό ουδόλως τον αποθάρρυνε. Αντιθέτως θεωρούσε πως με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα έκανε πίσω και θα ήταν ο μόνος υποψήφιος του ΔΗΣΥ. Ήταν βεβαίως μία ακόμη κακή ανάγνωση των προθέσεων του Νίκου Χριστοδουλίδη. Η πρώτη κακή ανάγνωση ήταν πως η σχέση των δύο θα εξελισσόταν σε συμμαχία, όταν ο Αβέρωφ Νεοφύτου, μαζί με τον Ιωάννη Κασουλίδη, προτίμησε τον Νίκο Χριστοδουλίδη ως υπουργό Εξωτερικών του Νίκου Αναστασιάδη έναντι του Χάρη Γε-

Η εκλογή προέδρου της Βουλής υπήρξε η στιγμή του συναγερμικού προέδρου που θεώρησε πως ό,τι βάλει στο μυαλό του μπορεί να το πετύχει. Ακόμη και την Προεδρία της Βουλής.

ωργιάδη. Και γιατί θεωρούσε πως ο πραγματικός του εσωκομματικός αντιπάλος θα ήταν ο τότε δυνατός υπουργός Οικονομικών και γιατί παρά τη δικιά του εκτίμηση πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι πολιτικά ακίνδυνος.

Δύο Νίκοι, ένας κίνδυνος

Δεν ήταν βεβαίως μόνο το γεγονός ότι έβλεπε ως ακίνδυνο για τον ίδιο, τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αλλά κυρίως γιατί θεωρούσε πως ο Νίκος Αναστασιάδης θα στεκόταν δίπλα του την κρίσιμη στιγμή. Οι σχέσεις των δύο είχαν περάσει από φουρτούνες και χίλια μύρια κύματα, ωστόσο όλοι ήξεραν πως τη δύσκολη στιγμή οι όποιες διαφορές χάνονταν για το καλό της παράταξης. Ο Νίκος Αναστασιάδης άλλωστε τον είχε στηρίξει δύο φορές. Το 2013 απέτρεψε τον Τάσο Μπισσόπουλο από το να διεκδικήσει απέναντί του την προεδρία του κόμματος και το 2018, δεν δίστασε να παραμερίσει τις φιλοδοξίες του πιστού του συνεργάτη Χάρη Γεωργιάδη για να διατηρηθεί στην ηγεσία του κόμματος ο Αβέρωφ Νεοφύτου χωρίς αμφισβήτηση. Και ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ωστόσο, στήριζε τον Πρόεδρο σε κρίσιμες στιγμές. Για τους στενούς του συνεργάτες μάλιστα, το γεγονός ότι έβαλε πλάτη κατά τη μνημονιακή περίοδο, ήταν αυτό που οδήγησε στο να ενισχυθεί η κακή εικόνα του σε διάφορες ομάδες των πο-

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου μάζεψε τα προσωπικά του αντικείμενα από το γραφείο του την περασμένη Τρίτη και αποχώρησε με τρεις λέξεις «αξιопρέπεια, ευθύνη, ενότητα». Όσοι όμως τον γνωρίζουν καλά αντιλαμβάνονται πως δεν έχει πει την τελευταία του λέξη πολιτικά.

λιτών. Αφομοίωσε τη φθορά της κυβέρνησης από σκάνδαλα που έβλεπαν το φως της δημοσιότητας, όπως τα χρυσά διαβτήρια και ατυχείς διορισμοί. Υπήρξαν βεβαίως και στιγμές που δεν έκρυψε τη δυσφορία του, όπως για παράδειγμα την περίοδο που ενισχύονταν η φημολογία συζήτησης δύο κρατών, όταν προειδοποιούσε για εθνικό τσουνάμι, όταν εξαφανίστηκε μετά το Κραν Μοντανά καθώς όπως ομολογούσε στην «Κ» χρειαζόταν και ο ίδιος ξεκούραση, αλλά και κατά την περίοδο που άνοιξε το Βαρώσι, όταν είχε εξαφανιστεί στις Μαλδίβες. Κίνηση πολύ στοχευμένη, όπως έλεγε τότε ο περιγυρός του, για να μην έρθει σε σύγκρουση με την κυβέρνηση. Στις δύσκολες όμως στιγμές, οι δύο πολιτικοί άνδρες έβρισκαν τον τρόπο να συνεννοούνται. Αυτό ανέμενε ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ, όταν διεκδικούσε την προεδρία της Δημοκρατίας, όμως οι –για αρκετό καιρό– συγκεχυμένες τοποθετήσεις του Νίκου Αναστασιάδη θεωρήθηκαν από τον ίδιο τον Αβέρωφ Νεοφύτου ως ένας από τους κύριους λόγους που το κόμμα δεν συσπειρωνόταν υπέρ του και η ψήφος υπέρ του Χριστοδουλίδη τύχχανε απενδοχοποίησης. Καθόλου τυχαία και η προεκλογική παραδοχή του στο podcast «legal matters» του Χριστόφορου Χριστοφί, ότι «στο τέλος ο Αβέρωφ, ελέγχει τα πάντα τζαί έφαντην πόσσω του».

Οι δελφίνοι

Μία παραδοχή με πολλές ερμηνείες. Άλλοι θεωρούσαν πως αφορούσε αποκλειστικά τον Νίκο Χριστοδουλίδη, άλλοι θεωρούσαν πως ήταν και η πίκρα για την «ποντιοπλατική συμπεριφορά» του Νίκου Αναστασιάδη καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής, άλλοι όμως διέβλεπαν πως συνδέεται και με το εσωκομματικό σκηνικό. Και αυτό, καθώς κατά τη διάρκεια του προεκλογικού είχε τουλάχιστον δύο φορές μαζέψει τους δελφίνους για να τους ξεκαθαρίσει αφενός πως οι όποιες σκέψεις για την επόμενη μέρα θα πρέπει να κοπούν και να προσπλωθούν στον προεκλογικό και αφετέρου να τους προειδοποιήσει πως ο ίδιος θα επαναδιεκδικήσει στο ενδεχόμενο που χάσει. Είχε μάλιστα τη μία φορά ρίξει το όνομα της Αννίτας Δημητρίου ως το όπλο του, στο ενδεχόμενο που τα πράγματα δεν θα πήγαιναν ως ανέμεναν.

Ένας κακός προεκλογικός

Αυτή λοιπόν η ανησυχία για το ποιος βρίσκεται μαζί του, ποιος απέναντί του τον ακολουθούσε σε όλο τον προεκλογικό. Ήταν σε τέτοιο βαθμό η ανησυχία για ενδεχόμενα σπασίματα κτυπήματα που ο ορθολογιστής Αβέρωφ Νεοφύτου φάνηκε πολλές φορές να διακατέχεται από συναισθηματισμό που θόλωνε την πολιτική του κρίση και τον οδηγούσε από το ένα λάθος

στο άλλο. Ήταν για παράδειγμα η σκληρά κομματική ρητορική σε μία περίοδο που οι πολίτες απομακρύνονται από τα κόμματα, ήταν η επικέντρωσή του στην αποδόμηση του Νίκου Χριστοδουλίδη σε τέτοιο σημείο που υποβάθμιζε το ισχυρότερο του όπλο: το να πείσει πως ο ίδιος μπορεί να κυβερνήσει με σωστές προτάσεις και πολιτικές. Είχε βεβαίως παράλληλα οδηγηθεί σε δηλώσεις που αναιρούσαν το φιλελεύθερο και ορθολογιστικό προφίλ του. Όχι μόνο η δημιουργία φράκτη για «να αποτρέψουμε τους Κογκολέζους», ούτε η ακατανόητη πρόταση δημιουργίας αντιπροέδρου που μετατράπηκε σε λίγες ώρες σε συνταγματική αναθεώρηση, αλλά και η έμφαση σε εχθρούς –δημοσκόπους από οικονομικό-πολιτικό σύστημα– που πολεμούσαν και τον ίδιο, όπως έλεγε, και τον ΔΗΣΥ. Ένα κόμμα που μέχρι εκείνη τη στιγμή βρισκόταν στην εξουσία εξαιτίας των συμμαχιών και των συνεργασιών, παρουσιαζόταν ως μόνο εναντίον όλων. Και έμεινε τελικά χωρίς συμμάχους στην εκλογική μάχη και με σημαντικές διαρροές.

Η χαριστική βολή

Θα μπορούσε ο Αβέρωφ Νεοφύτου να διατηρηθεί στην προεδρία του ΔΗΣΥ μετά τον αποκλεισμό; Η παρουσία μελών και φίλων στην Πινδάρου το βράδυ της ήττας, αλλά και η αναφορά του «σας θέλω

με χαμόγελο! Τώρα ξεκινάμε» ενίσχυσαν την αίσθηση πως ο συναγερμικός πρόεδρος κατάφερε κατά τη διάρκεια του προεκλογικού να κτίσει έναν ισχυρό δεσμό με στελέχη της δεύτερης και τρίτης γραμμής. Στελέχη που ήταν αφοσιωμένα σε αυτόν και θα παρέμεναν αφοσιωμένα στη νέα του μάχη. Αυτό διαφάνηκε κατά τη συνένδρια του Πολιτικού Γραφείου, όταν όλοι τον στήριξαν την ώρα που μιλούσε για εκ των έσω Ιούδες και ξεκινούσε την «προσωπική του υπέρβαση», ενεργοποιώντας τον κομματικό μηχανισμό να δουλέψει υπέρ της υποψηφιότητας του Ανδρέα Μαυρογιάννη και να τα βάλει ευθέως με τον Νίκο Αναστασιάδη. Δεν ήταν μόνο ότι δημοσιοποίησε τις διαφορές τους σε συνέντευξη του στο κρατικό κανάλι, ήταν και η νομιμοποίηση των δηλώσεων της Καίτης Κληρίδου περί διαφθοράς της κυβέρνησης Αναστασιάδη. Νομιμοποίηση δεδομένου ότι βρέθηκε την επόμενη μέρα μαζί της για την άσκηση του εκλογικού του δικαιώματος. Σε μία σύγκρουση Αναστασιάδη και Αβέρωφ ποιος τελικά ήταν ο πιο δυνατός; Η εκλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη ήταν αρκετή για να θεωρηθεί η δεύτερη ήττα της πολιτικής Νεοφύτου αλλά και να ενισχύσει τις εκ των έσω κριτικές στελεχών όπως των Χάρη Γεωργιάδη, Δημήτρη Δημητρίου, Νίκου Τορναρίτη, Ευθύμιου Δίπλαρου. Και αν η δεύτερη ήττα ήταν αρκετά επώδυνη για τον ίδιο, το τελειωτικό κτύπημα επήλθε όταν στη συνάντησή με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, έκανε την απόλυτη πολιτική του μετάλλαξη, αποδεχόμενος ότι έκανε λάθος μεταξύ πρώτης και δεύτερης Κυριακής και εκθειάζοντας τον νεοεκλεγέντα Πρόεδρο. Κίνηση που έδιωξε μακριά του και τους πιο πιστούς του συμμάχους.

Αυτή ακριβώς θεωρήθηκε η χαριστική βολή. Αυτή, σε συνδυασμό με δημοσκοπήσεις που δημοσιεύονταν και έδειχναν τον στενό του συνεργάτη Δημήτρη Δημητρίου να προπορεύεται και να τον κάνει να ανησυχεί πως θα έχει μία ακόμη επανάληψη του έργου που λέγεται Νίκος Χριστοδουλίδης. Το μίλησε ενδελεχώς με τους συνεργάτες του, εκτίμησε πως δεν τον παίρνει πολιτικά να μείνει και να φθερίεται, ούτε ο ίδιος ούτε το κόμμα, μαζέψε τα προσωπικά του αντικείμενα, καιρέθηκε το προσωπικό και αποχώρησε. Είναι το πολιτικό τέλος του Αβέρωφ Νεοφύτου; Οι λέξεις «αξιοπρέπεια, ευθύνη, ενότητα», θεωρήθηκαν πως είναι οι τελευταίες προτού ολοκληρώσει τον πολιτικό του κύκλο. Όσοι όμως τον γνωρίζουν καλά αντιλαμβάνονται πως δεν έχει πει ακόμη την τελευταία του λέξη.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΝΙΚΟΥ ΔΕΜΕΡΤΖΗ**

Σεισμός και δημοκρατία

Στην πολιτική κοινωνιολογία γνωρίζουμε ότι η εκλογική συμπεριφορά είναι ένα εξαιρετικά περίπλοκο φαινόμενο και ότι συχνά η έκβαση μιας αναμέτρησης επηρεάζεται από απρόβλεπτα γεγονότα της τελευταίας στιγμής: χτυπήτα παραδείγματα η νίκη του καγκελαρίου Σρέντερ όταν διαχειρίστηκε με μιντιακή οξυδέρκεια τις «πλημμύρες του αιώνα» το 2002 και κέρδισε τις εκλογές, καθώς και η απρόσμενα καλή επίδοση του Αλέξη Τσίπρα σε συνέντευξη στον ΣΚΑΪ λίγο πριν από τις εκλογές του 2019, από την οποία επωφελήθηκε το κόμμα του κυριολεκτικά στο «παρά 5».

Ηδη γράφονται και λέγονται πολλά για την επίδραση που μπορεί να έχει ο σεισμός στην έκβαση ή/και στη διενέργεια των εκλογών στην Τουρκία. Η έκταση της καταστροφής και η οδύνη είναι δυσθεώρητες, στη δε αιτιολογία τους συνδέονται φυσικοί (το τεράστιο μέγεθος του σεισμού, η έκταση του ρήγματος και το εστιακό βάθος) και ανθρωπογενείς παράγοντες (κακές κατα-

σκευές λόγω διαφθοράς των υπευθύνων).

Τούτο καθιστά απίθανο για τα τουλάχιστον 10 εκατομμύρια των κατοίκων της περιοχής να συσπειρωθούν προσωρινά υπό την ηγεσία (rally round the flag) ως αυτοματοποιημένη μαζική αμυντική αντίδραση στον κίνδυνο και στην καταστροφή, καθώς ο πρόεδρος Ερντογάν δέχεται ήδη αμείλικτη κριτική, την οποία φαίνεται ότι αδυνατεί να αντιπαρέλθει. Εξάλλου, πολλές έρευνες για τις πολιτικές επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών (αλλά και των οικονομικών κρίσεων) δείχνουν ότι μειώνεται δραστικά η δημοφιλία των κατόχων κυβερνητικών θώκων και ότι ενίοτε οι κυβερνώντες τιμωρούνται από βλαπτικά συμβάντα ακόμη και όταν οι ίδιοι δεν ευθύνονται γι' αυτά. Συχνά, μάλιστα, δίδεται αφορμή στους ψηφοφόρους να εκτιμήσουν αναδρομικά την (κακή) ποιότητα των αρχηγείων.

Εκτός, όμως, από τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις στους κυβερνώντες, οι ερευνητές επισημαίνουν ότι εξωγενή καταστροφικά γεγονότα

δύνανται να μακροπρόθεσμα να αποσταθεροποιήσουν ένα αυταρχικό καθεστώς, ιδίως όταν αυτό δεν έχει γερές θεσμικές και νομιμοποιητικές βάσεις. Τότε μάλιστα –όπως έχουν υποστηρίξει οι Acemoglu and Robinson–, εμφανίζεται προοπτική εκδημοκρατισμού καθώς μειώνεται για τους από κάτω το «κόστος ευκαιρίας» προκειμένου να προβούν σε πράξεις πολιτικές ανυπακοής, να υποθετίσουν ρεπερτόρια συγκρουσιακής δράσης ή/και εξέγερσης ώστε να αλλάξει ο συσχετισμός δυνάμεων. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι ιθύνοντες στα αυταρχικά καθεστώτα αναγκάζονται να κάνουν παραχωρήσεις προκειμένου να αποτρέψουν για τους ίδιους τα χειρότερα. Από την έποψη αυτή, λοιπόν, οι εξωγενείς φυσικές καταστροφές λειτουργούν (και) ως επιταχυντές δημοκρατικών εξελίξεων και αποδεικνύονται πιο αποτελεσματικές από ό,τι ο αργόσυρτο οικονομικοί μετασχηματισμοί, υπό τον όρο όμως ότι συλλειτουργούν και άλλες προϋποθέσεις (π.χ. μεγάλες εισοδηματικές ανισότητες, παράδοση αλλη-

λεγγύς των υπεξουσίων ομάδων κ.λπ.). Όμως δεν είναι μόνο τα αυταρχικά καθεστώτα που μπορούν να υπονομευτούν από φυσικές καταστροφές. Αν και δεν γνωρίζουμε ακριβώς τους δολίχους από τους οποίους περνούν οι πολιτικές στάσεις και προτιμήσεις, ιδίως σε ευθραustes δημοκρατίες, φυσικά συμβάντα μεγάλης κλίμακας εύκολα διαφεύδουν τις εγγυησίες ασφαλείας και κοινωνικής προστασίας που παρείχαν οι εκλεγμένες πολιτικές ηγεσίες και τα όργανα της πολιτείας. Η παρεπόμενη δυσπιστία προκαλεί κρίση νομιμοποίησης και αυτή με τη σειρά της δύναται να οδηγήσει στον σχηματισμό και στην εκδήλωση αντιδημοκρατικών πεποιθήσεων (επιθυμία για ισχυρούς και ανέλεγκτους ηγέτες, συνωμοσιολογική νοοτροπία κ.ά.). Προκειμένου να αποτραπεί η χιονοστιβάδα της απο-νομιμοποίησης, οι δημοκρατικές κυβερνήσεις καλούνται να αποκαταστήσουν έως τάχιστα τις προκληθείσες βλάβες και να συνεχίσουν την παροχή δημόσιων αγαθών. Αυτό, βέβαια, δεν γίνεται πάν-

τοτε με οργανωμένο τρόπο.

Από τη διεθνή έρευνα γνωρίζουμε ότι η χρονική διάρκεια των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών στις πολιτικές, ιδίως δε στις δημοκρατικές, προτιμήσεις και πεποιθήσεις των ατόμων παραλλάσσεται καθώς διαμεσολαβείται από ετερογενείς συντελεστές και βεβαίως από το μέγεθος του εκάστοτε συμβάντος. Όταν το τραυματικό φορτίο είναι υπέρογκο μειώνεται ραγδαία τόσο η «διάχυτη» όσο και η «ειδική» υποστήριξη/εμπιστοσύνη στη δημοκρατία. Η εμπιστοσύνη, δηλαδή, και η εναπόθεση στη δημοκρατία ως καθεστώς, στους επιμέρους πολιτικούς θεσμούς, αλλά και στο πολιτικό προσωπικό της χώρας. Η δυσανεξία αυτή γεννάει κενά αντιπροσώπευσης, που αργά ή γρήγορα τα καλύπτουν αυταρχικές ή οιονεί δημοκρατικές - τεχνοκρατικές ελίτ.

Συνεπώς, με αντίστροφο πρόσημο από εκείνο που μπορεί να συμβεί σε αυταρχικά καθεστώτα, υπό το δυσβάστακτο βάρος μιας φυσικής καταστροφής οι δημοκρα-

τίες είναι δυνατόν να υπονομευθούν με δύο τρόπους: τόσο από τη μεριά της «ζήτησης» όσο και από εκείνη της «προσφοράς». Από το ότι δηλαδή, αφενός μεν, εκτεταμένα στρώματα του πληθυσμού απαξιώνουν τις δημοκρατικές θεσμικές ρυθμίσεις ίσως δε και την ίδια την ιδέα της δημοκρατίας, αφετέρου δε από το γεγονός ότι αυταρχικές λαϊκιστικές ελίτ εκμεταλλεύονται τη παράθυρο ευκαιρίας καταλαμβάνοντας κεντρική θέση στην πολιτική σκηνή. Για να αποτραπούν τέτοιου είδους τάσεις, και δεδομένου ότι η φύση είναι σε μεγάλο βαθμό απρόβλεπτη, θα πρέπει οι υπεύθυνες ηγεσίες να ενεργούν προορατικά και προληπτικά. Στην Ελλάδα, εν προκειμένω, θα πρέπει, όπως λένε οι ειδικοί, δημόσια και ιδιωτικά κτίρια να ελέγχονται και προπαντός να συντηρούνται ώστε να αντέξουν έναν μεγάλο σεισμό και να μην έχουμε θύματα.

Ο κ. Νίκος Δεμερτζής είναι καθηγητής Πολιτικής Κοινωνιολογίας και Επικοινωνίας στο ΕΚΠΑ.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Το γράψε σβήσε ονομάτων-υποψηφίων υπουργών στο μαύρο μπλοκάκι που ο ίδιος είχε ανακοινώσει ότι είχε ανοίξει κατά την προεκλογική περίοδο, όπως όλα δείχνουν έχει ολοκληρωθεί με τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας να έχει καταλήξει στο επόμενο κυβερνητικό σχήμα. Η ημερομηνία ανακοίνωσης του Υπουργικού Συμβουλίου φαίνεται να έχει κλειδώσει πλην όμως, όπως και ο ίδιος ο Νίκος Χριστοδουλίδης παραδέχθηκε δημόσια, ενδεχομένως να συντηρήσει την περίοδο αναμονής, ακολουθώντας την πρακτική προηγούμενων Προέδρων της Δημοκρατίας. Αυτό σημαίνει πως τα ονόματα των νέων υπουργών θα ανακοινωθούν από

Στα υπουργεία Εξωτερικών, Εσωτερικών και Οικονομικών οι επιλογές υπουργών θα είναι της απολύτου εμπιστοσύνης και επιλογής του Νίκου Χριστοδουλίδη. Σε άλλα τρία, Υγείας, Παιδείας και Εργασίας θα αναζητηθούν πρόσωπα ευρείας αποδοχής.

την ερχόμενη εβδομάδα, 28 Φεβρουαρίου ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων του. Ωστόσο, στο επτελείο του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας υπάρχουν σκέψεις για ανακοινώσεις ακόμα και μέσα στο Σαββατοκύριακο. Όποια ημερομηνία και αν επιλεγεί τελικά, η σύνθεση του νέου κυβερνητικού σχήματος εξελίχθηκε σε ένα πρώτο δυνατό τεστ για τον εκλεγμένο Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρώτον για να συγκεραστούν οι απόψεις των κομμάτων που στήριξαν την υποψηφιότητά του και δεύτερον για να μείνει συνεπής στην προεκλογική του εξαγγελία για άκαυτους υπουργούς, μακριά από τη λογική προσώπων του κομματικού σωλήνα. Ωστόσο, στην πορεία κλειδώματος ονομάτων φαίνεται να προέκυψαν και άλλα ζητήματα όπως οι επιλογές για κάποια υπουργικά πόστα, τα οποία χαρακτηρίζονται νευραλγικά και θα φέρουν το προσωπικό αποτύπωμα του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας.

Το τηλεφώνημα

Παρά την ονοματολογία που παρατηρήθηκε μετά τη δεύτερη Κυριακή των εκλογών, ο Νίκος Χρι-

Η σύνθεση του νέου κυβερνητικού σχήματος εξελίχθηκε σε ένα πρώτο δυνατό τεστ για τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Το μαύρο μπλοκάκι του Χριστοδουλίδη

Ετοιμος εμφανίζεται ο εκλεγμένος Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ανακοινώσει τα νέα μέλη του υπουργικού συμβουλίου

στοδουλίδης επιβεβαίωσε αυτό το οποίο ήταν γνωστό από την περίοδο που ήταν στην κυβέρνηση Αναστασιάδη. Τον χαρακτηρισμό «Σφίγγα». Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ» μέχρι το κλείσιμο του κυριακάτικου φύλλου, ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε κάνει κρούσεις σε συγκεκριμένα πρόσωπα τα οποία φαίνεται να ικανοποιούν τα κριτήρια υπουργοποίησης που ο ίδιος είχε θέσει. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε από τα τηλεφωνήματα που έγιναν, ο κ. Χριστοδουλίδης

έχει διαμορφώσει ένα κατάλογο εν δυνάμει υπουργών πριν από την τελική short list, όπως λέγεται, η οποία σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ» επρόκειτο να κλειδώσει την τελευταία στιγμή. Δηλαδή την ημερομηνία που θα επιλεγεί για τις οριστικές ανακοινώσεις. Στον κατάλογο του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας βρίσκονται και Κύπριοι υπουργοποίησης που ο ίδιος είχε θέσει. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε από τα τηλεφωνήματα που έγιναν, ο κ. Χριστοδουλίδης

μας φέρουν τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας να συμπεριλαμβάνει στο Υπουργικό και ένα με δύο πρόσωπα με προηγούμενη εμπειρία σε υπουργικά πόστα. Ονόματα δεν έχουν διαρρεύσει, ωστόσο, η προσοχή εστιάζεται σε τρία πρόσωπα με τα οποία ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε συνεργαστεί στην κυβέρνηση Αναστασιάδη και τα οποία υποστήριξαν την υποψηφιότητά του. Τον Γιώργο Λακκοτρύπη, τον Κωνσταντίνο Ιωάννου και τον Κώστα Καδή με τον τώως υπουργό

Υγείας να είναι ο επικρατέστερος για υπουργοποίηση.

Υπουργεία - κριτήρια

Από τα 16 υπουργικά πόστα μαζί με τα υφυπουργεία, οι πληροφορίες της «Κ» φέρουν τον νέο Πρόεδρο να δείχνει μεγαλύτερη προσοχή σε κάποια τα οποία χαρακτηρίζονται νευραλγικά και κάποια άλλα ευαίσθητα. Στην πρώτη κατηγορία ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει χαρακτηρίσει νευραλγικής σημασίας τα Υπουργεία: Εξωτερικών, Εσωτερι-

κών και Οικονομίας. Τα πρόσωπα που θα επιλεγούν για υπουργοί, λένε οι πληροφορίες μας, θα είναι της απολύτου εμπιστοσύνης του νέου Προέδρου. Στα υπουργεία Υγείας και Παιδείας θα επιδιωχθεί τα πρόσωπα που θα επιλεγούν να είναι ευρείας αποδοχής χωρίς κατ' ανάγκη να προέρχονται από κάποιο κόμμα της αντιπολίτευσης, ενέργεια που ενδεχομένως να εκλαμβάνονταν ως εκθροική, όπως είχε πει στον Νίκο Χριστοδουλίδη ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Σε ό,τι αφορά το υπουργείο Υγείας, το μοντέλο επιλογής φαίνεται να είναι αυτό που ακολουθήθηκε στην κορυφή του ΟΑΥ με ένα πρόσωπο που θα απολαμβάνει της εμπιστοσύνης και από κόμματα της αντιπολίτευσης, χωρίς να δημιουργεί άλλες παρενέργειες ή ενοχλήσεις.

Ράβουν κουστούμι

Μέχρι και την τελευταία στιγμή πηγές κοντά στον κ. Χριστοδουλίδη διέψευδαν την παρέλαση ονομάτων προς υπουργοποίηση που παρατηρήθηκε το προηγούμενο διάστημα. Όλες οι πληροφορίες της η «Κ» συγκλίνουν πως οι περιπτώσεις προσώπων που έχουν κλειδώσει είναι ελάχιστες. Μια τέτοια περίπτωση εμφανίζεται να είναι ο Κωνσταντίνος Λετυμιώτης, εκ των στενών συνεργατών του Νίκου Χριστοδουλίδη κατά την προεκλογική περίοδο. Η παρουσία του σε πόστα πρώτης γραμμής, όπως τηλεοπτικές εμφανίσεις, κρίνεται θετική, κάτι που του δίνει ισχυρό προβάδισμα να είναι η καθημερινή εικόνα της νέας κυβέρνησης από το πόστο του κυβερνητικού εκπροσώπου. Θέση στο κυβερνητικό σχήμα φαίνεται να έχει και ο Γιάννης Παναγιώτου, επίσης εκ των στενών συνεργατών του Νίκου Χριστοδουλίδη. Από εκεί και πέρα έντονο ενδιαφέρον υπάρχει για τις επιλογές που θα γίνουν για υπουργεία, όπου υπάρχει έντονος προβληματισμός. Για το ΥΠΙΑΜ αίσθηση έχουν προκαλέσει οι πληροφορίες της περασμένης εβδομάδας για υπουργό γένους θηλυκού. Θέση στο νέο κυβερνητικό σχήμα λέγεται ότι θα έχουν ο Σταύρος Παντζιάρης της ΕΥ Cyprus στο υπουργείο Οικονομικών, καθώς και η Αναστασία Παπαδοπούλου. Σύμφωνα με πληροφορίες κρούση έγινε στη Δημήτρα Καλογρήου, το όνομα της οποίας συμπεριλήφθηκε σε λίστα προτεινόμενων προσώπων από το Δημοκρατικό Κόμμα. Μέχρι την ώρα που έκλεινε το φύλλο της «Κ» η κα Καλογρήου δεν είχε δεχθεί τηλεφώνημα από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Επίσης, θέση στο νέο Υπουργικό φέρεται να έχει η Ειρήνη Πική, οικονομική διευθύντρια για ευρωπαϊκά θέματα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Προβλήματα των νέων στις αγροτικές περιοχές

Η δημόσια συζήτηση με νέους ανθρώπους που ζουν στα αγροτικά κέντρα είναι αρκετά εποικοδομητική, αφού μέσω του διαλόγου έρχονται στην επιφάνεια αρκετά προβλήματα που πιθανόν να μην είναι γνωστά στις τοπικές αρχές.

Η Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης ανέδειξε πολλές αδυναμίες και προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές και απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα περιοχές. Η στεγαστική πολιτική και η εξέυρεση στέγης απασχολεί έντονα τους νέους ανθρώπους, οι οποίοι δεν επιθυμούν να ζούν με τους γονείς τους, αφού χρειάζονται τον δικό τους ανεξάρτητο χώρο. Η παραχώρηση οικονομικών κινήτρων για ενίσχυση και αναβάθμιση

των αγροτικών, ορεινών ή απομακρυσμένων περιοχών, αποτελεί ένα σωστό κίνητρο για παραμονή των νέων στον τόπο καταγωγής τους, κάτι που συμβάλλει στον περιορισμό της ερήμωσης και εγκατάλειψης των μικρών κοινοτήτων. Πέραν του στεγαστικού προβλήματος, οι νέοι ανησυχούν για θέματα δημόσιας υγείας αφού, για να παραμείνουν στα χωριά και στις κοινότητες τους, θα πρέπει να απολαμβάνουν καλές υπηρεσίες υγείας, αλλά και να έχουν εύκολη πρόσβαση στα ιατρικά κέντρα. Οι νέοι άνθρωποι χρειάζονται επίσης σύγχρονες υποδομές παιδείας και εκπαίδευσης, τόσο για τους ίδιους όσο και για τα παιδιά τους. Η δημιουργία σχολείων προδημοτικής, δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης,

αποτελούν βασική ανάγκη για την παραμονή των νέων στην ύπαιθρο, όπως επίσης και η αποκέντρωση των πανεπιστημιακών σχολών με τη λειτουργία πανεπιστημιακών παραρτημάτων στα αγροτικά κέντρα. Η παραμονή αλλά και η επιστροφή των νέων στις ρίζες τους απαιτεί την εμπλοκή των τοπικών αρχών, των κρατών αλλά και των ευρωπαϊκών θεσμών. Οι νέοι άνθρωποι είναι πολύ καλοί γνώστες της τεχνολογίας και ιδιαίτερα της χρήσης του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης νέων ανθρώπων αλλά και διαδικτυακών νομάδων, οι οποίοι χρειάζονται γρήγορο δίκτυο τηλεπι-

κοινωνιών για διεκπεραίωση της εργασίας από το σπίτι αλλά και εξόφλησης προσωπικών λογαριασμών εξόδων. Οι προβληματισμοί των νέων ανθρώπων είναι γνωστοί, αφού ως τοπικές αρχές γνωρίζουμε πολύ καλά ότι αν δεν εξασφαλιστούν επαγγελματικά και οικονομικά πιθανότατα δεν θα τολμήσουν να δημιουργήσουν οικογένεια. Οι ανάγκες των νέων στη σημερινή εποχή βασίζονται στις σύγχρονες ανάσεις που γι' αυτούς είναι δεδομένες, όπως η επικοινωνία με νέους τρόπους τεχνολογίας και εργασίας με πιο ευέλικτο ωράριο. Νέοι άνθρωποι που αποφασίζουν να παραμείνουν στην επαρχία και στα αγροτικά κέντρα θα πρέπει να έχουν πιο εύκολη πρόσβαση στα

αστικά κέντρα μέσω των δημόσιων συγκοινωνιών, περιορίζοντας έτσι τις εκπομπές ρύπων από τα ιδιωτικά οχήματα. Για αποφυγή διακρίσεων μεταξύ κατοίκων των αγροτικών και αστικών περιοχών θα πρέπει οι τοπικές αρχές με τη συμβολή του κράτους να δημιουργούν υποδομές, να εκτελούν έργα ανάπτυξης και να προσελκύουν επενδύσεις. Δεν είναι όμως αρκετό να παραδέχονται οι ευρωπαϊκοί θεσμοί ότι οι μικροί δήμοι αντιμετωπίζουν πιο πολλά προβλήματα καθημερινότητας που αφορούν τη στέγαση, την εκπαίδευση, την οικονομική ανάπτυξη και την προστασία. Ο υπερπληθυσμός των πόλεων και η συνεχής αστικοποίηση επιβαρύνουν συνεχώς το περιβάλλον και δημιουργούν περαιτέρω κοινωνικά προβλήματα, τα οποία βρίσκονται σήμερα ψηλά στους προγραμματισμούς των νέων ανθρώπων που κατοικούν στα αγροτικά και αστικά κέντρα.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δημιουργός Δερύνειας.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

46
ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο
και την Υγεία

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

Στο λυκόφως της δεκαετούς θητείας του στην προεδρία της Κύπρου ο Νίκος Αναστασιάδης σε συνέντευξή του στην «Κ» κάνει μια συνολική αποτίμηση της πορείας του, μιλάει για τη συνεργασία του με τρεις Έλληνες πρωθυπουργούς, τη διαχείριση τριών μεγάλων κρίσεων, της οικονομικής του 2013 με το κούρεμα των καταθέσεων, της πανδημίας, και τώρα του πολέμου στην Ουκρανία, επισημαίνει τη μετακίνηση της χώρας προς έναν ξεκάθαρο ευρωπαϊκό προσανατολισμό, ενώ αναφερόμενος στη διάσκεψη του Κραν Μοντανά δηλώνει πως το φέρει βαρέως που δεν επιτεύχθηκε λύση, παρότι «είχαμε φθάσει τόσο κοντά», χαρακτηρίζει τον τότε Τουρκοκύπριο ηγέτη Μουσταφά Ακιντζί «θαρράλεο» και επιρρίπτει αποκλειστικά στην Τουρκία την ευθύνη για την αποτυχία. Σε μια εκτενή συζήτηση στο γραφείο του στο Προεδρικό Μέγαρο της Λευκωσίας, ο κ. Αναστασιάδης αναγνωρίζει σφάλματα με το θέμα των διαβατηρίων, εκφράζει την ελπίδα να υπάρξει μια νέα προσπάθεια στο Κυπριακό, και εξαιρεί την προσωπικότητα και τις ικανότητες του νέου προέδρου, Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος υπήρξε στενός του συνεργάτης.

—Να ξεκινήσουμε την αποτίμηση της δεκαετούς θητείας σας με μια ερώτηση σε ό, τι αφορά τους πρώην προέδρους, κυρίους Βασιλείου, Κληρίδη, Παπαδόπουλο, Χριστόφια. Σας θυμάμαι στη Νέα Υόρκη, στη διάρκεια διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό, ως μέλος της ομάδας των πολιτικών αρχηγών, με διαφορετικούς προέδρους. Να θυμηθούμε λίγο τη συνεργασία και να μας κάνετε μια μικρή αποτίμηση του καθενός εξ αυτών.

—Η ιστορία είναι που θα κρίνει βεβαίως τον καθένα. Δεν υπάρχει πρόεδρος που δεν έχει αφήσει θετικό αποτύπωμα. Και δεν υπάρχει βεβαίως κανένας από εμάς που δεν διέπραξε και λάθη. Από δικής μου πλευράς, η συνεργασία με τους εκάστοτε προέδρους —ιδιαίτερα όταν ανέλαβα ως πρόεδρος του κόμματος για 16 χρόνια— και η συνεργασία όσον αφορά τη διαχείριση του κυπριακού προβλήματος ήταν θετική και βοηθητική, όπως πολλές φορές και επικριτική. Όμως τούτο είναι στους ρόλους που ο καθένας καλείται να διαδραματίσει και η εκτίμηση που έχει κατά πόσον ορθώς ή εσφαλμένα ο Πρόεδρος χειρίζεται, ιδιαίτερα το εθνικό θέμα. Στα υπόλοιπα το αποτύπωμα είναι προς τη θετική πλευρά όλων των προέδρων. Επαναλαμβάνω με τα ενδεχόμενα λάθη είτε που διέπραξαν οι ίδιοι είτε συνεργάτες τους και τα χρεώνεται πάντοτε βεβαίως ο Πρόεδρος

—Πώς σχολιάζετε τη συνεργασία σας με τους πρωθυπουργούς Σαμαρά, Τσίπρα και Μητσοτάκη;

—Η συνεργασία με όλους τους Έλληνες πρωθυπουργούς ήταν άψογη. Αλλά δεν μπορώ να μη μνημονεύσω τον Αν. Σαμαρά, γιατί με εκείνον ξεκινήσαμε τις τριμερείς περιφερειακές συνεργασίες με την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, τον Αραβικό Κόλπο. Με τον Αλ. Τσίπρα θέσαμε τις βάσεις για το MED7 αρχικά, δηλαδή τα 7 μεσογειακά κράτη, και μετά έγινε MED9. Με τον Κυρ. Μητσοτάκη άψογη επίσης η συνεργασία, απόλυτη συμπάρασταση της Ελλάδος εκεί και όπου χρειάστηκε να υποστηριχθεί η Κύπρος. Μία δια-

Η ιστορία είναι που θα κρίνει βεβαίως τον καθένα, λέει στην τελευταία του συνέντευξη στην «Κ» ο απερχόμενος Πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης. «Δεν υπάρχει πρόεδρος που δεν έχει αφήσει θετικό αποτύπωμα. Και δεν υπάρχει βεβαίως κανένας από εμάς που δεν διέπραξε και λάθη».

Ο ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Είναι από τα βάρη που φέρω το Κυπριακό

Ο Αντόνιο Γκουτέρες στο Κραν Μοντανά, αφιέρωσε ελάχιστες ώρες για ένα πρόβλημα μισού αιώνα

χρονική στάση, από την εποχή της πτώσης της χούντας, της μεταπολίτευσης, οι σχέσεις των εκάστοτε κυπριακών κυβερνήσεων με τις ελληνικές δεν διακρίνονταν από τις διαφορές προ της χούντας μεταξύ Μακαρίου και των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων. Υπήρχε μια συνετή, συνεπής και διαρκής στήριξη του Κυπριακού. Σαν αποτέλεσμα αυτής της άψογης συνεργασίας ήταν και επί κυβερνήσεως Σημίτη η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.

—Το 2013 είχαμε την κρίση και το κούρεμα.

—Αυτό ήταν από τα πιο δύσκολα. Δεκαπέντε μέρες μετά την εκλογή μου να βρεθώ στο Eurogroup για να συζητηθεί το θέμα της υπογραφής του μνημονίου, το οποίο ήταν έτοιμο από τον Νοέμβριο, τρεις μήνες προ της εκλογής μου και το οποίο όμως ο προκάτοχός μου θεωρούσε καλύτερο να μεταφέρει στην επόμενη διακυβέρνηση. Ήταν τότε που η Κύπρος είχε υποστεί 22 υποβαθμίσεις. Ήταν στην κατηγορία, από παλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και δεν υπήρχε ουδείς να μας δανείσει έστω και ένα σεντ. Οι εμπειρίες ήταν οδυνηρές, αλλά χρειάζονταν γενναίες αποφάσεις.

Είχαμε χημεία με Ακιντζί
—**Μοντ Πελεράν και Κραν Μοντανά. Κάναμε και εμείς λάθη;**

—Ο γ.γ. του ΟΗΕ θα μπορούσε, αντί να τερματίσει εκείνο το βράδυ τον διάλογο, να τον αναβάλει. Γινόταν η σκέψη, αν καταλήγαμε και κλείναμε το θέμα των εγγυήσεων για τα θέματα των στρατευμάτων, να συνέλθουν οι πρωθυπουργοί των τριών εγγυητριών δυνάμεων συν οι δύο κοινότητες για να αποφασίσουν.

Τον Νίκο Χριστοδουλίδη τον γνωρίζω πάρα πολύ καλά. Ξέρω πόσες ικανότητες έχει, πόσο εργασιομανής είναι.

—Με τον Μουσταφά Ακιντζί είχαμε μια εξαιρετη συνεργασία, εξαιρετη φιλία, αλλά ιδιαίτερα μια χημεία, η οποία οφειλόταν στην επιθυμία και των δύο να δώσουμε μια λύση που να μπορούν να την αποδεχτούν και οι δύο κοινότητες. Εργαστήκαμε σκληρά και εντατικά και από το 2015 που ανέλαβε ο κ. Ακιντζί οδηγηθήκαμε το 2017 στο Κραν Μοντανά με σωρεία συγκλίσεων, συμφωνιών σε κύρια θέματα. Για πρώτη φορά ετίθετο το θέμα της ασφάλειας και της αποχώρησης των στρατευμάτων, που ήταν τα σημαντικότερα που ανησυχούσαν την ελληνοκυπριακή κοινότητα.

—Επιγραμματικά, πού ανήκει η ευθύνη;

—Ανήκει αποκλειστικά στην Τουρκία και όχι στους δύο ηγέτες της Κύπρου. Φτάσαμε στο σημείο να συζητούμε για τον εθνικό ύμνο, για τη σημαία. Είχαμε προχωρήσει σημαντικά και μπαίναμε στις λεπτομέρειες. Η αποτυχία οφείλεται αποκλειστικά στην αδιαλλαξία της Τουρκίας, της οποίας στρατηγικός στόχος ήταν πάντοτε, είτε από το 1956, είτε από τα γεγονότα του 1963, είτε από το 1983, όταν ανακήρυξαν το ψευδοκράτος—η πρώτη απόπειρα ήταν τότε, δεν είναι τωρινό φαινόμενο. Απλώς αξιοποιήσαν το αδιέξοδο και δυστυχώς εδώ θα πρέπει να το πω ένα παράπονο που έχω από τον γενικό γραμματέα: Την επομένη θα έπρεπε να συμμετέσχει στους G20 που συνέρχονταν στο

Αμβούργο, αν δεν απατώμαι, και ήταν προγραμματισμένο. Συνεπώς, αφιέρωσε ελάχιστες ώρες για ένα πρόβλημα μισού αιώνα. Θα μπορούσε, αντί να τερματίσει εκείνο το βράδυ τον διάλογο, να τον αναβάλει. Γινόταν η σκέψη, αν καταλήγαμε και κλείναμε το θέμα των εγγυήσεων για τα θέματα των στρατευμάτων, να συνέλθουν οι πρωθυπουργοί των τριών εγγυητριών δυνάμεων συν οι δύο κοινότητες για να αποφασίσουν. Με λυπεί ειλικρινά και είναι ένα από τα βάρη που φέρω, το ότι ήμασταν τόσο κοντά στην εξεύρεση της λύσης.

—Ο επόμενος πρόεδρος έχει ελπίδες να είναι μέρος μιας πιο προχωρημένης διαδικασίας; Υπάρχει η δυνατότητα με την ηγεσία που υπάρχει σήμερα;

—Δεν έχω αμφιβολία όσον αφορά τις προθέσεις του Προέδρου. Εκείνο που έχω αμφιβολία είναι αν επιτέλους η Τουρκία συνειδητοποιήσει το πόσα πολλά οφέλη θα προκύψουν σε σχέση με το εάν θα έχει ένα τουρκοκυπριακό ελεγχόμενο κρατίδιο, είτε όσον αφορά τις ευρωπαϊκές σχέσεις, τις ευρωτουρκικές σχέσεις, είτε όσον αφορά την ειρήνη στην περιοχή, την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων χωρίς προβλήματα.

—Πόσο ρόλο παίζει η απουσία ενός Ακιντζί στην άλλη πλευρά; Είναι η Τουρκία ο κύριος παράγοντας;

—Θα σας πω μόνο ένα περιστατικό και δεν είναι νέο. Τον Γενάρη στη Γενεύη είχαμε συμφωνήσει ότι θα κατατίθεντο χάρτες, επί εδαφικού και είναι η πρώτη φορά που θα κατέθετε η τουρκική πλευρά, η τουρκοκυπριακή κοινότητα τον χάρτη. Η διαφορά μας περιοριζόταν στο μισό τοις εκατό. Εγώ επέμενα στο να περιοριστεί στο 27. Εκείνος ήθελε 28. Κατετέθησαν. Ο Ερντογάν εξοργίστηκε. Δυστυχώς ρυθμιστής με παρεμβάσεις επί το αρνητικό ήταν πάντοτε η Τουρκία. Οι Τουρκοκύπριοι λόγω της οικονομικής της εξάρτησης από τους εποίκους, της παρουσίας του τουρκικού στρατού, ήταν πάντοτε υπό καταπίεση. Ο κ. Ακιντζί ήταν ένας θαρραλέος Τουρκοκύπριος, ο οποίος τολμούσε, αλλά δυστυχώς δεν είχε τη δύναμη να επιβάλει αυτά που συμφωνούνταν.

—Και φτάνουμε στο σήμερα, στις πρόσφατες εκλογές. Και οι τρεις υποψήφιοι με τον έναν ή τον άλλο τρόπο ήταν συνεργάτες σας.

—Όντως ο κ. Μαυρογιάννης για εννιά χρόνια ήταν ο διαπραγματευτής μου για το Κυπριακό. Είχαμε μια άριστη συνεργασία. Είναι άνθρωπος που τον διακρίνει ήθος και γνώση. Ένας καθ' όλα ικανός διπλωμάτης. Ο κ. Χριστοδουλίδης υπήρξε διευθυντής του διπλωματικού μου γραφείου, κυβερνητικός εκπρόσωπος, αργότερα για τέσσερα χρόνια υπουργός των Εξωτερικών. Και βεβαίως ο πρόεδρος της παράταξής μου, ο φιλιτατος Αβέρωφ Νεοφύτου. Κάποια στιγμή το είπα ότι ήταν και οι τρεις εκλεκτοί συνεργάτες μου, και παρεξηγήθηκα. Αλλά δεν μπορεί να αρνηθείς συνεργάτες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν δήλωσα σαφέστατα και ενεργώς τη στήριξή μου στον πρόεδρο της παράταξης. Όμως, σήμερα εξέλεξε ο κ. Χριστοδουλίδης. Τον γνωρίζω πάρα πολύ καλά. Ξέρω πόσες ικανότητες έχει, πόσο εργασιομανής είναι.

—Είχαμε τον σεισμό στην Τουρκία. Μπορεί να υπάρξει μια προέγχιση Ελλάδας-Τουρκίας; Μπορεί να αλλάξει κάτι λόγω της ανθρωπίνης διάστασης;

—Η ανθρωπίνη διάσταση είναι εκείνη που ενδεχομένως να αλλοιώνει τα εκδοτικά αισθήματα που δημιουργούσε ο αναθεωρητισμός του Ερντογάν, ο οποίος λέγοντας ότι αμφισβητούν την κυριαρχία μας δημιουργούσε και ένα αίσθημα στον λαό ότι απέναντί μας έχουμε εχθρούς. Ο σεισμός έχει συμβάλει στο να ανατραπεί αυτό. Τώρα, πέραν τούτου, θα ήταν παρακινδυνευμένο να πει κανείς ότι αλλάζουν οι στόχοι. Εκτός εάν μετά τις εκλογές αναθεωρήσει επιτέλους αυτόν το μεγαλόθεατο, το να θέλει συνεχώς να εξοπλίζεται, το να θέλει συνεχώς να είναι υπερδύναμη.

—Και για το Κυπριακό;

—Ισχύει και για το Κυπριακό. Εάν υπάρξει μια επαναπροέγχιση και διάλογος με την Ελλάδα, σίγουρα δεν μπορεί να μείνει εκτός το Κυπριακό. Και θεωρώ ότι από την ώρα που θεωρείται ότι το Κυπριακό είναι ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα, υπάρχουν θέματα που άπτονται των ευρωπαϊκών σχέσεων, όπως είναι η τελενεσιακή ένωση, η αναθεώρηση, η φιλελευθεροποίηση, οι θεωρήσεις βίζας και ούτω καθεξής που αφορούν την Τουρκία, αφορούν τους επιχειρηματίες της Τουρκίας και πιστεύω ότι μπορεί να αλλάξει το όλο σκηνικό. Όμως αυτό είναι η ελπίδα, η προσδοκία. Ας ελπίσουμε ότι θα πραγματοποιηθεί αυτή η προσδοκία.

Κάποιοι εκμεταλλεύτηκαν για ίδιον όφελος τις πολιτογραφήσεις

—Ακολούθησαν μετά και οι κατηγορίες για διαφθορά ή απληστία σε σχέση με τα διαβατήρια.

—Το θέμα είναι πώς αντιμετωπίσαμε την κρίση. Πήραμε αμέσως μέτρα, προσαρμοστήκαμε με βάση τις υποχρεώσεις που αναλαμβάναμε με το μνημόνιο. Επιβάλαμε μια δημοσιονομική πειθαρχία. Και κατορθώσαμε το 2016 από τη μία να απαλλαγούμε από την αυστηρή εποπτεία του μνημονίου, να παρουσιάσουμε ρυθμούς ανάπτυξης, να έχουμε μειώσει κάθετα την ανεργία, ενώ την ίδια ώρα άρχισαν οι αναβαθμίσεις για να φτάσουμε στην επενδυτική βαθμίδα το 2017 ή 2018. Μεταξύ των μέτρων που υιοθετήσαμε ήταν και η συνέχιση του επενδυτικού προγράμματος που έδινε κίνητρα

σε ξένους επενδυτές είτε να επενδύσουν είτε να αγοράσουν ακίνητα. Αυτό το πρόγραμμα υιοθετήθηκε το 2007, επί του αείμνηστου Τάσσου Παπαδόπουλου. Το 2011, όχι μόνο επιβεβαιώθηκε από τον αείμνηστο Χριστόφια, αλλά και διαφοροποιήθηκαν τα κριτήρια ώστε να γίνει πιο ελκυστική η προσέλκυση. Όταν αναλάβαμε και μελετήσαμε το πρόγραμμα και είδαμε ότι δεν υπήρχε τόσο ενθάρρυνση, μειώσαμε τα ποσά των επενδύσεων. Με αποτέλεσμα να υπάρξει μια μαζική ροή επενδύτων, μεταξύ των οποίων βεβαίως και κάποιοι απατεώνες, κάποιοι οι οποίοι στην Κύπρο εκμεταλλεύτηκαν προς ίδιον όφελος παραβιάζοντας τον νόμο. Το εποπτικό σύστημα δεν ήταν—και εδώ είναι το σφάλμα—

Ήταν από τα πιο τρωτά της κυβέρνησης το ζήτημα των πολιτογραφήσεων.

όσο αυστηρό θα έπρεπε, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή, λόγω του μεγάλου αριθμού των πολιτογραφήσεων, να κριθεί ότι η Κύπρος πωλούσε διαβατήρια και ότι επηρεάζονταν τάχα η Ε.Ε. από τον μεγάλο αριθμό διαβατηρίων. Να σημειώσω ότι από τις 180.000 πολιτογραφήσεις ετησίως στην Ευρώπη, καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος, δηλαδή από το 2014 περίπου μέχρι και το 2020 που καταργήθηκε,

όλοι εκείνοι που πολιτογραφήθηκαν ήταν 7.200. Σαν αποτέλεσμα της υλοποίησης του προγράμματος, το συνάλλαγμα που είχε εισρεύσει στη χώρα ξεπέρασε τα 7,5 δισ. Ωφελήθηκε ευρύτερα η οικονομία του τόπου. Πάντως, αυτό ήταν ένα από τα τρωτά της διακυβέρνησης και οφείλω να το πω. Θα έπρεπε να είμαστε αυστηρότεροι στους ελέγχους.

—Η διαχείριση της πανδημίας;

—Η δεύτερη μεγάλη κρίση που κλήθηκε η διακυβέρνηση ν' αναλάβει. Θεωρούμαστε ένα από τα πλέον επιτυχημένα κράτη στη διαχείριση της πανδημίας, δεύτερη σε αριθμούς θανάτων, με μια εμβολιαστική κάλυψη του 80%, με μέτρα

τα οποία ελήφθησαν έγκαιρα όχι μόνο υγειονομικά αλλά και οικονομικά. Σαν αποτέλεσμα της ευρωστίας πλέον που παρουσίαζε το κράτος, σταθήκαμε στο πλευρό των εργαζομένων, των επιχειρήσεων, κατά τρόπο που αντί να παρουσιάζεται μείωση των εισοδημάτων, παρατηρείτο αύξηση των καταθέσεων.

—Ο πόλεμος στην Ουκρανία. Έχει μια ιδιαιτερότητα για την Κύπρο και λόγω της Ρωσίας.

—Ακριβώς. Καλύψαμε και αυτό το πρόβλημα και το αντιμετωπίσαμε με ευελιξία και ευρηματικότητα. Όπως πολύ ορθά επισημάνετε, η Κύπρος στηριζόταν μέχρι το 2013-2014, κατά κύριο λόγο στα κεφάλαια από τη Ρωσία. Σιγά σιγά και σταδιακά

με την απομείωση, μετά τους αυστηρούς περιορισμούς, τους ελέγχους κλπ. φτάσαμε σήμερα να εξαρτηθούμε από τη Ρωσία. Η ανεργία πλέον είναι σχεδόν στο 6,5% από το 17% που παραλάβαμε το 2013. Η Κύπρος σταδιακά άρχισε να μετατρέπεται σε κέντρο τεχνολογίας με τη μεταφορά της έδρας εταιρειών αλλά και υπαλλήλων που ασχολούνται με την υψηλή τεχνολογία, την έρευνα, την καινοτομία, κλπ. Έχουμε επίσης προωθήσει την Κύπρο ως εκπαιδευτικό προορισμό. Αυτή τη στιγμή φοιτούν στα κυπριακά πανεπιστήμια 53.000 ξένοι. Όταν αναλάβαμε ήταν μόλις 30 χιλιάδες.

«Οι τακτικές της φημολογίας και της λασπολογίας δεν τιμούν όσους τις επινοούν και όσους τις ασπάζονται. Γνωρίζω ότι επιχειρείται αυτές τις μέρες να αμφισβητηθεί η πολιτική μου παρουσία, όμως η πραγματικότητα τα διαψεύδει αυτά».

Η ANNITA ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

«Δεν έχω πρόθεση να συμμετέχω σε αφορισμούς»

Έχω δώσει δείγματα για την ανεξαρτησία του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς μου, λέει η πρόεδρος της Βουλής

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Θεωρώ** ότι διαθέτω την ικανότητα να συμβάλω καθοριστικά στην προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανανέωσης του ΔΗΣΥ» λέει σε συνέντευξή της στην «Κ» η πρόεδρος της Βουλής και υποψήφια για την προεδρία του ΔΗΣΥ Annita Δημητρίου. Προσθέτει ότι σε περίπτωση ανάδειξης της θα παραμείνει και στη Προεδρία της βουλής μιας και όπως εξηγεί μπορεί να ανταποκριθεί με απόλυτη επάρκεια, έχοντας πλήρη επίγνωση των προκλήσεων και των απαιτήσεων όσο και των δυνατοτήτων της. Η κ. Δημητρίου αναφέρει ότι την πολιτική απάντηση για το ποιος είναι ικανός να ηγηθεί του κόμματος θα τη δώσει ο κόσμος του ΔΗΣΥ, λέγοντας ότι η ίδια προέρχεται από την πραγματική βάση του κόμματος και σε καμία περίπτωση δεν αντιπροσωπεύει ή συμμερίζεται το κλίμα έντασης και αντιπαράθεσης του περασμένου διαστήματος που ορισμένοι επιχειρούν να συντηρήσουν και τώρα θεωρώντας ότι αυτό εξυπηρετεί προσωπικούς ή άλλους στόχους.

–**Ποιοι παράγοντες σας οδήγησαν εντός μιας βδομάδας να αλλάξετε στάση και από εκεί που δηλώνατε πως δεν θα διεκδικήσετε να έχετε τώρα υποβάλει την υποψηφιότητά σας για την Προεδρία;**

–Η πολιτική είναι μια δυναμική διαδικασία και όσες και όσοι συμ-

μετέχουν στην κεντρική πολιτική σκηνή οφείλουν να αναλύουν την πορεία των πραγμάτων κάθε στιγμή. Η επαφή και επικοινωνία που είχα με τον κόσμο του ΔΗΣΥ και οι παροτρύνσεις τους για μια δική μου συναινετική πρωτοβουλία ενότητας δεν μπορούσαν να με αφήσουν αδιάφορη για το μέλλον του κόμματος. Άκουσα με προσοχή και απόλυτο σεβασμό εκατοντάδες μέλη, στελέχη, φίλους και φίλες της παράταξης και ανταποκρινόμην στο κάλεσμά τους πέρα την απόφαση και δηλώνω παρούσα σε αυτή την κρίσιμη συγκυρία για το μέλλον, την ενότητα και την πορεία του Δημοκρατικού Συναγερμού. Οφείλω επίσης να σημειώσω ότι τους προηγούμενους μήνες ήμασταν προσπλημμένοι στην προεκλογική προσπάθεια του κόμματος και του προέδρου μας, συνεπώς δεν με απασχόλησε ούτε στιγμή το στήσιμο εσωκομματικών επιτελείων για τον εαυτό μου.

–**Είπατε πως η ενότητα και η σταθερότητα στο κόμμα ήταν οι βασικοί λόγοι που σας οδήγησαν σε αυτή την απόφαση. Πιστεύετε πως μόνο με τη δική σας υποψηφιότητα μπορεί να επιτευχθεί κάτι τέτοιο;**

–Η επίτευξη υψηλών στόχων δεν είναι υπόθεση μόνο ενός προσώπου γι' αυτό ακριβώς τονίζω συνεχώς την ετοιμότητά μου για συλλογική δουλειά και συλλογική ηγεσία. Ασφαλώς θεωρώ ότι διαθέτω την ικανότητα να συμβάλω καθο-

ριστικά στην προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανανέωσης, δίνοντας μια νέα δυναμική και προοπτική, προτάσσοντας τη σύνθεση και τον συγκερασμό απόψεων, για να συνδιαμορφώσουμε τη μελλοντική πορεία αυτής της περήφανης παράταξης.

–**Τι διαφορετικό μπορείτε να προσφέρετε σε σχέση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου ή τον Χάρη Γεωργιάδη ώστε να επέλθει η ενότητα;**

–Ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου και ο κ. Χάρης Γεωργιάδης προχώρησαν σε μια ιστορική πολιτική ενέργεια για τα δεδομένα της κοιματικής ζωής στην Κύπρο. Αναγνώρισαν την ανάγκη για ανανέωση και υποθέτησαν την εισήγηση για συστράτευση όλων στον στόχο για ανασυγκρότηση σε μια νέα πορεία με προοπτική. Αυτή τους η ανταπόκριση έχει πολύ μεγάλη αξία, ανάλογη της έως σήμερα προσφοράς τους στον τόπο. Η δική μου παρουσία, όπως και στη συνέχεια της υπόλοιπης ηγεσίας, μπορεί να υποστηρίξει με αξιοπιστία την κεντρική απαίτηση του κόσμου μας για ενότητα και ανασχεδιασμό της κοιματικής λειτουργίας. Προέρχομαι από την πραγματική βάση του κόμματος, πιστεύω πως με σεμνότητα συμπορεύομαι με τις χιλιάδες των απλών ανθρώπων και σε καμία περίπτωση δεν αντιπροσωπεύω ή συμμερίζομαι το κλίμα έντασης και αντιπαράθεσης του περασμένου διαστήματος. Ένα δικαστικό κλίμα

που με λύπη διαπιστώνω ότι ορισμένοι επιχειρούν να συντηρήσουν και τώρα, θεωρώντας ότι αυτό εξυπηρετεί προσωπικούς ή άλλους στόχους.

–**Ο ανθυποψήφιος σας Δημήτρης Δημητρίου πιστεύετε πως δεν είναι ικανός να ηγηθεί του κόμματος και να το οδηγήσει σε ανοδική πορεία;**

–Δεν έχω καμία πρόθεση να συμμετέχω σε αφορισμούς. Είμαστε συναγωνιστές με τον κ. Δημητρίου και σέβομαι την επιλογή του να διεκδικήσει την προεδρία του κόμματος. Ξέρετε, δεν σκοπεύω σε καμία περίπτωση να μπω σε αντιπαράθεσεις, ούτε και να βάλω αρνητικό πρόσημο στον οποιονδήποτε ή να ακολουθήσω τακτικές ισοπέδωσης. Μετά από μια μακρά προεκλογική περίοδο που κούρασε ολόκληρη την κοινωνία και δίκασε τους πολίτες είναι το τελευταίο που μας χρειάζεται. Την πολιτική απάντηση θα κληθεί να τη δώσει ο κόσμος του ΔΗΣΥ μέσα από την εκλογική αναμέτρηση.

–**Υπάρχουν συγκεκριμένα κοιματικά στελέχη με τα οποία συζητήσατε πριν λάβετε την τελική σας απόφαση;**

–Όπως έχω ήδη αναφέρει η απόφαση, η πρωτοβουλία μου αν θέλετε, ήταν το αποτέλεσμα έντονων παραινήσεων από πολλά στελέχη και μέλη του ΔΗΣΥ. Δεν σας κρύβω πως ιδιαίτερες παροτρύνσεις εκδηλώθηκαν από ενεργά στελέχη των επαρχιακών μας οργανώσεων και τοπικών επιτροπών. Κόσμος που με ειλικρίνεια και χωρίς σκοπιμότητες ανησυχεί, προβληματίζεται, αγωνιά για το μέλλον της ιστορικής μας παράταξης. Κόσμος που ένιωσε αποστροφή για το τοξικό κλίμα που κάποια στιγμή δημιουργήθηκε και επιζητεί πραγματική ενότητα.

–**Όταν λάβατε την απόφασή σας ποιο ήταν το πρώτο τηλεφώνημα που κάνατε για να ενημερώσετε σχετικά;**

–Όταν κατέληξα στη διαμόρφωση και ολοκλήρωση της εισήγησης μου ενημέρωσα πρώτα από όλα, διά ζωής και όχι τηλεφωνικά, τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, τον κ. Αβέρωφ Νεοφύτου. Στη συνέχεια επικοινωνήσα με τους κυρίους Γεωργιάδη και Δημητρίου, τους οποίους αφορούσε άμεσα η απόφασή μου, ενώ ακολούθως μίλησα και με άλλα στελέχη της ανώτατης ηγεσίας του κόμματος, όπως τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο κ. Νίκο Τορνάριτη. Τους μετέφερα την ανάγκη για μια συναινετική υποψηφιότητα με απώτερο στόχο να βγάλουμε το κόμμα από την εσωστρέφεια των τελευταίων ημερών και να το οδηγήσουμε με ενότητα συλλογικότητα και διαφάνεια στην επόμενη μέρα. Ενημέρωσα επίσης και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και επίτιμο πρόεδρο του ΔΗΣΥ κ. Νίκο Αναστασιάδη.

–**Υπάρχει η φημολογία ότι η ιδέα για την υποψηφιότητά σας ήταν του κ. Νεοφύτου, μιας και ο ίδιος βάσει και των εσωτερικών δημοσκοπήσεων δεν κατάφερε να επανεκλεγεί και ήθελε εσάς στο πηδάλιο του κόμματος. Αληθεύει κάτι τέτοιο;**

–Αυτό είναι πέρα για πέρα αναληθές, αλλά και ιδιαίτερα προσβλητικό. Οι τακτικές της φημολογίας και της λασπολογίας δεν τιμούν όσους τις επινοούν και όσους τις ασπάζονται. Ειλικρινά πιστεύω ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν πρόκειται να προχωρήσει προς τα εμπρός με τέτοιες νοοτροπίες. Γνωρίζω ότι επιχειρείται αυτές τις μέρες να αμφισβητηθεί η πολιτική μου παρουσία, όμως η πραγματικότητα τα διαψεύδει αυτά. Σημειώνω ότι και τις δύο φορές που διεκδίκησα με επιτυχία βουλευτική έδρα δεν μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι έτυχα εύνοιας από οπουδήποτε πέσαν των απλών ανθρώπων και υποστηρικτών του Δημοκρατικού Συναγερμού. Έχω δώσει σαφέστατα δείγματα για την ανεξαρτησία του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς μου, μέσα και από τον τρόπο που υπηρετώ τον θεσμικό μου ρόλο ως πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων. Συνεπώς επαναλαμβάνω ότι ήταν αποκλειστικά δική μου πρωτοβουλία την οποία χαίρομαι που υποθέτουν και αγκαλιάζουν τόσο η υφιστάμενη ηγεσία του κόμματος όσο και πάρα πολλά μέλη και στελέχη.

–**Κάνοντας την αυτοκριτική σας, υπήρξαν λάθος χειρισμοί κατά την διάρκεια του προεκλογικού αγώνα; Τι είναι αυτό που πιθανόν να αλλάζατε;**

–Σίγουρα υπήρξαν και λάθη και παραλείψεις και σε ατομικό αλλά και σε συλλογικό επίπεδο. Υπήρξαν λάθος εκτιμήσεις αλλά και αστοχίες σε θέματα στρατηγικής και οργάνωσης. Αυτά θα συζητηθούν διεξοδικά στο έκτακτο Παγκύπριο Συνέδριο. Όμως υπήρξαν και φαινόμενα και συμπεριφορές που δεν αφορούν αποκλειστικά την προεκλογική περίοδο, τα οποία απογοήτευσαν και πλήγωσαν ανθρώπους. Δεν ακούγαμε τους ανθρώπους όσο θα έπρεπε, δίναμε την εικόνα αποστασιοποίησης, υπήρξαν και στιγμές αλαζονείας. Όλα αυτά πρέπει να διορθωθούν στη βάση και ενός σχεδίου ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού των δομών και λειτουργιών μας, με έμφαση στην ενίσχυση των τοπικών και επαρχιακών μας οργανώσεων και της νεολαίας.

Η ενότητα στον ΔΗΣΥ

–**Πώς οραματίζετε την από εδώ και πέρα πορεία του ΔΗΣΥ;**

–Το όραμά μας δεν μπορεί παρά να ταυτίζεται με τις προσδοκίες του κόσμου της παράταξης, που θέλει έναν ΔΗΣΥ ενωμένο, ισχυρό

«Ο κ. Αβ. Νεοφύτου και ο κ. Χ. Γεωργιάδης προχώρησαν σε μια ιστορική πολιτική ενέργεια για τα δεδομένα της κοιματικής ζωής στην Κύπρο».

«Δεν ακούγαμε τους ανθρώπους όσο θα έπρεπε, δίναμε την εικόνα αποστασιοποίησης, υπήρξαν και στιγμές αλαζονείας. Όλα αυτά πρέπει να διορθωθούν».

«Κορυφαία και άμεση προτεραιότητα αυτή τη στιγμή είναι η ενότητα στον ΔΗΣΥ. Η επούλωση των πληγών και η ενίσχυση των παραγωγικών του δυνάμεων».

και πρωταγωνιστή στα πολιτικά δρώμενα του τόπου. Δύναμη ανανέωσης και εκσυγχρονισμού της κοινωνίας και των θεσμών. Θεματοφύλακα των δημοκρατικών αρχών και αξιών της παράταξης, με σαφείς και υπεύθυνες θέσεις, τόσο στο εθνικό μας θέμα όσο και στα ζητήματα της οικονομίας και των μεγάλων προκλήσεων που έχουμε να αντιμετωπίσουμε. Ένα κόμμα με συλλογική ηγεσία που να λειτουργεί με διαφάνεια, ανοικτό στα μέλη του και την κοινωνία, μακριά από κλειστές πόρτες.

–**Σε περίπτωση εκλογής σας ποιες θα είναι οι πρώτες σας κινήσεις;**

–Κορυφαία και άμεση προτεραιότητα αυτή τη στιγμή είναι η ενότητα στον ΔΗΣΥ. Η επούλωση των πληγών και η ενίσχυση των παραγωγικών του δυνάμεων. Η ανασυγκρότηση δομών και η θεσμοθέτηση μιας διαρκούς αμφίδρομης επικοινωνίας με την κοιματική βάση. Πρέπει να χτίσουμε γέφυρες και να τολμήσουμε ένα δυναμικό άνοιγμα στον κόσμο μας αλλά και στην κοινωνία των πολιτών. Με ειλικρίνεια και διαφάνεια. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός, ως δύναμη ευθύνης, θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη νέα πολύ απαιτητική πολιτική πραγματικότητα. Συλλογικά και συντεταγμένα να επανακαθορίσει τον σημαντικό του ρόλο και αποστολή στη Βουλή και απέναντι στις μεγάλες προκλήσεις.

–**Και τα μέλη που επέλεξαν να στηρίξουν Νίκο Χριστοδουλίδη θα έχουν θέση εντός του κόμματος;**

–Δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά. Για ποια ενότητα μιλάμε εάν στις τάξεις του κόμματος δεν θα έχουν θέση οι άνθρωποι που έκαναν τη μία ή την άλλη επιλογή; Κανένας και καμία δεν περισεύει στην νέα πορεία που απαιτείται. Δεν υιοθετώ και δεν πρόκειται να υιοθετήσω την παραμικρή ιδέα για αποκλεισμούς ή διαχωρισμούς.

–**Σε περίπτωση εκλογής σας στη προεδρία του κόμματος αφήνετε ανοικτό το ενδεχόμενο για συνεργασία με τον νεοεκλεγέντα Πρόεδρο Νίκο Χριστοδουλίδη ή ο ΔΗΣΥ θα είναι αντιπολίτευση;**

–Η απόφαση του Πολιτικού Γραφείου είναι συγκεκριμένη, ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα είναι από την 1η Μαρτίου στην αντιπολίτευση. Η ιστορία, η φυσιογνωμία και η φιλοσοφία του κόμματος επιτάσσει να ασκήσουμε αυτό τον ρόλο με υπευθυνότητα και δημιουργική διάθεση. Στα εθνικά θέματα που αφορούν το Κυπριακό και τη διεθνή εκπροσώπηση της πατρίδας μας η εποικοδομητική με προσέγγιση είναι δεδομένη στο πλαίσιο της λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου. Ήδη δώσαμε επωφελη για την Κύπρο λύση με πρωτοβουλία του Αβέρωφ Νεοφύτου στο θέμα της συμμετοχής του νέου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας στις συναντήσεις ηγετών του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Μας ενδιαφέρει ως προτεραιότητα η διαφύλαξη της οικονομικής σταθερότητας και των μεγάλων κοινωνικών προγραμμάτων που εισήγαγε η κυβέρνηση Αναστασιάδη, όπως για παράδειγμα το ΓεΣΥ. Επίσης έχουμε αδιαπραγμάτευτη θέση για την ορθή εφαρμογή του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Εν ολίγοις, θα στηρίζαμε κάθε πολιτική ή απόφαση θεωρούμε ωφέλιμη για τους πολίτες και υπεύθυνα θα εκφράζουμε με επιχειρηματολογία την αντίθεσή μας εκεί και όπου κρίνουμε απαραίτητο.

–**Με την παραμονή σας στη Προεδρία της Βουλής πιστεύετε ότι μπορείτε να ανταποκριθείτε και στα καθήκοντα σας ως πρόεδρος του ΔΗΣΥ, μιας και το κόμμα περνά δύσκολα;**

–Είμαι βέβαιη ότι μπορώ να ανταποκριθώ με απόλυτη επάρκεια. Αν δεν το πίστευα, δεν θα διεκδίκουσα τη θέση της προέδρου του κόμματος. Έχω πλήρη επίγνωση των προκλήσεων και των απαιτήσεων όσο και των δυνατοτήτων μου. Επιμένω στο θέμα της συλλογικής ηγεσίας και της ομαδικής προσπάθειας. Ο καθένας ή καθεμιά από μόνος του/της δεν πρόκειται να τα καταφέρει και δεν θέλουμε να έχουμε ένα αρχηγικό κόμμα. Οι αξιωματούχοι που θα εκλεγούν τον Μάιο θα αναλάβουν αναβαθμισμένους ρόλους και θα έχουν κάθε δυνατή διοικητική υποστήριξη, όπως και η κοινοβουλευτική μας ομάδα. Με ανάλογο πνεύμα θα κινηθούμε σε όλο το εύρος των δομών. Διαθέτουμε εκατοντάδες αξιόλογα στελέχη σε όλη την Κύπρο, σε κάθε επαγγελματική ομάδα, σε κάθε τομέα και πρέπει να τους δώσουμε έμπνευση και μέσα για να δραστηριοποιηθούν αποτελεσματικά.

–**Συνήθως κάθε πρόεδρος θέλει στο πλευρό του την δική του ομάδα. Υπάρχουν στελέχη εντός του κόμματος που ξεχωρίζετε και θα θέλατε μαζί σας στην ηγετική πυραμίδα;**

–Απόλυτος σεβασμός στην ετυμολογία των μελών της παράταξης! Και δεν έχω καμία αμφιβολία ότι σε περίπτωση που εκλεγώ θα υπάρξει αγαστή συνεργασία με όλα τα μέλη της ηγεσίας του κόμματος, καθώς ο στόχος είναι κοινός και δεν είναι άλλος από την επιστροφή στην ομαλότητα και τη διασφάλιση των διαχρονικών αρχών και αξιών της παράταξης.

–**Ποια είναι η καλύτερη συμβουλή που έχετε ακούσει από τη στιγμή που υποβάλατε την υποψηφιότητά σας;**

–Αν και πάντα με συγκινούν οι συμβουλές του απλού κόσμου και τις ακούω πολύ προσεκτικά, γιατί είναι οι πλέον αυθεντικές και ανιδιοτελείς, θα σταθώ σε μία φράση που είναι πεποίθησή ζωής για μένα: Ν' αγαπάς την ευθύνη.

Βολιδοσκοπήηση για restart Ε.Ε. - Τουρκίας

Σενάρια επαναφοράς «ενταξιακών» διαπραγματεύσεων - Τελωνειακής Ένωσης υπό προϋποθέσεις - Στο κάδρο Κύπρος και Ελλάδα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Βολιδοσκοπήσεις για το ενδεχόμενο επαναφοράς των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, «υπό προϋποθέσεις» και με συγκεκριμένη στόχευση, επιχειρήθηκαν σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις τις τελευταίες μέρες, στο πλαίσιο άτυπων συζητήσεων με τη συμμετοχή Ευρωπαίων επισήμων και διπλωματών. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι η ιδέα για αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων και για «επαναφορά» της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας, με προφανές επίκεντρο την αναβάθμιση της Τελωνειακής της Ένωσης, δεν είναι άσχετη με τους καταστροφικούς σεισμούς. Και το ενδεχόμενο δημιουργίας νέων ισχυρών μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη, κάτι που ακόμη και εάν θεωρείται αποιακρουμένο στην παρούσα φάση, δεν παύει να προκαλεί μεγάλη ανησυχία σε κάποιους εκ των εταίρων, οι οποίοι θέλουν για ευνόπτους λόγους να επαναφέρουν την Άγκυρα εγγύτερα στην Ευρώπη. Η Ε.Ε. δρομολογεί παράλληλα και μια διάσκεψη Δωρπτών για στήριξη της Τουρκίας, υπό το φως των καταστροφικών σεισμών, πιθανότατα εντός Μαρτίου, κίνηση που πέραν του ανθρωπιστικού χαρακτήρα, δεν στερείται πολιτικής σημασίας.

Όπως επίσης πληροφορούμαστε, ένα δεύτερο επίκεντρο που αξιοποιείται προς την ίδια κατεύθυνση, για επαναπροέγγιση δηλαδή Ε.Ε. - Τουρκίας, αφορά στην αναχαίτιση της προοπτικής πλήρους στροφής της Άγκυρας προς τη Μόσχα. Συγκλίνουσες δε πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η βολιδοσκοπήηση για το ενδεχόμενο «ουσιαστικής αναθέρμανσης» των ευρωτουρκικών σχέσεων, δείχνει επί του παρόντος να συνυπολογίζει την Κύπρο (ως επίσης και την Ελλάδα), στο κάδρο των «υποχρεώσεων» της Άγκυρας, χωρίς όμως συγκεκριμένο μέχρι στιγμής περιεχόμενο, πλνν της διασφάλισης ότι τα περί «θερμού επεισοδίου» θα ανήκουν οριστικά στο παρελθόν, στο πλαίσιο και της «διπλωματίας των σεισμών». Γίνεται λοιπόν κατανοητό, ότι εάν και εφόσον η ιδέα της «επανεκκίνησης» προσλάβει ουσιαστικό περιεχόμενο, έστω και αποκλειστικά για την Τε-

Η ιδέα για αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων και για «επαναφορά» της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας, με επίκεντρο την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, δεν είναι άσχετη με τους καταστροφικούς σεισμούς.

λωνειακή Ένωση, η Λευκωσία, υπό τη νέα της ηγεσία, θα πρέπει να είναι έτοιμη για να αξιοποιήσει ένα ενδεχόμενο νέο μομέντουμ, με σοβαρότητα και κυρίως χωρίς αμφιταλαντεύσεις.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», η ιδέα μιας επανεκκίνησης (restart) στις ευρωτουρκικές σχέσεις ακούστηκε τόσο στις Βρυξέλλες, όσο και σε κράτη-μέλη της Ε.Ε. και φέρεται να έχει ως αφετηρία τους πρόσφατους καταστροφικούς σεισμούς. Η δε επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε σε όλες τις περιπτώσεις ήταν πανομοιότυπη, δημιουργώντας την εντύπωση μιας «βολιδοσκοπήσης», η οποία αν μη τι άλλο, έχει σταθερό υπόβαθρο:

Η ιδέα λοιπόν για επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας απορρέει κατά κύριο λόγο από την ανησυχία που υπάρχει σε κάποιους εκ των εταίρων για το ενδεχόμενο πρόκλησης νέων ισχυρών μεταναστευτικών ροών, συνεπεία

Η ιδέα για επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας απορρέει κατά κύριο λόγο από την ανησυχία που υπάρχει σε κάποιους εκ των εταίρων για το ενδεχόμενο πρόκλησης νέων ισχυρών μεταναστευτικών ροών, συνεπεία των σεισμών στην Τουρκία. Στη φωτογραφία μέλος της Ομάδας Πολιτικής Προστασίας της Ε.Ε. στο περιφερειακό συντονιστικό κέντρο στο Kahramanmara.

των σεισμών στην Τουρκία. Κάτι που επιθυμεί να αποφύγει η Ε.Ε., για ευνόπτους λόγους που σχετίζονται κυρίως με την αδυναμία διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος συλλογικά από τα κράτη-μέλη. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, στις συναντήσεις λέχθηκε ότι η πλειοψηφία των 3,5 εκατομμυρίων Σύρων προσφύγων που φιλοξενούνται στην Τουρκία, δια-

μένουν στις πληγείσες από τους σεισμούς περιοχές, γεγονός που προκαλεί περαιτέρω ανησυχία, για δημιουργία νέων μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη. Πηγές πάντως της Ε.Ε. επιχειρούσαν να εμφανιστούν καθουσιαστικές, υποδεικνύοντας ότι δεν αναμένουν ότι το καθεστώς της Άγκυρας θα υποβάλει την Ευρώπη σε μια νέα διαδικασία μεταναστευτικών πιέσεων.

Εκτίμηση που σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να λειτουργήσει εξίσου καθουσιαστικά αναφορικά με την Κύπρο, όπου οι σχεδιασμοί του τουρκικού καθεστώτος για δημογραφική αλλοίωση της νήσου και για αποσταθεροποίησή της, παραμένουν αμετάβλητοι.

Ένα επιπλέον επίκεντρο που αξιοποιείται προκειμένου να στηρίξει την ιδέα για επαναπροέγγιση

Ε.Ε. - Τουρκίας, αφορά στο ενδεχόμενο πλήρους στροφής της Άγκυρας προς την κατεύθυνση της Μόσχας. Επισημαίνεται μάλιστα «αρμοδίως» ότι η Ρωσία και η Κίνα επιχειρούν οικονομική αλλά και πολιτική διείσδυση σε κράτη που επιδιώκουν να αποτελέσουν μέρος μιας μελλοντικής διεύρυνσης της Ε.Ε. και ως εκ τούτου, υπογραμμίζεται η ανάγκη όποιου η Ε.Ε. διασφαλίσει τις σχέσεις της με κράτη της περιοχής, με πρώτη στη λίστα, την Τουρκία.

Με βάση τα πιο πάνω, γίνεται κατανοητό ότι επτά χρόνια μετά το ουσιαστικό πάγωμα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας και την επίσημη απόφαση του Συμβουλίου δύο χρόνια αργότερα, στις 26 Ιουνίου 2018, κάτι πλέον «επιχειρείται να αλλάξει». Υπενθυμίζεται ότι το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. είχε υποδείξει, το 2018, ότι: «Η Τουρκία απομακρύνεται όλο και περισσότερο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως εκ τούτου, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας έχουν ουσιαστικά τεθεί σε στασιμότητα και δεν μπορούν να εξεταστούν άλλα κεφάλαια για άνοιγμα ή κλείσιμο και δεν προβλέπονται περαιτέρω εργασίες για τον εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε. - Τουρκίας».

Όπως λέχθηκε σε άτυπη συνάντηση επισήμων και διπλωματών στις Βρυξέλλες, ακόμη και στην περίπτωση επανεκκίνησης «δεν μπορεί να υπάρξει εγγύηση για το αποτέλεσμα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων» της Τουρκίας. Ωστόσο, αφέθηκε σαφώς να εννοηθεί ότι θα μπορούσε να επιχειρηθεί, υπό προϋποθέσεις, η επανεξέταση τουρκικών ντοσιέ, με επίκεντρο αυτό της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Κάτι που αποτελεί ύψιστο στόχο για την Άγκυρα, καθώς εκτιμάται ότι θα εκτοξεύσει τον όγκο ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών, από 140 περίπου δισεκατομμύρια ευρώ (132,4 δισ. ευρώ σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Ε., για το 2020), σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σημειώνεται ότι στη διάρκεια του 2021, «πρώτο» κράτος-μέλος να εισαγωγές από την Τουρκία, αλλά και σε εξαγωγές, ήταν η Γερμανία.

Νέο μομέντουμ για τη Λευκωσία;

Μια ενδεχόμενη προσπάθεια επαναφοράς της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας, έστω και αν αφορά αποκλειστικά στην αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της χώρας, αναμένεται να επαναφέρει σε κάποιο σημαντικό βαθμό τη σχέση εξάρτησης της Άγκυρας από την Ε.Ε. Τα χρήματα είναι άλλωστε πολλά και η υπολογιζόμενη εκτόξευση των ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών από 140 περίπου δισεκατομμύρια ευρώ σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως, εκτιμάται ότι θα προσφέρει ένα σημαντικό μαξιλάρι στην τουρκική οικονομία, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Γι' αυτό εξάλλου, η αναβάθμιση ή ο εκου-

χρονισμός της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, αποτελεί ύψιστο στόχο της Άγκυρας και της κυβερνήσης Ερντογάν, εδώ και αρκετά χρόνια.

Εάν και εφόσον, λοιπόν, οι βολιδοσκοπήσεις για αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων προσλάβουν συγκεκριμένο περιεχόμενο, η Λευκωσία, υπό τη νέα της ηγεσία, θα πρέπει να είναι έτοιμη για να διεκδικήσει τη διασύνδεση των όποιων «ευρωπαϊκών κερδών» της Άγκυρας, με κάποιες συγκεκριμένες κινήσεις στο Κυπριακό. Οι κινήσεις αυτές θα πρέπει να καθοριστούν προληπτικά και να επιδιωχθούν χωρίς εξαγγελίες και τυμπανοκρουσίες και

κυρίως χωρίς αμφιταλαντεύσεις, οι οποίες στο παρελθόν είχαν εκθέσει τη Λευκωσία. Όχι μόνο στο Κυπριακό, αλλά και σε άλλα ζητήματα. Σημειώνεται ότι εδώ και πολλά χρόνια, οι όποιες προσπάθειες διασύνδεσης ευρωπαϊκών ντοσιέ της Τουρκίας με κυπρογενή ζητήματα δεν είχαν αποδώσει, τουλάχιστον επί της ουσίας. Υπήρξαν μεν αρκετές αναφορές σε Συμπεράσματα της Ε.Ε., οι οποίες ικανοποιούσαν φραστικά και συνεπώς σε επικοινωνιακό επίπεδο τη Λευκωσία. Αλλά, ουδέποτε κατέστη δυνατόν να κεφαλαιοποιηθούν, εξυπηρετώντας ουσιαστικά τις στοχεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το μεταβαλλόμενο τρίγωνο Αθήνα - Αγκυρα - Λευκωσία

Η πολιτική των «σεισμών», οι επερχόμενες τουρκικές και ελληνικές εκλογές και τα επόμενα βήματα στο «δυσκίνητο» Κυπριακό

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η τροπή που πήραν οι σεισμοί της 5ης Φεβρουαρίου στην Τουρκία, η επίσκεψη του Αμερικανού ΥΠΕΞ, Άντονι Μπλίνκεν σε Ελλάδα και Τουρκία, η εκλογή νέου προέδρου της Δημοκρατίας στην Κύπρο και ο καταληκτικός χρόνος διεξαγωγής των τουρκικών εκλογών συνθέτουν ένα παζλ εξελίξεων που φέρνει ενδιάμεσες τάσεις για την επόμενη ημέρα στο τρίγωνο Ελλάδας - Τουρκίας - Κύπρου, με φόντο την Ανατολική Μεσόγειο, τα έλληνο-τουρκικά και το Κυπριακό. Το κρίσιμο ερώτημα, που έχει ενδιαφέρον ιδίως για τη Λευκωσία, είναι αν εντός αυτού του πλαισίου υπάρξει κινητικότητα, με το Κυπριακό να αποτελεί, για σειρά λόγων, το πιο δύσκολο κομμάτι στην απουσία διαλόγου εδώ και μια εξαετία.

Πολλά μέτωπα ανοικτά

Ελλάδα και Τουρκία, μετά την επίσκεψη Δένδια στις σεισμόπληκτες περιοχές, υπό το βάρος τόσο της πτυχής της ανθρωπιστικής βοήθειας όσο και της δραστηριοποίησης της αμερικανικής διπλωματίας, δείχνουν να εισέρχονται σε μια περίοδο σχετικής ηρεμίας –άγνωπστης διάρκειας, η οποία ωστόσο ανοίγει το παράθυρο ευκαιρίας διαλόγου.

Στο Κυπριακό τα πράγματα δείχνουν πιο «δυσκίνητα» ωστόσο και τα πολλαπλά μέτωπα, που παραμέ-

νουν ανοικτά, υποδεικνύουν πως:

- **Δεν** θα υπάρξει άμεση προοπτική επανένταξης διαλόγου, αν δεν υπάρχει η επόμενη ημέρα των εκλογών στην Τουρκία, όποτε και αν συμβούν αυτές (εντός Μαΐου κανονικά, με μικρή χρονική παράταση ή εντός ενός σεναρίου μετατόπισης τους πολύ αργότερα), που σε συνδυασμό με τη διαχείριση των σεισμών θα δίνει μια ξεκάθαρη εικόνα για την επόμενη ημέρα στη χώρα και σε σχέση με το πολιτικό μέλλον του ίδιου του Ερντογάν.

- **Η πορεία** των ελληνοτουρκικών σχέσεων και του Κυπριακού δείχνουν να έχουν παγιωθεί ως διαφορετικά θέματα με διαφορετική διαχείριση εκ μέρους της Άγκυρας, τάση που δείχνει πως η τελευταία έχει απομακρυνθεί από τη λογική της διπλωματικής πακετοποίησης άλλων χρόνων.

- **Μένει** να δούμε αν η επαναπροέγγιση Ελλάδας - Τουρκίας, με αφορμή τους σεισμούς, θα αντέξει χρονικά ή ο ίδιος ο Ερντογάν, όταν κρίνει, θα ανεβάσει εκ νέου τους τόνους και τη ρητορική με τελικούς αποδέκτες την Αθήνα και τη Λευκωσία.

Συνάντηση ΠτΔ - Τατάρ

Την περασμένη Πέμπτη, ο εκλεγμένος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, και ο Τ/κ ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, είχαν το πρώτο, άτυπο, τετ-α-τετ με τη διαμεσολάβηση του ειδικού αντιπροσώ-

Η συνάντηση Νίκου Χριστοδουλίδη και Ερσίν Τατάρ, με τη διαμεσολάβηση του ειδικού αντιπροσώπου του γ.γ. του ΟΗΕ, Κόλιν Στιούαρτ, έγινε σε καλό κλίμα και είχε την πρόθεση γνωριμίας μεταξύ των δύο αντρών.

Στο Κυπριακό τα πράγματα δείχνουν πιο «δυσκίνητα», με πολλά μέτωπα να παραμένουν ανοικτά.

που του γ.γ. του ΟΗΕ, Κόλιν Στιούαρτ. Παρόντων και των Ε/κ και Τ/κ διαπραγματευτών αλλά και της συνεργάτιδας του κ. Χριστοδουλίδη, Μαριλένας Ραουνά (που δείχνει να «κλειδώνει» στη θέση της διευθύντριας του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ). Αν και η συνάντηση, όπως πληροφορείται η «Κ», έγινε σε καλό κλίμα και είχε την πρόθεση γνωριμίας μεταξύ των δύο αντρών,

το αποτέλεσμα δεν δείχνει κάτι ισχυρό προς την κατεύθυνση της επανένταξης των συνομιλιών, σε νάριο που ήταν ήδη γνωστό, μιας και οι θέσεις αφετηρίας των δύο πλευρών βρίσκονται πλέον σε εκ διαμέτρου αντίθετες κατευθύνσεις. Ωστόσο, η συνάντηση δείχνει, προς το παρόν, να χτίζει προς την κατεύθυνση μιας μίνιμουμ συνεννόησης που σε διπλωματικό επίπεδο θα έχει στο αμέσως επόμενο διάστημα το αποτύπωμα των εργαλείων «χαμηλής πολιτικής» του Κυπριακού όπως το έργο των τεχνικών επιτροπών, τα ΜΟΕ και το συντητικό πλαίσιο ανθρωπιστικών συνεργασιών υπό το βάρος της σεισμικής δραστηριότητας στην περιοχή (π.χ. σε ενδεχόμενο σεισμό μεγάλης

ισχύος στην Κύπρο). Σε κάθε περίπτωση η δύσκολη εξίσωση του Κυπριακού συνοψίζεται σε δύο άξονες στη παρούσα φάση:

- **Στη θέση** της τουρκοκυπριακής πλευράς για αποδοχή της ισότιμης κυριαρχίας ως προϋπόθεση επανένταξης των συνομιλιών.

- **Στη θέση** της ελληνοκυπριακής πλευράς για συνέχιση των συνομιλιών από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά, με την πρόταση Χριστοδουλίδη για περαιτέρω εμπλοκή της Ε.Ε. υπό τη Η.Ε. στη διαδικασία.

Οι σεισμοί στην Τουρκία πάντως εισήλθαν και στην εξίσωση του Κυπριακού (πρόταση Τατάρ για συνεργασία σε περίπτωση σεισμού μεγάλης κλίμακας στην Κύπρο) δείχνοντας πως τα γεγονότα της 5ης Φεβρουαρίου στην Τουρκία είναι καταλυτικά και επιταχύνουν τις εξελίξεις στην περιοχή.

Τι να αναμένουμε

Όπως διαμορφώνεται το σκηνικό, οι εκλογές στη Τουρκία θα διεξαχθούν είτε τον Μάιο, είτε τον Ιούνιο ή σε ένα χρονικό ορίζοντα κάποια στιγμή εντός του Νοεμβρίου του 2023. Μέχρι τότε δεν αναμένεται, πέραν των επιμέρους μικρών βημάτων, η διαδικασία εκείνη που θαβάλει τις συνομιλίες του Κυπριακού σε ράγες. Ωστόσο, αυτό που καθίσταται σαφές είναι πως αν Αθήνα και Άγκυρα επιλέξουν – υπό το βάρος και της νατοϊκής συ-

νοχής εν μέσω πολέμου με Ουκρανία– να προχωρήσουν με κάποιου είδους διάλογο αυτό δεν συνεπάγεται αυτόματα πως θα υπάρξει και κινητικότητα στο Κυπριακό. Οι ενδείξεις για κάτι τέτοιο υπάρχουν σε Αθήνα, δεδομένης και της αποκαλύψης της Τουρκίας, ενόψει της επίσκεψης Μπλίνκεν στην Άγκυρα, πως υπήρχε πρόταση διαλόγου και πριν από τους σεισμούς –κίνηση που ο Τούρκος ΥΠΕΞ αποκάλυψε για να στείλει το σινιάλο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής ως «ενός βήματος μπροστά». Βέβαια και οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις, παρά τον σεισμό, παραμένουν προβληματικές και θα πάρουν χρόνο –και εκατέρωθεν προσπάθεια– για να επιλυθούν τα ανοικτά ζητήματα. Φυσικά και οι εκλογές στην Ελλάδα έχουν τη σημασία τους ως προς το αποτέλεσμα, καθώς και πώς θα οριστεί η λειτουργικότητα ως προς τη στενή σχέση Αθηνάς - Λευκωσίας. Στο χρόνο πάντως που μεσολάβει μεταξύ του ξεκαθαρίσματος της εικόνας στην Τουρκία και μιας προσπάθειας για επανένταξη του Κυπριακού έχει ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κανείς και πώς θα κινηθεί η ίδια η Άγκυρα επί του πεδίου (ΑΟΖ, Βαρώσι, κλπ.). Και σε αυτό το επίπεδο, με πρώτη την ίδια τη Λευκωσία, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει κινήσεις που θα απομακρύνουν ακόμη περαιτέρω το ενδεχόμενο της επανένταξης των συνομιλιών.

Το ΑΚΕΛ δεν βολεύεται με το 22%

Θα βελτιώσουμε τις δομές, τις διαδικασίες, τις νοοτροπίες, τον τρόπο δουλειάς και την εικόνα μας, λέει στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Εγώ** ήμουν έτοιμος, αν δεν περνούσαμε στον β' γύρο, να ζητήσω ανανέωση της εμπιστοσύνης. Όταν δίνεις μία μάχη και δεν βγαίνεις ενισχυμένος, τουλάχιστον θα πρέπει να ρωτήσεις αυτούς στους οποίους λογοδοτείς, αν σου έχουν εμπιστοσύνη να συνεχίσεις ή όχι» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Χαρακτηρίζει επιτομή μιας μακιαβελικής λογικής, ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα, τον τρόπο που φέρθηκε ο Νικόλας Παπαδόπουλος προεκλογικά, σημειώνοντας πως όσα εκτυλίχθηκαν με τον ενδιάμεσο χώρο πριν από τις εκλογές ήταν τραυματικά. Ο κ. Στεφάνου ξεκαθαρίζει πως είναι έτοιμος να ανοίξει το κόμμα στην ευρύτερη κοινωνία και να ενισχύσει τον διάλογο και την κοινή του δράση με κινήματα. Θεωρεί πως υπάρχει πλέον θέμα με τον τρόπο που λειτουργούσε προεκλογικά η Ειρήνη Χαραλαμπίδου και σημειώνει πως ο κόσμος κατά τη διάρκεια του προεκλογικού ρωτούσε συνέχεια πού είναι η Ειρήνη. «Πρέπει να πω ότι είμαστε διπλά στεναχωρημένοι, μακάρι να μη συνέβαινε αυτό. Το βρίσκουμε μπροστά μας σε μία χρονική συγκυρία που δεν προσφέρεται για εσωστρέφεια».

—**Περάσατε στον β' γύρο ωστόσο μένετε για τρίτη συνεχόμενη θητεία εκτός εξουσίας...**

—Δεν πετύχαμε τον στόχο της νίκης των εκλογών, όμως αποδείξαμε ότι η επιλογή μας ενέπνευσε τον κόσμο του ΑΚΕΛ ώστε να δώσει συσπειρωμένα αυτή τη μάχη. Την ίδια στιγμή η ανεξάρτητη υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη έφερε κόσμο που δεν είναι στο ΑΚΕΛ ούτε καν στην Αριστερά και εξέφρασε ένα συλλογικό αίτημα: την πραγματική προοδευτική αλλαγή. Γι' αυτό εκτιμώ ότι μπορεί να μην κερδήθηκαν οι εκλογές, η υποψηφιότητα του κ. Μαυρογιάννη όμως δημιούργησε προοπτικές για τη νίκη και αυτό έκανε τον κόσμο της Αριστεράς περήφανο για τη μάχη που έδωσε.

—**Σε όλη αυτή τη διαδικασία δόθηκε η αίσθηση πως το ΑΚΕΛ επιχειρούσε να κρύψει τα στελέχη και να δώσει διαβεβαιώσεις ότι ο Μαυρογιάννης θα κυβερνήσει με άλλους και όχι με σας.**

—Τα στελέχη του κόμματος δεν κρύφτηκαν, αλλά συμμετείχαν μέχρι και την τελευταία στιγμή. Και στο επιτελείο και στα πάνελ συζητήσεων. Εγώ, ως γγέτης του ΑΚΕΛ είχα τις περισσότερες παρουσίες στα ΜΜΕ στο τελευταίο στάδιο της προεκλογικής. Αν' την άλλη αναγκάζομαι να επαναλάβω ότι ως κόμμα υποστηρίξαμε μια ανεξάρτητη υποψηφιότητα, οπότε συμμετείχαμε στην εκπροσώπηση μαζί με άλλους. Το θυμίζω, γιατί οι πολιτικοί μας αντιπαλοί επί μήνες επιχειρούσαν να υποβάλουν στον κόσμο ότι η υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη ήταν ένα εργαλείο στα χέρια του ΑΚΕΛ, για να επανέλθει αυτό στην εξουσία.

—**Μα είναι σαν να αποδέχεστε ότι το ΑΚΕΛ πρέπει να κρυφτεί...**

—Κάθε άλλο. Ήμασταν συνεχώς παρόντες. Είναι γεγονός πως δεν καταφέραμε να αποσείσουμε από πάνω μας μια άδικη αυθαιρέτη ρετσινιά που μας κόλλησαν οι πολιτικοί μας αντιπαλοί, ότι το ΑΚΕΛ

Έτοιμος να ζητούσε ανανέωση της εμπιστοσύνης των μελών του κόμματος ήταν ο Στέφανος Στεφάνου στο ενδεχόμενο που θα αποκλειόταν το ΑΚΕΛ από τον β' γύρο.

“

Η επίθεση που δεχθήκαμε από τον κ. Παπαδόπουλο και όχι μόνο, είναι η επιτομή μιας μακιαβελικής λογικής ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα.

δθένε κατέστρεψε την οικονομία ή ότι το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να κυβερνήσει. Το λάβαμε υπόψη και για την επιλογή της υποψηφιότητας, θέλοντας να πετύχαμε το βασικό που ήταν η προοδευτική αλλαγή στον τόπο. Στόχος ήταν να δημιουργήσουμε μια ισορροπία στο ζητούμενο της αλλαγής και σε μια προσωπικότητα, η οποία μπορούσε να προσελκύσει ευρύτερες δυνάμεις. Παραμένει, πάντως, ένα από τα στοιχεία για το ΑΚΕΛ, το πώς θα αποσείσει από πάνω του αυτές τις αυθαιρέτες και λανθασμένες αντιλήψεις που του φορτώθηκαν.

—**Πώς σχολιάζετε τη δήλωση του μέλους του επιτελείου Μαυρογιάννη, Βασίλη Πρωτοπαπί, ότι δεν ανήκει στο ΑΚΕΛ το ποσοστό που έλαβε ο Ανδρέας Μαυρογιάννης;**

—Με όλο τον σεβασμό προς τον φίλο μου τον Βασίλη, διαφωνώ κάθιστα με αυτό που έχει πει. Ένα μεγάλο μέρος των ψήφων που έλαβε ο Ανδρέας Μαυρογιάννης στον α' γύρο προέρχεται από το ΑΚΕΛ και την Αριστερά. Αυτό δείχνουν και οι διάφορες αναλύσεις. Ασφαλώς με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη συστρατεύθηκαν και πολλοί άλλοι πολίτες που δεν ανήκουν στο ΑΚΕΛ και που δεν αυτοπροσδιορίζονται καν στην Αριστερά. Μα αυτός ήταν ο στόχος. Ξέρετε, σε όλη του την ιστορία το ΑΚΕΛ αναζητούσε την ενότητα, τη συναίνεση και την ευρύτερη απήχηση στην κοινωνία. Γι' αυτό και είδαμε πάρα πολλές φορές το ΑΚΕΛ να υποστηρίζει

υποψήφιους που δεν ανήκουν στον χώρο της Αριστεράς. Το ΑΚΕΛ έβαλε πολλή δύναμη και πρόσφερε πολλά ποσοστά από τον χώρο της Αριστεράς για να έχουμε το 48% που πέτυχε ο κ. Μαυρογιάννης. Δεν ανήκει όλο το ποσοστό στην Αριστερά αλλά ένα μεγάλο μέρος είναι της Αριστεράς.

—**Με ποιο τρόπο θα κρατήσετε κοντά σας αυτό το ακροατήριο που ήρθε κοντά στις προεδρικές εκλογές; Έχετε ήδη εξαγγείλει αλλαγές...**

—Στόχος είναι να επαναφέρουμε το ΑΚΕΛ τουλάχιστον εκεί που με τη δράση και την προσφορά του έταξε τον εαυτό του να είναι το 1/3 του κυπριακού λαού και όχι μόνο. Το ΑΚΕΛ δεν πρέπει να βολεύεται και δεν βολεύεται με το 22%. Μέσα από την ιστορική του πορεία έπαισε ότι είναι μία μεγάλη παράταξη της Αριστεράς που ξέρει και λειτουργεί ως παράγοντας προόδου για τον τόπο. Όσο πιο ισχυρό είναι το ΑΚΕΛ τόσο πιο αποτελεσματικά μπορεί να διαδραματίσει τον ρόλο της βασικής δύναμης προόδου στη χώρα.

—**Με ποιο τρόπο θα επιτευχθεί;**

—Με το να ξανοικτούμε ακόμα περισσότερο στην κοινωνία. Το ΑΚΕΛ έχει αποδείξει πολλές φορές ότι είναι η βασική δύναμη προόδου στον τόπο. Γι' αυτό θέλουμε να επανέλθουμε στα γνωστά ψηλά ποσοστά ώστε να εξυπηρετήσουμε καλύτερα και αποτελεσματικότερα τα καλώς νοούμενα συμφέροντα των πολλών. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να βελτιώσουμε τον εαυτό μας. Να αλλάξουμε προς το καλύτερο τις δομές, τις διαδικασίες, τις νοοτροπίες, τον τρόπο δουλειάς και την εικόνα μας. Αυτό πρέπει να βελτιωθούν και θα βελτιωθούν. Έχουμε μία δομή που φτιάχτηκε πριν από δεκαετίες. Δεν θα πάμε να διαλύσουμε ό,τι φτιάξαμε, αλλά θα πάμε να αναστοχαστούμε ποια πράγματα της δομής δουλεύουν, ποια χρειάζονται βελτίωση και ποια δεν ανταποκρίνονται στα σύγχρονα δεδομένα. Στόχος μας είναι η ενίσχυση και διεύρυνση των σχέσεων με την κοινωνία. Δεν είναι σύνθημα κενού περιεχομένου. Να μην ξεχνάμε πως τα τελευταία χρόνια στις σύγχρονες κοινωνίες ολοένα και περισσότερος κόσμος σκέφτε-

ται, δρα και κινητοποιείται έξω από τα κόμματα.

—**Πώς θα αξιοποιήσετε αυτά τα κινήματα;**

—Η κινηματική δράση αναπτύσσεται και τα κοινωνικά κινήματα πληθαίνουν. Με σεβασμό και χωρίς πατερναλισμό θα συνεχίσουμε να κτίζουμε μια αμφίδρομη σχέση κοινής δράσης και διαλόγου με τέτοια κινήματα που είναι ευρύτερου ή και ειδικότερου πεδίου και αντικειμενικά οι πολιτικές μας ατζέντες συμπίπτουν ή συγκλίνουν.

—**Να υποθέσουμε πως θα είναι ένα μοντέλο ΣΥΡΙΖΑ;**

—Όχι, ο ΣΥΡΙΖΑ λειτουργεί με τη λογική της ύπαρξης διαφορετικών τάσεων μέσα στο ίδιο το κόμμα. Εμείς δεν θα πάμε σε αυτή τη λογική. Έχουμε διαφορετικές εμπειρίες λειτουργίας που βοήθησαν ώστε το ΑΚΕΛ να είναι μεγάλο κόμμα και να έχει ισχυρές σχέσεις με την κοινωνία. Δεν θα πετάξουμε αυτή την εμπειρία. Άλλωστε η δική μας εμπειρία φάνηκε χρήσιμη σε κάποια κόμματα της Ευρώπης.

—**Ένα παράδειγμα;**

—Το Κόμμα των Εργατών στο

Βέλγιο από ένα μικρό εξωκοινοβουλευτικό κόμμα, όταν υιοθέτησε ένα μοντέλο δράσης παρόμοιο με αυτό του ΑΚΕΛ, μετατράπηκε σε μαζικό κόμμα της Αριστεράς, με ισχυρές σχέσεις με τα λαϊκά στρώματα.

—**Είστε από τα πρόσωπα στην Αριστερά που πίστευαν στη συνεργασία με τον Ενδιάμεσο. Μετά και την τελευταία αποτυχία κατάληξης σε συνεργασία να υποθέσουμε ότι έχει κλείσει ο κύκλος συνεργασίας ιδιαίτερα με το ΔΗΚΟ;**

—Από μέρους μας υπήρξε ειλικρινής προσπάθεια και εξαντλήσαμε κάθε περιθώριο για να κάνουμε συνεργασία που να στοχεύει στην προοδευτική αλλαγή. Όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα τραυμάτισαν σχέσεις και πρόσθεσαν περισσότερα προβλήματα στις προσπάθειες για συνεργασία, ειδικά σε ό,τι αφορά στις προεδρικές εκλογές. Αυτό δεν σημαίνει ότι το ΑΚΕΛ θα εγκαταλείψει την πολιτική των συνεργασιών, συνεργασίες με πολιτικές δυνάμεις και οργανωμένα σίντολα. Συνεργασίες βεβαίως που να στηρίζονται σε αρχές και σε πραγματική σύγκλιση θέσεων και προτάσεων.

—**Πώς σχολιάζετε τις τοποθετήσεις του Νικόλα Παπαδόπουλου για το ΑΚΕΛ; Κάποιος στην Αριστερά θεωρούν πως επιβεβαιώθηκαν οι επιφυλάξεις τους...**

—Είναι πολύ λυπηρή η συμπεριφορά που επιδείχθηκε και ασφαλώς δεν περνά απαρατήρητη. Θεωρώ ότι η επίθεση που δεχθήκαμε από τον κ. Παπαδόπουλο και όχι μόνο είναι η επιτομή μιας μακιαβελικής λογικής, ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Δεν το προσωποποιώ, εγώ μιλώ για συμπεριφορές. Δεν μπορεί από τη μία να είσαι καλός, όταν θέλουν τις ψήφους σου και την επόμενη μέρα να είσαι δαίμονας, επειδή δεν είσαι μαζί τους.

—**Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ως εν δυνάμει υποψήφιος έκλεισε για το ΑΚΕΛ;**

—Μα δεν έχουμε τέτοιο πράγμα μπροστά μας. Μόλις τώρα τελειώσαμε τις προεδρικές εκλογές. Κάθε πράγμα στον καιρό του.

Θα ήμουν στη διάθεση του κόμματος, αν αποκλειόταν ο Μαυρογιάννης

—**Στον ΔΗΣΥ παρακολουσάμε πλήρη ανανέωση της ηγεσίας, με αποτέλεσμα να ανοίγει και η συζήτηση για το ενδεχόμενο ανανέωσης του ΑΚΕΛ ύστες ώστε να αντεπεξέλθει στα νέα δεδομένα...**

—Ο ΔΗΣΥ μπήκε σ' αυτή τη διαδικασία, γιατί είναι ο πτυγμένος των εκλογών και γι' αυτό μπήκε σε εσωστρέφεια. Το ΑΚΕΛ βγήκε συσπειρωμένο, δυνατό και με αυτοπεποίθηση από τις εκλογές, με την επιλογή που έκανε δικαιωμένη από τα αποτελέσματα της προσπάθειας

που καταβλήθηκε. Ενδεχομένως να έμπαινε και το ΑΚΕΛ σε μια παρόμοια διαδικασία, αν δεν κατάφερνε να περάσει στον β' γύρο. Εγώ ήμουν έτοιμος, αν δεν περνούσαμε στον β' γύρο, να ζητήσω ανανέωση της εμπιστοσύνης. Όταν δίνεις μία μάχη και δεν βγαίνεις ενισχυμένος, τουλάχιστον θα πρέπει να ρωτήσεις αυτούς στους οποίους λογοδοτείς αν σου έχουν εμπιστοσύνη να συνεχίσεις ή όχι. Προσωπικά ήμουν έτοιμος για κάτι τέτοιο. Σε ό,τι αφορά την ανανέωση, το ΑΚΕΛ έκανε μεγάλη ανανέωση

“

Αιτία πολέμου να αξιοποιηθούν μέλη ή στελέχη του κόμματος, πρώην και νυν [σ.σ. στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη].

στα καθοδηγητικά του σώματα στο τελευταίο εκλογικό συνέδριο. Το ίδιο συνέβη και στις επαρχιακές επιτροπές. Τα πρόσωπα είναι σημαντικά, αλλά δεν φτάνει μόνο να ανανεώνονται σε πρόσωπα ή σε ηλικίες. Αυτό που καθορίζει την πορεία του καθενός είναι οι ιδέες, οι πολιτικές, οι συμπεριφορές. Αυτό που προσπαθούμε να αποδείξουμε είναι ότι το ΑΚΕΛ ξέρει να συμβαδίζει με τη σύγχρονη εποχή χωρίς να αρνείται τον εαυτό του και την ιστορία του.

—**Έχετε ξεκαθαρίσει πως θα είστε**

αντιπολίτευση. Γιατί σας ενόχλησε τόσο το ενδεχόμενο να αξιοποιήσει η νέα κυβέρνηση κόμμα από την ευρύτερη Αριστερά;

—Είπαμε ότι είναι αιτία πολέμου να αξιοποιηθούν μέλη ή στελέχη του κόμματος, πρώην και νυν.

—**Δεν είναι το ζητούμενο να κυβερνήσουν σωστά;**

—Κοιτάξετε, δεν μπορεί πριν από τις εκλογές να κοιταροχτυπέσαι και την επομένη να είμαστε όλοι σε μια κυβέρνηση λες και δεν υπάρχουν σοβαρές διαφορές και

διαφορετικά προγράμματα. Δεν θέλουμε να τροφοδοτούμε το αφήγημα ότι οι διαφορές είναι μόνο για τους τύπους και τις εκλογές και πως μετά τις εκλογές είμαστε όλοι μια παρέα. Οι διαφορές είναι ουσίας. Δώσαμε μία μάχη με διαφορετικό πολιτικό πρόγραμμα, δεν καταφέραμε να κερδίσουμε, και ο κόσμος μάς έταξε στην αντιπολίτευση. Όταν είσαι στην αντιπολίτευση κρίνεται επίσης για τη στάση σου. Θα είμαστε διεκδικητικοί αλλά και υπεύθυνοι, όπως ήδη έχουμε πει.

Η Ε.Ε. ακολουθεί τις ηλικιακές τάσεις

Ο μέσος όρος ηλικίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο βρίσκεται στα 52 χρόνια – Στα 50 ο μέσος όρος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Με κάποια καθυστέρηση, φαίνεται να φτάνει και στην Κύπρο –όπως φαίνεται στις Προεδρικές, καθώς και στις εκλογές στον ΔΗΣΥ– η αλλαγή γενιάς στην πολιτική σκηνή που έχει ξεκινήσει και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ωστόσο, αν μας διδάσκει κάτι το σημερινό πολιτικό σκηνικό στην Ε.Ε. αλλά και στη χώρα μας είναι πως η ηλικιακή ανανέωση δεν φέρνει απαραίτητα μαζί της και την ανανέωση στις ιδέες και τις πρακτικές. Άλλωστε για κάθε Σάνα Μαρίν (37 ετών) και Εμανουέλ Μακρόν (45) και τη συζήτηση για την ουσία και τα πεπραγμένα πέρα από τη δυναμική και φωτογενή τους εικόνα, υπάρχει και μια Τζόρτζια Μελόνι (46) και ένας Σεμπάστιαν Κουρτς (36 σήμερα, είχε εκλεγεί στα 31).

Και αν η αποτίμηση του κατά πόσο η κ. Μελόνι προσθέτει κάτι

Μία από τις σημαντικότερες τάσεις είναι και η σχετική αύξηση των ηγετών που έχουν ηλικία κάτω των 45 ετών, φτάνοντας στον αριθμό επτά από τους 27 το 2022.

Θετικό στην πολιτική ζωή της Ευρώπης περνά μέσα από την υποκειμενική κρίση του πολιτικού της προγράμματος, το σκάνδαλο διαφθοράς που αποκαθάρωσε τον κ. Κουρτς μάς θυμίζει ότι η νεότητα δεν φέρει απαραίτητα και νέα ήθη. Άλλωστε η τάση που θέλει το πολιτικό προσωπικό να έχει μικρότερη ηλικία από το στερεότυπο των κρατιών δημογέροντων (σπάνια δημογερόντισσων) είναι και απότοκο της «αλλαγής φρουράς», καθώς οι προηγούμενες γενιές φεύγουν. Παράλληλα, όμως, λόγω της σταδιακής γήρανσης της Ευρώπης, και του ότι οι μισοί πολίτες της Ε.Ε. παραμένουν πάνω από 44 ετών το 2022, φαίνεται πως κρατά πίσω τον μέσο όρο ηλικίας των ηγετών των κρατών μελών γύρω στα 50 χρόνια.

Λόγω της σταδιακής γήρανσης της Ευρώπης, και του ότι οι μισοί πολίτες της Ε.Ε. παραμένουν πάνω από 44 ετών το 2022, φαίνεται πως κρατά πίσω τον μέσο όρο ηλικίας των ηγετών των κρατών μελών γύρω στα 50 χρόνια.

Αντίστοιχες τάσεις

Σύμφωνα με ανάλυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Κοινοβουλευτικής Έρευνας, την υπηρεσία έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο μέσος όρος της ηλικίας των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου έφτασε στο υψηλότερο του σημείο το 1992 και στα 60 έτη, ωστόσο έκτοτε μειώθηκε και παρέμεινε λίγο πάνω από τα 50 το 2009 (53), το 2017 (51), το 2020 (53) και το 2022 (53). Μία από τις σημαντικότερες τάσεις είναι και η σχετική αύξηση των ηγετών που έχουν ηλικία κάτω των 45 ετών, φτάνοντας στον αριθμό επτά από τους 27 το 2022.

Εν τω μεταξύ ο μέσος όρος ηλικίας και μεταξύ των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου βρίσκεται στα 52 χρόνια σύμφωνα με στοιχεία

της ίδιας υπηρεσίας. Συνολικά 199 ευρωβουλευτές ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41 με 50 ετών, όμως έρχονται δεύτεροι σε σχέση με την ομάδα 51-60 που αριθμεί 224 ευρωβουλευτές. Ωστόσο, η διάμεση ηλικία (η ηλικία του ατόμου που βρίσκεται στη «μέση» της κατάταξης ηλικίας) είναι και αυτή στα 52 χρόνια, αντικατοπτρίζοντας μια ελαφριά τάση προς νεότερους ευρωβουλευτές. Οι τάσεις αυτές δείχνουν σε κάποιο βαθμό και αυτές της δημογραφικής σύνθεσης, όσον αφορά την ηλικία των κατοίκων της Ε.Ε., όπως καταγράφηκαν από τη Eurostat για το 2022. Συγκεκριμένα, η μέση ηλικία στην Ε.Ε. βρίσκεται σήμερα στα 44,4 έτη, έχουν σημειώσει σταθερή αύξηση τα τελευταία χρόνια, τάση που καταγράφεται σε όλα σχεδόν τα κράτη

μέλη, και την Κύπρο, όπου έχει ανεβεί στα 38,3 έτη.

50+ οι πλείστοι

Σήμερα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά το τέλος της θητείας του Νίκου Αναστασιάδη στα 76 του χρόνια, ο μεγαλύτερος σε ηλικία ηγέτης θα είναι ο Γερμανός καγκελάριος Όλαφ Σολτς (64). Νεότερη παραμένει η Φινλανδή πρωθυπουργός Σάνα Μαρίν (37). Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, στα 49 του, θα είναι ο δέκατος «σαραντάρης» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, πριν γίνει ο δέκατος τέταρτος «πεννητάρης», καθώς η ομάδα των 50-59 έχει την πλειοψηφία. Γενικότερα, παρά την εικόνα ανανέωσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που δίνουν τα διεθνή ΜΜΕ όποτε εκλεγεί ένα σχετικά νεαρότερο σε ηλικία άτομο στην

ηγεσία των κρατών μελών (όπως η εκτεταμένη κάλυψη της ανάλυσης της εξουσίας από την κ. Μαρίν στη Φινλανδία το 2019 και ναρρίτερα από τον κ. Κουρτς στην Αυστρία το 2020), οι μεγαλύτερες ηλικίες εξακολουθούν να κυριαρχούν στην κορυφή της Ε.Ε. Επίσης, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ ανήκει στην ομάδα των 40+ (σήμερα είναι 47), και είναι ο νεότερος από τους μόνιμους προκατόχους του (Χέρμαν βαν Ρομπόι και Ντόναλντ Τουσκ).

Έφτασαν τα 20

Από την άλλη, τα πράγματα γίνονται πιο αντιπροσωπευτικά, για διαφορετικούς λόγους, όσον αφορά την εκπροσώπηση των νεαρότερων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Κομισιόν, καθώς και στα δύο

σώματα συμμετέχουν άτομα κάτω των τριάντα. Το 2019, η Κίρα Μαρί Πίτερ-Χάνσεν (Πράσινοι, Δανία) έγινε στα 21 της η νεαρότερη ευρωβουλευτής στην ιστορία μετά την είσοδό της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Χάριν σύγκρισης, ο γηραιότερος ευρωβουλευτής που εξελέγη το 2019 στα 82 του χρόνια ήταν μέχρι το 2022, όταν εξελέγη στην Ιταλική Γερουσία ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι. Στην κυπριακή αντιπροσωπεία, η νεαρότερη ευρωβουλευτής είναι η Ελένη Σταύρου (47), αφού του ανέλαβε ως επιλαχούσα τη θέση του Λευτέρη Χριστοφόρου (59). Μεγαλύτερος ωστόσο παραμένει από το 2019 ο Νιαζί Κιζιλγιουρεκ (64).

Και αν στο Κοινοβούλιο θεωρείται αναπόφευκτο να υπάρχουν και νέες ηλικίες λόγω του μεγάλου αριθμού ευρωβουλευτών, έπρεπε να φτάσει το 2019 για να προταθεί για πρώτη φορά από εθνική κυβέρνηση άτομο κάτω των 30 στην Κομισιόν. Πρόκειται για τον Λιθουανό Επίτροπο Περιβάλλοντος, Ωκεανών και Αλιείας Βιργκίνιους Σινκέβιτσιους, ο οποίος σήμερα είναι 32, ενώ διορίστηκε ως Επίτροπος στα 28 του για να γίνει ο νεότερος που έχει διοριστεί στη θέση. Το Κολέγιο των Επιτρόπων τείνει, λόγω του τεχνοκρατικού χαρακτήρα του θεσμού και της απαραίτητης εμπειρίας, αλλά και ενδεχομένως λόγω του ότι τα μέλη του τείνουν να διορίζονται από τις τάξεις των καθιερωμένων πολιτικών κλάδων χώρας, να αποτελείται από αρκετά μεγαλύτερα άτομα. Συνολικά 15 από τα 27 μέλη της Επιτροπής είναι 60 και άνω ετών, με μεγαλύτερο τον Ζοζέπ Μπορέλ (75 ετών). Ακόμα οκτώ βρίσκονται στην ηλικία των 50-59, με μόλις τρεις Επιτροπείς να βρίσκονται στην ομάδα των 40-49, της Φινλανδής Επιτρόπου Ενέργειας Κάντρι Σίμσον (47), της Εσθονής Επιτρόπου Διεθνών Εταιρικών Σχέσεων Γιούτα Ουρπιλάνεν (46) και της Βουλγάρας Επιτρόπου Καινοτομίας Μαρίγια Γκάμπριελ (43).

Όσον αφορά τους Κύπριους Επιτροπείς, ο νεαρότερος την ημέρα διορισμού του ήταν ο Μάρκος Κυπριανού (τότε 44) και η μεγαλύτερη η Ανδρούλα Βασιλείου (τότε 65), ενώ η Στέλλα Κυριακίδου και ο Χρίστος Στυλιανίδης διορίστηκαν στην ηλικία των 63.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Πολιτική, προ-πολιτική, και απολιτίκ πολιτικοί

Σε συνέντευξη του στην «Ελευθεροτυπία», τον Φεβρουάριο του 1989, ο αείμνηστος φιλόσοφος Κορνήλιος Καστοριάδης είχε υποστηρίξει ότι η Ελλάδα βρισκόταν σε «προ-πολιτικό» στάδιο. Εννοούσε ότι μια χώρα που καταρρέει από οικογενειοκρατία και παρεοκρατία, σκανδαλολογία και αρχηγισμό, κουτοπολιό και κουτοαβακισμό, δεν κινείται στη σφαίρα της Πολιτικής. Με δικά του λόγια: «Η Ελλάδα δεν είναι μια πολιτική κοινωνία, αλλά ένα είδος τεράστιας οικογένειας, που μέσα της επικρατούν υστερικές κραυγές του τύπου: «Τι μου έκανες, εγώ που σου είχα δώσει τόσα;» [...] δηλαδή είναι μια κατάσταση προ-πολιτική. Δεν υπάρχει πολιτική στην Ελλάδα, υπάρχει προσωπολογία, κουτοπολιό, όπως ακριβώς στις οικογενειακές υποθέσεις της γειτονιάς». Προφανώς δεν είχε υπόψη του την Κύπρο.

Χαρακτηριστικό της «προπολιτικής» είναι η απουσία κατευθυντήριων οραμάτων, κινητοποιών ιδεών, και προγραμματικών επιλογών για τη συγκρότηση της κοινής πολιτικής. Στην θέση τους τίθεται η γλώσσα του καφενέ, οι καβγάδες και οι αγάπες της οικογένειας, η κουβεντούλα της παρέας. Οι συζητήσεις μιλούν για να περνούν την ώρα τους, αλληλοκολακεύονται και αλληλοφοβερίζονται, κομπορρημονούν ή εκτονώνονται. Ένα πράγμα δεν κάνουν: δεν συν-αναζητούν τρόπους διαχείρισης της συλλογικής αβεβαιότητας, το οποίο, σύμφωνα με τον Καστοριάδη, ορίζει την Πολιτική.

λιτική. Δεν προβάλλουν ανταγωνιστικές ιδέες για τη λειτουργία του δημόσιου βίου.

Δείτε τη γλώσσα των υποψηφίων για τη θέση του προέδρου του ΔΗΣΥ. Καταθέτοντας την υποψηφιότητά του, ο κ. Δημήτριος Δημητρίου δήλωσε: «[Απευθύνομαι] στις χιλιάδες των αγνών, περήφανων Συναγερμικών. [...] Απ' αυτούς παίρνω δύναμη, ζητώ τη στήριξή τους για να προχωρήσουμε μαζί, να δυναμώσουμε, να μεγαλώσουμε τον Δημοκρατικό Συναγερμό. [...] Είμαι έτοιμος, είμαι δυνατός, έχω την όρεξη, έχω τον χρόνο να κάνουμε αυτή τη μάχη με αξιοπρέπεια, με πολιτικό ήθος, με ειλικρίνεια για τις καλύτερες μέρες του Δημοκρατικού Συναγερμού». Πέρα από τον δυναμισμό που λέει ότι διαθέτει (η φρασεολογία του δεν διαφέρει από αυτή του Τσιτσιπά πριν από ένα παιχνίδι τένις), την οπαδική γλώσσα του κομματικού πατριωτισμού, και την επιθυμία του να «μεγαλώσει» το κόμμα, τι πολιτικά ενδιαφέρον μας είπε ο κ. Δημητρίου; Τι πολιτικό πρόταγμα υιοθετεί, με βάση το οποίο κρίνει ότι θα «πάει μπροστά» ο ΔΗΣΥ; Ποιο είναι το πολιτικό του στίγμα; Ποιες λέξεις-κλειδιά τον περιγράφουν πολιτικά; Άγνωστο.

Δείτε τώρα τη γλώσσα της κ. Αννίτας Δημητρίου. Καταθέτοντας την υποψηφιότητά της δήλωσε: «Να βρούμε το θάρρος να παραδεχθούμε λάθη και αδυναμίες [...] Η ενότητα αποτελεί σήμερα κορυφαίο ζητούμενο για τον Δημοκρατικό Συναγερμό. [...] Με παρα-

Ο γεννησιός άνθρωπος λ.χ. δεν βροντοφωνάζει «δείτε πόσο γενναίος είμαι». Συμπεριφέρεται γενναία και αφήνει τους άλλους να συνάγουν το συμπέρασμα.

καθόκες τις αξίες του [...] Γλαύκου Κληρίδη και με βασικό στόχο την επίλυση του κυπριακού προβλήματος και βασική έγνοια τα προβλήματα της κοινωνίας, τον εκσυγχρονισμό του κράτους αλλά και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς του τόπου μας, θέτω εν εαυτό μου στη διάθεση του περήφανου κόσμου του Δημοκρατικού Συναγερμού».

Δεν ξέρω πώς αισθάνονται με τόση κολακεία τα μέλη του ΔΗΣΥ, αλλά ματαιώς αναζητήσα το πολιτικό στίγμα της Προέδρου της Βουλής. Τι θέλει να κάνει ως πρόεδρος

του ΔΗΣΥ; Τι αντιπροσωπεύει γι' αυτήν η Δεξιά σήμερα; Αν και ο λόγος της είναι κατά τι ποιο πολιτικός από αυτόν του κ. Δημητρίου, πώς θα «ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στους θεσμούς», μετά από δέκα χρόνια εξαχρείωσης των θεσμών επί προεδρίας Αναστασιάδη, τη θητεία του οποίου εκθείασε στη δήλωσή της; Ενώ προτρέπει τα μέλη του ΔΗΣΥ να συζητήσουν τα «λάθη» του κόμματος, η ίδια δεν το κάνει: η επίδοξη ηγέτις καλεί τους ακολούθους να κάνουν τα δύσκολα! Συγχρόνως, αποσιωπά το σημαντικότερο: πιστεύει ότι αποκτώντας την προ-

εδρία του ΔΗΣΥ και παραμένοντας Πρόεδρος της Βουλής θα ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο υψηλό αξίωμά της; Ως αρχηγός κόμματος είναι υποχρεωμένη να συγκρούεται με τους αντιπάλους της, ενώ ως πρόεδρος της Βουλής οφείλει να είναι συναινετική και πάνω από την κομματική διαμάχη. Συγκλίνουν τα ασύμβατα;

Υπάρχουν και άλλα. Όταν ανακοίνωσε την ταπεινωτική απόσυρση της υποψηφιότητάς του για την προεδρία του ΔΗΣΥ, ο απερχόμενος πρόεδρος ερωτήθηκε από δημοσιογράφο μια πολιτική ερώτηση. Η απάντησή του ήταν γνωστή προπολιτική: του αρκεί, είπε, «η αγάπη της Μαρίας μου [σ.σ. συζύγου] και του λαού!». Είχε προηγηθεί μια ακόμη επίδειξη ηθικής αυτοδικαίωσης για να εξηγηθεί η απόσυρσή του: «Αξιοπρέπεια, Ευθύνη και Ενότητα». Ο κ. Νεοφύτου δεν φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι τις ηθικές ιδιότητες μας τις συνάγουν άλλοι, με βάση τη συμπεριφορά μας, δεν τις διακρύβουμε εμείς για τον εαυτό μας (εκτός κι αν διαθέτει κανείς τον θηριώδη ναρκισσισμό ενός Τραμπ). Ο γενναίος άνθρωπος λ.χ. δεν βροντοφωνάζει «δείτε πόσο γενναίος είμαι». Συμπεριφέρεται γενναία και αφήνει τους άλλους να συνάγουν το συμπέρασμα. Το ίδιο και ο αξιοπρεπής.

Για να δείτε πολιτική γλώσσα σε ενδοκομματικό αγώνα διαδοχής, ανατρέξτε στον λόγο υποψηφίων των δύο μεγάλων κομμάτων στην Αμερική. Ψηφίζοντας τον εθνολαϊ-

κιστή Τραμπ, ο Ρεπουμπλικάνος πήρε τι είδους αντιλήψεις υποστήριξε. Ψηφίζοντας τον σοσιαλιστή Σάντερς ή τον μετριοπαθή προοδευτικό Μπάιντεν, ο Δημοκρατικός επέλεγε συγκεκριμένη κατεύθυνση για τη χώρα. Κι αν η Αμερική είναι πολύ διαφορετική για τα μεσανατολίτικα ήθη μας, δείτε, πλησιέστερα, τον πολιτικό λόγο του Κώστα Σημίτη, όταν διεκδικούσε την προεδρία του ΠΑΣΟΚ, το 1996. Η σκέψη του διέθετε κεντρικό άξονα, η καμπάνια του εξέλεγε πολιτικό πρόταγμα: την απαλλαγή της Ελλάδας από τα χρόνια θεσμικά παθολογία της και τη συγκλήσι της με την Ε.Ε. Η ομιλία του Σημίτη στο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ που τον εξέλεξε πρόεδρο (μια καθόλου βέβαιη έκβαση) ήταν υπόδειγμα συγκροτημένου πολιτικού λόγου. Ψηφίζοντας Σημίτη και όχι Τσοχατζόπουλο, ο σύνεδρος Στυλιανίδης διορίστηκε στην ηλικία των 63.

«Στο κόμμα-μηχανισμό δεν επιζητούν προγράμματα» είχε πει ο Σημίτης. «Γιατί τα προγράμματα απαιτούν επιλογές, γιατί οι επιλογές απαιτούν κρίσεις, γιατί οι κρίσεις απαιτούν αναμετρήσεις. Κι όλα αυτά έχουν κόστος [...]». Οι σοβαροί πολιτικοί επιλέγουν και δεσμεύονται, αναλαμβάνοντας το κόστος των επιλογών τους. Οι απολιτίκ πολιτικοί κινούνται στην επικράτεια της προ-πολιτικής.

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας είναι καθηγητής στην Έδρα Columbia Ship Management, Πανεπιστήμιο Κύπρου. www.htsoukas.com

Πατάει γκάζι η τεχνητή νοημοσύνη

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Η συνήθεια παραφυλάει, συλλαμβάνει τις ανησυχίες μας και τις καθιστά λιγότερο βιασаниτικές. Όπως είναι η ζωή σήμερα, έτσι θα είναι κι αύριο, φρονούμε. Οχι, θα είναι ασύλληπτα διαφορετικά, απλώς δεν το σκεφτόμαστε φωλιασμένοι στη γνώριμη καθημερινότητα, προειδοποιεί το Our world in data, ιστότοπος παρουσίασης των πλέον πρόσφατων επιστημονικών δεδομένων γύρω από τα μεγαλύτερα παγκόσμια προβλήματα. Φτάνει, λέει, να διατρέξουμε, κοιτάζοντας πίσω, τις υποστιγμές της προόδου στη φράση του χρόνου, που μεταμόρφωσαν συθέμελα τον κόσμο. Το ζήτημα εδώ δεν είναι η νομοτέλεια της εξέλιξης –οι κοινωνίες αλλάζουν ακατάπαυστα–, αλλά η επιτάχυνσή της. Διότι αν η αιωνιότητα των αγγέλων και των διαβόλων, των δικαίων και των κολασμένων έχει εκτοπιστεί εδώ και δεκαετίες από τη λατρεία των ταχύτατων αλλαγών, αυτές σήμερα συμβαίνουν με ρυθμούς εκθετικούς. Ολο και πιο γοργά. Ολο και συμπυκνώνονται οι τεχνολογικές επαναστάσεις στη γραμμή της ιστορίας.

Περί τα 2,4 εκατομμύρια χρόνια χωρίζουν τη χρήση πέτρινων εργαλείων (πριν από 3,4 εκατ. χρόνια) από την ελεγχόμενη χρήση της φωτιάς για το μαγείρεμα· 140.000 χρόνια την επιινόηση του κρεβατιού (πριν από 200.000 χρόνια) από εκείνη του τόξου· 30.000 χρόνια την εμφάνιση του πρώτου μουσικού οργάνου (αυλού) από εκείνη της γεωργίας· 1.000 χρόνια την ανακάλυψη του τροχού και της γραφής από εκείνη του γυαλιού· 260 χρόνια την εφεύρεση της τυπογραφίας από εκείνη της ατμομηχανής· 110 χρόνια τη χρήση του πρώτου μικροσκοπίου από εκείνη του πρώτου εμβολίου. Μετά το 1800 η χρονική διαδοχή των τεχνολογικών θαυμάτων πυκνώνει: φωτογραφία, τηλεγράφος, τηλέφωνο, ηλεκτρισμός, αυτοκίνητο, ραδιόφωνο, αεροπλάνο, συνθετικά λιπάσματα, τηλεόραση, πενικιλίνη, ατομική βόμβα, κομπιούτερ, διπλή έλικα του DNA, άνθρωπος στη Σελήνη, παγκόσμιος ιστός, πρώτος διεθνής διαστημικός σταθμός, έξιπνο κινητό αφής, τεχνητή νοημοσύνη παντού, ευρεία χρήση εμβολίων mRNA...

Οι άνθρωποι στον Μεσαίωνα ούτε διανοούνταν την ευκολία του ηλεκτρικού φωτός και οι παππούδες μας έναν κόσμο δισυνοδεδεμένο, εν μέρει ειρυνικό, με εργαζομένους απογυμνωμένους από τον χώρο, όχι σε γραφεία, αλλά σε εναλλασσόμενες διαδικτυακές πλατφόρμες, και τεχνολογικούς κολοσσούς να δημιουργούν και να ελέγχουν πραγματικότητες. Τι θα φέρει το αύριο; Πυρηνική σύντηξη για την παραγωγή ενέργειας, 3D εικονικές εμπειρίες, τηλεδικαιοσύνη, τηλεθεραπείες, εξατομικευμένα σχολικά μενού, χρήση κβίτταρ σε δυσάρεστες εργασίες ή ανεπιθύμητες συναντήσεις, αισθητήρες παντού, να ανιχνεύουν το κάθε πιθανό κακό... Μοχλός πίσω από κάθε καινοτομία η τεχνητή νοημοσύνη. Αυτή μεταμορφώνει ριζικά τον κόσμο, είναι ο απόλυτος επιταχυντής των εξελίξεων και μαζί ο πάροχος τεράστιας δύναμης σε όσους την ελέγχουν.

Η τεχνολογία γίνεται όλο και πιο ισχυρή και απρόβλεπτη· παλαιότερα η πρόοδος ήταν προβλέψιμη, γραμμική. Μια σειρά από προηγμένα chatbot γράφουν βιβλία, σενάρια για ταινίες, άρθρα, πανεπιστημιακές εργασίες (μήπως απαλλάσσοντας τους φοιτητές από το να μαθαίνουν, να ερευνούν, να σκέφτονται, να γράφουν;), συνθέτουν εικόνες, βίντεο, μουσικές μέσα από λέξεις. Προσφέρουν υπηρεσίες δημοσιογράφου, κειμενογράφου, δικηγόρου, χρηματοοικονομικού αναλυτή, πράκτορα εξυπηρέτησης πελατών, μηχανικού λογισμικού, παραγωγού ψηφιακού περιεχομένου, γραφίστα, δασκάλο, λογιστή – άραγε θα κάνουν τους υπαλλήλους πιο αποτελεσματικούς ή θα τους αντικαταστήσουν; Και βέβαια, αν είναι σε κακόβουλα χέρια, μπορούν να υποκλέψουν πληροφορίες, να λογοκλέψουν, να εξαπατήσουν, να συσκοτίσουν, να παραπληροφορήσουν, να εξεγείρουν. Οι τεχνολογικές εξελίξεις τρέχουν γρηγορότερα από τα ρυθμιστικά πλαίσια. Όσο οι κοινωνίες ζουν εν αναμονή μέσα σε εκείνο που δεν ήρθε ακόμη, όσο φρικιούν μπροστά στο ενδεχόμενο ενός οργουελικού ελέγχου της τεχνολογίας από ολοκληρωτικά καθεστώτα, στη δυστοπία μιας αυτονομίας των μηχανών, αυτές, με ποικίλους τρόπους, είναι εδώ και αλλάζουν ταχύτατα τα πάντα. Μια σκέψη που ίσως δρα προφυλακτικά προς τις αρνητικές διακλαδώσεις πίσω απ' όλες τις τεχνολογίες. Η ταχύτητα φέρνει ίλιγγο, ακραία αισθήματα ευδαιμονίας αλλά και ναυτία· αυτή θεραπεύεται. Δύσκολη είναι η προσγγείωση του νομίσματος, κάθε φορά στη θετική όψη.

Θιβητιανές από την περιοχή Humla στο βόρειο τμήμα του Νεπάλ, ρίχνουν Chappa, μια σκόνη σπιριού, κατά τη διάρκεια προσευχής για τον εορτασμό του Lhosar, του θιβητιανού νέου έτους, στο Κατμαντού.

Ο πόλεμος σε δέκα αριθμούς

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗ**

Όταν η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου του περασμένου έτους, η ελπίδα ήταν ότι αυτός ο περιττός και βάνουσος πόλεμος θα διαρκούσε μόνο λίγες εβδομάδες. Βρισκόμαστε τώρα ένα χρόνο μετά, και ο πόλεμος συνεχίζεται χωρίς προφανές τέλος. Στην πρόσφατη παρέμβασή του στη Διάσκεψη Ασφαλείας του Μονάχου, ο καγκελάριος Σολτς είπε ότι θα ήταν «σοφό να προετοιμαστούμε για έναν μακρύ πόλεμο στην Ουκρανία». Τι είναι διαφορετικό στην Ευρώπη, κι ενδεχομένως στον κόσμο, ως αποτέλεσμα αυτής της ββανούσης εισβολής; Χωρίς να είναι εξαντλητικοί, οι παρακάτω 10 αριθμοί παρουσιάζουν ορισμένες αλλαγές, αν όχι ροπές, απόρροια των γεγονότων στην Ουκρανία.

8.054.405 είναι ο αριθμός των προσφύγων από την Ουκρανία που καταγράφονται σε όλη την Ευρώπη. Μόλις πέντε εκατομμύρια είναι καταγεγραμμένοι και μπορούν να αντλούν από τα εθνικά συστήματα πρόνοιας στις αντίστοιχες χώρες. Σύμφωνα με μελέτη της Population Europe, ο πληθυσμός της Ουκρανίας κινδυνεύει να μειωθεί μέχρι και ένα τρίτο τις επόμενες δύο δεκαετίες συνεπεία της ρωσικής εισβολής.

-35% είναι το ποσό κατά το οποίο συρρικνώθηκε η οικονομία της Ουκρανίας το 2022, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα. Κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους το ποσοστό φτώχειας αυξήθηκε από 5% σε 20% και η Ουκρανία έχασε 15 χρόνια ευημερίας όπως αυτό καταμετρείται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

500 δισ. ευρώ (τουλάχιστον) είναι το εκτιμώμενο κόστος της ανοικοδόμησης της Ουκρανίας σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα. Ο αριθμός αυτός εκτιμήθηκε τον Ιούνιο σε περίπου 350 δισ. ευρώ και αυξάνεται με τη διάρκεια του πολέμου. Το ΑΕΠ της Ουκρανίας ήταν 200 δισ. δολάρια το 2021, οπότε το εκτιμώμενο κόστος της ανοικοδόμησης θα είναι πολλαπλάσιο.

657 δισ. ευρώ είναι το ποσό που οι κυβερνήσεις της Ε.Ε. διέθεσαν συλλογικά για να προστατεύσουν τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις από το ενεργειακό σοκ κατά τη διάρκεια του 2022 (και 103 δισ. ευρώ στο Ηνωμένο Βασίλειο). Το ποσό που διατέθηκε αντιπροσώπευε έως και 9% του αντίστοιχου ΑΕΠ, π.χ. για τη Σλοβακία, πάνω από 7% για τη Γερμανία και 5,2% για την Ελλάδα.

140 δισ. ευρώ (σχεδόν) είναι το ποσό που έχει καταβάλει η Ε.Ε. στη Ρωσία για ενέργεια (φυσικό αέριο, πετρέλαιο και άνθρακα) από την έναρξη του πολέμου. Καθώς οι τιμές, κυρίως του φυσικού αερίου, ήταν του υψηλότερου επιπέδου όλων των εποχών, τα συνολικά έσοδα από την πώληση πετρελαίου και φυσικού αερίου αντιπροσώπευαν το 45% του ρωσικού κρατικού προϋπολογισμού.

76% είναι η μείωση των ευρωπαϊκών εισαγωγών

ρωσικού φυσικού αερίου σήμερα από την έναρξη του πολέμου. Αυτό σημαίνει ότι η εξάρτηση της Ε.Ε. από το ρωσικό φυσικό αέριο έχει μειωθεί από 51% στην αρχή του πολέμου στο επίπεδο του 14%. Αυτό δεν οφείλεται μόνο στη μείωση των εισαγωγών φυσικού αερίου από τη Ρωσία, αλλά και στη μείωση της συνολικής ζήτησης φυσικού αερίου κατά 12% το 2022, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της περιόδου 2019-2021.

3% είναι σήμερα η εξάρτηση της Ε.Ε. από το ρωσικό αργό πετρέλαιο. Δηλαδή η Ε.Ε. εισάγει μόνο 3% των πετρελαϊκών αναγκών της από τη Ρωσία σε αντίθεση με 25% πριν από την έναρξη του πολέμου. Η εξάρτηση της Ε.Ε. είχε ήδη μειωθεί τον Οκτώβριο του 2022, αλλά μόλις τον Δεκέμβριο επιβλήθηκε εμπάργκο σε πάνω από το 90% του ρωσικού αργού πετρελαίου που εισάγεται διά θαλάσσης. Αν και οι ροές αγωγών δεν υπόκεινται σε εμπάργκο, η προσδοκία είναι ότι και αυτές θα σταματήσουν σύντομα.

33% είναι η προβλεπόμενη αύξηση των αμυντικών δαπανών της Ε.Ε. έως το 2025. Τα 26 μέλη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Αμυνας δαπάνησαν το 2021 συλλογικά 214 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 1,5% του συνολικού ΑΕΠ. Συγκριτικά, η Ε.Ε. δαπανά κατά μέσον όρο 5% για την εκπαίδευση και σχεδόν 11% για την υγειονομική περίθαλψη. Τα κράτη-μέλη ανακοίνωσαν αύξηση των αμυντικών δαπανών κατά 70 δισ. ευρώ έως το 2025.

900.000 είναι οι εκτιμώμενοι αριθμοί Ρώσων πολιτών που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα σε τρία κύματα. Το πρώτο κύμα ξεκίνησε στην αρχή της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, κυρίως από ανθρώπους που αντιτάχθηκαν στον πόλεμο. Ένα δεύτερο κύμα εγκατέλειψε τη χώρα το καλοκαίρι του 2022, κυρίως άνθρωποι που χρειάστηκαν χρόνο για να οργανώσουν την αναχώρησή τους. Τέλος, ένας μεγάλος αριθμός πολιτών, κυρίως άνδρες, εγκατέλειψε τη χώρα τον Σεπτέμβριο του περασμένου έτους, προσπαθώντας να αποφύγει τη μερική επιστράτευση που ανακοίνωσε το κράτος.

345 εκατομμύρια είναι ο αριθμός των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν οξεία επιστιςτική ανασφάλεια σε 82 χώρες, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Επιστιςτικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ. Αυτό είναι συνέπεια του κλίματος, της πανδημίας και του πολέμου στην Ουκρανία. Η Ουκρανία και η Ρωσία παρέχουν το 30% της παγκόσμιας κατανάλωσης σπιριού και κριθαριού, το ένα πέμπτο του αραβοσίτου και πάνω από το ήμισυ του ηλιελαίου.

Η κ. Μαρία Δεμερτζή είναι Senior Fellow του Ινστιτούτου Bruegel και καθηγήτρια στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

Η πολιτική της φιλανθρωπίας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Είναι πολύ νωρίς για να ξεκινήσει η άσκηση κριτικής στον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Όχι μόνο γιατί δεν ορκίστηκε ακόμα, κι ούτε επειδή δεν πρόλαβε να κοπάσει ο κουρνιαχτός της εκλογής του. Είναι νωρίς, γιατί αυτό επιβάλλει μια πρακτική που υποθετείται διεθνώς: να δίνεται δηλαδή στον νέο ηγέτη ένα εύλογο χρονικό διάστημα ώστε να παρουσιάσει τα πρώτα κυβερνητικά δείγματα γραφής του. Μία έννοια που είναι της μόδας τελευταία, ο «πολιτικός πολιτισμός», συνηγορεί σε αυτή τη λογική και προσωπικά δεν θα είχα κανένα λόγο ν' αποκλίνω, εάν δεν συνέβαινε ένα γεγονός που υπερβαίνει κατά την άποψή μου τους κανόνες του πολιτικού καθωστρεπισμού. Ένα θλιβερό γεγονός, το οποίο τοποθετείται στην γκριζα ζώνη ανάμεσα στην πολιτική και την ηθική.

Η εκπομπή 24 Ώρες, του τηλεοπτικού σταθμού Alpha, παρουσίασε την τραγική ιστορία ενός 72χρονου πατέρα και του 10χρονου κοριτσιού του με ειδικές ανάγκες. Πρόκειται για μια από εκείνες τις περιπτώσεις που η ανθρώπινη δυστυχία συνθλίβεται στις μυλόπετρες της κρατικής μηχανής. Λογικό είναι η απελπισία να οδηγή έναν ανήμπορο άνθρωπο σε σιδηόποτε μπορεί να τον βγάλει από το αδιέξοδο. Το διευκρινίζω αυτό, γιατί ο τελευταίος που ευθύνεται για όσα έγιναν είναι αυτός ο πατέρας. Το κανάλι και ο δημοσιογράφος, όμως, που αποφάσισαν να εκθέσουν μπροστά στις κάμερες ένα ανήλικο κορίτσι και δη ΑμεΑ, ελέγχονται ως προς τα κίνητρά τους. Η δικαιολογία ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα είναι τόσο παλιά όσο και η ιστορία της ιδιωτικής τηλεόρασης. Γι' αυτό και δεν έχει νόημα να αναλωθούμε σε αυτή την άκαρη συζήτηση. Αν το επισημαίνουμε είναι επειδή οφείλουν να ευαισθητοποιηθούν όσοι κομικά έχουν την ευθύνη για να λειτουργούμε ως μια ευνομούμενη πολιτεία. Το αν είναι το Γραφείο Ευημερίας ένα άθλιο κατασκευασμα που θέλει γκρέμισμα και ξανά κτίσιμο είναι ένα ζήτημα. Το αν εκτίθεται όμως ένα ανήλικο πλάσμα στην πιο ωμή μορφή δημοσιότητας είναι άλλο πράγμα, εξίσου σοβαρό πιστεύω.

Ως εδώ βεβαίως είναι πράγματα για τα οποία έχουμε γράψει και συζητήσει στο παρελθόν πολλές φορές. Το καινούργιο στην υπόθεση που ανέδειξε η εκπομπή 24 Ώρες είναι η παρέμβαση του εκλεγμένου Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Νίκος Χριστοδουλάκης, ευαισθητοποιημένος από την ιστορία που προβλήθηκε στην εκπομπή, κάθισε απέναντι από τον κύριο Γιώργο και τον άκουσε με προσοχή. Κρατούσε μάλιστα και σημειώσεις ώστε να μην πλανάται καμία αμφιβολία για τη σοβαρότητα με την οποία αντιμετώπιζε εκείνη την τραγική υπόθεση. Κι ύστερα μίλησε στον ταλαιπωρημένο άντρα, καθησυχάζοντάς τον: «Από εδώ κρίνεται το κράτος, η κοινωνική του ευαισθησία...» είπε ο νέος Πρόεδρος. «Αν χρειάζεται να βγει κάποιος στην τηλεόραση για να ανταποκριθεί... Άρα με αυτό που έκανες θα βοηθηθούν και άλλοι. Άρα να μην σκεφτείται ούτε ντροπή ούτε τίποτε...».

Ο κύριος Γιώργος προφανώς και δεν πρέπει να αισθάνεται καμία ντροπή. Το κράτος πρέπει να αισθάνεται ντροπή είτε όταν αποστρέφει το πρόσωπο σε αυτούς που δεν έχουν από πού να παστούν, είτε όταν εξαντλεί τη σκληρότητά του σε ηλικιωμένα άτομα, όπως τις πρόσφατες περιπτώσεις, οι οποίες επίσης αναδειχθηκαν από τα φώτα της δημοσιότητας. Αναφέρομαι στη «γυμνή γυναικα» και στους ηλικιωμένους που ήταν δεμένοι στα κρεβάτια τους, ιστορίες που προκαλούν αληθινή αίσχυνη.

Όμως ας μας επιτρέψει ο εκλεγμένος Πρόεδρος της Δημοκρατίας να του υποδείξουμε το εξής: αν υπάρχει κάτι χειρότερο από το ανάληψη κράτος είναι το φιλόρωπο κράτος. Στην εποχή μας, μια χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν γίνεται να ασκείται πολιτική με όρους φιλανθρωπίας. Το κοινωνικό κράτος πρέπει να έχει δομές και αντανάκλαστικά. Πρέπει επίσης να έχει μηχανισμούς ελέγχου γι' αυτούς που πληρώνονται από τον φορολογούμενο πολίτη με χρέος να βοηθούν τους ευάλωτους συνανθρώπους μας. Τα προβλήματα δεν λύνονται με πλειοδοσία ευαισθησίας μπροστά στις κάμερες. Ειδικά εάν πρόκειται για πρόσωπα σε υπεύθυνες πολιτικές θέσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, λυπάμαι που το λέω πριν ακόμα σημάνει η επίσημη έναρξη της νέας διακυβέρνησης, ως σκεπτιζόμενοι πολίτες δικαιούμαστε να δηλώνουμε την καχυποψία μας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΔΗΣΥ του Κληρίδη και η «απολιτική» έννοια

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο απολιτικός ή απολιτική είναι σύμφωνα με το βικιλεξικό αυτός που δεν ενδιαφέρεται ή δεν ασχολείται με την πολιτική. Ή κάποιος, θα έλεγα, που ακόμη και εάν θεωρεί ότι ασχολείται με την πολιτική, έχει τόσα κενά και τέτοιες εγγενείς αδυναμίες, ώστε καθίσταται απολιτικός. Εκ των πραγμάτων απολιτικός. Όλα αυτά τα χρόνια από το 1976, ο Δημοκρατικός Συναγερμός, τον οποίο κάποιος θυμόμαστε στο «εντευκτήριο», Στασάνδρου και Αγίας Ελένης, είχε το πρόνομιο να επικοινωνεί έναν συγκροτημένο πολιτικό λόγο, μακριά από την έννοια του απολιτικ. Λόγω του οποίου άρθρωναν βαριά ονόματα της πολιτικής ζωής του τόπου. Ο Γλαύκος Κληρίδης, ο Αλέκος Μαρκίδης, ο Λεόντιος Ιεροδιακόνου και μετέπειτα ο Νίκος Αναστασιάδης και ο Γιαννάκης Κασουλίδης, μετέδιδαν το ειδικό αυτό βάρος του λόγου τους όταν μιλούσαν τότε στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Και είτε συμ-

φωνούσες, είτε διαφωνούσες μαζί τους, δεν μπορούσες παρά να αναγνωρίσεις το ειδικό βάρος των τοποθετήσεών τους. Ο ΔΗΣΥ διέθετε λοιπόν ηγετικά στελέχη που είχαν ως κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα, ότι μπορούσαν να αρθρώσουν βαρύ πολιτικό λόγο, κάτι που οφείλουμε να αναγνωρίσουμε και στον Αβέρωφ Νεοφύτου, σε θέματα εσωτερικής πολιτικής και οικονομίας. Αυτή ενδεχομένως ήταν η απαίτηση των στελεχών και των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ. Τα δεδομένα όμως αλλάζουν. Και η ουσία, τείνει να υποκατασταθεί σε μεγάλο βαθμό από την εικόνα και την επικοινωνιακή πολιτική, προκειμένου προφανώς, να καλυφθούν κενά και ουσιαστικές αδυναμίες.

Σήμερα, διεκδικητές της προεδρίας, του ΔΗΣΥ, του κόμματος του Γλαύκου Κληρίδη, είναι η Αννίτα Δημητρίου και ο Δημήτρης Δημητρίου. Έχουν και οι δύο ισχυρή εικόνα, αλλά υπολείπονται του ειδικού βάρους του λόγου των προκατόχων τους. Αν θυμάμαι

κάτι από τον Δημήτρη Δημητρίου, είναι η αδυναμία στη ροή του λόγου του, κάτι πάντως που δεν εμπόδισε τον Αβέρωφ Νεοφύτου να τον διορίσει ως εκπρόσωπο Τύπου του κόμματος και να του εμπιστευθεί το νευραλγικό πόστο της επικοινωνίας. Επί της ουσίας, συγκρατώ ότι ο τώως εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΣΥ και σημερινός διεκδικητής της προεδρίας του κόμματος είχε δηλώσει στο ΠΙΚ ότι η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, «είναι η πρώτη εισβολή με στρατιωτικά μέσα, η πρώτη παραβίαση συνόρων που γίνεται μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου». Δεν μπορώ να φανταστώ τι θα σκέφτονταν ο Γλαύκος Κληρίδης ή ο Αλέκος Μαρκίδης αν γνώριζαν ότι ο σημερινός διεκδικητής της προεδρίας του ΔΗΣΥ, διέγραψε την τουρκική εισβολή του 1974. Και πόση ικανοποίηση θα αισθανόταν αντίστοιχα η Άγκυρα, για την απενοχοποίησή της.

Όμως, και το ειδικό βάρος του πολιτικού λόγου της προέδρου της Βουλής Αννίτας

Δημητρίου, δεν διαφέρει από αυτό του Δημήτρη Δημητρίου. Η υποψήφια για την προεδρία του ΔΗΣΥ, που όλοι θυμούνται πως βρέθηκε στο ψηφοδέλτιο το 2016, αναρριχήθηκε εν συνεχεία στην προεδρία της Βουλής με τα γνωστά μαγειρέματα του Αβέρωφ Νεοφύτου και με τις ψήφους και του ΕΛΑΜ, αν και όπως είπε, δεν χρωστάει τίποτα στο εν λόγω κόμμα. Τώρα προσβλέπει και στην προεδρία του ΔΗΣΥ, ζητώντας μάλιστα από όλους τους άλλους διεκδικητές να αποσυρθούν, με πρόσχημα την «ενότητα». Δημιουργώντας μια εικόνα που όσο κομψά κι αν το θέσουμε, δεν είναι ιδίωμα δημοκρατίας. Αυτό που επί της ουσίας κάποιος μπορεί να συγκρατήσει από τις πολιτικές της τοποθετήσεις, είναι η δημόσια έκφραση ευχαριστίας προς το Λονδίνο για «τη διαχρονική στήριξη του Ηνωμένου Βασιλείου, στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος». Τοποθέτηση, η οποία έγινε, ενώ η Βρετανία έβαζε τρικλοποδιές στη Λευκωσία όχι μόνο για το

ζήτημα της Αμμοχώστου, αλλά και για αυτή τη διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία, ριχνοντας νερό στον μύλο της Τουρκίας για τη λύση δύο κρατών. Άγνωστο πώς και γιατί, η Αννίτα Δημητρίου, αν και πρόεδρος της Βουλής, φερόταν να αγνοούσε τις μεθοδεύσεις του Λονδίνου. Εάν βεβαίως τις γνώριζε και παρόλα αυτά έδωσε συγκαρτηρία στη Βρετανία, τότε η όποια κριτική θα πρέπει να κινηθεί σε άλλο επίπεδο.

Σε κάθε περίπτωση, κοινό χαρακτηριστικό και των δύο υποψηφίων για την προεδρία του ΔΗΣΥ, είναι η έννοια που απόλαυσαν από τον Αβέρωφ Νεοφύτου, χωρίς τον οποίο δεν θα βρίσκονταν σήμερα στο πολιτικό σκηνικό. Ούτε βεβαίως θα διεκδικούσαν την προεδρία του κόμματος του Γλαύκου Κληρίδη, τον οποίο επικαλούνται, με κάθε ευκαιρία, χωρίς πάντως να είναι σε θέση να προσεγγίσουν και το ειδικό βάρος του πολιτικού του λόγου. Καλή σας ψήφο!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Βέρτιγκο, σε εννέα σκηνές

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Σκηνή πρώτη. 19 Νοεμβρίου 1999. Ο Αμερικανός πρόεδρος Μπιλ Κλίντον επισκέπτεται επίσημα την Ελλάδα. Το Secret Service δεν θέλει την επίσκεψη γιατί θεωρεί τη χώρα μας επικίνδυνη και διατυπώνει επίσημα την εκτίμηση ότι δεν μπορεί να διασφαλίσει την προστασία του προέδρου. Ο Κλίντον έρχεται και καθώς φτάνει στο Προεδρικό Μέγαρο η Αθήνα έχει γεμίσει καπνούς και χημικά, καθώς στους δρόμους εκτυλίσσονται σκληρές συγκρούσεις της αστυνομίας με τους διαδηλωτές. Πρωταγωνιστικό ρόλο έχει ένας σχετικά άγνωστος τότε νεολαίος, ο Αλέξης Τσίπρας που ήταν γραμματέας της νεολαίας του Συνασπισμού. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστίς Στεφανόπουλος εκφωνεί έναν ιστορικό λόγο για τα ελληνικά εθνικά ζητήματα, ο οποίος εκτόξευσε τη δημοφιλία του εδώ, αλλά σόκαρε τους προσκεκλημένους του οι οποίοι περίμεναν, καθισμένοι στο μεγάλο τραπέζι σε σκάμμα Π του Μεγάρου, κάποιες φιλοφρονήσεις.

Σκηνή δεύτερη. Αργά το βράδυ, μετά το επίσημο δείπνο, μια παρέα Αμερικανών αξιωματούχων πίνει ένα ποτό στην ταράτσα του ξενοδοχείου InterContinental. Ανάμεσά τους ο Τόνι Μπλίνκεν, σημερινός υπουργός Εξωτερικών και τότε υπεύθυνος για την Ελλάδα και την περιοχή στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας. Σύμφωνα με αξιόπιστες μαρτυρίες, κεντρικό θέμα συζήτησης ήταν τα επεισόδια αλλά και ο λόγος του Έλληνα Προέδρου. Και τα δύο τους είχαν σοκάρει. Ο Κλίντον ακόμη και σήμερα διηγείται την εμπειρία στο ελληνικό Προεδρικό σαν κάτι πρωτόγνωρο...

Σκηνή τρίτη. 20 Νοεμβρίου 1999. Την επόμενη ημέρα ο Κλίντον εκφωνεί την ομιλία με την οποία, για πρώτη φορά, ζητάει συγγνώμη για τη στήριξη στη δικτατορία και τον χειρισμό της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το 1974. Ανεβαίνοντας τις σκάλες του Air Force One σταματάει και ρωτάει τον τότε Αμερικανό πρέσβη στην Αθήνα, Νικ

Μπερνς: «Υπάρχει πολύς θυμός εδώ. Λες όμως να τους έπεισα;».

Σκηνή τέταρτη. Αρχές του 2000. Ένας Έλληνας διπλωμάτης που επισκέπτεται τον Λευκό Οίκο διαπιστώνει ότι σε έναν τοίχο στο γραφείο του Μπλίνκεν, αλλά και σε άλλα γραφεία, υπήρχε ένα κάδρο με μια μικρή πέτρα και ένα κομμάτι γυαλί. Από κάτω έγραφε: «Ένα μικρό σουβενίρ από την προεδρική επίσκεψη στην Αθήνα».

Σκηνή πέμπτη. Καλοκαίρι 2015. Ένας βετεράνος Αμερικανός πρόεδρος συνομιλεί αυτόπες με έναν Έλληνα πρωθυπουργό και τον συμβουλεύει καθώς η χώρα βρίσκεται στο χείλος του γκρεμού και του Γρεκι. Ούτε ο ένας ούτε ο άλλος θα μπορούσαν να φανταστούν 16 χρόνια πριν ότι θα έπαιζαν αυτούς τους ρόλους.

Σκηνή έκτη. 16 Νοεμβρίου 2016. Δεκαεπτά χρόνια μετά τον Κλίντον ένας άλλος Αμερικανός πρόεδρος, ο Μπαράκ Ομπάμα, επισκέπτεται την Αθήνα και εκφωνεί έναν ακόμη ιστορικό λόγο. Η ομιλία του προέδρου κενδρίζει τους Έλληνες γιατί υποδηλώνει κριτική στη γερμανική πολιτική λιτότητας και αλληλεγγύη στον ελληνικό λαό. Οικοδοσώπτης και πάλι ο «κοτσιδάκις» των κινητοποιήσεων του 1999.

Σκηνή έβδομη. 17 Μαΐου 2022. Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης εκφωνεί τη δική του ιστορική ομιλία στο Κογκρέσο σηματοδοτώντας την κορύφωση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων στα χρόνια της Μεταπολίτευσης.

Σκηνή όγδοη. 20-21 Φεβρουαρίου 2023. Ο Μπλίνκεν επισκέπτεται επίσημα την Ελλάδα, ως υπουργός Εξωτερικών. Αυτή τη φορά δεν θα του στείλει κανείς σουβενίρ με οπισμένα γυαλιά ή τούβλα από την Αθήνα.

Σκηνή ένατη. Ποιος ξέρει με τι θα μοιάξει... Κατά έναν παράδοχο τρόπο ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι οι υψηλές προσδοκίες, ειδικά για το τι θα κάνουν οι ΗΠΑ σε μια κρίσιμη στιγμή για την Ελλάδα. Είναι η απειλή του βέρτιγκο όταν κάτι φτάνει, μέσα από χίλια κύματα και με τρόπο απροσδόκητο, σε μια κορυφή...

Αριστα έπραξε

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Όταν ο κ. Κώστας Καραμανλής εξελέγη πρόεδρος της Ν.Δ τον Μάρτιο του 1997, σε ηλικία 41 ετών, το κόμμα του οποίου ανέλαβε την ηγεσία πενούσε από φάση βαθύτατης και παρατεταμένης κρίσεως. Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία το 1981 και η εικοσαετής διακυβέρνηση της χώρας από τον Ανδρέα Παπανδρέου και στη συνέχεια από τον κ. Κώστα Σημίτη είχαν αποδιοργανώσει τη λεγόμενη «Κεντροδεξιά». Υπήρχε βέβαια πάντα η υποφώσκουσα άβολη συγκατοίκηση μεταξύ της παραδοσιακής Δεξιάς και των Φιλελευθέρων, που οξύνθηκε σε επικίνδυνο βαθμό με την ανάδειξη του Κων. Μητσοτάκη στην προεδρία της Ν.Δ. και στην πρωθυπουργία αργότερα.

Είχε βεβαίως προηγηθεί μια ανηλεής αντιπαράθεση του Ευ. Αβέρωφ –εκ των Φιλελευθέρων– προερχομένου –με τον μετριопαθή και συντηρητικό πολιτικό Γεώργιο Ράλλη. Και εντέλει ολοκληρώθηκε με τη μετωπική αντιπαράθεση του πρωθυπουργού Μητσοτάκη με τον τότε υπουργό Εξωτερικών Αντώνη Σαμαρά, λόγω του Μακεδονικού ζητήματος.

Η εκλογή του Μιλτιάδη Εβερτ στην ηγεσία του κόμματος, μετά την ήττα της Ν.Δ. στις εκλογές του 1993 και την παραίτηση του Κων. Μητσοτάκη από την ηγεσία του κόμματος, έφερε στο πολιτικό προσκήνιο εκ νέου τη «λαϊκή Δεξιά».

Αλλά η εποχή είχε αλλάξει. Το «αρχέγονο» ΠΑΣΟΚ μετεξελίχθηκε σε «εποχρηστικό» με πρόεδρο και πρωθυπουργό τον Κώστα Σημίτη. Μια νέα αστική τάξη είχε δημιουργηθεί και ταυτοχρόνως μια ελίτ εξοικειωμένη, υποτίθεται, με τα ευρωπαϊκώς κρατούντα.

Ετσι προέκυψε η ανάγκη «επι-

στρατεύσεως», στην κυριολεξία, του Κώστα Καραμανλή και η ανάδειξή του στην προεδρία της Ν.Δ. Ως αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσεως επί μία επταετία διέτρεξε κατ' επανάληψη απ' άκρου εις άκρον την Ελλάδα και επέτυχε να αμβλύνει τις αντιθέσεις και τις αντιπαλοήτες, που είχαν ταλανίσει την Κεντροδεξιά. Υπήρξε ο εκφραστής μιας Δεξιάς οικτίρμονος. Δεν είχε ανάγκη να αποδείξει τίποτε, όπως συμβαίνει με τους Φιλελευθέρους και την Ακρα Δεξιά. Αψογη υπήρξε η συνεργασία του με την κ. Ντόρα Μπακογιάννη, που τελικώς ήταν η υπουργός η οποία δεν του δημιούργησε κανένα πρόβλημα, όταν ασκούσε την πρωθυπουργία. Επανεφέρε τον κ. Γιώργο Σουφλιά στην κυβέρνηση, τον οποίο είχε διαγράψει παλαιότερα, και συνεργάσθηκε στενότερα μαζί του. Το κυριότερο, επανένταξε τον κ. Σαμαρά στη Ν.Δ. παρά τις αντιρρήσεις ορισμένων και τον υπουργποίησε. Η κυβέρνηση του ήταν απεχθής ο ρόλος του πολιτικού «φυλάρχου». Οι αντιπαλοί του ήταν το «εκ-συγχρονιστικό» κατεστημένο, εξόχως αβαθές, που τον πολέμησε με κάθε τρόπο. Αυτά έχει η ζωή και η πολιτική εν γένει. Επικρίθηκε ως βουλευτής από ορισμένους, γιατί δεν παρενέβαινε, και όταν μιλούσε δημοσίως έσπευδαν ορισμένοι να τον χαρακτηρίσουν ως «υπονομευτή».

Η παρουσία του στην κοινοβουλευτική ομάδα λειτούργησε ως φραγμός για την ανάδειξη «δεξιφώνου» της Δεξιάς στη Ν.Δ. Πριν από λίγες ημέρες ανακοίνωσε την απόφασή του να μην είναι υποψήφιος στις εκλογές. Αριστα έπραξε. Πολιτικώς θα είναι παρών. Όσο για τα σενάρια περί μελλοντικών προθέσών του, αυτά αφορούν όσους τα επεξεργάζονται.

Το ψυχολογικό σύνδρομο κατά της αριστείας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Προσπαθώ να θυμηθώ πώς συμπεριφερόμουν στην ηλικία των φοιτητών που εισέβαλαν στο γραφείο της καθηγήτριας Ψυχολογίας του Αριστοτελείου απαιτώντας την αναβαθμολόγηση των γραπτών όσων είχαν αποτύχει. Σημειώτεον ότι δεν υπήρξα άριστος ούτε ως μαθητής ούτε ως φοιτητής. Μάλλον μέτριος με εκλάμψεις αριστείας όποτε κάποιο μάθημα κέντριζε το ενδιαφέρον μου. Αδιαφορούσα για τους βαθμούς, φρόντιζα όμως πάντα να ανταποκρίνομαι στις απαιτήσεις της φοιτητικής αξιοπρέπειας. Μία από τις τραυματικές εμπειρίες μου ήταν η προφορική εξέταση που είχα περάσει σε προπτυχιακό μάθημα για τον «Πρίγκιπα του Χόμπουργκ» του Χάινριχ φον Κλάιστ. Δεν είχα παρακολουθήσει τη διδασκαλία και το πέρασα στην εξεταστική του Σεπτεμβρίου. Ο καθηγητής με υποδέχθηκε στο γραφείο του και το πρώτο πράγμα που πρόσεξα ήταν το μικρό κόκκινο παράσημο της Λεγεώνας της Τιμής στο πέτο του. Ήταν ένας στεγνός τυπικός Γάλλος, που περιφρονεί ό,τι δεν είναι σαν κι αυτόν. Με άφησε να αναπτύξω τις θέσεις μου για το έργο. Ήταν ο καιρός που διάβαζα Φουκώ και είχα στηρίξει την ανά-

λυσή μου στον Φουκώ. Όταν τέλειωσα, χωρίς να με διακόψει ούτε στιγμή, με το ίδιο ύφος μού ανακοίνωσε: «Κύριε, δεν μπορώ να σας μάθω σε μισή ώρα ό,τι δεν διδαχθήκατε έναν ολόκληρο χρόνο που δεν παρακολουθούσατε τα μαθήματά μου». Εββα την ουρά κάτω απ' τα σκέλια και απεχώρησα. Τελικά το μάθημα το πέρασα, αφού ήταν διπλό. Το άλλο μισό ήταν τον Ιβ Μπονφουά, όπου πήρα βαθμό αρκετά ψηλό για να ισοσκελίσω την απώλεια από τον Κλάιστ. Δεν σκέφτηκα ούτε να διαπραγματευθώ ούτε να διαμαρτυρηθώ. Και αναρωτιέμαι ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στον εαυτό μου της δεκαετίας του εβδομήντα και στους σημερινούς φοιτητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης.

Δεν είναι η απόσταση ανάμεσα στο Παρίσι και στη Θεσσαλονίκη. Εξάλλου, τότε σπούδαζα στη Nanterre από όπου ξεκίνησε ο Μάνς του '68. Ναι, ο Μάνς του '68, με τους χρησμούς του Λοξία που όρισαν τη μοίρα της γενιάς μου. «Η μοίρα σου είναι να σκοτώσεις τον πατέρα σου». Τα υπόλοιπα έπονται. «Απαγορεύεται το απαγορεύεται». «Οχι στον πατριαρχικό πολιτισμό». Ολ' αυτά, και πολλά άλλα ακόμη,

πέντε δεκαετίες μετά, αφού έχουν αποτύχει ως πολιτικές προτάσεις, έχουν μεταλλαχθεί σε ψυχολογικό σύνδρομο. Το επεισόδιο στο Αριστοτέλειο με θύμα την καθηγήτρια Ψυχολογίας δεν είναι πολιτικό γεγονός. Είναι ο ψυχολογικός σπασμός μιας κοινότητας ατόμων. Μια κοινωνική ασθένεια την οποία η καθ' ημάς Αριστερά προσπαθεί να τη μεταλλάξει σε πολιτική πρακτική. Τα παιδιά που κατέλαβαν το γραφείο της καθηγήτριας Ψυχολογίας πίστευαν ότι παρεμβαίνουν στην πολιτική ζωή της χώρας. Αφού η αριστεία είναι στίγμα κοινωνικής διάκρισης, τότε το αντίθετό της σηματοδοτεί την κοινωνική δικαιοσύνη.

Το ερώτημα είναι για ποιον λόγο η σημερινή Αριστερά έχει ταυτίσει την κοινωνική της πρακτική με την αντιπαλότητα απέναντι στην αριστεία. Καμία σχέση με την παράδοση της αριστερής σκέψης, που αντιμετώπιζε την αριστεία ως προϋπόθεση των κοινωνικών αγώνων. Το προλεταριάτο κατά Μαρξ ήταν οι άριστοι της βιομηχανικής κοινωνίας. Αυτοί παρήγαν την υπεραξία που την καρπωνόταν το κεφάλαιο. Το προλεταριάτο δεν υπήρχε πια. Είναι ένα ιστορικό κειμήλιο. Προσπαθεί να το αξιοποιήσει η

σημερινή Αριστερά, όχι μόνον η δική μας, μετουσιώνοντάς το στους μετανάστες και στις γης τους κολασμένους. Οι οποίοι, όμως, δεν έχουν καμία σχέση με την παραγωγή οικονομικής ή κοινωνικής αξίας.

Γιατί αντιπαλεύονται την αριστεία; Παραγνωρίζοντας ότι η αριστεία είναι η εκδοχή της εν δυνάμει πραγματικότητας. Διά της αριστείας η πραγματικότητα μπορεί να απελευθερωθεί από τις δουλείες της. Τα παιδιά που απαιτούσαν καλύτερο βαθμό απ' ό,τι άξιζαν, στην πραγματικότητα πάλευαν για την υποδούλωση στις συνθήκες ενός πανεπιστημίου καταδικασμένου να παράγει διπλώματα αντί για γνώση. Και αν ήσαν φοιτητές Ιατρικής ή υποψήφιοι πολιτικοί μηχανικοί;

Δεν αρκεί η πανεπιστημιακή αστυνομία –αν και όποτε λειτουργήσει– για να προστατεύσει την καθηγήτρια, ή μάλλον την αξιοπρέπεια του ιδρύματος. Για να γεννηθούν αυτές οι ομάδες χρειάστηκαν δεκαετίες ψυχολογικής υποστήριξης. Η αντιπαλότητα απέναντι στην αριστεία δεν είναι πολιτικό ζήτημα. Είναι καθαρά ψυχολογικό σύνδρομο, από το οποίο η ελληνική κοινωνία πρέπει να θεραπευθεί.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦΗ. imakris@kathimerini.gr

Σύννεψη, ταλέντο, ανιδιοτέλεια

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Ανήκω σε μια γενιά που άκουσε πάμπολλες φορές κάτω από μπαλκόνια την κραυγή «Σώσε την Ελλάδα»! Συχνά η κραυγή ήταν υποβολιμαία (ίσως και πληρωμένη), κάποτε μπορεί να ξεπηδούσε και αυθόρμητα. Παράλλαζε με τους καιρούς η κραυγή, χωρίς κ. Ντόρα Μπακογιάννη, που τελικώς ήταν η υπουργός η οποία δεν του δημιούργησε κανένα πρόβλημα, όταν ασκούσε την πρωθυπουργία.

Αυτός ο ένας, κάθε φορά, είναι όλοι μαζί οι κρατικοί θεσμοί προσωποποιημένοι: τα υπουργεία και οι υπηρεσίες που θα λειτουργήσουν αποδοτικά, η οικονομία που θα ανακάμψει, η παιδεία που θα βγει από το τέλμα. Ο ένας, που ραφάρει στο μπαλκόνι, είναι η ασφάλιση του αδύναμου μεροκαματιάρη, τα νοσοκομεία της ανθρωπιάς που μας λείπουν, η σύνταξη του εξευτελισμένου απόμαχου, η προστασία του αγρότη από τα μεσάζοντα αρπακτικά του μόχθου του.

Παράξενο πάντρεμα της πίστης σε απρόσωπους θεσμούς με την προσπάθεια στο πρόσωπο του ενός, του γκέιτ. Θέλωμε να έχει πρόσωπο το πρόσωπο κράτος, να επενδύσει ο γκέιτς την ετερότητα των χαρισμάτων του σε κάθε σπόνδυλο της παραλυμένης και διεφθαρμένης κρατικής μηχανής. Παλιμπατισμός κοινωνιών που προσβλέπουν στην εξουσία σαν σε υποκατάστατο του πατέρα-αφέντη, της μητέρας-τροφού. Χαμένη ολότελα η κοινωνική δυναμική και η κοινωνική ευθύνη, η επίγνωση ότι το κράτος είμαστε εμείς και οι θεσμοί, η λειτουργία τους είναι οι δικές μας σχέσεις

κοινωνίας ή ακοινωνισίας. Και κα νένας ηγέτης δεν μπορεί να μας υποκαταστήσει σε αυτό το άθλημα, σε αυτή την ευθύνη.

Πώς να σώσει την Ελλάδα έστω και ο κορυφαίος των χαρισματικών; Εστω κι αν βρει να μαζέψει γύρω του τους πλέον ικανούς και αδιάφθορους επιτελείς, ποιος θα εφορμήσει τους επιτελικούς σχεδιασμούς του; Πώς να λειτουργήσουν θεσμοί στην υπηρεσία του πολίτη, όταν σε κάθε κομβική άρθρωση των θεσμών φλεγμάνει το σκαμμένο απόστημα των συνδικαλισμένων εργακεντρισμών, ο αδιάντροπος χρηματισμός του εκτελεστή της κυβερνητικής πολιτικής, ο παγιωμένος εθισμός στη ραστώνη;

Κι όμως, η ανορθόλογη προσωποποίηση των θεσμών, η ταύτισή τους με τον έναν ηγέτη, που θα τους μεταμορφώσει σαν με ραβδάκι μαγικό, συνεχίζει να είναι ο άζωνας του συλλογικού αποπροσανατολισμού μας. Στις γκρίνες μας φταίνε, αόριστα και γενικά, οι θεσμοί –φταίει η Παιδεία, φταίει η οικογένεια, φταίει οι πολιτικοί, φταίει η πνευματική ηγεσία. Στις ελπίδες μας οι θεσμοί ταυτίζονται με τον έναν ηγέτη. Ετσι ο εαυτός μας, το κοινωνικό μας σώμα, μένει πάντοτε απέξω και ξορκίζει φαντάσματα. Αποκλείεται κάθε ενδεχόμενο κοινωνικής αφύπνισης, συλλογικής ενεργοποίησης.

Ρουτίνα οι διαδηλώσεις στο κέντρο της Αθήνας: Εκατοντάδες (ή και μόνο δεκάδες) διαδηλωτές, πειθήνιο κοπάδι πίσω από κουρασμέ-

νες ανασταίνει έκρηξη διαμαρτυρίας. Η ντουντούκα απαγορεύει χλιοφθαρμένα συνθήματα και το κοπάδι τα μπρुकάζει: Είναι αιτήματα που αξίζουν προστασία, κάποτε και υπαγορευμένη οργή για τον «σαδιστή πατέρα»: το κράτος. Όλες οι διαδηλώσεις ζητάνε να συναντήσουν τον υπουργό ή και τον πρωθυπουργό, τον ένα που προσωποποιεί τη θεσμική λειτουργία. Και όταν η πρόσβαση στο πρόσωπο αποκλείεται, τότε ζηπνάνε το μένος για το φάντασμα του θεσμού: ασ-ρίστως το «κράτος».

Το φάντασμα είναι εκεί, απέναντι, θωρακισμένο με κράνος, ασπίδα και ρόπαλο – είναι το κράτος, ο θεσμός που κωφεύει στο αίτημά μας. Δεν είναι το παιδί το κοντινό μας, ο συμπολίτης ή ο γείτονας, που βγάζει κι αυτός μικρό μεροκάματο στην αστυνομία. Είναι το κράτος, που αρνείται να με «σώσει», δηλαδή να βολέψει την καταναλωτική μου σιγουριά, το κράτος, που διαπλέκεται με ικανότερους από μένα στην καταλήστευση του κοινού κορβανά.

Στο παραισθησιογόνο παιχνίδι, ταύτισης των θεσμών με τους διαχειριστές της λειτουργίας τους, εκβάλλει η κάθε ατομική ανασφάλεια: η ασυνειδητη ορμήφυτη επιθυμία να καταβροχθίσει κανιβαλικά το νήπιο τη μητέρα-τροφό, ο «πολίτης» το κράτος. Η λογική παρακάμπτεται και καταργείται. Πόσων πολιτών τα δικαιώματα καταπατήθηκαν, για να διοριστεί με κομματική αυθαιρεσία ο συγκεκριμένος διαδηλωτής, που τώρα διαδηλώνει το «δικαίωμά» του να πληρώνεται ως υπε-

ράριθμος από τον φορολογούμενο μόχθο των θυμάτων του;

Δεν ενοχλείται ο διαδηλωτής, που το συνδικαλιστικό αφεντικό του μισθοδοτείται και προάγεται χωρίς ποτέ να εργαστεί. Ούτε που χρησιμοποιεί τη διαδήλωση των υποτελών του, για να κερδίσει ο ίδιος κομματικά πόστα ή και το βουλευτικό αξίωμα. Αυτό που κυρίως ενοχλεί (ίσως και ανεπίγνωστα) τον κάθε εξεγερόμενο «πολίτη», είναι η ατομική του ατυχία ή ανικανότητα να βρίσκεται κι αυτός στους «αποπάνω»: σε αυτούς που καρπώνονται τα εκατομμύρια από τα δημόσια έργα, τα ευρωπαϊκά «προγράμματα», από τις θέσεις «ειδικών συμβούλων» στους δημόσιους οργανισμούς, των μανδρινών που παρέχουν λαδομένη «προστασία» στον βιοπαλαιστή φορολογούμενο.

Καμμός η ευαισθησία για τη χαμένη δυνατότητα ιστορικής επιβίωσης του Ελληνισμού, έγνοια και πόνος για τα αναρίθμητα θύματα της κρατικής διαστροφής και διαφθοράς. Πίκρα των ανθρώπων που φεύγουν από τη ζωή με το σαράκι στα σωθικά της βασανιστικής εθνικής ανημπόριας, καμμός για τα χιλιάδες Ελληνόπουλα που τα «μεταρρυθμίζει» κάθε τόσο ο κάθε επιβήτορας των θεσμών της εκπαίδευσης, τους στραμπούλαει την ψυχή, τα αποκόβει από τη γλώσσα, τη μέθεξη στον Αιολικό, στον Ρωμανό τον Μελωδό, στον Παπαδιαμάντη.

Τελικά οι διαδηλώσεις διαιωίζουν την αυτοεκείνη της απαιτησίας από ένα κράτος-φάντασμα. Στον ελάχιστο ρεαλισμό, ποιος θα μας χειραγωγήσει;

Δημόσια και ιδιωτικά

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η τηλεοπτική εικόνα του νεοεκλεγέντος Προέδρου να συνομιλεί με έναν πατέρα και την κόρη του, φτωχών και δυσπραγούντων, επί της αρχής είναι προβληματική. Όχι γιατί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Χριστοδουλίδης, δεν έχει ειλικρινείς προθέσεις ή ενσυναίσθηση να εγκύψει γύρω από δύο αδύναμους συμπατριώτες μας για να βοηθήσει. Αλλά γιατί η εικόνα του δράματος στην τηλεόραση παραπέμπει σε εποχές concrete, βαθιά trash και προβληματικής δημοσιογραφίας ενώ, επικοινωνιακά, κάθε πολιτικός που σπεύδει να βοηθήσει μια προβληματική κατάσταση πηλεημένα ή μη πέφτει στην παγίδα του publicity stunt. Επιπλέον μια εκπομπή, που προβάλλει ένα ανήλικο παιδί το σημαδεύει για πάντα.

Το πρόβλημα στην Κύπρο δεν είναι οι φτωχοί συμπατριώτες μας ως αντικείμενα φιλανθρωπίας ή κοινωνικής πολιτικής –ασχέτως αν η πρώτη συχνά «κριντζάρει» και η δεύτερη είναι απύσχα. Το πρόβλημα είναι πως εξακολουθούμε να ανεχόμαστε εκείνο το πλέγμα λόγων που οδηγεί χιλιάδες οικογένειες τα τελευταία χρόνια σε συνθήκες φτωχοποίησης, εξαθλίωσης και απουσίας του κράτους ως προς τη στοιχειώδη πρόνοια, τις καλές υπηρεσίες για επανένταξη στην αγορά εργασίας, για καλή φροντίδα των ανηλίκων ή των ανθρώπων της

Συχνά οι πολιτικοί και δη σε ένα μικρό κράτος με μια μικρή κοινωνία με πελατειακές σχέσεις όπως η Κύπρος βοηθούν φτωχούς ανθρώπους. Δεν είναι μεμπτό.

Όσο πιο πολιτισμένη, αποτελεσματική και καλά σχεδιασμένη είναι η πολιτική εξέλιξη της φτώχειας, της στέρησης των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων και ως προς την έγκαιρη πρόληψη ή τον εντοπισμό μιας προβληματικής κατάστασης, τόσο πιο αποτελεσματικό είναι και το κράτος Δικαίου, που είναι και το ζητούμενο σε ένα ευνομούμενο ευρωπαϊκό κράτος. Αυτό απαιτεί τη δουλειά ενός τηλεοπτικού προγράμματος ή ενός δημοσιογράφου των έντυπων μέσων, παρά το καλό των προθέσεων τους ενίοτε, να το κάνουν οι κοινωνικοί λειτουργοί, το αρμόδιο υπουργείο ή υπηρεσία, η τοπική κοινότητα, κοκ.

Συχνά οι πολιτικοί και δη σε ένα μικρό κράτος με μια μικρή κοινωνία με πελατειακές σχέσεις όπως η Κύπρος βοηθούν φτωχούς ανθρώπους. Δεν είναι μεμπτό. Ωστόσο, η πρακτική αυτή δεν αλλάζει αλλά ούτε διορθώνει τις αστοχίες του κράτους και στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια είδαμε πολλά και ανεξτάχκαμε περισσότερα. Αν βρισκόμαε την παρομίσωση που θα περιέγραφε σε πλήρη ισχύ την αναποτελεσματικότητα της προσωπικής επίλυσης προβλημάτων έναντι του κράτους Δικαίου θα έμοιαζε με την εταιρική κοινωνική ευθύνη μιας εταιρείας που σκοτώνει το προσωπικό της σε εργατικά ατυχήματα, επειδή δεν τους παρέχει τα απαραίτητα ή ενός επαγγελματία οδηγού που παραβιάζει τα πάντα, ενώ το φορτηγό του έχει κολλημένο στο πίσω μέρος ένα αυτοκόλλητο που γράφει «οδηγώ καλά».

Τέλος, εκτός από το ίδιο το κράτος και την αποτελεσματικότητά του σημασία έχουν και τα δημόσια και τα ιδιωτικά. Το παλιό και κλασικό «κάνε το καλό και ρίξ' το στο γιαλό» είναι σοφότερο, ουσιαστικότερο και πολύ πιο ηθικό και ειλικρινές από κάθε «ανθρώπινη ιστορία», τηλεοπτικές προέλευσης, που συγκίνησε τον εκάστοτε πολιτικό ή και τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Καλό, ο νέος Πρόεδρος, που σίγουρα διαθέτει καλούς, να διακρίνει αυτό το επίπεδο μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού και να ποντάρει στην ουσία, που εδράζεται στην ενίσχυση των κρατικών χωρητικότητων του κράτους Πρόνοιας, για ουσιαστική στήριξη των φτωχών συμπολιτών μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Άνδρας με ποδήλατο μπροστά από κτίρια που κατέρρευσαν μετά τους ισχυρούς σεισμούς στο Χατάι της Τουρκίας. Περισσότεροι από 46.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και χιλιάδες άλλοι τραυματίστηκαν μετά από τους μεγάλους σεισμούς που έπληξαν τη νότια Τουρκία και τη βόρεια Συρία στις 6 και στις 20 Φεβρουαρίου.

Τεκτονικές αλλαγές στη δεξιά πλάκα...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Στις 21/2 «Ο Φιλελεύθερος» μας ενημέρωσε πως «έρευνα που διεξήχθη από την Pulse Market Research, με ανάθεση από ομάδα

υποστηρικτών του Αβέρωφ Νεοφύτου, μεταξύ 15-20 Φεβρουαρίου», δείχνει τον Αβέρωφ Νεοφύτου ως τον πιο κατάλληλο για πρόεδρο του Δημοκρατικού Συναγερμού. Οι ερωτηθέντες θεωρούν τον κ. Νεοφύτου ως τον καταλληλότερο με ποσοστό 39% έναντι 32% του Δημήτρη Δημητρίου και 13% του Χάρη Γεωργιάδη, των δύο που εκδήλωσαν ανοιχτά ενδιαφέρον.

Μέχρι τη μία το μεσημέρι της ίδιας μέρας ο Α. Νεοφύτου, αφού πρώτα απέσυρε την υποψηφιότητά του, ευχήθηκε «κάθε επιτυχία στους υποψηφίους, κοιτάζουμε μπροστά», με έμφαση στις λέξεις «αξιοπρέπεια, ευθύνη, ενότητα». Έτσι έμειναν στην κούρσα για τις 11 Μαρτίου η Αννίτα Δημητρίου και ο Δημήτρης Δημητρίου.

Ο Ν. Αναστασιάδης δεν έκρυψε τη χαρά του για τα ευχάριστα νέα για την αποχώρηση Νεοφύτου από την κούρσα, λέγοντας πως «δεν εμπλέκομαι και δεν θα εμπλακώ ποτέ σε εσωκομματικές εκλογές. Αυτό αποτελεί μια παράδοση από τότε που ήμουν είτε ηγέτης της νεολαίας, είτε ηγέτης του κόμματος, είτε στα διάφορα αξιώματα που υπηρέτησα, να μην παρεμβαίνω σε εσωκομματικές εκλογές».

Ύστερα μπήκε στο ψηφτό: «Δεν εννοώ καθ' οιονδήποτε τρόπο και δεν υπονοώ ευθύνες του μέχρι σήμερα

προέδρου της παράταξης, του Αβέρωφ Νεοφύτου, τον οποίο και θέλω θερμά να ευχαριστήσω για τη συμβολή του στη δεκαετή πορεία της διακυβέρνησης του τόπου». Δηλαδή οι ευχαριστίες προς Α. Νεοφύτου δεν αφορούσαν την προεδρία του ΔΗΣΥ, αφού εκεί ήταν ο πρόεδρος, αλλά την συμβολή του στη 10ετή διακυβέρνησή του!

Η επόμενη ημέρα στον ΔΗΣΥ έχει ενδιαφέρον. Κλείνει εν πολλοίς η μακρά και σκληρή αντιπαλότητα μεταξύ Αναστασιάδη - Νεοφύτου, με πλήρη επικράτηση του πρώτου σε τρεις εκλογικούς γύρους. Οι τρεις γύροι έχουν κοινό παρονομαστή την επιδίωξη Αναστασιάδη να οδηγήσει τον Α. Νεοφύτου στην έξοδο. Οι τρεις γύροι: ο Α. Νεοφύτου ήρθε τρίτος στον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών στις 5/2. Στον δεύτερο γύρο Αναστασιάδης και Νεοφύτου στήριξαν διαφορετικές υποψηφιότητες –Χριστοδουλίδη ο Ν. Αναστασιάδης και Μαυρογιάννη ο Α. Νεοφύτου. Νίκησε ο Ν. Χριστοδουλίδης με 52% στις 12/2. Ο τρίτος γύρος σφραγίστηκε με απόσυρση της υποψηφιότητας Νεοφύτου για την προεδρία του ΔΗΣΥ στις 21/2.

Είναι ένα θέμα το πώς θα πολιτευτεί ο ίδιος ο Α. Νεοφύτου ως τέως πρόεδρος. Είναι άξιο απορίας πως αποχώρησε με τόσο ευκολία από την κούρσα, όταν η Pulse Market Research του έδινε το 39%. Μια πιθανή ερμηνεία είναι πως δηλώσεις ή κινήσεις που έκανε μεταξύ α' και β' γύρου στις προεδρικές, του αφαιρέσαν συμμαχίες, άρα εσωτερικό εκτόπισμα, και έτσι

υποχρεώθηκε να βγει εκτός κούρσας. Στην εκλογική μάχη της 11ης Μαρτίου μεταξύ Αννίτας Δημητρίου και Δημήτρη Δημητρίου θεωρώ ότι ο ΔΗΣΥ αφήνει πίσω του την παρατεταμένη σύγκρουση ανάμεσα στους Ν. Αναστασιάδη και Α. Νεοφύτου. Οι δύο Δημητρίου εκφράζονται με χαμηλούς τόνους και δεν έχουν κανένα λόγο να παραμένουν αιχμάλωτοι αυτής της σύγκρουσης. Από αυτή την άποψη ο ΔΗΣΥ κερδίζει την αλλαγή σελίδας.

Ο Δημήτρης Δημητρίου, βουλευτής Λευκωσίας, δήλωσε πως «θα μεγαλώσουμε και θα δυναμώσουμε τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Για να το κάνουμε αυτό πιστεύω ότι χρειάζεται μια ολική επανεκκίνηση, μια αναγέννηση του Δημοκρατικού Συναγερμού. Χρειάζεται ο Δημοκρατικός Συναγερμός να προχωρήσει, να γίνει ένας σύγχρονος πολιτικός οργανισμός μακριά από τους μηχανισμούς που έχουν προσφέρει ελάχιστα σ' αυτές τις εκλογές». Η Αννίτα Δημητρίου, πρόεδρος της Βουλής, βουλευτής Λάρνακας, δήλωσε πως «επιβάλλεται να βρούμε το θάρρος να παραδεχούμε λάθη και αδυναμίες και με αυτοπεποίθηση και ειλικρίνεια να σχεδιάσουμε συλλογικά την αναγκαία ανασυγκρότηση. Η ενότητα αποτελεί σήμερα κορυφαίο ζητούμενο για τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Η υποψηφιότητά μου δεν στρέφεται εναντίον κανενός αλλά έχει ως μοναδικό στόχο το κάλεσμα για ενότητα».

Στις 11 Μαρτίου θα κριθεί ο αγώνας ανάμεσα στους δύο υποψηφίους και

στη διάρκεια της κούρσας αυτής θα δούμε αν οι δύο υποψήφιοι έχουν να προσθέσουν κάτι σημαντικό στον δημόσιο διάλογο ή αν προσφέρουν νέο ιδεολογικό υλικό στην παράταξη τους πέρα από τις γνωστές γενικολογίες. Είναι ένα ζήτημα το να καθορίζουν την ατζέντα οι παλαιοί ηγέτες και είναι ένα άλλο να το τρέχει κάποιος ή κάποια χωρίς προκαθορισμένη γραμμή. Τώρα οι δύο υποψήφιοι θα κριθούν διαφορετικά.

Πολύ σύντομα, θα έρθει στην ατζέντα το ζήτημα της συμμετοχής του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Μια πιθανή συμμετοχή του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση θα αναδιαμορφώσει τους κομματικούς συσχετισμούς για μακρό χρονικό διάστημα. Ήδη ο Ν. Χριστοδουλίδης (21/2) δήλωσε πως «ένας ισχυρός Δημοκρατικός Συναγερμός θεωρώ ότι είναι ένα αναγκαίο συστατικό και για την δική μας διακυβέρνηση. Με όποιον και αν επιλέξουν τα μέλη του Δημοκρατικού Συναγερμού, θα γίνει συνάντηση και αυτή η συνεργασία θα καταστεί να είναι εφικτή». Το σημείο αυτό, στην περίπτωση που η πρόσκληση Χριστοδουλίδη θα τύχει θετικής απάντησης από τη νέα ηγεσία του ΔΗΣΥ, θα ανοίξει τον δρόμο για τη συγκρότηση ενός, υπό τον Χριστοδουλίδη, ευρύτερου συνασπισμού δυνάμεων που θα περιλαμβάνει τις ήδη συνασπισμένες μαζί του δυνάμεις (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Θεοκάρους), συν ΔΗΣΥ με τη νέα ηγετική του πυραμίδα.

www.larkoslarkou.org.cy

Χωρίς ναι μεν αλλά

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Μας θύμισε κάτι το περιστατικό της Τετάρτης στο ΤΕΠΙΑΚ: ότι αν και σήμερα ένας στους δύο Κύπριες και Κύπριους είναι κάτω των 38 ετών (σύμφωνα με τη Eurostat), καταφέραμε να μεγαλώσουμε μια φασαριόζικη, βαρβακίζουσα μειοψηφία με μυαλά ανθρώπων κολλημένων στο παρελθόν – δεν θα πω γέρον, γιατί πρέπει να θυμόμαστε στην εποχή της νέας φωτογενούς πολιτικής πως ο καθένας κρίνεται από το τι λέει και τι κάνει, όχι από τη βιολογική ηλικία.

Μας θύμισε και κάτι άλλο: πως παρά το κόρδωμα του ανασφαλούς και αυτοπροσδιοριζόμενου ως ανώτερου αρσενικού, τα άτομα που μπήκαν στο ΤΕΠΙΑΚ για να τραμπουκίσουν την εκδήλωση της Ac-

cept Cyprus φοβήθηκαν να αναλάβουν την ευθύνη των απόψεών τους και το ποινικό βάρος της λεκτικής και σωματικής επίθεσης σε συμπολίτες τους.

Έμοιαζαν με νοντικά και σωματικά ανώριμους και κοινωνικά άβολους έφηβους που έκαναν θόρυβο και έσπασαν και πράγματα για να τους προσέξουν πριν φύγουν, χτυπώντας την πόρτα πίσω τους. Μπόρεσαν να είναι γενναίοι μόνο με κουκούλες απέναντι σε ανθρώπους που ζουν τη ζωή τους ανοιχτά και χωρίς να απολογούνται σε κανέναν.

Και το περιστατικό μάς θύμισε ακόμα κάτι: πως όταν η πολιτική τάξη αποφεύγει να πάρει συγκεκριμένη θέση υπέρ της ισότητας στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των πολιτών, όταν ένας υποψήφιος φαβορί για Πρόεδρος της Δημο-

κρατίας φοβάται στο ερωτηματολόγιο της Accept να γίνει ξεκάθαρα συγκεκριμένος και παραπέμπει ανθρώπινα δικαιώματα σε διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών (και δεν διαχωρίζει τη θέση του από ομοφοβικές αναρτήσεις προβλημένων ακροδεξιών δηλωμένων υποστηρικτών του), κάποιοι νιώθουν δικαίως ή αδικώς πως η διάκριση είναι μια αποδεκτή θέση στον δημόσιο διάλογο.

Η καταδίκη του περιστατικού από τον κ. Χριστοδουλίδη είναι ένα καλό πρώτο βήμα για να διορθωθεί αυτή την εικόνα ανοχής στον συντηρητισμό που δόθηκε κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας. Η ζημιά και η τοξικότητα που αφήθηκε να δημιουργηθεί δεν αφορά μόνο τα ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, και δεν αφορά μόνο τον κ. Χριστοδουλίδη,

αλλά και τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος στην προεκλογική του εκστρατεία έκλεισε αρκετές φορές το μάτι στην ακροδεξιά ερμηνεία του φόβου των ανθρώπων για το μεταναστευτικό, προβάλλοντας το φόβητρο των νέων ροών και αφήνοντας να επικαλύψει το σωστό μήνυμα της ανάγκης έγκαιρης διαχείρισης της κατάστασης.

Ακόμα και ο Αντρέας Μαυρογιάννης, ο οποίος απέφυγε τις ακρότητες, δεν προσπάθησε να θεραπεύσει αυτή την τοξική ατμόσφαιρα και παρέμεινε μόνο στη δική του μετρημένη προσέγγιση για τον έλεγχο των ροών, αποφεύγοντας να πάει ένα βήμα παρακάτω και να μιλήσει εκτεταμένα για την ένταξη των ανθρώπων με μεταναστευτική βιογραφία στην κοινωνία μας.

Ευτυχώς το γεγονός πως στον

δεύτερο γύρο ένας στους δύο ψηφοφόρους επέλεξε τις συνειδητά προοδευτικές προτάξεις του κ. Μαυρογιάννη, και το γεγονός πως η ομάδα των ψηφοφόρων του κ. Χριστοδουλίδη ήταν –για να το πούμε ευγενικά–πολυσυλλεκτική, είναι ενδεικτικά του ότι ο συντηρητισμός δεν είναι νικητής στην κυπριακή κοινωνία.

Η επίθεση στο ΤΕΠΙΑΚ είναι λοιπόν ευκαιρία για τον κ. Χριστοδουλίδη, εφόσον φιλοδοξεί να είναι ένας Πρόεδρος που ανήκει στον 21ο αιώνα, να ξεκαθαρίσει, χωρίς «ναι μεν αλλά» που στέκεται στα θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης. Η δήλωσή του μετά το περιστατικό ήταν ένα σωστό πρώτο βήμα, αλλά παραμένει μόνο το πρώτο βήμα.

Η συντηρητική προσέγγιση δεν είναι κάτι απαραίτητα κακό, εφόσον αφορά την προσεκτική και βήμα-

βήμα αλλαγή και προσαρμογή στα δεδομένα ώστε να μη γίνουν λάθη. Όσο και αν διαφωνώ με αυτή την προσέγγιση, ιδιαίτερα σε θέματα που η κοινωνία είναι πολύ πιο μπροστά από τους πολιτικούς, μπορώ να αντιληφθώ τον ρόλο που έχει να παίξει στον δημόσιο διάλογο.

Αυτό που σίγουρα δεν έχει θέση στον δημόσιο διάλογο είναι η φοβική και η ανθυγιεινή προσκόλληση στο παρελθόν που εκπροσωπούν οι τραμπούκοι του ΤΕΠΙΑΚ και το υπερσυντηρητικό μερίδιο των υποστηρικτών του κ. Χριστοδουλίδη. Τώρα μπορεί να αρχίσει να κάνει τις επιλογές του, αν θα προχωρά μπροστά μαζί με την κοινωνία ή αν θα τον τραβούν πίσω αυτοί με τους οποίους κακώς συμπεριφέρθηκε για να εκλεγεί.

ykakouris@gmail.com

Νέος Μακάριος ο Χριστοδουλίδης

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΙ**

Ο **μακαριστός** Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Β΄ χαρακτήρισε τον Νίκο Χριστοδουλίδη ως νέο Μακάριο, ως προς το λαϊκό έρεισμα, σε συνέντευξή του στον «Πολίτη». Τώρα αν αυτό αποτελεί ευλογία ή κατάρτα, είναι κάτι το οποίο θα φανεί στην πράξη. Το μόνο σίγουρο είναι ότι ούτε οι εχθροί ούτε οι φίλοι του Νίκου Χριστοδουλίδη δεν επιθυμούν να έχει την πορεία και την τύχη του Μακαρίου. Κανένas δεν επιθυμεί πραξικοπήματα, εισβολές, ούτε και εμφύλιες συγκρούσεις, κυρίως μεταξύ 1970 και 1974. Για άλλους ο λαοпрόβλητος Εθνάρχης Μακάριος ήταν το θύμα και για άλλους η αιτία του κακού. Εξάλλου, τόσο η Κύπρος όσο και η Ελλάδα εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να θωρακιστούν όχι μόνο από τους Τούρκους, αλλά και από τα εθνικά πάθη, τα οποία για αιώνες βασάνιζαν του Έλληνες.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπαίνει στα «βαθιά», εξαγγέλλοντας μια νέα πορεία στη διοίκηση, με προμετωπίδα την επιλογή τεχνοκρατών με πολιτική διάταση. Με απλά λόγια αφήνει «εκτός νυμφώνος» κομματικά στελέχη και «κομματόσκυλα», τα οποία επιθυμούσαν και караδοκούσαν για τις επίζηλες θέσεις. Σε μια πρώτη ανάγνωση, πολύ ορθά πράττει ο νέος ηγέτης της Κύπρου, αφού ανοίγει δρόμους για νέους και μορφωμένους ανθρώπους να εισέλθουν στον στίβο της πολιτικής και της δημόσιας προσφοράς.

Ωστόσο, από την άλλη, η πείρα δεν αγοράζεται και μέχρι να μάθουν οι νέοι υπουργοί τα «κόλπα» της δημόσιας διοίκησης, θα πρέπει να «φτύσουν αίμα», σύμφωνα με παλιό κοινοβουλευτικό, ο οποίος γνωρίζει πάρα πολύ καλά πώς λειτουργεί το σύστημα. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης σίγουρα αναλαμβάνει ένα υψηλό ρίσκο, αφού μπαίνει στη «μάχη» με φερέλπιδες νέους, αλλά χωρίς την απαραίτητη τριβή στη γραφειοκρατία του Δημοσίου. Δύσκολες στιγμές θα πρέπει περιμένει η νέα κυβέρνηση και στη Βουλή, αφού τίποτα δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο, από κανένα κόμμα.

Τα συναισθήματα και τα μικροσυμφέροντα δεν τίθενται πάντα πάνω από το δημόσιο συμφέρον. Η ιστορία θυμίζει λίγο τον αείμνηστο Ανδρέα Παπανδρέου του 1980, ο οποίος έφερε από την Αμερική σπουδαίους ομογενείς καθηγητές Πανεπιστημίων και άλλους επιστήμονες, οι οποίοι ανέλαβαν δημόσια αξιώματα και διοικήσεις επιχειρήσεων και οργανισμών του Δημοσίου. Ωστόσο, πολύ γρήγορα, απογοητευμένοι επέστρεψαν στην Αμερική, αφού δεν μπορούσαν να τα βάλουν πρώτα με τις συντεχνίες και έπειτα με τους απεργούς.

Μεγάλο στοίχημα για τον Νίκο Χριστοδουλίδη θα αποτελέσει και ο τρόπος ελέγχου των υπουργών και των άλλων αξιωματούχων. Θα τολμήσει άραγε να θέσει στόχους στους υπουργούς, όπως θέτουν οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι μεγάλοι οργανισμοί ή θα ακολουθήσει την πεπατημένη με απλές υποδείξεις και ενίοτε φωνές στους εκάστοτε υπουργούς; Άραγε θα τεθούν μετρήσιμα κριτήρια και θα κρίνονται οι αξιωματούχοι, στη βάση πραγματικών δεδομένων και όχι μόνο στη βάση της δημοφιλίας τους; Άραγε θα τολμήσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης να προχωρεί σε απολύσεις υπουργών και αξιωματούχων ή θα περιμένει να περάσουν μήνες και χρόνια, για να μην φανεί ότι τάχα απέτυχε στις επιλογές του; Για να πετύχει και ο ίδιος και οι αξιωματούχοι θα πρέπει επιτέλους να θεσμοθετηθούν προσόντα για κάθε επάγγελμα, είτε εντός, είτε εκτός δημόσιας υπηρεσίας. Τα «κουτουρού» και όλοι είναι άριστοι πρέπει επιτέλους να τεθούν εκτός συζήτησης.

Τον δρόμο, τον οποίο ακολουθεί ο νέος Πρόεδρος, ακολούθησε πρώτος ο Μακάριος, όταν διόριζε νεαρούς υπουργούς, όπως τον αείμνηστο Τάσσο Παπαδόπουλο, ο οποίος ήταν μόνο 24 ετών. Ο Μακάριος ήταν και αυτός νεαρός, σχεδόν συνονήλικος του Νίκου Χριστοδουλίδη και πέτυχε τα καλύτερα για την οικονομία, η οποία από το 1960 έως και το 1974 έτρεχε με τρελούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ωστόσο, σήμερα η δημόσια γραφειοκρατία ελέγχεται και κατευθύνεται κυρίως από τις Βρυξέλλες, δεδομένου ότι σχεδόν το 80% των νομοθεσιών, αποφασίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το μυστικό τότε του Μακαρίου ήταν η δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού σε όλους τους τομείς. Παραχωρούσε άδειες σε επιχειρηματίες, αλλά και στην Εκκλησία. Είχαμε τράπεζες ιδιωτικές, αλλά και τράπεζα της Εκκλησίας. Βιομηχανίες σε ιδιώτες, αλλά και βιομηχανίες στην Εκκλησία. Ξενοδοχεία σε ιδιώτες, αλλά και ξενοδοχεία στην Εκκλησία.

Στο τέλος της ημέρας, ο ανταγωνισμός λειτουργούσε πάντα υπέρ της οικονομίας, αλλά και των εργαζομένων, οι οποίοι μπόρεσαν να ξεφύγουν από την φτώχεια και την εξαθλίωση. Σήμερα στην οικονομία λειτουργούν πολλά μονοπώλια ή ολιγοπώλια, φανερά και κρυφά και καλύτερη απόδειξη είναι οι υψηλές τιμές των προϊόντων. Από εκεί και πέρα ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν πρέπει να προχωρά μόνος του. Πρέπει να εκμεταλλευτεί και να χρησιμοποιήσει τη σοφία έμπειρων πολιτικών, γιατί όχι και έμπειρων δημοσιογράφων, οι οποίοι να μπορούν και να λένε τα πράγματα με το όνομά τους.

kaparispn@yahoo.gr

Απαίτηση για σωστό περιεχόμενο θα μας απαλλάξει από τη ΔΔΟ

Του **ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Η **λύση** στο Κυπριακό που περιλαμβάνεται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ είναι η «Διζωνική, δικονομική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα». Η λύση ομοσπονδίας και ο όρος ομοσπονδία από μόνος του δεν αποτελεί εξ ορισμού απαράδεκτη λύση. Την έχει όμως καταντήσει απαράδεκτη το περιεχόμενο, που της έχουν αποδώσει οι Βρετανοί και οι Τούρκοι, που κατάφεραν να εντάξουν τον όρο «Διζωνική» στα ψηφίσματα του Σ.Α. Τον όρο αποδέχτηκε η πλευρά μας, θεωρώντας ότι απλώς αντικαθιστούσε τον όρο «διπεριφερειακή», που προνοούσε η συμφωνία Μακαρίου – Ντενκτάς.

Τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία απεργάζονταν η Τουρκία με τη Βρετανία από την πρώτη μέρα της εισβολής. Οι Τούρκοι με την εθνοκάθαρση φρόντισαν να εκτοπίσουν διακόσιες χιλιάδες Έλληνες από τα σπίτια και τις περιουσίες τους και να δημιουργήσουν περιοχή με Τουρκοκύπριους και αργότερα με εποίκους. Οι Βρετανοί φρόντισαν να μετακινήσουν τους Τουρκοκύπριους από τις ελεύθερες περιοχές στην κατεχόμενη περιοχή. Και οι Τούρκοι δεν εφάρμοσαν τη συμφωνία για την Καρπασία και ανάγκασαν δέκα χιλιάδες εγκλωβισμένους να έρθουν στις ελεύθερες περιοχές.

Έτσι δημιουργήσαν συνθήκες για τη διζωνική ομοσπονδία. Προετοίμασαν τις συνθήκες, ώστε να αποκλεισθεί η επιστροφή των προσφύγων, η ελεύθερη εγκατάσταση και η κατοχή περιουσίας, ώστε να παρεμποδιστεί και η ελεύθερη διακίνηση. Οι Τούρκοι προετοίμασαν έτσι τη διχοτόμηση, θέτοντας θέματα ισότητας, διπλής κυριαρχίας, διπλής υπηκοότητας και διπλής διεθνούς αναγνώρισης. Πέτυχαν ακόμα να καταργείται η Κ.Δ. με τις συγκλίσεις που αναφέρονται σε δύο «συνιστώντα» κράτη. Τα δύο συνιστώντα κράτη υπονοούν διαδοχή του κράτους και

όχι δύο «συστατικά» κράτη που θα διασφάλιζαν τη συνέχιση του κράτους και τη μετεξέλιξη της Κ.Δ. σε ομοσπονδία. Υπήρξαν και άλλες υποχωρήσεις της πλευράς μας, που τις ονόμασαν συγκλίσεις, όπως η αναγνώριση των σφετεριστών σε ιδιοκτήτες των κλεμμένων περιουσιών, η εκ περιτροπής προεδρία και άλλες απαράδεκτες υποχωρήσεις. Όλες οι υποχωρήσεις έχουν κατοχυρωθεί στο πλαίσιο Γκουντέρες, που για τις ηγεσίες του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ αποτελούν το ευαγγέλιο της λύσης.

Η Τουρκία πέτυχε όλα σχεδόν όσα επεδίωκε. Και τώρα απορρίπτει τη ΔΔΟ και απαιτεί δύο κράτη με κυριαρχική ισότητα. Φυσικά

Η Τουρκία ποτέ δεν θέλει η Κύπρος να χωριστεί σε δύο κράτη. Θέλει πρώτα να ελέγχει όλη την Κύπρο και να μεθοδεύσει την επανάκτησή της.

ποτέ δεν θέλει η Κύπρος να χωριστεί σε δύο κράτη. Θέλει πρώτα να ελέγχει όλη την Κύπρο και να μεθοδεύσει την επανάκτησή της. Για τούτο πιστεύω, ότι αυτή η απαίτηση είναι τακτικισμός. Επιδιώκει να αποδεχτούμε την κυριαρχική ισότητα και να επανέλθει σε διαπραγματεύσεις για λύση ΔΔΟ.

Η ΔΔΟ, όπως την έχουν καταντήσει, είναι ένας πάσσαλος στο μάτι για να μη βλέπουμε ότι θα μας οδηγήσει σε νομιμοποίηση της διχοτόμησης και της κατοχής. Να έχουμε την ψευδαισθηση της επανένωσης.

Εδώ έρχεται η σημασία της ρήσης «πάσσαλος, πασσάλω εκκρούεται». Τον πάσσαλον της ΔΔΟ μπορούμε να τον βγάλουμε μόνο με τον πάσσαλο της ΔΔΟ. Μπορεί η πλευρά

μας να κατηγορήσει την Τουρκία ότι καταπατεί τα ψηφίσματα του ΟΗΕ με την απαίτηση για δύο κράτη. Μπορεί η πλευρά μας να τονίσει, ότι αποδέχεται τη λύση της ΔΔΟ με πολιτική ισότητα. Μπορεί η πλευρά μας, για να είναι πειστική και αξιόπιστη, να ζητήσει από τον ΟΗΕ να ορίσει ομάδα διεθνών συνταγματολόγων για να καταρτίσει το σύνταγμα της ΔΔΟ στην οποία θα μετεξελιχθεί η Κ.Δ. με τις δύο κοινότητες να αποτελούν τα δύο «συστατικά» κράτη για συνέχιση της Κ.Δ.

Μόνη απαίτησή μας θα είναι ότι το σύνταγμα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν πότε ένα κράτος αποτελεί ομοσπονδία και όχι συνομοσπονδία και φυσικά να ενσωματώνει όλες τις πρόνοιες του ευρωπαϊκού κεκτημένου και της διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ. Από τις «συγκλίσεις» να πάρουν μόνο τα στοιχεία που είναι συμβατά με την έννοια της ομοσπονδίας και το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Κανένas δεν θα μπορεί να κατηγορήσει την πλευρά μας και την αξιοπιστία μας. Την πρότασή μας αυτή φυσικά δεν θα αποδεχτεί η Τουρκία. Θα αποτελεί για εκείνη πάσσαλο στον οφθαλμό της. Έτσι η πρόταση αυτή θα είναι πάσσαλος με τον οποίο θα αφαιρέσουμε τον πάσσαλο, που έχουν τοποθετήσει στα μάτια μας.

«Πάσσαλος, πασσάλω εκκρούεται» Μόνο έτσι θα φανεί η δική μας προσπάθεια στα ψηφίσματα του Σ.Α. του ΟΗΕ. Όλοι θα αντιληφθούν ότι η Τουρκία δεν ενδιαφέρεται για λύση, αλλά για εκτουρκισμό της Κ.Δ. Έτσι θα τοποθετήσουμε εμείς τον πάσσαλο της ΔΔΟ στο μάτι της Τουρκίας. Ο πάσσαλος του τουρκοβρετανικού σχεδιασμού, που είναι απαράδεκτος, εκκρούεται μόνο με τη ΔΔΟ με σωστό περιεχόμενο, που δεν αποδέχεται η Τουρκία.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Ο νόμος της του τρίτου αποκλείσεως

«**Ένα από** τα χαρακτηριστικά της σύγκρουσης είναι η εμφάνιση της δυαδικότητας του φίλου και του εχθρού ή της διπολικότητας. Αυτό σημαίνει ότι η σύγκρουση οδηγεί το τρίτο μέρος σε διάλυση. Υπό αυτή την έννοια, η σύγκρουση μπορεί να οριστεί ως η κοινωνική σχέση που χαρακτηρίζεται από την αρχή του αποκλεισμένου μέσου. Είτε το μέσο, το τρίτο μέρος, αποσυντίθεται με την εμφάνιση της σύγκρουσης είτε αποσύρεται και αφήνει στην πρωταγωνιστές να πολεμήσουν μεταξύ τους». Αυτά έγραφε ο Γάλλος φιλόσοφος και κοινωνιολόγος Julien Freund στο έργο του «Κοινωνιολογία της σύγκρουσης» (1983). Ο Freund θεωρεί ότι το ξέσπασμα μιας έντονης σύγκρουσης σημαίνει την ανυπαρξία ενός τρίτου μέρους που θα μπορούσε να την αποτρέψει. Η έντονη σύγκρουση, ο πόλεμος, αναστέλλει οποιαδήποτε διαδικασία διαπραγματεύσεων και συνεπώς κάθε δυνατότητα εξεύρεσης διαύλων επικοινωνίας μεταξύ των εμ-

πολέμων μερών με απώτερο στόχο την επίτευξη ειρήνης. Αν όμως δεν υπάρχει τρίτο μέρος πριν την κήρυξη του πολέμου, ώστε να διευθετήσει ειρηνικά τις διαφορές των αντιμαχόμενων παρατάξεων, ο ίδιος ο πόλεμος, όσο παρατείνεται, δημιουργεί νέα τρίτα μέρη, τα οποία δεν θα μπορούσαν να υπάρξουν πριν από την έναρξή του.

Οι τεράστιες απώλειες και από τις δύο εμπόλεμες πλευρές, τα θύματα από τους βομβαρδισμούς και τις βιαιοπραγίες, οι εκτοπισμοί, τα μεταναστευτικά ρεύματα, η άρνηση στρατεύσεων, ο πόνος στα μετόπισθεν γεννούν έναν tertius dolens ή tertius miserabilis, έναν «τρίτο που υποφέρει». Όσο παρατείνεται και επιτείνεται η οδύνη του πολέμου, τόσο «ο τρίτος που υποφέρει», αλλιώς «ο πάσχων τρίτος», αποκτάει φωνή. Και όσο δυναμώνει η φωνή του, τόσο οι εμπόλεμες κοινωνίες εξωθούνται στην εξέταση όλων των δυνατοτήτων ειρηνικής συνύπαρξης. Από τη δεκαετία του 1970 και μετά, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η κοινή γνώμη αποτελούν τη συγκεκριμενοποι-

ημένη και θεσμοθετημένη μορφή του πάσχοντος τρίτου. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι σήμερα η πλέον δυναμική εκδοχή της φωνής των θυμάτων. Υπάρχει όμως και το δυσμενές σενάριο, ο tertius dolens να γίνει παράγοντας ενδυνάμωσης του πολέμου αντί λήξης του. Αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα μέσα προπαγάνδας των εμπόλεμων κρατικών μηχανισμών. Όταν έχουν γίνει εγκλήματα πολέμου ή όταν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι η λήξη του πολέμου δεν θα είναι οριστική, τότε συνήθως ο αμυνόμενος εμμένει στον αγώνα μέχρι εσχάτων. Αλλά αυτό δε σημαίνει ότι όσοι υποφέρουν από μια επιπόλαιη και άδικη επίθεση βρίσκονται στο στρατόπεδο των αμυνομένων. Η πιο ριζοσπαστική φωνή υπέρ της ειρήνης είναι οι μανάδες των νεκρών στρατιωτών και οι οικογένειες των δεκάδων χιλιάδων ακρωτηριασμένων που επιστρέφουν στα μετόπισθεν, οι οποίοι δεν κατανοούν καν γιατί η κυβέρνηση τους ξεκίνησε τον πόλεμο. Αυτό ακριβώς συνέβη και στην περίπτωση του πολέμου στο

Βιετνάμ, όπου η δυσαρέσκεια για τις απώλειες και η άρνηση συμμετοχής των νέων στον «άδικο πόλεμο» λειτουργήσε ως καταλύτης της πολιτισμικής επανάστασης. Ο πάσχων τρίτος αναδείχθηκε σε κυρίαρχο του παιχνιδιού (tertius supra partes) και από τη θέση αυτή επέβαλε την ειρήνη.

Μία άλλη μορφή τρίτου μέρους που γεννούν οι ένοπλες συγκρούσεις είναι του tertius gaudens, του «τρίτου που απολαμβάνει» ή «που επωφελείται» από τον πόλεμο. Αυτό συμβαίνει είτε λόγω της αύξησης των πολεμικών δαπανών και της εξάρτησης των οικονομιών από τις ανάγκες του πολέμου, είτε από τη γεωπολιτική αναβάθμιση τρίτων κρατών, είτε ακόμη και από την αμοιβαία εξάντληση δύο γεωπολιτικά ισχυρών δυνάμεων, η οποία και θα επιτρέψει σε μια τρίτη πολιτική δύναμη να γίνει ηγεμονική, να γίνει «μετρ του διαιρεί και βασίλευε», όπως θα έλεγε και ο Παναγιώτης Κονδύλης. Η αύξηση των κρατικών δαπανών λόγω πολέμου, όμως, δεν ωφελεί μόνο το στρατιωτικό-βιομηχανικό καρτέλ. Σε

ένα φιλελεύθερο οικονομικό περιβάλλον, όπου το κράτος είναι μόνο διαπότης των χρηματοοικονομικών και εμπορικών διεργασιών, οι αυξημένες κρατικές δαπάνες, καλυπτόμενες από τον τακτικό προϋπολογισμό και τη γενική φορολογία, μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγή οικονομικού μοντέλου. Σε αυτή την περίπτωση, από φιλελεύθερο, το μοντέλο τείνει να γίνει προστατευτικό, κάτι το οποίο βραχυπρόθεσμα θα έχει θετικά αποτελέσματα στην αύξηση των εισοδημάτων και την κοινωνική συνοχή, παρόλο που αυτό συνεπάγεται συνήθως αύξηση του πληθωρισμού. Στην περίπτωση του πολέμου της Ουκρανίας, η αύξηση των πολεμικών δαπανών των ευρωπαϊκών κρατών, αν και εφόσον οδηγήσει σε ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής στρατιωτικής βιομηχανίας, μπορεί να γίνει βραχυπρόθεσμα μοχλός οικονομικής ανάκαμψης των οικονομικών της Ένωσης. Σε αντίθεση περίπτωση, η Ευρώπη θα βρεθεί στη δεινή θέση να ενισχύει την αμερικανική οικονομία, οδηγώντας την δική της στον μαρρασμό. Όσο για τις τρίτες χώρες

που προσβλέπουν σε αύξηση της ισχύος τους και αναβάθμιση της γεωστратηγικής τους θέσης από την παρούσα σύγκρουση στην Ουκρανία, όπως η Τουρκία και η Κίνα, αυτές διεκδικούν θέση διαπραγματευτική και ειρηνοποιοι. Γνωρίζουν όμως καλά ότι όσο πιο γρήγορα επιτευχθεί η ειρήνη, τόσο λιγότερα έχουν να κερδίσουν. Από τρίτα μέρη έχουν την τάση να μετατρέπονται σε εμπόλεμα. Η θέση αυτή είναι αρκετά δύσκολη και, αν έχει κάποια βραχυπρόθεσμα κέρδη, μεσοπρόθεσμα είναι καταδικασμένη σε αποτυχία με απρόβλεπτες συνέπειες. Για παράδειγμα, εάν η Κίνα πιστεύει ότι μέσα από έναν πόλεμο δι' αντιπροσώπων με τη Ρωσία η Δύση θα αποδυναμωθεί, πλανάται. Η Δύση ενισχύεται όχι μόνο ηθικά αλλά και υλικά μέσω αυτού του πολέμου. Αντιθέτως, μπορεί να ελπίξει σε μετατροπή της Ρωσίας σε πόνι της στην παγκόσμια σκακιέρα.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η Κύπρος διολισθαίνει σε δείκτες διαφθοράς

Ο Επίτροπος Διαφθοράς Χάρης Πογιατζής μιλάει για την επιτροπή, τονίζοντας πως το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η ατιμωρησία

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Μήνυμα με νόημα σε ζητήματα παρεμβάσεων ή φιλικών συμβουλών προς τον ίδιο ή άλλα μέλη της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς στέλνει ο Χάρης Πογιατζής. Ο Επίτροπος Διαφθοράς στη συνέντευξή του στην «Κ» περιγράφει το πλαίσιο λειτουργίας της Αρχής, τον αριθμό των καταγγελιών που έχουν γίνει και το στάδιο που βρίσκονται. Διευκρινίζει σε ποιες περιπτώσεις δεν θα προχωρά η έρευνα καταγγελιών και διαβεβαιώνει πως στην Αρχή δεν έχει θέση ο όρος «Στις ελληνικές καλένδες». Απλώνει πως ο ίδιος παρακολουθεί τα κοινωνικά δίκτυα, ενώ πιστεύει πως η ατιμωρησία είναι ένας βασικός παράγοντας δημιουργίας του κλίματος καχυποψίας που υπάρχει στην κοινωνία.

–Κύριε Πογιατζή, από τις καταγγελίες που έχετε ενώπιόν σας έχετε σχηματοποιήσει άποψη για το μέγεθος της διαφθοράς στην Κύπρο;

–Εμείς ασχολούμαστε με υποθέσεις που καταγγέλλονται ενώπιόν μας και όταν βγάλουμε αποτέλεσμα, το πόρισμα, θα έχουμε μια ολοκληρωμένη άποψη. Εξακολουθώ να σκέφτομαι, κάπως, ως δικαστής, δηλαδή ουδέποτε προδικάζω, θέλω να ακούω και τις δύο πλευρές, να κρίνω και μετά να αποφασίζω κατά πόσο υπάρχει ενδεχόμενη διάπραξη ποινικού αδικήματος. Επομένως, δεν μπορώ να το γενικοποιήσω. Εκείνο το οποίο, αντικειμενικώς ομιλούντες, βλέπω είναι ότι η Κύπρος διολισθαίνει στους δείκτες διαφθοράς. Παρακολουθούμε την παγκόσμια κατάταξη, το πώς μας βαθμολογούν, και πράγματι τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια συνεχής πτώση, η οποία ανησυχεί τους πάντες. Επομένως μόνο σε αυτό τον τομέα μπορώ να εκφράσω άποψη. Στις συγκεκριμένες καταγγελίες, όταν θα έχουν συμπληρωθεί οι έρευνες και θα έχουν εκδοθεί τα πορίσματα θα μπορώ να αποφανθώ.

–Μέχρι σήμερα πόσες καταγγελίες σάς έχουν υποβληθεί;

–Τριάντα πέντε, σύνολο, τρεις ανώνυμες. Η μία, η οποία μας έχει ζητηθεί αυτεπάγγελτη έρευνα για το βιβλίο του κ. Δρουσιώτη και οι υπόλοιπες επώνυμες.

–Στις τριάντα πέντε καταγγελίες ποιο είναι το ζητούμενο; Αφορούν περιπτώσεις οι οποίες έχουν δει κατά καιρούς το φως της δημοσιότητας ή είναι άλλες, άγνωστες;

–Κάποιες, λίγες, έχουν να κάνουν με γνωστές υποθέσεις που έχουν δημοσιοποιηθεί. Οι περισσότερες είναι από ιδιώτες, οι οποίοι καταγγέλλουν κάποια φαινόμενα τα οποία θεωρούν φαινόμενα διαφθοράς.

–Με αυτές τις τριάντα πέντε κα-

«Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η ατιμωρησία. Γίνονται πράξεις στην Κύπρο που δεν τιμωρούνται. Από την πιο μικρή μέχρι την πιο σοβαρή. Για να αλλάξει η άποψη που επικρατεί πρέπει να δοθεί το μήνυμα της τιμωρίας εκεί που πρέπει».

«Παρακολουθούμε την παγκόσμια κατάταξη, το πώς μας βαθμολογούν, και πράγματι τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια συνεχής πτώση, η οποία ανησυχεί τους πάντες».

ταγγελίες που έχετε ενώπιόν σας πώς προχωράτε;

–Οι κανονισμοί λειτουργίας προνοούν τη διαδικασία. Τέθηκαν σε ισχύ στις 16 Δεκεμβρίου 2022 και έκτοτε έχει ξεκινήσει η εξέταση των καταγγελιών. Η πρώτη εξέταση που γίνεται είναι η προκαταρκτική για να διαπιστωθούν δύο ζητήματα. Πρώτον εάν η καταγγελία εμπίπτει στη δικαιοδοσία της Αρχής και δεύτερον εάν υπάρχει κάποια επαρκής μαρτυρία για να προχωρήσει η διαδικασία στο επόμενο στάδιο. Εκεί θα πρέπει να υπάρξει κάποια συνεννόηση με τον γενικό εισαγγελέα στο κατά πόσο ο ίδιος διεξάγει κάποια έρευνα, διότι ο νόμος απαγορεύει ρητά τη διεξαγωγή δύο παράλληλων ερευνών, και εφόσον ξεπεραστούν αυτά τα εμπόδια πάμε στο τρίτο στάδιο, με την Αρχή να καθορίζει τους όρους εντολής και να διορίζει τα κατάλληλα άτομα, που θα διερευνήσουν την υπόθεση.

–Άρα αν ο γενικός εισαγγελέας έχει ξεκινήσει έρευνες π.χ. για τη γνωστή υπόθεση με τα Χρυσά Διαβατήρια, η Αρχή δεν μπορεί να εμπλακεί;

–Είναι απαγορευτικό θα έλεγα.

–Η ερευνητική ομάδα που θα διοριστεί για μια υπόθεση πώς θα λειτουργεί;

–Υπάρχει μια πρόνοια που εγώ θεωρώ πολύ χρήσιμη στον νόμο και στους κανονισμούς που δίδουν την Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς. Η ομάδα αυτή θα εποπτεύεται και θα ελέγχεται από εμάς σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις που διορίζεται από μια επιτροπή ένας ερευνητής λειτουργός και δεν παρεμβαίνει άλλος στη διαδικασία μέχρι να εκδώσει το τελικό πόρισμα. Εμείς μπορούμε να την ελέγχουμε

Ο επικεφαλής της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς Χάρης Πογιατζής είναι ιδιαίτερα κατηγορηματικός στη συνέντευξή του στην «Κ» σε ζητήματα παρεμβάσεων ή φιλικών συμβουλών στο έργο που επιτελεί η Αρχή.

τη διαδικασία, επομένως μπορούμε να δίνουμε οδηγίες ποιοι θα εξεταστούν. Πρέπει να διευκρινίσω ότι οι εξουσίες της Αρχής είναι ερευνητικές και όχι ανακριτικές. Επομένως θα βγαίνει η μαρτυρία, αλλά για να πάει στο Δικαστήριο θα πρέπει να γίνει νέος κύκλος ερευνών, ανακρίσεις από τον γενικό εισαγγελέα, δηλαδή δύο φορές η ίδια διαδικασία.

–Υπάρχει στην κοινωνία η αίσθηση της ατιμωρησίας σε άλλες μεγάλες υποθέσεις. Στην περίπτωση της Αρχής γιατί ο πολίτης να αλλάξει άποψη ότι θα τερμα-

τιστεί η πρακτική των ερευνών, χωρίς τιμωρία των υπευθύνων;

–Δεν εναπόκειται σε εμάς, αλλά επειδή η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς είναι καινούργιο σώμα και επειδή έχει συσταθεί για έναν ειδικό σκοπό, έχω την εντύπωση, εάν εισηγηθούμε την ποινική δίωξη, δεν μπορεί να παραβλεφθεί και να αγνοηθεί η εισήγησή μας. Ωστόσο, θα φανεί με την πάροδο του χρόνου και θα δούμε.

–Το γεγονός ότι προέρχαστε από το δικαστικό σώμα πόσο υποβοηθητικό είναι στο έργο σας;

–Ο νόμος προνοεί ότι ο πρόεδρος

της Αρχής πρέπει να είναι νομικός. Η πείρα που έχω με βοήθησε αρκετά, γνωρίζοντας τη διαδικασία που ακολουθείται με τους μάρτυρες που εμφανίζονταν ενώπιόν μου, όταν ήμουν δικαστής. Η Αστυνομία έχει ένα πολύ καλό σύστημα διερεύνησης υποθέσεων, ιδιαίτερα σοβαρών υποθέσεων.

–Από τις τριάντα πέντε υποθέσεις πόσων έχει ξεκινήσει η διερεύνησή τους;

–Έχουμε κάνει προκαταρκτική εξέταση αρκετών. Διότι κάποιες μπορεί να απορριφθούν και έχουν απορριφθεί, από το πρώτο στάδιο.

«Ουδείς που θα αποταθεί στην Αρχή θα αγνοηθεί»

–Αυτό το οποίο λέγεται «Στις ελληνικές καλένδες» θεωρείτε ότι αγνίζει το έργο σας;

–Όσοι θα διοριστούν για να διερευνήσουν μια υπόθεση θα τους καταστήσουμε σαφές ότι θα εργάζονται πλήρες ωράριο, θα υπάρχει ανάλογη αμοιβή και δεν θα δεχθούν κάποιος να εργάζεται στο γραφείο του και μετά να αφιερώνει δύο ώρες για την έρευνα της Αρχής. Αυτό είναι απόφαση της Αρχής, να μη χρονίζουν οι υποθέσεις. Πρέπει να τελειώνουν σε εβδομάδες ή ένα, δύο, τρεις μήνες. Η έρευνα δεν θα ξεκινάει. Το δεύτερο, καμιά καταγγελία δεν

πρόκειται να μη διερευνηθεί. Όλες θα έχουν απάντηση.

–Παρακολουθείτε τα κοινωνικά δίκτυα και τον «διάλογο» που διεξάγεται;

–Δεν μιλάω για τον εαυτό μου, η κριτική μερικές φορές είναι άδικη και ξεκινά μια κακή φήμη την οποία χωρίς πολύ σκέψη ακολουθούν εκατοντάδες άτομα. Πιστεύω ότι είναι άδικη για τον οποιοδήποτε. Το είδαμε με τις εκλογές, το είδαμε και μαζί μας, παρακολουθώ όμως. Εγώ στηρίζω σε αυτούς που μας έχουν γνωρίσει. Ρωτήστε αυτούς που

έχουν έλθει εδώ και τους πολίτες που έρχονται σε επικοινωνία μαζί μας. Ουδείς αγνοήθηκε.

–Θεωρείτε δικαιολογημένη ή υπερβολική την καχυποψία που επικρατεί μέσα στην κοινωνία για το κομμάτι διαφθοράς;

–Θα σας πω την προσωπική μου άποψη. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η ατιμωρησία. Γίνονται πράξεις στην Κύπρο που δεν τιμωρούνται. Από την πιο μικρή μέχρι την πιο σοβαρή. Για να αλλάξει η άποψη που επικρατεί πρέπει να δοθεί το μήνυμα της τιμωρίας εκεί που πρέπει.

Σε κάποιες έχουμε αποφασίσει ότι προχωρούμε στο επόμενο στάδιο, αλλά ακόμα δεν είμαστε έτοιμοι. Θα είμαστε έτοιμοι σε δύο με τρεις εβδομάδες, διότι θα πρέπει να λειτουργήσει η ιστοσελίδα μας για να δεχθούμε αιτήσεις για ερευνώντες λειτουργούς. Όταν ολοκληρωθούν λειτουργικά ζητήματα θα ξεκινήσει μια ροή. Σε συνεργασία με την Επιτροπή Προσωπικών Δεδομένων θα δημοσιοποιούμε στοιχεία των ερευνών μας. Δεν θα δίνουμε ονόματα αλλά θα ενημερώνονται οι πολίτες για την πορεία των ερευνών.

–Ωστόσο, υπήρχαν δημοσιεύματα για συγκεκριμένες υποθέσεις.

–Σας διαβεβαιώ δεν έχουμε δώσει κανένα απολύτως στοιχείο. Απλώς είχαν δοθεί στη δημοσιότητα από τον περασμένο Σεπτέμβριο, μιλάμε για την τελευταία υπόθεση που έχει δει το φως της δημοσιότητας.

–Για το πολιτικό κόμμα και τον πολιτειακό αξιωματούχο;

–Ναι. Από την άλλη δεν υπάρχει πρόνοια στον νόμο που να απαγορεύει σε κάποιον που καταγγέλλει μια υπόθεση να την δημοσιοποιεί. Η απαγόρευση ισχύει από την ημέρα που ξεκινά η έρευνα και τις πληροφορίες που δίνει στον ερευνώντα λειτουργό.

–Από τις τριάντα πέντε καταγγελίες οι περισσότερες είναι από ιδιώτες;

–Οι πιο πολλές είναι από ιδιώτες, υπάρχουν όμως και κάποιες από θεσμούς του κράτους.

–Όταν σας προτάθηκε η θέση του προέδρου της Αρχής σάς πέρασε από το μυαλό το ενδεχόμενο να αντιμετωπίσετε παρεμβάσεις ή να δεχθείτε φιλικές συμβουλές;

–Ως δικαστής, 25 χρόνια, υπήρχε αυτή η πιθανότητα. Νιώθω ότι ουδέποτε είχα παρέμβαση για να με μεταπείσουν. Όσοι με γνωρίζουν το ξέρουν ότι έχω μια ιστορία, και αυτό ισχύει και για τα άλλα μέλη της Αρχής. Οι αποφάσεις είναι συλλογικές. Έχουμε ξεκαθαρίσει από την αρχή ότι δεν θα δεχθούμε οτιδήποτε. Φυσικά, υπάρχουν τρόποι να αντιμετωπίσεις αυτές τις παρεμβάσεις. Η απειλή, η ευγένεια. Εγώ είμαι της δεύτερης σχολής, δεν χρειάζονται οι απειλές, αλλά δεν έχει τύχει μέχρι τώρα. Το άλλο θέμα που είναι πολύ σημαντικό για μένα και τα άλλα μέλη αφορά αυτό το οποίο γνωρίζαμε από την αρχή. Με το να αποδεχθούμε αυτή τη θέση θα είχαμε απέναντί μας το σύστημα και θα έπρεπε να είμαστε έτοιμοι. Εγώ ήμουν πανέτοιμος. Γνωρίζαμε ότι θα είχαμε να τα βάλουμε με πολλούς αξιωματούχους τους οποίους ίσως να γνωρίζαμε, αλλά δεν υπήρχε κανένας ενδοασμός.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Αποκατάσταση της εντιμότητας στον δημόσιο βίο

Διαρκούσης της προεκλογικής περιόδου συζητήθηκε ως σημαντικό το θέμα της διαφθοράς στον δημόσιο βίο. Και αναδείχθηκε ως επιτακτικό λαϊκό αίτημα η κάθαρση στο πολιτικό και οικονομικό σύστημα και η αποκατάσταση της εντιμότητας στους θεσμούς και στην πολιτική ζωή. Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι ο φαύλος κύκλος της απόρριψης της παραδοσιακής πολιτικής επιτείνεται από την αίσθηση των πολιτών ότι φαινόμενα συμπεριφοράς, που κατά καιρούς αποκαλύπτονται ή καταγγέλλονται, δεν είναι η εξαίρεση αλλά ο κανόνας και ότι ούτε οι πύρινοι ρητορικοί ούτε το συνολικό υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο μπορούν να αποκαθάρσουν τον «στάβλο του Αυγείου».

Η βαθμιαία φθορά της πολιτικής μοιάζει να είναι φυσιολογική συνέπεια της αδυναμίας της να αν-

τισταθεί στον πειρασμό μιας λογικής, όπου τις ιδέες και τα οράματα αντικαθιστούν οι διαπλεκόμενες σχέσεις πολιτικής και χρήματος. Η δυσχέρεια όχι μόνο των συγκεκριμένων πολιτικών φορέων, αλλά και των ιδίων των δημοκρατικών θεσμών, να καθορίσουν κανόνες στο πολιτικό σύστημα, αποτελεί σήμερα ένα κεφαλαιώδες ζήτημα για τη δημοκρατία. Σε αυτή τη φθοροποιό διαδικασία, όπου αρχές και αξίες γκρεμίζονται, η Πολιτεία και οι θεσμοί δεν μπορούν να παρουσιάζονται ανήμποροι να αντιδράσουν.

Τελικά, καθώς ο κίνδυνος της καλπάζουσας φθοράς και του τέλματος μοιάζει άμεσος και υπαρκτός, το καθήκον που προβάλλει για τους πολίτες είναι η ρήξη, η αμφισβήτηση και η σύγκρουση με τα συμφέροντα, τις πρακτικές και τις νοοτροπίες που οδηγούν σε αυτόν

Εχουμε χρέος να ενεργήσουμε για την αποκατάσταση της πολιτικής ως διαδικασίας δημοκρατικής, εκσυγχρονιστικής και κοινωνικά παιδευτικής

τον θανατηφόρο εθισμό.

Απαξίωση προς αυτά τα φαινόμενα που οδηγούν στην αποσταθεροποίηση και την κατάρρευση

το πολιτικό σύστημα και αποσυνθέτουν βαθμιαία τον κοινωνικό ιστό. Δεν είναι νοητή η ανοχή και ούτε επιτρεπτή η συμπύλωση με

αυτού του είδους τα φαινόμενα. Ταυτόχρονα, έχουμε χρέος να ενεργήσουμε για την αποκατάσταση της πολιτικής ως διαδικασίας δημοκρατικής, εκσυγχρονιστικής και κοινωνικά παιδευτικής. Η διαπίστωση της κρίσης και η συνεχής επανάληψη αυτής της διαπίστωσης δεν θα φέρουν την κάθαρση και την αποκατάσταση της πολιτικής ηθικής. Αυτό θα γίνει μέσα από μια ολομέτωπη ρήξη με τα φαινόμενα της παρακμής, αλλά και την παράλληλη διατύπωση προτάσεων για θεσμικές μεταρρυθμίσεις, που θα εγκαθιδρύουν μια κοινωνία των πολιτών με αρχές και αξίες.

Οφείλουμε ακόμα, μακριά από απλουστευτικές προσεγγίσεις και επιφανειακές ηθικολογίες, να εμβαθύνουμε στην ανάλυση αιτίων και αιτιατών. Να συνδέσουμε τα φθοροποιά φαινόμενα της δημόσιας ζωής με σχέση αιτιώδους συνάφειας

ως προς τα αίτια που τα προκαλούν. Για να βρει η πολιτική τη χαμένη της αυτοπεποίθηση, αξιοπιστία, αυτονομία και προπάντων τη χαμένη της ηθική, θα πρέπει χωρίς μεψιμοιρίες και κρισιολογίες, να αγωνιστούμε για μεταρρυθμίσεις που θα θωρακίζουν τους θεσμούς, να επαναφέρουμε τα οράματα, τις αξίες και τις αρχές ως μέτρα και στόχους μιας άλλης πολιτικής, και να αρνηθούμε τη λογική της υποταγής στη διαχείριση και νομή της εξουσίας και των επιμέρους τιμαρίων της.

Η πρόκληση είναι για όλους μέγιστη. Τα όσα εξαντλητικά λέχθηκαν στην προεκλογική περίοδο δεν πρέπει να αποδειχθούν «πέπα πτερόεντα». Είναι ώρα για πράξεις.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

«Κόψτε τη συζήτηση για το μετά»

Μήνυμα του πρωθυπουργού προς όσους συζητούν από τώρα για υπουργεία, επιδεικνύοντας «ανεπίτρεπτη αλαζονεία»

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Μήνυμα προς υπουργούς και στελέχη να μη συζητούν για καρτοφυλάκια και να μη «ράβουν κοστούμια», ενώ στον ορίζοντα της Ν.Δ. υπάρχουν δύο κρίσιμες αναμετρήσεις με στόχο την αυτοδυναμία, εκπέμπει ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης.

Ο κ. Μητσοτάκης δεν κρύβει την έντονη δυσφορία του για σχετικές συζητήσεις μεταξύ στελεχών στο παρασκήνιο, αλλά και δημοσιεύματα τα οποία άρχισαν να βλέπουν το φως της δημοσιότητας «για το πού θα πάει ποιος» κατά τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης της Ν.Δ., εάν επικρατήσει στην επερχόμενη διπλή εκλογική αναμέτρηση, καθώς μεταδίδουν εικόνα αλαζονείας την οποία αποστρέφονται οι πολίτες. Είναι, δε, ενδεικτικά τα όσα ανέφερε σε στενούς συνεργάτες του: «Πρέπει να σταματήσει κάθε συζήτηση για μοίρασμα υπουργείων. Δείχνει ανεπίτρεπτη αλαζονεία. Έχουμε πολλή δουλειά να κάνουμε μέχρι την προκήρυξη των εκλογών και στη συνέχεια για να κερδίσουμε σε δύο αναμετρήσεις. Και κάποιοι αντί να ασχολούνται με αυτό, ασχολούνται με το τι θα γίνει μετά;», φέρεται να υπογράμμισε ο πρωθυπουργός.

Όπως τονίζεται, εξάλλου, ο κ. Μητσοτάκης στην παρούσα φάση

εστιάζει αποκλειστικά στην ολοκλήρωση του κυβερνητικού έργου και τη διαμόρφωση της προεκλογικής εκστρατείας της Ν.Δ., ενώ σε κάθε περίπτωση δεν έχει ανοίξει σε κανέναν τα χαρτιά του αναφορικά με τις σκέψεις του για τη σύνθεση της επόμενης κυβέρνησης. Οι μόνες σχετικές αναφορές του υπήρξαν δημόσιες, με τον ίδιο να έχει επισημάνει πως σε περίπτωση νίκης της Ν.Δ. θα διατηρηθεί το μοντέλο του επιτελικού κράτους, το οποίο θα μετεξελιχθεί

«Έχουμε πολλή δουλειά μέχρι την προκήρυξη των εκλογών και για να κερδίσουμε δύο αναμετρήσεις. Και κάποιοι αντί να ασχολούνται με αυτό, ασχολούνται με το τι θα γίνει μετά».

και θα περάσει σε μια «καινούργια φάση», ενώ στο υπουργικό συμβούλιο θα βρεθούν νέα πρόσωπα και περισσότερες γυναίκες. Υπενθυμίζεται πως σε πρόσφατη συνέντευξη (στην ΕΡΤ1) και απαντώντας σε σχετική ερώτηση ο πρωθυπουργός είχε σημειώσει «προφανώς θα υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στα πρόσωπα, θα το περίμενε κανείς αυτό. Και σί-

γουρα θα υπάρχουν περισσότερες γυναίκες».

Το χρονοδιάγραμμα

Το Μέγαρο Μαξίμου εστιάζει αποκλειστικά στις επερχόμενες κάλπες, που έχουν «κλειδώσει» για τις 9 Απριλίου, εξετάζοντας πλέον και τις τεχνικές λεπτομέρειες της προκήρυξης των εκλογών. Παρότι υφίσταται συνταγματικά η δυνατότητα η Βουλή να παραμείνει ανοικτή μέχρι τις 15 Μαρτίου, έχει αποφασιστεί η διάλυσή της νωρίτερα – πιθανότατα την Παρασκευή 10 του μήνα. Μέχρι τότε θα έχει ψηφιστεί μια σειρά από νομοσχέδια, ορισμένα εκ των οποίων αποτελούν και προσπάθειες για την εκταμίευση ενός νέου «πακέτου» κονδυλίων από το Ταμείο Ανάκαμψης. Ειδικότερα, πέραν του νομοσχεδίου για το «πόθεν έσχες» που ψηφίστηκε την περασμένη εβδομάδα, τον δρόμο προς το Κοινοβούλιο παίρνουν τα νομοσχέδια για τη Διοικητική Δικαιοσύνη, τη Νέα Αρχή Υδάτων και Απορριμμάτων, ένα νομοσχέδιο-σκούπα του υπουργείου Μεταφορών και το νομοσχέδιο του υπουργείου Υγείας για το νοσοκομείο «Ελπίδα» και τις μεταμοσχεύσεις. Μάλιστα, ο κ. Μητσοτάκης θα αξιοποιήσει τη λειτουργία της Βουλής το επόμενο δεκαπενθήμερο και για προσωπικές παρεμβάσεις του, μέσω των οποίων θα αναδεικνύει την «απουσία» του ΣΥΡΙΖΑ από την

ψήφιση σημαντικών νομοθεμάτων, τα οποία έχουν και κοινωνικό πρόσχημο.

Το γεγονός, πάντως, ότι η Βουλή θα διαλυθεί στις 10 Μαρτίου δεν σημαίνει πως η ανακοίνωση της ημερομηνίας των εκλογών από τον πρωθυπουργό δεν θα γίνει νωρίτερα. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Μητσοτάκης θα γνωστοποιήσει την ημέρα προσφυγής στις κάλπες το επόμενο δεκαήμερο, πιθανώς μέσω συνεδρίασης του υπουργικού συμβουλίου. Δεν είναι τυχαίο ότι το προγραμματισμένο για την Τρίτη υπουργικό συμβούλιο αναμένεται να αναβληθεί, χωρίς να έχει προσδιοριστεί η ημερομηνία διεξαγωγής του. Πάντως, καθώς οι οριστικές αποφάσεις δεν έχουν ληφθεί, δεν αποκλείεται οι πρωθυπουργικές ανακοινώσεις για τον χρόνο των εκλογών να γίνουν μέσω διαγγέλματος ή στο πλαίσιο συνάντησης με την Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Τέλος, παρότι επί της ουσίας η κυβέρνηση, πιστή στις δεσμεύσεις του πρωθυπουργού, εξαντλεί την τετραετία, ο κ. Μητσοτάκης υποχρεούται εκ του Συντάγματος να επικαλεστεί εθνικό λόγο για τη διάλυση της παρούσας Βουλής. Σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ. 3, «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαλύει τη Βουλή με πρόταση της κυβέρνησης που έχει λάβει ψήφο εμπιστοσύνης για ανανέωση της λαϊκής εντολής προκειμένου να

αντιμετωπιστεί εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας». Όπως λέγεται, ο πρωθυπουργός θα ζητήσει ανανέωση της λαϊκής εντολής επικαλούμενος την οικονομία και την ανάγκη αντιμετώπισης των «επερχόμενων προκλήσεων», αφού είναι προφανές πως η παράταση της πολιτικής αβεβαιότητας έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο οικονομικό πεδίο, ενώ καθυστερεί την επίτευξη κρίσιμων στόχων, όπως η απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας.

Σημειώνεται πως με δεδομένο

Ο κ. Μητσοτάκης θα αξιοποιήσει το βήμα της Βουλής μέχρι τη διάλυσή της και για προσωπικές παρεμβάσεις του, μέσω των οποίων θα αναδεικνύει την «απουσία» του ΣΥΡΙΖΑ.

ότι από την αναμέτρηση της 9ης Απριλίου με την απλή αναλογική δεν αναμένεται ο σχηματισμός κυβέρνησης, η χώρα θα οδηγηθεί σε νέες εκλογές με τον εκλογικό νόμο της Ν.Δ. Αναλόγως του χρόνου που θα διαρκέσουν οι διερευνητικές εντολές που θα δώσει από τις 10 Απριλίου στους επικεφαλής των τριών πρώτων κομμάτων, δηλαδή στους κ. Μητσοτάκη, Τσί-

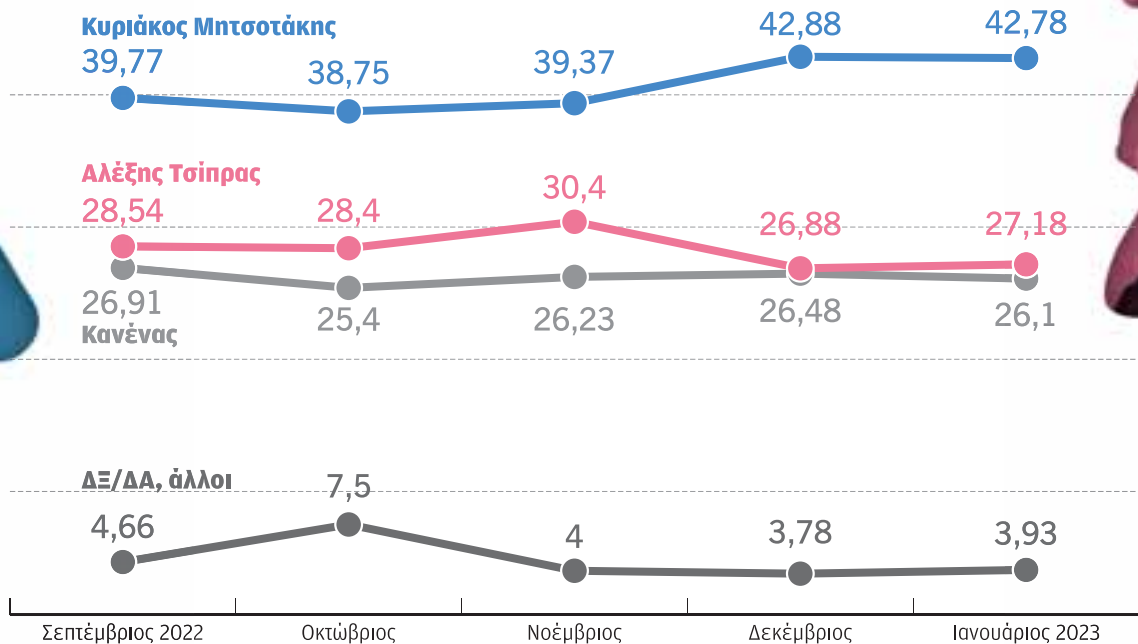
πρα και Ανδρουλάκη, η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου, οι δεύτερες κάλπες θα στηθούν στις 14 ή 21 Μαΐου. Τούτο σημαίνει πως η επόμενη κυβέρνηση θα λάβει ψήφο εμπιστοσύνης από τη νέα Βουλή περί τις 5 Ιουνίου.

Το ντιμπέιτ

Μετά την ψήφιση των επερχόμενων νομοσχεδίων και τη διάλυση της Βουλής –για θεσμικούς λόγους– θα παρουσιαστεί και το νέο κυβερνητικό πρόγραμμα της Ν.Δ. Η παρουσίαση θα συνοδευθεί από σειρά θεματικών εκδηλώσεων, σε ορισμένες εκ των οποίων, όπως για παράδειγμα για την Υγεία, θα παραστεί και θα μιλήσει ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης. Τέλος, ανοικτό παραμένει το εάν –σε αντίθεση με το 2019– θα πραγματοποιηθεί τηλεμαχία μεταξύ των πολιτικών αρχηγών. Τούτο θα εξαρτηθεί εν πολλοίς από την παραδοσιακά «δύσκολη» συζήτηση των εκπροσώπων των κομμάτων προς αναζήτηση συμφωνίας για την ημερομηνία και τους όρους του ντιμπέιτ. Παρότι για το θέμα δεν έχουν ληφθεί οριστικές αποφάσεις στο Μέγαρο Μαξίμου, υπάρχουν σκέψεις για τη διεξαγωγή μιας τηλεμαχίας, αλλά με όλους τους πολιτικούς αρχηγούς, ενώ ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γ. Οικονόμου δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο ενός ντιμπέιτ μεταξύ των κ. Μητσοτάκη και Τσίπρα.

Η «κούρσα» στον στίβο της καταλληλότητας

Μέσος όρος των επιδόσεων των πολιτικών αρχηγών όπως προέκυψε από τις μετρήσεις των εταιρειών MRB, ProRata, Pulse, Opinion Poll και RASS, στο ερώτημα «ποιον θεωρείτε καταλληλότερο για πρωθυπουργό», για το διάστημα Σεπτεμβρίου 2022 - Ιανουαρίου 2023.

Κερδίζει πάντα ο «καταλληλότερος»;

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Το δημοσκοπικό ερώτημα για τον «καταλληλότερο πρωθυπουργό» ξεκίνησε να τίθεται μετά τα μέσα της 10ετίας του '90. Σε μια εποχή που οι έντονες ιστοριοπολιτικές αντιπαραθέσεις είχαν αρχίσει να υποχωρούν, οι βασικοί πυλώνες του τότε δικομματισμού ήταν σε φάση πολιτικών και προγραμματικών συγκλίσεων και τα εκλογικά διακυβεύματα άρχισαν να μετατοπίζονται από το πεδίο των ιδεολογικών συγκρούσεων στο πεδίο των διαχειριστικών δεξιοτήτων.

Ως συνέπεια αυτής της εξέλιξης, ο ρόλος των προσώπων άρχισε να γίνεται πιο κεντρικός στη δημόσια συζήτηση. Η τάση αυτή, ωστόσο, δεν είναι αμετάβλητη. Ενισχύεται σε ήπιες περιόδους πολιτικών συγκλίσεων, αποδυναμώνεται όμως σε περιόδους εντάσεων ή σε εκλογές που το κεντρικό δίλημμα υπερβαίνει τα ζητήματα διαχείρισης.

Η πρόσφατη εκλογική ιστορία έχει δείξει ότι η υπεροχή στη δημοφιλία ή στο κλασικό ερώτημα «καταλληλότερος για πρωθυπουργός» δεν είναι ικανή συνθήκη για να κερδίσει κάποιος τις εκλογές. Τις

περισσότερες φορές ο πιο δημοφιλής ή ο θεωρούμενος ως «καταλληλότερος» κερδίζει. Υπάρχουν, ωστόσο, αρκετά παραδείγματα όπου η δυναμική των εκλογών, το γενικότερο πολιτικό κλίμα, αλλά και η στρατηγική των κομμάτων υπερέκρασαν τα πλεονεκτήματα ή

Ο κ. Μητσοτάκης φαίνεται να υπερέχει στα ζητήματα που αφορούν τον «σκληρό πυρήνα» της διακυβέρνησης.

τις αδυναμίες των πολιτικών πρωταγωνιστών.

Την περίοδο 1989-90 ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης (με τις διδωμφοσιότητες ικανότητες, παρά τη διαχρονικά ουδέποτε ιδιαίτερα υψηλή δημοφιλία του) κέρδισε τις εκλογές μολονότι υστερούσε σε δημοτικότητα έναντι του Ανδρέα Παπανδρέου, βοηθούμενος από το γενικότερο εσωτερικό και το διεθνές περιβάλλον.

Το 2004 το εκλογικό μομέντουμ της Ν.Δ. και η ανάγκη για πολι-

τική αλλαγή μετά από 11 χρόνια κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ υπερέκρασαν το γεγονός ότι τόσο ο Κώστας Σημίτης όσο και ο Γιώργος Παπανδρέου (στην αρχή της θητείας του) θεωρούνταν καταλληλότεροι για πρωθυπουργοί έναντι του Κώστα Καραμανλή (ο οποίος πάντως στην τελική ευθεία των εκλογών προσπέρασε τον Γιώργο Παπανδρέου).

Το 2009 ο Γιώργος Παπανδρέου, ακόμη και τις παραμονές των εκλογών, ήταν περίπου στα ίδια επίπεδα ως προς την καταλληλότητα για πρωθυπουργός σε σχέση με τον Κώστα Καραμανλή, κέρδισε ωστόσο με 11% διαφορά.

Ενώ τον Ιανουάριο 2015 ο Αλέξης Τσίπρας, ενισχυμένος από την πολιτική δυναμική που είχε διαμορφωθεί τα χρόνια της οικονομικής κρίσης, κέρδισε με 8,5% διαφορά τις εκλογές, παρότι υστερούσε σημαντικά σε «καταλληλότητα για πρωθυπουργός» έναντι του Αντώνη Σαμαρά.

Σε όλες τις παραπάνω εξαιρέσεις, βέβαια, υπάρχει μια κοινή συνισταμένη. Οτι οι προαναφερθέντες πρωθυπουργοί, ακριβώς λόγω της θέσης και του κύρους

τους, είχαν πιο ηγετική (άρα και πιο «πρωθυπουργική») εικόνα από τους αντιπάλους τους. Οπότε ξεκινούσαν από πλεονεκτική θέση σε σχέση με τους διεκδικητές της εξουσίας, σε μια σύγκριση πάντως που, όπως αναφέρθηκε, σε αρκετές περιπτώσεις απεδείχθη ότι δεν επαρκούσε για να ανατρέψει την υπάρχουσα κοινωνική δυναμική.

Στις επερχόμενες εκλογές αυτή η παράμετρος δεν ισχύει, καθώς και οι δύο διεκδικητές έχουν διατελέσει πρωθυπουργοί. Είναι μάλιστα μόλις οι δεύτερες εκλογές της Μεταπολίτευσης όπου αντιπαρατίθενται δύο διατελέσαντες πρωθυπουργοί, μετά από εκείνη του 1993, όταν αναμετρήθηκαν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης και ο Ανδρέας Παπανδρέου.

Δεδομένου λοιπόν ότι δεν υπάρχουν ούτε «άφθαρτοι» ούτε «αδοκίμαστοι», η σύγκριση για το ποιος θεωρείται καταλληλότερος πρωθυπουργός γίνεται επί ίσους όρους και έχει, ως εκ τούτου, αυξημένη πολιτική βαρύτητα.

Η υπεροχή του κ. Μητσοτάκη στο ερώτημα για τον «καταλληλότερο πρωθυπουργό» καταγράφεται σήμερα ευρεία και αρκετά

στέρεη. Είναι, δε, αξιοσημείωτο ότι θεμελιώθηκε την περίοδο που ο κ. Μητσοτάκης ήταν αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης και ο κ. Τσίπρας πρωθυπουργός, ανατρέποντας τη δημοσκοπική παράδοση που ήθελε τους ενεργούς πρωθυπουργούς να ευνοού-

Ο κ. Τσίπρας μοιάζει ισχυρότερος στο πεδίο των ψυχικών ταυτίσεων με τα λαϊκά στρώματα και τις νεότερες ηλικίες.

νται στη συγκεκριμένη σύγκριση.

Εστιάζοντας στις επιμέρους πτυχές της μεταξύ τους σύγκρισης, ο κ. Μητσοτάκης φαίνεται να υπερέχει στα ζητήματα που αφορούν τον «σκληρό πυρήνα» της διακυβέρνησης. Διαχείριση κρίσεων, εξωτερική πολιτική και διεθνής εκπροσώπηση της χώρας, οικονομία - επενδύσεις. Ενώ ο κ. Τσίπρας μοιάζει ισχυρότερος στο πεδίο των ψυχικών ταυτίσεων με τα πιο λαϊκά στρώματα και τις νεότερες ηλικίες.

Ενα επιπλέον στοιχείο που εδραϊώνει την υπεροχή του νυν πρωθυπουργού είναι η συγκριτικά μεγαλύτερη απήχυσή του, σε σχέση πάντα με τον κ. Τσίπρα, εκτός των στενών κομματικών ακροατηρίων. Με τη δημόσια παρουσία του ιδίως στην αρχή της θητείας του, με τη διαχείριση της κρίσης στον Εβρο και την πρώτη φάση της πανδημίας, αλλά και με κάποιες επιλογές προσώπων, ο κ. Μητσοτάκης δημιούργησε ερείσματα και εκτός Ν.Δ. Ερείσματα που στην πορεία αποδυναμώθηκαν μεν, αλλά δεν εξέλιπαν εντελώς. Σε αντίθεση με τον κ. Τσίπρα που τόσο ως πρωθυπουργός παλαιότερα, όσο και ως επικεφαλής της αντιπολίτευσης μετά το 2019, κατά κανόνα επέλεγε μια πιο πολιτική στρατηγική υψηλής έντασης απευθυνόμενος σε ένα πιο φανατικό, πλην όμως δεδομένο κοινό. Παγιώνοντας όμως έτσι μια υστέρηση που σήμερα αποτυπώνεται εμφανώς και η οποία αν δεν ανατραπεί στην τελική ευθεία των εκλογών, ίσως αποβεί εκλογικά καθοριστική.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Ο Μπλίνκεν εδω, το μυαλό στο Κίεβο

Οι ανάγκες του πολέμου και ο στρατηγικός ρόλος της Ελλάδας κυριάρχησαν στην ατζέντα των επαφών του Αμερικανού ΥΠΕΞ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Οι **συζητήσεις** ανάμεσα στις διπλωματικές αντιπροσωπείες Ελλάδας και ΗΠΑ πριν από λίγες ημέρες, κατά την επίσκεψη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν στην Αθήνα, έμοιαζαν, σύμφωνα με πηγή που παρακολούθησε την εξέλιξη του προγράμματος, με επαφές ανάμεσα σε χώρες οι οποίες δεν έχουν απολύτως καμία διαφορά. «Ήταν σαν διμερείς με την Ελβετία», ανέφερε, ενδεικτικά η συγκεκριμένη πηγή, μη παραλείποντας ωστόσο να σημειώσει ότι στην παρούσα φάση οι Αμερικανοί είναι απολύτως απορροφημένοι από το μεγάλο παιχνίδι που παίζεται με επίκεντρο την αποκοπή της ρωσικής επιθετικότητας στην Ουκρανία και τον περιορισμό της Κίνας στον Ειρηνικό. Στην κατεύθυνση αυτή συνέβαλε και το γεγονός ότι άπαντες θεωρούν πως οι επικείμενες εκλογές σε Ελλάδα και Τουρκία θα πραγματοποιηθούν μακριά από τη ζώνη ενός κινδύνου έντασης, ο οποίος μέχρι την παραμονή των σεισμών της 6ης Φεβρουαρίου ήταν υπαρκτός και λογιζόταν ως σημαντική παράμετρος για την αμερικανική πολιτική στην περιοχή.

Από τις συζητήσεις που έγιναν στην Αθήνα προέκυψε ότι πρωταρχική σημασία για την Ουάσιγκτον έχει να συνεχίσουν να είναι λειτουργικές και διαρκώς αναβαθμιζόμενες οι βάσεις των ΗΠΑ στην Ελλάδα, στη Σούδα, στη Λάρισα και, βεβαίως, στην Αλεξανδρούπολη που αποτελεί σημείο εισόδου σε μια ζωτική – για το ΝΑΤΟ – διαδρομή που αρχίζει από το Αιγαίο και ολοκληρώνεται στη Βαλτική Θάλασσα. Οι συμφωνίες που υπεγράφησαν πριν από λίγες ημέρες στην Αθήνα, ανάμεσα στην ελληνική και στη βουλγαρική πλευρά για αγωγό αλλά και μελλοντικά εκσυγχρονισμού της σιδηροδρομικής γραμμής είναι πολύ ενδεικτική της αντιληψής που έχουν διαμορφώσει οι ΗΠΑ γι' αυτό το μέρος της ανατολικής πτέρυγας. Επιπλέον, η σημασία του Αιγαίου για τις ΗΠΑ ως σημείο-κλειδί από και προς τα Στενά, έχει ανέβει κατακόρυφα. Για αυτόν τον λόγο τα επόμενα χρόνια οι κύριες βάσεις που χρησιμοποιούν οι ΗΠΑ, στις οποίες θα προστεθεί και η αεροπορική βάση της Ανδραβίδας ως πιθανότερη τοποθεσία σταδιακής στάθμευσης των ελληνικών F-35

μετά το 2027-28 θα εκσυγχρονιστούν με υποδομές που θα διαθέτουν τεχνολογία αιχμής.

Στα θέματα που αφορούν την Ελλάδα εμμέσως ή ευθέως τόσο στις δηλώσεις του όσο και κατ' ιδίαν ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης εξήγησε στον κ. Μπλίνκεν αρχικά τις ενστάσεις της Αθήνας για το ενδεχόμενο αποστολής S-300 στην Ουκρανία, αλλά και τους όρους υπό τους οποίους μπορεί να συζητήσει η Ελλάδα με την Τουρκία. Στο τετ α τετ που είχαν την Τρίτη ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας με τον ομόλογό του, η «Κ» πληροφορείται ότι τέθηκαν οι ίδιες αρχές. Μάλιστα στις συζητήσεις που έγιναν επισημάνθηκε

«*Ήταν σαν διμερείς με την Ελβετία*», σχολίαζε πηγή με γνώση των επαφών του επικεφαλής του Στέιτ Ντιπάρτμεντ στην Αθήνα.

προς τον κ. Μπλίνκεν ότι η Ελλάδα δεν έχει κανένα πρόβλημα να συνομιλεί με την Τουρκία, υπό την προϋπόθεση ότι η Αγκυρα θα φύγει από τη γραμμή των διεκδικήσεων. Πηγές του υπουργείου Εξωτερικών υπενθύμιζαν ότι σε παλαιότερες δηλώσεις του ο κ. Δένδιας είχε σημειώσει ότι δεν μπορείς να παρανομείς και στη συνέχεια να διαπραγματεύεσαι την παρανομία σου ως κεκτημένο έναντι των νόμιμων δικαιωμάτων του άλλου.

Στην Αθήνα υπάρχει, επίσης, ικανοποίηση για τη θέση που εξέφρασε ο κ. Μπλίνκεν στο ζήτημα της Λιβύης και των περιπλοκών που δημιουργούν στις ελληνοτουρκικές σχέσεις τα τουρκολιβυκά μνημόνια. Ο κ. Μπλίνκεν στη συζήτηση που είχε με τον ομόλογό του φέρεται να είπε ότι η κυβέρνηση της Τρίπολης δεν μπορεί να υπογράψει συμφωνίες που δεσμεύουν τη Λιβύη μακροπρόθεσμα, περιγράφοντας την περίπου ως σχήμα ειδικού σκοπού που έχει ήδη ξεπεράσει κατά πολύ τον χρονικό ορίζοντά της.

Από την αμερικανική πλευρά βρέθηκε αρκετά ψηλά στην ατζέντα και η κατάσταση στα Βαλκάνια και η κατάσταση στα Βαλκάνια και κυρίως οι σχέσεις ανάμεσα σε Πρίστινα και Βελιγράδι.

Ο **Αντονι Μπλίνκεν** βλέπει από ελικόπτερο το μέγεθος της καταστροφής από τους σεισμούς στην Τουρκία. Ένα από τα πράγματα που αποκόμισε από την επίσκεψή του σε Τουρκία και Ελλάδα ο Αμερικανός ΥΠΕΞ, είναι η «βεβαιότητα» πως οι επικείμενες εκλογές στις δύο χώρες θα πραγματοποιηθούν μακριά από τη ζώνη ενός κινδύνου έντασης, ο οποίος μέχρι πρότινος ήταν υπαρκτός και λογιζόταν ως σημαντική παράμετρος για την αμερικανική πολιτική στην περιοχή.

ΗΠΑ για Ερντογάν: Ο σεισμός δεν τον άλλαξε

Οι **υψηλές** προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν στην Ουάσιγκτον για επαναπροσδιορισμό των σχέσεων με την Αγκυρα στη σκιά του καταστροφικού σεισμού φαίνεται πως αρχίζουν και φθίνουν μετά την επίσκεψη του ΥΠΕΞ Αντονι Μπλίνκεν στην Τουρκία. Στην αμερικανική πρωτεύουσα διαμορφώνεται η εκτίμηση ότι ο πρόεδρος Ερντογάν δεν προτίθεται τελικά να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που του προσφέρει η συμπάθεια της διεθνούς κοινότητας, δεν θα κάνει τα βήματα που του αναλογούν για να επέλθει ουσιαστική βελτίωση στις σχέσεις του με τη Δύση και θα επιχειρήσει και πάλι «να πάρει χωρίς να δώσει τίποτα».

Η προσδοκία πως η Τουρκία θα μπορούσε να μεταβάλει το βαρύ κλίμα των τελευταίων ετών είχε κυριαρχήσει ακόμη και στο Κογκρέσο, όμως όσο το σοκ της τεράστιας καταστροφής σταδιακά υποχωρεί, διαφαίνεται ότι ο σεισμός τελικά δεν ήταν *game changer*, καμία δομική αλλαγή δεν βρίσκεται προ των πυλών

και τα όποια οφέλη στις σχέσεις με τις ΗΠΑ και κατά συνέπεια με τη Δύση θα έχουν προσωρινό χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων θετικών συνεπειών εντάσσεται και η σχεδόν μηδαμινή πιθανότητα πρόκλησης κρίσης με την Ελλάδα, ενδεχόμενο που πριν από τον σεισμό αποτελούσε έναν από τους κυρίαρχους προβληματισμούς σε Λευκό Οίκο και Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Η συγκρατημένη αισιοδοξία πως έχει προκύψει μια καλή ευκαιρία αποκλιμάκωσης της έντασης στις ελληνοτουρκικές σχέσεις παραμένει στο αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών, κυρίως διότι οι Τούρκοι τούς μετέφεραν την ευγνωμοσύνη τους για τη βοήθεια και τη στάση της Ελλάδας και για πρώτη φορά απέφυγαν τις κατηγορίες και την έκφραση δυσαρέσκειας.

Όμως ταυτόχρονα μετέφεραν ένα γενικότερο πιο θετικό κλίμα που δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα. Πιο συγκεκριμένα είπαν στον Αμερι-

Εκτιμάται ότι ο Τούρκος πρόεδρος δεν προτίθεται να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που του προσφέρει η συμπάθεια της διεθνούς κοινότητας για να βελτιώσει τις σχέσεις του με τη Δύση.

κανό ΥΠΕΞ ότι έχουν ήδη κάνει βήματα αποκλιμάκωσης. Γι' αυτό και η Αθήνα προχώρησε στην αναγκαία διευκρίνιση προς τον κ. Μπλίνκεν πως η σχετική τουρκική αναφορά αφορούσε αποκλειστικά και μόνο κάποιες ιδέες που είχε ρίξει στο τραπέζι ο εκπρόσωπος του προέδρου Ερντογάν, Ιμπραχίμ Καλίν, κατά την παλαιότερη συνάντησή του με τη διευθύντρια του διπλωματικού

γραφείου του πρωθυπουργού, Άννα-Μαρία Μπούρα. Εκτοτε η τουρκική πλευρά ούτε επανήλθε ούτε επέδειξε διάθεση περαιτέρω διερεύνησης των πιθανοτήτων διανοίξης διαύλων για θέματα όπως για παράδειγμα το μεταναστευτικό. Επομένως, όπως τονίστηκε στις συζητήσεις των Αθηνών, δεν πρόκειται για βήμα αποκλιμάκωσης και ως εκ τούτου είναι αστοχία να παρουσιάζεται από την Τουρκία ως τέτοιο.

Κατά τα λοιπά, αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι ότι συνεχίζονται και εντείνονται οι πιέσεις Αμερικανών διπλωματών προς πολλές κατευθύνσεις για ένταξη της Τουρκίας στους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Ανατολικής Μεσογείου, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την πρόσφατη επίμονη παραίνεση υψηλόβαθμου αξιωματούχου του Στέιτ Ντιπάρτμεντ προς τον Αιγύπτιο επικεφαλής ισχυρού ενεργειακού φόρουμ να συμφωνήσει και να δρομολογήσει τη συμμετοχή της Τουρκίας.

ΑΠΟΨΗ

Be like Mike

Του **ΕΝΤΙ ΖΕΜΕΝΙΑΗ**

Ο **τέταρτος** γύρος του Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ - Ελλάδας στην Αθήνα αυτή την εβδομάδα ήταν κατά γενική ομολογία ένα ακόμη θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της εμβάθυνσης της στρατηγικής σχέσης των δύο χωρών. Χάρη στις διαδοχικές κυβερνήσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, στο έργο των κατά σειρά πρέσβων της Ελλάδας και των ΗΠΑ, καθώς και στην προσοχή και τη νομοθετική κατεύθυνση που δόθηκε σε αυτή τη συμμαχία από το αμερικανικό Κογκρέσο, η σχέση μεταξύ Αθηνάς και Ουάσιγκτον βρίσκεται μακράν πιο μπροστά από ό, τι θα προέβλεπε κανείς όταν ο Αντονι Μπλίνκεν έφυγε από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ στο τέλος της διακυβέρνησης Ομπάμα.

Όμως, το σωστό σημείο αναφοράς για αυτή τη σχέση δεν θα έπρεπε να θεωρείται το ταξίδι του προέδρου Ομπάμα στην Ελλάδα το 2016, αλλά το ταξίδι του υπουργού Εξωτερικών Μάικ Πομπέο το 2020. Καθώς παρακολουθούσα τον υπουργό Εξωτερικών κ. Μπλίνκεν να αναχωρεί από την Αθήνα, ήταν αδύνατο να μη σκεφτώ το

Ο **υπουργός κ. Πομπέο** χάρισε στον κ. Μπλίνκεν μια αφετηρία και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο δεύτερος δεν την αξιοποίησε στο έπακρο.

τραγουδι από τη διαφήμιση του Μάικλ Τζόρνταν «Be Like Mike».

Προτού ξεκινήσει η γκρίνια ότι παραβλέπω την πρόοδο που έγινε, επιτρέψτε μου να είμαι σαφής: η κυβέρνηση Μπάιντεν συνέχισε να οικοδομεί αυτή τη στρατηγική σχέση και τη διατηρεί προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, ο υπουργός κ. Πομπέο χάρισε στον υπουργό κ. Μπλίνκεν μια αφετηρία και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι δεν την αξιοποίησε στο έπακρο. Για να καταλάβουμε τι θα έπρεπε λογικά να περιμένει η Ελλάδα από τις ΗΠΑ, ας θυμηθούμε ποια πλεονεκτήματα κληρονόμησε ο υπουργός κ. Μπλίνκεν όταν επέστρεψε στο Foggy Bottom: (α) μια νέα κατεύθυνση για την πολιτική των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο

που εγκαινιάστηκε από τον πρώην βοηθό υπουργό Εξωτερικών Γουές Μίτσελ, (β) τον νόμο του 2019 για την εταιρική σχέση ασφάλειας και ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο, (γ) το σχήμα «3+1» (Ελλάδα - Κύπρος - Ισραήλ + Ηνωμένες Πολιτείες), (δ) πρωτοφανή επίπεδα ενδιαφέροντος του Κογκρέσου για την περιοχή και ειδικότερα για τη σχέση ΗΠΑ - Ελλάδας.

Και το σημαντικότερο, με την κυβέρνηση Μητσοτάκη κληρονόμησε έναν εταίρο που είχε οδηγήσει τη μετάβαση της Ελλάδας από «πυλώνα σταθερότητας» σε ηγετικό ρόλο στην περιοχή. Υπάρχει ανάγκη ενός αξιόπιστου εταίρου για την ενεργειακή διπλωματία: Από τις διασυνδέσεις φυσικού αερίου στα Βαλκάνια, τις εγκαταστάσεις υδροπιομημένο φυσικού αερίου και τις πλωτές εγκαταστάσεις επαναεριοποίησης, την εξερεύνηση φυσικού αερίου και την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η Ελλάδα είναι κάτι περισσότερο από πηγή σταθερότητας – είναι ένας απαραίτητος εταίρος. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τις προσπάθειες να μπει η «Δύση» στα Δυτικά Βαλκάνια. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχει αναδειχθεί σε

προπύργιο απέναντι στη ρωσική και κινεζική επιρροή στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο, έχει επιταχύνει την περιφερειακή ολοκλήρωση και συνεργασία και έχει βοηθήσει τη Δύση να αναπτύξει σημαντικά νέα μέσα ασφάλειας και δυνατότητες προβολής ισχύος στην περιοχή. Ακόμη και όταν αντιμετώπισε την άνευ προηγουμένου επιθετικότητα από την Τουρκία, η κυβέρνηση Μητσοτάκη επέλεξε το μάντρα του Τέντι Ρούσβελτ «μίλα ήρεμα και κράτα μεγάλη βέργα», αντί για θεατρινίστικες αντιδράσεις, όπως μπορεί να περίμενε κανείς κατά το παρελθόν.

Από όλες τις ευκαιρίες που κληρονόμησε το υπουργείο Εξωτερικών του Μπλίνκεν και χάθηκαν, ξεχωρίζει μία. Στο βιβλίο του Πομπέο «Never Give An Inch», ο πρώην υπουργός Εξωτερικών εξυμνεί μια σημαντική διπλωματική πρωτοβουλία: «Για πρώτη φορά, το 2019, ένας υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ εμφανίστηκε στην τριμερή συνάντηση Ισραήλ - Ελλάδας - Κύπρου για να συζητήσει την ενεργειακή εξερεύνηση στην περιοχή». Ακόμη και αν λάβουμε υπόψη την COVID, τις εκλογές στις

ΗΠΑ, το Ισραήλ και την Κύπρο και τον πόλεμο στην Ουκρανία, οι δικαιολογίες για την αποτυχία της διεξαγωγής μιας συνάντησης «3+1» σε επίπεδο υπουργών είναι ειλικρινά σαφές.

Υπάρχει μια συνεχής επωδός από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, ότι πρέπει να γίνει περισσότερη δουλειά σε κατώτερο επίπεδο πριν από τη συνάντηση του υπουργού Εξωτερικών και υπουργών. Όμως, υπάρχουν ελάχιστες ενδείξεις ότι σημειώνεται ουσιαστική πρόοδος σε αυτό το μέτωπο. Και με το μέγεθος της εναλλαγής σε αυτό το χαμηλότερο επίπεδο – η κυβέρνηση βρίσκεται ήδη στον δεύτερο διευθυντή Νοτιοευρωπαϊκών Υποθέσεων, στον τρίτο συντονιστή Ανατολικής Μεσογείου και αναμένει αλλαγές σε επίπεδο αναπληρωτή υφυπουργού Εξωτερικών και σε επίπεδο υπευθύνων γεωγραφικών τομέων – η κοινή λογική υπαγορεύει ότι το υπουργείο Εξωτερικών χρειάζεται καθοδήγηση από την κορυφή για το «3+1», αντί ο υπουργός Εξωτερικών να περιμένει από ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο πλήθος προσώπων να ενημερωθεί πριν εμπλακεί άμεσα. Η τριμερής συνάντηση Ελλάδας -

Κύπρου - Ισραήλ έδωσε το έναυσμα για ιστορικά επίπεδα συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Η αποτυχία να συνεχίσει από εκεί που σταμάτησε ο κ. Πομπέο – ή ακόμη και να σηματοδοτήσει σοβαρά τη δέσμευση της κυβέρνησης στο «3+1» – είναι διπλωματική κακοδιαχείριση.

Εκοντας συμπληρώσει δύο χρόνια στη θητεία του ως υπουργός Εξωτερικών, ο Αντονι Μπλίνκεν είναι αρκετά εξοικειωμένος με όλους τους παίκτες στην περιοχή, έχει τους δικούς του πρεσβευτές στην Αθήνα, στη Λευκωσία και την Ιερουσαλήμ και έχει έναν πρόεδρο της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας (τον Μπομπ Μενέντεζ) που του έχει δώσει νομοθετικά εργαλεία και πολιτική κάλυψη για την επιδίωξη μεγαλύτερης συμμετοχής των ΗΠΑ στο «3+1». Τώρα είναι η ώρα για μια διόρθωση πορείας από τον υπουργό Εξωτερικών, πριν αρχίσουμε όλοι να λέμε δυνατά αυτό που σκεφτόμαστε: μας λείπει ο Μάικ Πομπέο.

Ο κ. Εντι Ζεμενιάης είναι εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC).

Φαχρετίν Αλτούν, διευθυντής Επικοινωνίας της Τουρκικής Προεδρίας

Δεν αρνηθήκαμε ποτέ χέρι φιλίας

Ευχαριστούμε την Ελλάδα που μας στήριξε – Δεν υφίσταται για εμάς θέμα αναβολής των εκλογών στην Τουρκία

Συνέντευξη στον ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Κάλεσμα για διάλογο με την Ελλάδα στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και της ευθυδικίας κάνει ο διευθυντής Επικοινωνίας της Τουρκικής Προεδρίας Φαχρετίν Αλτούν, στη συνέντευξή του στην «Κ», λίγες ημέρες μετά τους σεισμούς που πλήγωσαν την Τουρκία και συγκλόνισαν τον κόσμο. Ο κ. Αλτούν, ο οποίος είναι από τους στενότερους συνεργάτες του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ευχαριστεί την Ελλάδα που στήριξε την Τουρκία, μαζί με άλλες χώρες. Ο ίδιος αποκλείει το ενδεχόμενο αναβολής των εκλογών στην Τουρκία και θεωρεί ρεαλιστικό στόχο την κατασκευή χιλιάδων κατοικιών που υπόσχεται ο Τούρκος πρόεδρος. Δεν αποδέχεται τις κατηγορίες της αντιπολίτευσης και πολλών πολιτών για ανεπάρκεια του κράτους και απαντάει στις επικρίσεις για τον αποκλεισμό του Twitter τις πρώτες ώρες του σεισμού.

– Μετά τον σεισμό, διατυπώνονται επικρίσεις σχετικά με την ικανότητα του κράτους να ελέγχει την κατάσταση στην περιοχή, για τις καθυστερήσεις στην παράδοση της βοήθειας και την έναρξη των προπαθειών έρευνας και διάσωσης. Θα θέλαμε να ακούσουμε την άποψή σας για αυτό το θέμα.

– Πρώτα από όλα, πρέπει να καταλάβουμε πόσο σοβαρή είναι η κατάσταση που αντιμετωπίζουμε. Ζήσαμε, με διαφορά περίπου εννέα ωρών, τους δύο μεγαλύτερους σεισμούς στην Τουρκία από το 1939. Με άλλα λόγια, μας ταρακούνησε όχι ένας, αλλά δύο πολύ μεγάλοι σεισμοί. Και οι δύο αυτοί σεισμοί ήταν μεγαλύτεροι από αυ-

τόν που ζήσαμε στην περιοχή του Μαρμαρά το 1999. Επιπλέον, έντεκα επαρχίες ξεχωριστά επηρεάστηκαν από αυτήν την κατάσταση. Το έθνος μας αποκάλυψε αυτούς τους σεισμούς ως «η καταστροφή του αιώνα».

Από την άλλη, δυστυχώς, υπάρχουν και αυτοί που θέλουν να αγνοήσουν τόσο την έκταση της καταστροφής όσο και την προσπάθεια και τη θυσία όσων σώζουν ζωές στο μέτωπο από την πρώτη κιόλας στιγμή. Τις τελευταίες δύο εβδομάδες, όλοι, από το προσωπικό έρευνας και διάσωσης μέχρι τις δυνάμεις ασφαλείας και τους υγειονομικούς, κατέβαλαν μια υπεράνθρωπη προσπάθεια. Το κράτος μας επουλώνει με όλες του τις δυνάμεις τις πληγές των σεισμοπλήκτων. Οι πολίτες μας δεν φείδονται τόσο της οικονομικής αλλά και της σε είδος υποστήριξης προς ιδρύματα που υλοποιούν δραστηριότητες βοήθειας, ιδιαίτερα προς την AFAD (Υπηρεσία αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών). Πράγματι, έχουμε αποδείξει ξεκάθαρα την αδιαίρετη ενότητα της Τουρκίας ως κράτους και ως έθνους σε αυτήν τη δύσκολη περίοδο.

– Η αντιπολίτευση αναφέρει ότι για τα χιλιάδες κατεστραμμένα κτίρια, εκτός από τους εργολάβους, ευθύνονται και η κυβέρνηση και τα κρατικά στελέχη. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν υπήρξε παραίτηση ή απόλυση σχετικά με αυτό.

– Αυτή τη στιγμή, η κυβέρνηση μας δεν έχει άλλη προτεραιότητα από την κάλυψη των αναγκών των πολιτών μας και την αποκατάσταση των πόλεών μας που επλήγησαν από τον σεισμό. Αρνούμαστε να πολιτικοποιή-

«Έχουμε αποδείξει ξεκάθαρα την αδιαίρετη ενότητα της Τουρκίας ως κράτους και ως έθνους σε αυτήν τη δύσκολη περίοδο», λέει ο κ. Φαχρετίν Αλτούν.

Το κράτος μας επουλώνει με όλες του τις δυνάμεις τις πληγές των σεισμοπλήκτων.

Θέλουμε πάντα να έχουμε καλές σχέσεις με όλους τους γείτονές μας. Πρέπει να επιλύσουμε τις διαφορές στη βάση διαλόγου.

σουμε αυτήν την κατάσταση.

– Θα θέλαμε τη γνώμη σας για τη βοήθεια από το εξωτερικό. Από την πρώτη στιγμή η Ελλάδα εξέδωσε μήνυμα συμπαρά-

στασης και η ομάδα έρευνας και διάσωσης συμμετείχε στις εργασίες. Ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών επισκέφθηκε την Αντιόχεια. Πιστεύετε ότι αυτή η νέα κατάσταση θα ανοίξει μια «νέα σελίδα» στις σχέσεις Τουρκίας - Ελλάδας, όπως δήλωσε ο κ. Τσαβούσογλου;

– Μετά τον πρώτο μεγάλο σεισμό, η Τουρκία έκανε αμέσως έκκληση για διεθνή βοήθεια. Στο πλαίσιο αυτό, ομάδες έρευνας και διάσωσης από δεκάδες χώρες έφτασαν στην Τουρκία. Ανάμεσά τους ήταν και η Ελλάδα. Φυσικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Ελλάδα και όλες τις χώρες που μας στήριξαν. Οσον αφορά τις σχέσεις μας με την Ελλάδα, μπορώ να πω το εξής: Εμείς θέλουμε πάντα να έχουμε καλές σχέσεις με όλους τους γείτονές μας. Είναι φυσικό να υπάρχουν

κατά καιρούς διαφωνίες μεταξύ των κρατών. Πρέπει να επιλύσουμε τις εν λόγω διαφορές στη βάση ουσιαστικού και ειλικρινούς διαλόγου και ευθυδικίας, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Το τουρκικό έθνος δεν αρνήθηκε ποτέ το χέρι φιλίας που του προσφέρθηκε.

– Στην επικαιρότητα βρίσκεται και το θέμα της αναβολής των εκλογών στην Τουρκία. Θα μπορούσε να υπάρξει ένα τέτοιο ενδεχόμενο; Πότε θα διεξαχθούν οι εκλογές;

– Για εμάς δεν υφίσταται τέτοιο θέμα. Η βασική μας προτεραιότητα αυτή τη στιγμή είναι να επουλώσουμε τις πληγές μας το συντομότερο δυνατόν. Έχουμε απώλειες και τραυματίες εξαιτίας του σεισμού. Το μόνο μας μέλημα είναι να απλώσουμε συμπνετικά το χέρι της πολιτείας προς τους τραυματίες, προς όσους έχασαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα και προς όλους τους πολίτες μας που επλήγησαν από τον σεισμό. Φυσικά και ο πόνος μας είναι μεγάλος. Αλλά θα ξεπεράσουμε αυτές τις δύσκολες μέρες με ενότητα κράτους και έθνους.

– Τι ακριβώς συνέβη με το Twitter που δεν λειτουργούσε ή λειτουργούσε με καθυστέρηση τις πρώτες ώρες του σεισμού;

– Τα τελευταία χρόνια, η καταπολέμηση της παραπληροφόρησης είναι θέμα προτεραιότητας όχι μόνο στην Τουρκία αλλά και σε όλο τον κόσμο. Στο πλαίσιο αυτό, συζητείται επίσης πώς θα πρέπει να είναι οι σχέσεις παγκόσμιων εταιρειών όπως το Twitter με τα κράτη. Μετά τον σεισμό, διαπιστώσαμε ότι έγιναν πολλές ψευδείς αναφορές στα μέσα κοινωνικής δικτύω-

σας. Διαπιστώσαμε ότι το 90% των αναφορών που γίνονται κατά καιρούς είναι ψευδείς. Ερευνούμε εάν αυτό έγινε σκόπιμα ή έγινε από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες που ήθελαν να υπονομεύσουν τις προσπάθειες έρευνας και διάσωσης. Ως εκ τούτου, ελήφθη μια διοικητική απόφαση. Το Twitter ανέφερε ότι κατανοεί τις ανησυχίες μας και με συγκεκριμένα βήματα τις απομάκρυνε. Λίγες ώρες αργότερα, οι περιορισμοί ήρθαν.

– Λέγεται ότι τον Μάρτιο θα ξεκινήσει η ανέγερση κτιρίων στις σεισμόπληκτες περιοχές. Είναι αυτή μια ρεαλιστική υπόθεση; Ενα κομμάτι υποστηρίζει ότι είναι λάθος να προβαίνουμε σε τέτοια βήματα δίχως καμία προετοιμασία ή κάποια έκθεση μελέτης.

– Είναι σίγουρα ένας ρεαλιστικός στόχος. Διότι η Δημοκρατία της Τουρκίας είναι ένα ισχυρό κράτος. Έχει μια σοβαρή δυναμική. Στην πραγματικότητα, μιλάμε για μια χώρα που κατασκευάζει ασφαλή κτίρια σε όλο τον κόσμο και βάζει την υπογραφή της σε γιγάντια έργα. Και το πιο σημαντικό είναι ότι η Τουρκία έχει έναν ισχυρό ηγέτη σαν τον πρόεδρό μας. Δυστυχώς, υπάρχουν εκείνοι που πιστεύουν ότι η κριτική σε κάθε βήμα της κυβέρνησης είναι πολιτική ή διανόηση. Δεν θα χάσουμε τον χρόνο μας απαντώντας σε κάθε κριτική τους. Όπως δεν εγκαταλείψαμε τους πολίτες μας σε προηγούμενες καταστροφές, έτσι και σήμερα θα επουλώσουμε τις πληγές τους χωρίς καθυστέρηση. Θα παρέχουμε στους πολίτες μας ασφαλείας και ποιοτικούς χώρους διαμονής.

«Μέσα σε 5 ημέρες έκανα 38 κηδείες στην Αντιόχεια»

Ο πατέρας Παύλος μιλάει για το πλήγμα στην ορθόδοξη κοινότητα

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν πρόλαβε μετά το χτύπημα του σεισμού να επισκεφθεί άμεσα την εκκλησία του, για να διαπιστώσει εάν το κτίριο άντεξε. «Πώς να πάω, όταν τα “παιδιά” μου βρίσκονταν μέσα στα ερείπια», λέει αναφερόμενος στα μέλη της ενορίας του ο πατέρας Παύλος, ιερέας στην Αντιόχεια της Τουρκίας. Επρεπε πρώτα να εκπληρώσει ένα μακάβριο καθήκον.

Με τη βοήθεια του αδερφού του και ακόμη δύο ανδρών αναζητούσε σορούς στα χαλάσματα για να μπορέσει να τις θάψει στο ορθόδοξο κοιμητήριο και να μην οδηγηθούν σε κάποιον ανώνυμο τάφο.

Μέσα σε πέντε ημέρες τέλεσε 38 κηδείες. Θυμάται ακόμη την ταφή ενός εξάχρονου αγοριού που έπρεπε να προετοιμάσει μόνος του, καθώς οι γονείς βρίσκονταν στο νοσοκομείο της Μερσίνης όπου νοσηλεύονταν το άλλο παιδί τους τραυματισμένο. «Ήταν δύσκολες ημέρες», μονολογεί.

Ο πατέρας Παύλος βρίσκεται πλέον στη Μερσίνη και προσπαθεί να συντονίσει εκεί τη βοήθεια που παρέχεται στην εκτοπισμένη χριστιανική ορθόδοξη κοινότητα.

Όταν μιλάει στην «Κ» μέσω WhatsApp ακούγεται η οχλαγωγία από σεισμόπληκτους που έχουν καταφύγει στον ιερό ναό των Αρχαγγέλων. Εκτιμά ότι περίπου 800 άτομα βρίσκονται στην περιοχή. Εβδομήντα εξ αυτών διαμένουν σε ένα ξε-

νοδοχείο, άλλοι σε ντόπιους οι οποίοι τους υποδέχτηκαν στα σπίτια τους και ορισμένοι φιλοξενούνται μέσα στην εκκλησία. Τους προσφέρουν φαγητό και ρούχα, αλλά υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περισσότερες προμήθειες.

Ο 31χρονος ιερέας γεννήθηκε στην Αντιόχεια και χειροτονήθηκε πέντε μήνες πριν από τον σεισμό. Βρισκόταν στο Μπαλαμάντ του Λιβάνου όταν χτύπησε ο πρώτος σεισμός των 7,8 Ρίχτερ τα ξημερώματα της

«Όταν έπεσε η εκκλησία έχασα και ένα κομμάτι του εαυτού μου. Ήταν το σπίτι μας».

6ης Φεβρουαρίου. Ενώσε τη μεγάλη δόνηση, αλλά δεν μπορούσε να φανταστεί το μέγεθος της καταστροφής στη γενέτειρά του. Κατάφερε να φθάσει στην Αντιόχεια το επόμενο βράδυ. Κάποιοι ντόπιοι είχαν ήδη εγκαταλείψει την πόλη, αλλά οι πιο φτωχοί είχαν μείνει πίσω.

Δεν μπορούσε αρχικά, μέσα στο σκοτάδι, με το δίκτυο ηλεκτροδότησης εκτός λειτουργίας, να διαπιστώσει τι ακριβώς είχε συμβεί. Με το πρώτο φως συνειδητοποίησε την έκταση της καταστροφής. «Η θέα δεν ήταν όπως την ήξερα», λέει. «Έπεσαν σχεδόν τα πάντα, ούτε

μια πολυκατοικία δεν στάθηκε όρθια. Πλέον υπήρχαν μόνο λοφάκια από χαλάσματα».

Ο φωτογράφος της «Κ» Αλέξανδρος Αβραμίδης εντόπισε τον πατέρα Παύλο στην ισοπεδωμένη εκκλησία του, σκαρφαλωμένο πάνω στα μπάζα, να σκκώνει έναν λευκό σταυρό. Ο ιερός ναός Αγίων Πέτρου και Παύλου είχε πληγεί ακόμη μία φορά στο παρελθόν, σε πυρκαγιά που εκδηλώθηκε από αναμμένα κεριά στον σεισμό του 1872.

Η εκκλησία ξαναχτίστηκε και το 2011 μπήκε στη λίστα των υποψήφιων μνημίων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. «Δουλεύω πλέον με τη δύναμη του Χριστού, δεν έχω δύναμη δική μου», λέει στην «Κ» ο ιερέας. «Όταν έπεσε η εκκλησία έχασα και ένα κομμάτι του εαυτού μου. Ήταν το σπίτι μας, το κάστρο μας, η πλατεία που μάζευε όλους τους χριστιανούς», λέει.

Η Εκκλησία της Αντιόχειας έχει χαρακτηριστεί «η μητέρα Εκκλησία των εθνών», καθώς από εκεί με την επίσκεψη των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου είχαν ξεκινήσει ιεραποστολικές περιόδους. Πριν από τον σεισμό, η ρωμαϊκή ορθόδοξη κοινότητα της πόλης μετρούσε περίπου 1.200 ανθρώπους. Οι περισσότεροι από τους επιζήσαντες μεταφέρθηκαν με λεωφορεία στη Μερσίνη και άλλοι έφυγαν για την Κωνσταντινούπολη, με την προσδοκία κάποια στιγμή να ξαναχτίσουν όσα έχασαν.

Ο πατέρας Παύλος στον ισοπεδωμένο Ιερό Ναό Αγίων Πέτρου και Παύλου. «Δουλεύω πλέον με τη δύναμη του Χριστού, δεν έχω δύναμη δική μου», λέει στην «Κ».

Γυναίκες προσεύχονται στην εκκλησία των Αρχαγγέλων, στη Μερσίνη. Σε όσους κατέφυγαν εκεί προσφέρθηκαν φαγητό και ρούχα, όμως υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περισσότερες προμήθειες.

Οι εταιρείες, το USB και ο «ανώριμος»

Για τη διαχείριση της περιουσίας τους, αλλά και για τον Τζόρτζι, συζητούσε η Καϊλή με την αδελφή της μέσα από το κελί

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Στο διάστημα τουλάχιστον από τα τέλη Δεκεμβρίου έως τα μέσα Ιανουαρίου, οι τηλεφωνικές συνομιλίες της προφυλακισμένης Εύας Καϊλή με την αδελφή της Μανταλένα, καθώς και με τον πατέρα της, καταγράφονταν από τη βελγική αστυνομία. Το περιεχόμενό τους έχει αποτυπωθεί σε ένα πολυσέλιδο έγγραφο, στο οποίο απέκτησαν πρόσβαση η εφημερίδα La Repubblica της Ιταλίας, η Le Soir και το περιοδικό Knack από το Βέλγιο και μοιράστηκαν με την «Κ» για ταυτόχρονη δημοσίευσή.

Μέρος των στοιχείων που συνέλεξαν οι La Repubblica, Le Soir, Knack και «Κ» αποτελεί και το χωρίο εκείνο της ομολογίας του Ιταλού πρώην ευρωβουλευτή Πιερ Αντόνιο Παντσέρι ενώπιον των βελγικών αρχών που «καίει»

Οι συνομιλίες καταγράφηκαν από τις βελγικές αρχές και περιλαμβάνονται σε πλάγιο λόγο στη δικογραφία για το Qatargate.

τη 44χρονη Καϊλή. «Έλαβε χώρα μια συνάντηση στην Ντόχα τον Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 2019. Η απόφαση που πάρθηκε σε σχέση με τα χρήματα συμπεριελάμβανε κι εκείνη», κατέθεσε ο Παντσέρι αναφορικά με τη χρηματοδότηση από το Κατάρ της προεκλογικής εκστρατείας της Καϊλή την άνοιξη του 2019 με 250.000 ευρώ.

Η Εύα Καϊλή συνελήφθη το μεσημέρι της 9ης Δεκεμβρίου 2022 στο διαμέρισμά της στην οδό Wirtz στην καρδιά των Βρυ-

Στις καταγραφές των βελγικών αρχών, οι αδελφές Καϊλή εμφανίζονται να ανταλλάσσουν απόψεις για τη διαχείριση εταιρειών και ακινήτων. Μιλούν και για την «ανωριμότητα» του Τζόρτζι, αλλά και για ένα «σημαντικό» USB, το οποίο η ευρωβουλευτής καθοδηγεί την αδελφή της να εντοπίσει.

ξελλών και, μερικά εικοσιτετράωρα αργότερα, οδηγήθηκε στις φυλακές του Αρεν, όπου παραμένει προφυλακισμένη μέχρι σήμερα. Σε μία από τις προσπάθειες μεταγωγής της ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου για το θέμα της παράταξης ή μη της προφυλακισής της, οι Βέλγοι δικαστές έδωσαν στους συνηγόρους της ένα 16σέλιδο έγγραφο της Διεύθυνσης Σοβαρού Οργανωμένου Εγκλήματος. Σε αυτό παρατίθεται σε πλάγιο λόγο οι τηλεφωνι-

κές συνομιλίες της με την αδελφή και τον πατέρα της, το διάστημα από τις 24 Δεκεμβρίου έως τις 8 Ιανουαρίου.

Από το περιεχόμενο των συνομιλιών προκύπτει η αγωνία της Καϊλή για την έκβαση της υπόθεσης στην οποία είναι κατηγορούμενη, ενώ αποκαλύπτονται συνεννοήσεις για τη μίσθωση ακινήτων, έτσι ώστε να μπορέσουν να καλύψουν τις οικονομικές τους ανάγκες. «Η Εύα σκέφτεται να νοικιάσει ένα διαμέρισμα

στο Κολωνάκι ώστε να έχει ένα εισόδημα», αναφέρεται στο έγγραφο για συνομιλία που πραγματοποιήθηκε το μεσημέρι της 26ης Δεκεμβρίου. Εύα και Μανταλένα Καϊλή μιλούν ακόμη για την ανάγκη να κλείσουν ή να μετονομάσουν εταιρείες συμφερόντων τους: «Θα αλλάξουν το όνομα της εταιρείας Madegroup σε Hard, θα αλλάξουν επίσης και έδρα», σημειώνουν οι Βέλγοι αστυνομικοί. Υπό συζήτηση τελεί και το ενδεχόμενο να κλείσουν την

εταιρεία Real Estate με επωνυμία «Aria» που είχαν προσφάτως συστήσει από κοινού στο κέντρο της Αθήνας οι Καϊλή και Τζόρτζι. Σε συνομιλία με τον πατέρα της το βράδυ της 27ης Δεκεμβρίου, ο τελευταίος «δηλώνει μετανιωμένος που έκανε μια κίνηση πανικού παίρνοντας τη βαλίτσα», ενώ κάνουν χιούμορ λέγοντας ότι είναι σαν να παρακολουθούν «σκοτεινή ταινία με τους ίδιους σε ρόλο πρωταγωνιστών».

Φυσικά, δεν λείπουν οι ανα-

φορές στην κόρη της Ελληνίδας ευρωβουλευτού, αλλά και στον «ανώριμο» όπως τον χαρακτηρίζουν σύντροφο της Φρατσέσκο Τζόρτζι, για τον οποίο αναφέρουν ότι έχει «λυγίσει από τον φόβο» καθώς και ότι «έπαιζε με τη φωτιά». Κάποιες συνομιλίες γεννούν ερωτήματα και υποψίες, δίχως πάντως να είναι σαφές εάν έχουν ή όχι ποινικό ενδιαφέρον. Για παράδειγμα, Εύα και Μανταλένα μιλούν για το πότε θα επικοινωνήσουν με τον υπουργό για το θέμα του «Στέργιου» δίχως να αποσαφηνίζεται περί τίνος πρόκειται, ενώ το πρωί της 8ης Ιανουαρίου η Εύα Καϊλή ακούγεται να δίνει στην αδελφή της οδηγίες προκειμένου να εντοπίσει «εκεί που υπάρχει ένας καθρέφτης» μια παλιά συσκευή κινητού και κάποια USB τα οποία χαρακτηρίζει «σημαντικά».

«Πώς είναι δυνατόν οι συνομιλίες αυτές να συνδέονται με την υπόθεση, όταν έχουν γίνει μετά τη σύλληψη της Καϊλή και ενώ η ίδια γνωρίζει ότι οι επικοινωνίες της μέσα από το τηλεφωνο της φυλακής παρακολουθούνται;» σχολίασε στην «Κ» ο κ. Δημητρακόπουλος. Παρατήρησε ακόμη ότι η επιλογή των βελγικών αρχών να παρακολουθούν τις συνομιλίες της ευρωβουλευτού συνιστά απόδειξη ότι δεν πρόεκυψαν επαρκή στοιχεία εις βάρος της, το διάστημα της πολυμήνης έρευνας. Αναφορά στο θέμα έκανε εμμέσως και ο Βέλγος Σβεν Μαρί: «Πρέπει να ξέρουμε ότι όλες οι τηλεφωνικές συνομιλίες της καταγράφονται και τις ακούει η αστυνομία», δήλωσε χαρακτηριστικά. Είπε ακόμη ότι η Καϊλή συνεχίζει να κρατείται με το επιχείρημα ότι σε διαφορετική περίπτωση θα προσπαθούσε να εξαφανίσει αποδείξεις.

«Στην Ντόχα συμφωνήσαμε να πάρει λεφτά για τις εκλογές»

Στις 24 Ιανουαρίου, ο Ιταλός πρώην ευρωβουλευτής Πιερ Αντόνιο Παντσέρι, κεντρικό πρόσωπο του λεγόμενου Qatargate, έδωσε από μυστική τοποθεσία κατάρθεση στους Βέλγους εισαγγελέις. Φέρεται να τους αποκάλυψε άγνωστες μέχρι εκείνη τη στιγμή πληροφορίες για το σκάνδαλο που ήρθε στο φως στις αρχές Δεκεμβρίου και συγκλονίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Είχε προηγηθεί η απόφασή του να συνάψει συμφωνία μεταμέλειας με την εισαγγελία του Βελγίου, προκειμένου να τύχει ευνοϊκής ποινικής μεταχείρισης. Οι Ιταλοί δικαστές, εξάλλου, είχαν κάνει δεκτό το αίτημα για έκδοση στο Βέλγιο της συζύγου του Μαρία Κολεόνι και της κόρης τους Σίλβια, που κρατούνταν δυνάμει βελγικού εντάλματος, ενώ και οι βασικοί συγκατηγορούμενοί του τον υποδείκνυαν ως το κεν-

τρικό πρόσωπο της υπόθεσης.

Ένα μήνα μετά, La Repubblica, Le Soir, Knack και «Κ» αποκαλύπτουν το περιεχόμενο της ομολογίας Παντσέρι, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την Ελληνίδα ευ-

Ο Παντσέρι κατέθεσε ότι η Ελληνίδα ευρωβουλευτής είχε λάβει 250.000 ευρώ από το Κατάρ το 2019 για την εκλογική καμπάνια της.

ρωβουλευτή Εύα Καϊλή. Τι είπε λοιπόν ο Ιταλός πρώην ευρωβουλευτής; Οτι η προεκλογική εκστρατεία της Καϊλή για τις ευρωεκλογές του Μαΐου του 2019 χρηματοδοτήθηκε από το Κατάρ με το ποσό των 250.000 ευ-

ρώ. «Έγινε μια συνάντηση στην Ντόχα τον Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 2019», ξεκινά να αφηγείται ο Παντσέρι, παραθέτοντας τα ονόματα των ακόμη τεσσάρων παρευρισκομένων. Ανάμεσα σε αυτούς ο επίσης κατηγορούμενος Ανδρέα Κοτσολίνο. «Για την Εύα, δεν μπορώ πια να θυμηθώ εάν βρισκόταν εκεί, αλλά νομίζω ότι ήταν παρούσα, δίχως να μπορώ να είμαι 100% σίγουρος. Αλλά η απόφαση που πάρθηκε σε σχέση με τα χρήματα για τους υποψηφίους συμπεριελάμβανε την Εύα Καϊλή. Είμαι σίγουρος ότι στο τέλος εκείνης της συνάντησης οι Κατσανίοι αποφάσισαν να χρηματοδοτήσουν τις προεκλογικές εκστρατείες των τριών (σ.σ. της Καϊλή), του Κοτσολίνο και ενός ακόμα υποψηφίου με 250.000 ευρώ. Ναι, αυτό συνέβη».

Η αναφορά αυτή του Παντσέρι δεν είναι άσχετη με τα γεγονό-

τα εκείνης της περιόδου. Οντας ακόμη επικεφαλής της υποεπιτροπής του Ευρωκοινοβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο Ιταλός πολιτικός είχε υπογράψει συμφωνία συνεργασίας με την αντίστοιχη επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Κατάρ. Προέβλεπε στενότερη συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών, διοργάνωση ετήσιων συνεδρίων και ανταλλαγή εμπειριών και τεχνολογίας. Παρών στην υπογραφή της συμφωνίας στην Ντόχα φέρεται να ήταν και ο στενός συνεργάτης του και σύντροφος της Εύας Καϊλή, Φραντσέσκο Τζόρτζι. Το πρώτο συνέδριο διοργανώθηκε το 2019 και είχε θέμα την καταπολέμηση της ατιμωρησίας ή, αγγλιστί, Fight Impunity, όπως ακριβώς η επωνυμία της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης του Παντσέρι συνδέστηκε μετά την αποχώρησή του από την Ευ-

ρωβουλή. Ακολούθησε δεύτερο συνέδριο το 2020 στην Ντόχα, με την αντιπρόεδρο του Ευρωκοινοβουλίου Εύα Καϊλή σε ρόλο συντονίστριας.

«Αόριστες αναφορές»

Η «Κ» επικοινωνήσε με τον Έλληνα συνήγορο της Εύας Καϊλή, Μιχάλη Δημητρακόπουλο, ο οποίος χαρακτήρισε αόριστες τις αναφορές του Παντσέρι και αμφισβήτησε την αξιοπιστία των ισχυρισμών του. «Αναφέρει μεν ότι η συνάντηση έγινε το 2019 στο Κατάρ, αλλά ότι ο ίδιος δεν θυμάται εάν η Καϊλή μετείχε σ' αυτήν. Και ότι εκ των υστέρων ο ίδιος έμαθε ότι δόθηκαν χρήματα σ' εκείνη και σε δύο ακόμη ευρωβουλευτές». Σύμφωνα με τον κ. Δημητρακόπουλο, η συγκεκριμένη αναφορά δεν μπορεί να εκληφθεί ως επιβεβαίωση ότι η Ελληνίδα ευρωβουλευτής εισέ-

πραξε πράγματι χρήματα από το Κατάρ για τη χρηματοδότηση της προεκλογικής της εκστρατείας. Αλλά ακόμη και στην περίπτωση που αυτό ίσχυε, παρατήρησε ο Έλληνας ποινικολόγος, τότε το αδίκημα είναι στη δικαιοδοσία της ελληνικής και όχι της βελγικής Δικαιοσύνης.

Την αξιοπιστία του Παντσέρι προσπάθησε να αμφισβητήσει και ο Βέλγος δικηγόρος της Εύας Καϊλή, Σβεν Μαρί, σε συνεντεύξεις του σε ελληνικά ΜΜΕ. «Ο Παντσέρι με τα ψέματά του έχει γίνει η αιτία για να είναι στη φυλακή η Εύα Καϊλή. Προτού γίνει πληροφοριοδότης, όλα όσα έλεγε θεωρούνταν ψέματα. Τώρα, λέει ό,τι θέλουν να ακούσουν ο ανακριτής, ο εισαγγελέας και οι αστυνομικοί. Και από εκείνη τη στιγμή θεωρείται αξιόπιστος», δήλωσε σε τηλεοπτική συνέντευξή του.

Οι Ευρωπαίοι δεν κάνουν όπως οι αρχαίοι Έλληνες

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Βλέποντας πώς εξελίσσεται η πολιτική διεθνώς, αναπόφευκτα θυμόμαστε πόσο οι αρχαίοι Έλληνες –όχι μόνον οι Αθηναίοι– πάσχιζαν να πετύχουν τον πιο αποτελεσματικό τρόπο διακυβέρνησης. Γνωρίζαν ότι από τις αποφάσεις τους, από τους θεσμούς που θέσπιζαν, από την υπευθυνότητα των πολιτών, εξαρτιόταν η ελευθερία ή και η ζωή τους. Όσοι είχαν την ευφυΐα, την ευελιξία και τα αναγκαία δημογραφικά μεγέθη επιβίωναν. Όμως, η διαπάλη μεταξύ ολιγαρχίας - δημοκρατίας, βασιλείων - αριστοκρατών κ.ά. δεν είχε τέλος. Αλλά και η επικράτηση ενός συστήματος ωφελούσε το σύνολο, άλλοτε συνέβαλλε σε στάση ή σε ήττα από εξωτερικούς εχθρούς.

Η Ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα και δεν χρειάζεται να τα αναφέρουμε. Το παρόν, όμως, παρουσιάζει μεγάλες προκλήσεις, που απαιτούν πολύ προσεκτικές πολιτικές κινήσεις. Όπως και στο παρελθόν, είναι δύσκολο να γνωρίζει κανείς ποιο σύστημα είναι καλύτερο για τη συγκεκριμένη στιγμή.

Μπορούμε να γνωρίζουμε εάν η Κίνα, με τη συγκέντρωση εξουσίας στα χέρια του Κομμουνιστικού Κόμματος, βρίσκεται σε καλύτερη θέση στο να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της εποχής, απ' ό,τι οι χώρες όπου οι πολίτες αλλάζουν τις κυβερνήσεις τους; Στην Κίνα βλέπουμε πως η κυβέρνηση μπορεί να επιβάλει όποια πολιτική θέλει, χωρίς αντιπολι-

τευση, κινήματα πολιτών και Τύπο να την εμποδίζουν. Όμως, εάν αυτή η πολιτική οδηγεί σε αδιέξοδο, η πολιτεία δεν θα έχει τη νοοτροπία ή το θάρρος να αλλάξει πορεία, έως ότου είναι αργά και για την κοινωνία και για την ηγεσία. Τέτοιες περιπτώσεις είναι γνωστές, από αυταρχικά καθεστώτα που παρελθόντος έως και τη Ρωσία του Πούτιν.

Αυτό τον καιρό, οι ΗΠΑ είναι δημοκρατία σε κατάσταση μεγάλης ρευστότητας. Ο τρόπος διακυβέρνησης του Τζο Μπάιντεν –οι αρχές, οι στόχοι, οι μέθοδοι– είναι εντελώς διαφορετικός απ' αυτόν του προκατόχου του, Ντόναλντ Τραμπ, παρά το γεγονός ότι το σύστημα των ΗΠΑ δεν άλλαξε από τη μία προεδρία στην άλλη.

Απλώς βρίσκονται διαφορετικοί άνθρωποι στην εξουσία, ενώ αντίπαλοι του προέδρου ελέγχουν το Ανώτατο Δικαστήριο, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και πολλές πολιτείες.

Στην εξωτερική πολιτική, η συμπεριφορά των ΗΠΑ θα ήταν διαφορετική μπροστά στην επιθετικότητα της Ρωσίας, ενώ στην αντιπαλότητά της με την Κίνα η υπερδύναμη θα είχε λιγότερους συμμάχους, καθώς ο Τραμπ επιδίωξε την αποδυνάμωση των συμμαχιών της. Εντός ΗΠΑ, οι λεγόμενοι «πολιτισμικοί πόλεμοι» προκαλούν μεγάλη ένταση, καθώς ομάδες ερίζουν για επιρροή εναντίον άλλων. Αυτό συμβαίνει στις δημοκρατίες. Εάν αυτές δεν μπορούν να

εμπνεύσουν την υπευθυνότητα, την αυτονομία, αλλά και τη συλλογική δράση, τη νοοτροπία ότι ο πολίτης είναι ισχυρός όταν η πολιτεία είναι ισχυρή και όχι κατακερματισμένη μεταξύ αντιπάλων ομάδων, τότε αδυνατούν να αντιμετωπίσουν κινδύνους, ούτε στο εσωτερικό ούτε από το εξωτερικό. Όσα και αν ο Μπάιντεν πετυχαίνει σήμερα για να στηρίξει την κοινωνία και να βελτιώσει τις προοπτικές της χώρας, αυτά μπορούν να ανατραπούν με την επικράτηση άλλης νοοτροπίας στις επόμενες εκλογές. Βλέπουμε, δηλαδή, ότι και μια δημοκρατία με ισχυρούς, δοκιμασμένους θεσμούς μπορεί να κάνει ενέργεια, να αποπροσανατολίζεται, εάν οι πολίτες,

ο Τύπος, οι θεσμοί δεν έχουν στόχο την επιβίωση και την ευημερία όλων.

Στην Ευρώπη, η Ενωση αδυνατεί να διαμορφώσει ισχυρή φωνή και ρακοκοκαλιά όσο οι κυβερνήσεις των χωρών-μελών έχουν βραχύτατο προσδόκιμο ζωής, όσο κάποιοι ηγέτες ισχυροποιούνται εις βάρος της δημοκρατίας (θέτοντας εαυτούς σε αντίθεση με τις αρχές της Ε.Ε.). Η Ενωση έχει πολλούς εχθρούς και λίγους φίλους. Και όμως, δεν συζητάμε για το πώς η πολιτική μπορεί να διαμορφωθεί ώστε να εξελιχθεί η Ενωση σε μια δύναμη ικανή να διαφυλάξει τα ιδέωδη, την ασφάλεια και την ευημερία των πολιτών της. Δεν κάνουμε ό,τι έκαναν οι αρχαίοι Έλληνες.

TV
ΟΔΗΓΟΣ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
**Τηλε
ώρες**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
19 - 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023
Πρόγραμμα, ειδήσεις, επιλογές

Σε συνεργασία με τις
**Τηλε
ώρες**

Γη της Ελιάς, ALPHA
Ο Λυκούργος
προειδοποιεί τον
Κωνσταντίνο

De Facto, OMEGA
Νέα εκπομπή
ντοκιμαντέρ
στο OMEGA

NETFLIX
Drive to
survive
s4

Ο καλύτερος
τηλεοπτικός
οδηγός στην
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σασμός, ALPHA

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΛΟΣ - ΜΑΡΙΛΙΤΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

**ΝΕΑ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ
ΜΑΓΙΟ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ**

Από Κυριακή 5 Μαρτίου και κάθε Κυριακή μαζί με την

Ενας χρόνος από την εισβολή

Ολγα Στεφανίσινα

Αναπληρώτρια πρωθυπουργός της Ουκρανίας

Η Ουκρανία να νικήσει και η Ρωσία να λογοδοτήσει

Χρειαζόμαστε περισσότερα όπλα

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ

Η ρωσική εισβολή κατέστησε σαφές ότι «πρέπει να υπερασπιστούμε τη δημοκρατία και τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής στο πεδίο της μάχης», δηλώνει στην «Κ» η Ολγα Στεφανίσινα, αναπληρώτρια πρωθυπουργός της Ουκρανίας με ευθύνη για την ευρωπαϊκή και ευρωατλαντική ένταξη. Στην αποκλειστική αυτή συνέντευξη, η κ. Στεφανίσινα, ο σύζυγος της οποίας έπεσε μαχόμενος τον περασμένο Μάρτιο, μιλάει για το σθένος του ουκρανικού λαού, τη σημασία της επίσκεψης Μπάιντεν, τις προοπτικές ένταξης της Ουκρανίας στην Ε.Ε. και άλλα πολλά.

— Έναν χρόνο μετά την εισβολή, πώς έχει αλλάξει η Ουκρανία;

— Η ζωή όλων των Ουκρανών δεν θα είναι ποτέ ξανά η ίδια. Ως κυβέρνηση, όμως, παραμένουμε πλήρως λειτουργικοί και ανθεκτικοί εν καιρώ πολέμου, σε όλα τα επίπεδα και σε όλα τα πεδία. Ήταν ένα πολύ σημαντικό μήνυμα που θέλαμε να στείλουμε στον ουκρανικό λαό: ότι παρά τις επιθέσεις και τους βομβαρδισμούς, θα συνεχίσουμε να παρέχουμε τις απαραίτητες υπηρεσίες. Ο πρόεδρος της Ουκρανίας έχει γίνει πραγματικό σύμβολο αυτής της ανθεκτικότητας, του σθένους του ουκρανικού λαού. Μας κράτησε ενωμένους και αποφασισμένους να συνεχίσουμε τη μάχη όλο το περασμένο έτος. Αλλά πιστεύω επίσης ότι αυτός ο πόλεμος και η αποφασιστικότητα της Ουκρανίας έχουν αλλάξει τον κόσμο ευρύτερα. Είναι πλέον σαφές ότι πρέπει να υπερασπιστούμε τη δημοκρατία και τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής στο πεδίο της μάχης. Όλος ο δημοκρατικός κόσμος είναι ενωμένος, όπως δεν έχει υπάρξει εδώ και πολύ καιρό.

— Πώς έχετε αλλάξει εσείς η ίδια τον τελευταίο χρόνο;

— Η μεγάλη δική μου απόφα-

ση ελήφθη στις 23 του περυσινού Φεβρουαρίου, όταν ήταν σαφές ότι θα ξεκινούσε η εισβολή. Αποφάσισα να αποχωριστώ τα παιδιά μου, ώστε να μη βρεθούν υπό την απειλή του πολέμου. Ήταν μια πολύ δύσκολη απόφαση. Αλλά αφού την έλαβα, ήμουν αποκλειστικά μια αναπληρώτρια πρωθυπουργός ταγμένη στην υπηρεσία της πατρίδας μου. Έναν χρόνο μετά, παραμένω γεμάτη ενέργεια, δεν υπάρχει κόπωση, προσωπική ή επαγγελματική. Αυτή είναι η δική μου μεταμόρφωση: δεν νιώθω τίποτα, εκτός από το μαύρο και το άσπρο και την επιθυμία να παραμείνω στη σωστή πλευρά της Ιστορίας.

— Ποια ήταν η σημασία της επίσκεψης Μπάιντεν στο Κίεβο; Πώς κρίνετε τις ομιλίες του Αμερικανού προέδρου και του Βλαντιμίρ Πούτιν την περασμένη εβδομάδα;

— Οι ομιλίες του Ρώσου προέδρου δεν ενδιαφέρουν κανέναν στην Ουκρανία. Στοχεύουν στο εγκώριο ακροατήριο, στη συντήρηση των ψευδών και της προπαγάνδας της ρωσικής ηγεσίας. Το μήνυμά της επίσκεψης Μπάιντεν είναι ότι η Ουκρανία κερδίζει τον πόλεμο, αποκαθιστώντας την εδαφική της ακεραιότητα και την κυριαρχία της, αλλά και τη δημοκρατική ισορροπία και την ασφάλεια στην Ευρώπη.

— Έχει λάβει το μήνυμα η Δύση σχετικά με την ανάγκη επιτάχυνσης της στρατιωτικής βοήθειας προς την Ουκρανία; Έχετε αυτά που χρειάζεστε για να αντιμετωπίσετε τη νέα ρωσική επίθεση, που έχει ήδη ξεκινήσει;

— Η στρατιωτική μας ηγεσία και οι υπηρεσίες πληροφοριών βρίσκονται σε συνεχή επαφή με τα αντίστοιχα επιτελεία των συμμάχων χωρών. Βάσει των επαφών αυτών, ο πρόεδρος Ζελένσκι επικοινωνεί με τους ομολόγους του ώστε να πετύχει την επιτάχυνση

AP PHOTO / NADIMAN EL MOFTY

«Αυτός ο πόλεμος και η αποφασιστικότητα της Ουκρανίας έχουν αλλάξει τον κόσμο ευρύτερα. Είναι πλέον σαφές ότι πρέπει να υπερασπιστούμε τη δημοκρατία και τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής στο πεδίο της μάχης», τονίζει η Ολγα Στεφανίσινα.

Αυτή είναι η δική μου μεταμόρφωση: δεν νιώθω τίποτα, εκτός από το μαύρο και το άσπρο και την επιθυμία να παραμείνω στη σωστή πλευρά της Ιστορίας.

και την κλιμάκωση της στρατιωτικής βοήθειας. Και έχει εισακουστεί: η Γερμανία δεσμεύτηκε για την παροχή τανκς και για επιτάχυνση της αποστολής τους, ενώ μετά την επίσκεψή του στις Βρυξέλλες και την πρόσφατη συνάντηση της ομάδας του Ράμσταϊν, είχαμε ανακοινώσεις νέας βοήθειας από τη Σουηδία και το Βέλγιο. Χρειαζόμαστε όμως ακόμη περισσότερα, πυραύλους μεγάλης εμβέλειας και μαχητικά αεροσκάφη για να μειώσουμε τις στρατιωτικές μας απώλειες, να προστατεύσουμε τον άμαχο πληθυσμό και τις υποδομές και να ενισχύσουμε τις δυνάμεις μας στο πεδίο της μάχης.

— Μπορεί η Κίνα να αποτελέσει έντιμο μεσολαβητή σε ειρνευ-

τικές διαπραγματεύσεις; Ανησυχείτε για το ενδεχόμενο κινεζικής στρατιωτικής βοήθειας προς τη Ρωσία, στο οποίο αναφέρθηκε ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ;

— Είναι θετικό ότι έχει ξεκινήσει ένας διάλογος με την Κίνα, αλλά είναι πολύ νωρίς για μια εκτίμηση σχετικά με τον ρόλο της. Εμείς, έχοντας στο πλευρό μας τη δυτική συμμαχία, πάντα επιδιώκαμε την επαφή με χώρες από την Ασία και την Αφρική, ώστε να τους πείσουμε να μη στήριζουν τη Ρωσία. Αυτή η γραμμή επικοινωνίας, συνεπώς, είναι ζωτική και θα μπορούσε να αποτελέσει σημείο καμπής για τη δημιουργία ενός ευρύτερου συνασπισμού κρατών που δραστηριοποιούνται για τον τερματισμό του πολέμου. Για το ζήτημα της πιθανής στρατιωτικής βοήθειας της Κίνας προς τη Ρωσία δεν μπορώ να σχολιάσω σε αυτή τη φάση.

— Η Ε.Ε. είναι πολύ κοντά στην υιοθέτηση του δέκατου πακέτου κυρώσεων κατά της Ρωσίας. Είναι αρκετά ισχυρό; Γίνονται αρκετά για την αποτροπή παράκαμψης των κυρώσεων;

— Δεν περιμέναμε ότι όλες οι εισηγήσεις μας θα υιοθετούνταν σε αυτό το πακέτο. Θα υπάρξουν κι άλλα. Είναι πολύ σημαντικό ότι περιλαμβάνονται μέτρα κατά του Ιράν. Επιπλέον, σημειώσαμε ότι επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα σε μεσαία στελέχη της Rosatom — αν και προσδοκούμε αυτά μελλοντικά να επεκταθούν και στα κορυφαία στελέχη. Είναι σημαντικό να συνεχίσουν οι κυρώσεις κα-

τά ατόμων στον στενό κύκλο του Κρεμλίνου, αλλά και όσων χρηματοδοτούν ή εμπλέκονται στη διεξαγωγή του πολέμου. Σχετικά με την πρόσφατη συνάντηση κορυφής Ε.Ε. - Ουκρανίας συμφωνήσαμε να υπάρξει στενότερος συντονισμός μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του μηχανισμού που έχει συστήσει για τον σκοπό αυτό με τη δική μας ομάδα, με επικεφαλής τους Γέρμακ και Μακρόλ (σ.σ.: του προσωπάρχη του Β. Ζελένσκι και του πρώην πρέσβη των ΗΠΑ στη Μόσχα).

— Πόσο αποτελεσματικές έχουν υπάρξει οι κυρώσεις μέχρι σήμερα;

— Το κόστος για τη Ρωσία αυξάνεται. Έχει χάσει την ευρωπαϊκή αγορά για τις ενεργειακές της εξαγωγές. Είναι δύσκολος και δαπανηρός ο αναπροσανατολισμός τους —ειδικά του αερίου— προς άλλες γεωγραφικές περιοχές. Επιπλέον, εκτίθενται Ρώσοι πολιτικοί με μεγάλα περιουσιακά στοιχεία στο εξωτερικό, δημιουργώντας προϋποθέσεις μετασχηματισμού της κοινωνίας.

— Τι μπορείτε να μας πείτε για την πρόοδο της Ουκρανίας στην εκπλήρωση των όρων που έχει θέσει η Κομισιόν για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων; Αισιοδοείτε ότι είναι επιτεύξιμος ο στόχος που έθεσε ο πρόεδρος Ζελένσκι για έναρξή τους πριν από το τέλος του 2023;

— Αυτή τη στιγμή έχουμε ολοκληρώσει τα αναγκαία βήματα στα

επτά σχετικά πεδία (καταπολέμηση διαφθοράς, κράτος δικαίου, μέσα ενημέρωσης και καθετί που σχετίζεται με ανθρώπινα δικαιώματα). Τώρα αναμένουμε την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις περαιτέρω συστάσεις. Την άνοιξη θα έχουμε την προσωρινή έκθεση της Κομισιόν και, βάσει αυτής, ό,τι πρέπει να κάνουμε εμείς από την πλευρά μας θα γίνει έως το τέλος του χρόνου. Ελπίζουμε ότι αυτό θα δημιουργήσει το αναγκαίο πολιτικό momentum ώστε να ξεκινήσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

— Τι είδους συνύπαρξη βλέπετε με τη Ρωσία μετά το τέλος του πολέμου; Τι θα έπρεπε να συμβεί για να υπάρξει εξομάλυνση των σχέσεων;

— Η Ουκρανία πριν από το 2014 δεν είχε ποτέ προβλήματα με τη Ρωσία. Ούτε θα έχουμε περαιτέρω αιτιάσεις μετά το τέλος του πολέμου και την αποκατάσταση της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας. Το ζήτημα είναι πώς θα μοιάζει η Ρωσία μετά τον πόλεμο. Από τη δική μας πλευρά, απαραίτητοι όροι της όποιας εξομάλυνσης είναι η νίκη της Ουκρανίας, η λογοδοσία της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας για τις θηριωδίες και τα εγκλήματα πολέμου που έχουν διαπραχθεί και η καταβολή πολεμικών αποζημιώσεων. Κατά τα άλλα, ό,τι και να συμβεί στη Ρωσία, η Ουκρανία θα συνεχίσει να ενισχύει την άμυνά της, ώστε να μην ανοίξει κανενός η όρεξη για περαιτέρω επιθέσεις.

ΑΠΟΨΗ

Ανεδαφικοί στόχοι, τέλειο αδιέξοδο

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Συμπληρώθηκε ένας χρόνος από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και τίποτα δεν προμηνύει πως ο αιματηρός αυτός πόλεμος θα ολοκληρωθεί σύντομα. Την τελευταία εβδομάδα είχαμε την επίσκεψη Μπάιντεν σε Ουκρανία και Πολωνία και το διάγγελμα Πούτιν.

Το μήνυμά του πρώτου ήταν διττό: η Ουάσιγκτον είναι αποφασισμένη να στήριξει την Ουκρανία μέχρι το τέλος της ένοπλης σύρραξης, τουλάχιστον αυτή είναι η δέσμευσή της για την ώρα, ενώ θέλει να διατηρήσει τον ηγετικό ρόλο στον αγώνα κατά του ρωσικού και παντός είδους αναθεωρητισμού και αυταρχισμού. Σημειώνω εδώ τον αναβαθμισμένο ρόλο που ο αμερικανικός παράγοντας αναγνωρίζει πλέον στην Πολωνία, που αναδύεται στην εκλεκτή χώρα που θα πάρει τα ντρία στην ανάσχεση της Ρωσίας έναντι του διστακτικού γαλλογερμανικού άξονα.

Παρίσι και Βερολίνο κατηγορούνται από τους περισσότερους Ανατολικοευρωπαίους, πλην Ούγγρων, ότι διστάζουν να λάβουν αποφάσεις που θα μπορούσαν να αλλάξουν τον ρου του πολέμου επί του πεδίου (έτσι και αλλιώς αμφίβολο). Και παρότι το μέτωπο της Δύσης απέναντι στη Μόσχα μοιάζει συμπαγές, υπάρχουν εμφανείς ρωγμές, που παρουσιάζουν διακυμάνσεις ανάλογα με τη συμπεριφορά της Ρωσίας.

Η δομική διαφορά συνίσταται στην επόμενη μέρα του πολέμου και ειδικότερα στον ρόλο της Ρωσίας στην παγκόσμια αρχιτεκτονική ασφαλείας. Η πιο σκληροπυρηνική πτέρυγα, που εκφράζεται από Βαρσοβία, Λονδίνο, μέρος της Ουάσιγκτον και τις βαλτικές χώρες, θεωρεί ότι μόνο μια δημοκρατική Ρωσία μπορεί να αποτελέσει έμπιστο συνομιλητή της Δύσης και εργάζεται προς την κατεύθυνση όχι μόνο της νίκης της Ουκρανίας αλλά και της συνακόλουθης ανατροπής του νυν ενοίκου του Κρεμλίνου. Η έτερη άποψη υποστηρίζει

Το πρόβλημα είναι πως καμία από τις εμπόλεμες πλευρές δεν επεξεργάζεται εναλλακτικό πλάνο.

την παραδειγματική τιμωρία της Ρωσίας στην Ουκρανία (εξ ου και τα δέκα πακέτα κυρώσεων), αλλά θεωρεί εξαιρετικά επικίνδυνη την προσπάθεια —έστω και έμμεσες— αλλαγής καθεστώτος στη Μόσχα, μεταξύ άλλων, γιατί ανησυχεί μήπως η διάδοχος κατάσταση είναι χειρότερη της τωρινής. Και βέβαια συνυπολογίζει την αντίδραση Πούτιν και μέχρι πού αυτή θα μπορούσε να φτάσει, εφόσον γίνονται δημόσια γνωστές οι διαθέσεις για απομάκρυνσή του από την εξουσία. Ως προς τις κυρώσεις, αν και πλήττουν τη ρωσική οικονομία, δεν είναι ικανές να αναγκάσουν τη Μόσχα να τερματίσει τον πόλεμο.

Ο Ρώσος πρόεδρος, από την πλευρά του, δεν έχει μετακινήσει από

τη θέση ότι η Ουκρανία, με τη συνδρομή των δυτικών, αποτελεί υπαρκτή απειλή για τη Μόσχα, άρα πρέπει να εξουδετερωθεί. Μια Ουκρανία που θα έβγαине ανεξάρτητη πολιτικά και οικονομικά από τον πόλεμο και θα μπορούσε να σταθεί ξανά στα πόδια της δεν αποτελεί επιλογή για το Κρεμλίνο. Εξίσου όμως δεν είναι ικανοποιημένο μόνο από την προσάρτηση των τεσσάρων περισχών της ανατολικής Ουκρανίας και διατηρεί ακόμη τον ανέφικτο για σειρά λόγων στόχο εγκαθίδρυσης μιας φιλορωσικής ή, πάντως, συνεννοήσιμης μαζί του κυβερνήσεως στο Κίεβο. Δεδομένου ότι πλέον η ταυτότητα των Ουκρανών είναι συνυφασμένη με τον αντιρωσισμό, ο μοναδικός τρόπος επιβολής των ρωσικών επιθυμιών είναι η κατοχή, που με τη σειρά της είναι ιδιαίτερα προβληματική.

Αντιθέτως, πάντως, με τις εκτιμήσεις ορισμένων στη Δύση, η Ρωσία έχει μεγάλα περιθώρια για να συνεχίζει τον πόλεμο, στο εσωτερικό η κατάσταση είναι υπό

έλεγχο και δίνεται η δυνατότητα για περαιτέρω αυταρχοποίηση, ενώ μετά ένα χρόνο η σύγκρουση με τη Δύση και ο τρόπος που παρουσιάζεται τροφοδοτούν το αφήγημα Πούτιν περί δύο διαφορετικών κόσμων. Η διαφοροποίηση της θέσης της Κίνας από διακριτικά θετική προς τη Ρωσία —με τονωτικές ενέσεις στην οικονομία και παροχή τεχνολογίας— σε υποστηρικτική (με παροχή οπλήμου;) σε περίπτωση που εδραιωθεί, θα δώσει (άλλο) αέρα στα πανιά της Μόσχας.

Η δε Ουκρανία δίνει μια γενναία μάχη, με μπροστάρη έναν πρόεδρο περιορισμένων ικανοτήτων για την κατάσταση, αλλά άριστο χειριστή της επικοινωνίας, ο οποίος θυματοποιώντας τη χώρα του απέναντι στον ισχυρότερο εισβολέα, απαιτεί συνεχώς βοήθεια και στήριξη, ορισμένες φορές άκομψα, στον αυτονόητο δικαίο αγώνα των συμπατριωτών του. Εντούτοις, και στη δική του περίπτωση, ο στόχος ανάκτησης των εδαφών που κατέχει η Ρωσία κρίνεται ανεδαφικός.

Εντέλει, το πρόβλημα είναι πως καμία πλευρά δεν επεξεργάζεται εναλλακτικό πλάνο, παρότι μοιάζει απίθανο να πετύχουν τις δημόσια διατυπωμένες επιδιώξεις τους. Η Κίνα που επρόκειτο να παρουσιάσει ειρηνευτικό σχέδιο, τις τελευταίες ημέρες έχασε την όποια αμεροληψία της. Από μηχανής θεός δεν φαίνεται στον ορίζοντα και το χάσμα ανάμεσα στους εμπλεκόμενους διευρύνεται συν τω χρόνω, σε έναν πόλεμο που προσιδιάζει όλο και περισσότερο σε μάχη διὰ αντιπροσώπων. Η δυσπιστία για τις εκατέρωθεν προθέσεις είναι τόσο βαθιά που καταλήγουν να αρνούνται ακόμη και την κατάπαυση του πυρός. Ενδεχόμενη απόπειρα διπλωματικής διευθέτησης υπό τις παρούσες συνθήκες είναι καταδικασμένη σε αποτυχία και έτσι βρισκόμαστε μπροστά στο τέλειο αδιέξοδο.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων, καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος και αναλυτής διεθνών θεμάτων του ANTI.

Το σύνδρομο του «στυμμένου» γονέα

Μορφή επιδημίας έχει πάρει η γονεϊκή εξουθένωση, με όσους λυγίζουν υπό το βάρος δουλειάς και ανατροφής των παιδιών

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ**

«**Η μέρα μου** αρχίζει με έναν αναστεναγμό και συνεχίζει τροχάδην, γιατί πάντα κάποια εκκρεμότητα της προηγούμενης μέρας με κυνηγάει την επομένη», λέει στην «Κ» η 45χρονη Ξένια, μητέρα δύο αγοριών. «Όλες οι πλευρές μου ζητάνε κάτι, εγώ δεν θέλω ούτε στη δουλειά μου να πω “δεν προλαβαίνω επειδή έχω τα παιδιά” ούτε στα παιδιά μου να αρνούμαι κάτι λόγω της δουλειάς». Το αποτέλεσμα, «νιώθω να καταρρέω, μπορώ να αποκοιμηθώ οπουδήποτε, αλλά τελικά κανείς δεν είναι ικανοποιημένος από εμένα». Η Ξένια έχει πιάσει τον εαυτό της να μην έχει κάνει μπάνιο για μια συνεχόμενη εβδομάδα. «Όσο για φίλους, με πολλούς έχω εντελώς χαθεί».

Η Ανδριάννα, 39 ετών, δεν μπορεί να επανέλθει στις συνήθειες της προ πανδημίας. «Όταν άρχισα να εργάζομαι από το σπίτι κατάλαβα πόσο πολύτιμη ήταν η παρουσία μου εδώ για τον γιο μου, τώρα δεν αντέχω να επιστρέψω στο γραφείο», περιγράφει. «Διαπιστώνω, άλλωστε, ότι τώρα χρειάζεται περισσότερη βοήθεια από εμένα, αυτά τα δύο χρόνια του έχουν αφήσει κενά σε πολλά επίπεδα». Οι παραπάνω σκέψεις –σπάνια αρθρώνονται σε λόγο– κατατρώχουν όλο και περισσότερο εργαζομένους γονείς, με τις μητέρες συνήθως να προηγούνται. Συσσωρευμένη κόυραση από ένα μακρύ διάστημα εγκλεισμού, τηλεργασίας και τηλεεκπαίδευσης, αγωνία εν μέσω ενός κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος που συνεχώς μεταβάλλεται και απονενομένες προσπάθειες να συνεχίσουν τη ζωή τους από εκεί που την άφησαν τον Μάρτιο του 2020, έχουν οδηγήσει πολλούς γονείς στην εξουθένωση. Έρευνα του Ohio University στις ΗΠΑ ανέδειξε ότι 66% των γονέων βίωσε «parental burnout» στη διάρκεια της πανδημίας, με τους συντάξιες να επισημαίνουν ότι τα συμπτώματα της πρωτοφανούς εξουθένωσης παραμένουν. Στη Μεγάλη Βρετανία το ποσοστό όσων έπασχαν από έστω ένα σύμπτωμα εξουθένωσης ήταν 80%.

Η γονεϊκή εξουθένωση διακρίνεται σε τρία στάδια. «Στο πρώτο στάδιο νιώθουν εξαντλημένοι, αντιλαμβάνονται ότι δεν έχουν χρόνο για τον εαυτό τους», εξηγεί ο Χάρνς Πίσχος, ψυχολόγος και οικογενειακός ψυχοθεραπευτής. «Στο δεύτερο παρατηρείται μια συναισθηματική αποστασιοποίηση, οι γονείς παύουν να παίρνουν χαρά από τη φροντίδα των παιδιών τους, κάτι που τους γεμίζει ενοχές και ντροπή», συνεχίζει, «γι’ αυτό σπάνια τα εκμυστηρεύονται και σχεδόν μόνο σε εμάς». Όταν η κατάσταση επιδεινώνεται, «βιώνουν αίσθη-

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής και η μεγάλη ρευστότητα που επικρατεί σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο δημιουργούν μια νέα, συχνά εξουθενωτική πραγματικότητα για τους γονείς, οι αντοχές των οποίων δοκιμάζονται καθημερινά μεταξύ της εργασίας τους και της σύνθετης φροντίδας της οικογένειας.

«Η πανδημία βρήκε τους γονείς πλήρως απροετοίμαστους, ωστόσο ο τρόπος ζωής μας περιελάμβανε ήδη όλες τις προϋποθέσεις για την εκδήλωση του γονεϊκού burnout».

ση αναποτελεσματικότητας και ανεπάρκειας, κάτι που μπορεί να τους οδηγήσει σε ψυχαναγκαστικές και τιμωρητικές συμπεριφορές προς το παιδί», λέει, «ωστόσο αυτό συμβαίνει πολύ σπάνια, προσωπικά δεν έχω ποτέ διαχειριστεί τέτοιο περιστατικό». Ο ίδιος εκτιμά ότι τέσσερις στους δέκα γονείς, με τους οποίους δουλεύει, βιώνουν με κάποιον τρόπο εξάντληση.

Την ψυχική και σωματική εξουθένωση μπορεί να μη συνειδητοποιούν οι ίδιοι οι γονείς, τη διακρίνουν όμως διά γυμνού

οφθαλμού οι ειδικοί. «Είναι πολλοί γονείς που έρχονται σε εμάς με άλλα αιτήματα, όπως ψυχοσωματικές διαταραχές, προβλήματα στον γάμο τους ή ένταση στη σχέση με τα παιδιά τους, ωστόσο γενεσιουργός αιτία όλων αυτών των καταστάσεων είναι η δική τους εξουθένωση», σημειώνει η ψυχολόγος Μαρίνα Κωνσταντινίδου, υπεύθυνη στο Γραφείο Υποστήριξης Οικογένειας του Δήμου Νέας Σμύρνης. Οι πολλαπλοί ρόλοι, οι υψηλές απαιτήσεις και πολλές αντικειμενικές δυσκολίες συνθέτουν ένα εκρηκτικό μείγμα. Η πραγματικότητα γίνεται ακόμη πιο πιεστική στις μονογονεϊκές οικογένειες ή σε εκείνες που έχουν μέλη με κάποια αναπηρία. Πλήθος ψυχοσωματικών συμπτωμάτων συνδέονται με την εξουθένωση – δερματικά και γαστρεντερικά προβλήματα, αρρυθμίες και ταχυπαλμίες, φοβίες, αλλά και κρίσεις πανικού. «Θύματα» της εξουθένωσης η σχέση με το έτερον ήμισυ και βέβαια με τα παιδιά.

Πολλοί ήλπιζαν ότι η λήξη των

περιοριστικών μέτρων θα έβαζε τέλος στην κόπωση τους, όμως η καθημερινότητα εξελίσσεται διαφορετικά. «Επειτα από δύο πολύ δύσκολα χρόνια, αδημονούσαμε να επανέλθουμε στην κανονικότητα και το κάναμε τόσο γρήγορα, που δεν δώσαμε τον απαιτούμενο χρόνο για να γίνει ομαλά η μετάβαση», σχολιάζει ο κ. Πίσχος. «Μπορεί επίσημα να έχουμε περάσει σε άλλη φάση, βιώνουμε, ωστόσο, επιπτώσεις της πανδημίας, όπως την αυξημένη πλέον ευαλωτότητα των παιδιών σε ιούς», περιγράφει η παιδίατρος Λίζα Δημητρίου. «Παρακολουθώ πολλά παιδιά, ειδικά προσχολικής ηλικίας, τα οποία από το φθινόπωρο έως τώρα περνούν ασταμάτητα ώσεις». Πολλοί ήδη εξουθενωμένοι γονείς νιώθουν ότι δεν έχουν πλέον υπομονή και αντοχές να φροντίζουν ένα άρρωστο νήπιο στο σπίτι, έτσι επιλέγουν να σταματήσουν τη φροντίσή τους σε βρεφικούς και παιδικούς σταθμούς. «Στέλνουν το παιδί Δευτέρα στο σχολείο, μέχρι την Τετάρτη το βράδυ εμ-

φανίζει τα πρώτα συμπτώματα, κάτι που με μαθηματική ακρίβεια θα “κλείσει” όλη την οικογένεια στο σπίτι το Σαββατοκύριακο – αυτό, όμως, κανείς δεν το αντέχει πλέον».

Κούραση και φόβος

Ευθύνεται, όμως, μόνον η πανδημία για το burnout; «Η πανδημία βρήκε τους γονείς πλήρως απροετοίμαστους, ωστόσο ο τρόπος ζωής μας περιελάμβανε ήδη όλες τις προϋποθέσεις για την εκδήλωση του γονεϊκού burnout», απαντάει ο κ. Πίσχος. Οι άνθρωποι κατά κανόνα τεκνοποιούν σε μεγαλύτερη ηλικία, «επομένως είναι περισσότεροι συνειδητοποιημένοι και υπεύθυνοι, αλλά ταυτόχρονα έχουν λιγότερες σωματικές αντοχές». Οι νέοι γονείς «αναλαμβάνουν τον ρόλο τους εμφορούμενοι από τον φόβο ότι μπορεί οι δικές τους συμπεριφορές να προκαλέσουν μακροπρόθεσμα κάποιο ψυχολογικό τραύμα στο παιδί τους και σταδιακά εγκλωβίζονται στον ρόλο του ιδανικού γονιού, συγκρι-

Η γραμμή βοήθειας

Στη γραμμή ψυχοκοινωνικής στήριξης 10306, που ξεκίνησε τη λειτουργία της στη διάρκεια της πανδημίας, πραγματοποιήθηκαν 545.000 κλήσεις (από 4.4.2020 έως 31.12.2022), εκ των οποίων το 2% αφορούσε γονείς με παιδιά. Βλέποντας τις αυξημένες ανάγκες, ομάδα επιστημόνων με επικεφαλής την καθηγήτρια Παιδοψυχιατρικής στο ΕΚΠΑ, δρ Ελένη Λαζαράτου, δημιούργησαν το Πρόγραμμα Υποστήριξης Γονεϊκών Ικανοτήτων, το οποίο άγγιζε μεταξύ άλλων και το θέμα της γονεϊκής εξουθένωσης. «Επρόκειτο για δέκα δομημένες συνεδρίες που κάναμε διαδικτυακά», αναφέρει η δρ Λαζαράτου στην «Κ». «Εξαρχής τους τόνιζα ότι ζούμε μια κρίση, η οποία δεν θα διαρκέσει για πάντα, έχει μια αρχή, μια μέση και ένα τέλος». Εν συνεχεία, τους ενθάρρυνε να βρίσκουν ορισμένες στιγμές εντός του 24ώρου για τους ίδιους και να προχωρούν σε καταμερισμό των εργασιών μέσα στο σπίτι. «Στις περιπτώσεις που το κλίμα στην οικογένεια ήταν πρωτίτερα καλό, οι δυσκολίες ξεπερνούντουσαν, όταν όμως οι σχέσεις των γονέων ήταν ήδη κακές, η κατάσταση εξελισσόταν ακόμη χειρότερα». Το σίκοιμα, επί της ουσίας, είναι οι γονείς να λειτουργούν ως «ομάδα» και όχι να αλληλοκατηγορούνται.

Η σύγχρονη οικογένεια στη «σκιά» του burnout

66% των εργαζομένων γονέων βίωσαν γονεϊκό burnout, σύμφωνα με έρευνα του Ohio University.

68% των μαμάδων απάντησαν ότι βιώνουν burnout.

42% είναι το αντίστοιχο ποσοστό των μπαμπάδων.

80% των γονέων στο Ηνωμένο Βασίλειο βίωσαν burnout κατά την πανδημία.

2% από τις 545.000 κλήσεις (περίπου 11.000) που πραγματοποιήθηκαν κατά την πανδημία στη γραμμή 10306 αφορούσαν γονείς με παιδιά.

Το τεστ της μάσκας οξυγόνου στο αεροπλάνο

Μια εργαζόμενη μητέρα δύο αγοριών στην προσχολική ηλικία, προσήλθε στον ψυχολόγο - ψυχοθεραπευτή Χάρη Πίσχο για να αντιμετωπίσει τις όλο και πιο συχνές κρίσεις πανικού και το αυξημένο άγχος της. «Η ίδια έπαυσε από μια αίσθηση εγκλωβισμού, την οποία είχε ενισχύσει και το lockdown και είχε απομακρυνθεί από τον σύζυγό της, ο οποίος της ασκούσε έντονα κριτική σε θέματα ανατροφής των παιδιών». Μαζί δούλεψαν τη συμπτωματολογία, το πώς να επικοινωνεί κα-

«Οι γονείς πρέπει να έχουν πάντοτε υπόψη ότι οι ίδιοι με τη στάση ζωής τους δίνουν ένα πρότυπο στο παιδί – αν αυτό βλέπει απέναντί του έναν αφημένο άνθρωπο, κάποτε θα τον μιμηθεί».

λύτερα με τον σύντροφό της, πώς να του ζητάει βοήθεια, αλλά και πώς να φροντίζει η ίδια τον εαυτό της. Ενάμιση χρόνο αργότερα, η γυναίκα έχει κάνει σημαντικά βήματα και έχει κατορθώσει να εξασφαλίζει χρόνο για τον εαυτό της «και έτσι περιορίστηκαν δραστηκτά οι κρίσεις πανικού».

«Εν προκειμένω, η λέξη-κλειδί είναι η “αυτοφροντίδα”», υπογραμμίζει η Μαρίνα Κωνσταντινίδου. «Αρχικά, προσπαθώ να διερευνήσω πώς οι γονείς μπορούν να βοηθηθούν από το περι-

βάλλον τους, από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας ή πώς μπορούν να ενεργοποιηθούν φίλοι και συγγενείς». Για να «γεμίσουν» μπαταρίες και για να βελτιωθούν οι σχέσεις του ζευγαριού, που βρίσκονται από τη γονεϊκή εξουθένωση, «τους προτρέπω να βρίσκουν χρόνο για να κάνουν μια αγαπημένη δραστηριότητα μόνοι τους, αλλά και χρόνο για να μοιραστούν με τον σύντροφό τους». Δεν είναι λίγες οι φορές που οι σύγχρονοι γονείς περιμένουν να κοιμηθούν τα παιδιά τους «για να ανοίξουν και πά-

λι το λάπτοπ και να δουλέψουν, κάτι που θεωρώ καταστρεπτικό», αναφέρει ο κ. Πίσχος. «Πρέπει να έχουν πάντοτε υπόψη ότι οι ίδιοι με τη στάση ζωής τους δίνουν ένα πρότυπο στο παιδί – αν αυτό βλέπει απέναντί του έναν κουρασμένο και αφημένο άνθρωπο, κάποτε θα τον μιμηθεί», σημειώνει η κ. Κωνσταντινίδου.

«Προσπαθώ να τους απενοχοποιώ, δεν υπάρχει ιδανικός γονέας, πρέπει να κατεβάσουν τον πήχυ των προσδοκιών τους, τονίζει ο κ. Πίσχος. Επίσης, «τους

εξηγώ λεπτομερώς τα στάδια ανάπτυξης των παιδιών, γιατί συχνά ερμηνεύουν κάποιες συμπεριφορές λανθασμένα και θεωρούν ότι οι ίδιοι τις έχουν προκαλέσει, ενώ αποτελούν φυσιολογικές αντιδράσεις σε μια συγκεκριμένη ηλικία». Μια εικόνα οικεία σε όλους συνοψίζει τις παραπάνω κατευθύνσεις των ειδικών – πριν από μια αεροπορική πτήση δίνεται η οδηγία σε περίπτωση κινδύνου, πρώτα να φορέσει ο γονιός τη μάσκα οξυγόνου και μετά να την τοποθετήσει στο παιδί δίπλα του.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Stoiximan

Stoiximan

	ΕΝΤΟΣ	ΕΚΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΕΥΤΕΡΑ			
Άρνης	5	3	8
Ομόνοια	3	5	8
Ολυμπιακός	4	2	6
Απόλλων	3	3	6
Καρμιώτισσα	3	3	6
Σαλαμίνα	2	4	6
Ανόρθωση	3	1	4
Ένωση	3	1	4
ΑΕΚ	2	2	4
ΑΕΛ	2	2	4
Ακρίτας	2	2	4
Δόξα	1	2	3
Πάφος	0	3	3
ΑΠΟΕΛ	0	0	0

ΤΡΙΤΗ			
Δόξα	2	0	2
Σαλαμίνα	0	2	2
Ομόνοια	1	0	1
Απόλλων	1	0	1
ΑΠΟΕΛ	1	0	1
ΑΕΛ	0	1	1
Ένωση	0	1	1
Ολυμπιακός	0	1	1
ΑΕΚ	0	0	0
Καρμιώτισσα	0	0	0
Ανόρθωση	0	0	0
Ακρίτας	0	0	0
Πάφος	0	0	0
Άρνης	0	0	0

ΤΕΤΑΡΤΗ			
ΑΕΚ	1	1	2
Πάφος	1	1	2
Σαλαμίνα	1	0	1
Δόξα	1	0	1
Ακρίτας	1	0	1
ΑΕΛ	0	1	1
Ανόρθωση	0	1	1
Ένωση	0	1	1
Ομόνοια	0	0	0
Άρνης	0	0	0
Καρμιώτισσα	0	0	0
Ολυμπιακός	0	0	0
Απόλλων	0	0	0
ΑΠΟΕΛ	0	0	0

ΠΕΜΠΤΗ			
Απόλλων	2	1	3
Άρνης	2	1	3
Καρμιώτισσα	1	2	3
Ανόρθωση	1	2	3
Ομόνοια	1	1	2
ΑΕΛ	1	1	2
Πάφος	1	0	1
Σαλαμίνα	1	0	1
Ένωση	1	0	1
Ακρίτας	0	1	1
Δόξα	0	1	1
ΑΠΟΕΛ	0	1	1
Ολυμπιακός	0	0	0
ΑΕΚ	0	0	0

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ			
Ακρίτας	4	4	8
Ολυμπιακός	3	5	8
Καρμιώτισσα	3	5	8
Πάφος	5	2	7
Ένωση	3	4	7
Δόξα	1	6	7
ΑΕΚ	2	3	5
Άρνης	1	4	5
ΑΠΟΕΛ	3	1	4
Ανόρθωση	3	1	4
Σαλαμίνα	2	2	4
ΑΕΛ	2	1	3
Ομόνοια	2	1	3
Απόλλων	1	2	3

ΣΑΒΒΑΤΟ			
ΑΠΟΕΛ	4	5	9
Ανόρθωση	4	5	9
Δόξα	4	4	8
Ένωση	5	2	7
Πάφος	4	3	7
ΑΕΚ	3	4	7
Ολυμπιακός	3	4	7
Σαλαμίνα	3	3	6
Απόλλων	2	4	6
Καρμιώτισσα	3	2	5
Ομόνοια	3	2	5
Ακρίτα	3	1	4
Άρνης	1	1	2
ΑΕΛ	1	1	2

ΚΥΡΙΑΚΗ			
ΑΕΛ	6	6	12
ΑΠΟΕΛ	5	5	10
ΑΕΚ	5	2	7
Άρνης	3	4	7
Ακρίτα	2	5	7
Απόλλων	4	2	6
Ομόνοια	3	3	6
Σαλαμίνα	4	1	5
Πάφος	2	3	5
Ανόρθωση	2	2	4
Ένωση	1	3	4
Καρμιώτισσα	2	1	3
Ολυμπιακός	2	1	3
Δόξα	1	2	3

Ο ΑΠΟΕΛ έχει δώσει τους περισσότερους αγώνες Σαββατοκύριακο, με 19 στο σύνολο, ενώ η Καρμιώτισσα μόλις οκτώ.

Δευτέρα κάτι έχω, την Τρίτη δεν αντέχω...

Πέραν του 50% των κυπριακών αγώνων ορίζονται καθημερινές

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Δυστυχώς, λόγω της αδυναμίας της ΚΟΠ να προχωρήσει στην αύξηση των VAR (έχουμε μόνο δύο) και επειδή οι ομάδες λαμβάνουν αρκετά εκατομμύρια από τις τηλεοπτικές πλατφόρμες που μεταδίδουν τους αγώνες και δεν θέλουν να «κουμπώνουν» τα παιχνίδια το ένα πάνω στο άλλο, φτάσαμε στο σημείο το ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα να διεξάγεται περισσότερο τις καθημερινές παρά τα Σαββατοκύριακα.

Στις πρώτες 25 αγωνιστικές από τα 175 παιχνίδια, είχαν οριστεί 92 αγώνες Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη και Παρασκευή και οι υπό-

Στα υπόλοιπα πρωταθλήματα της Ευρώπης το ποσοστό των αγώνων που διεξάγονται καθημερινές είναι περίπου 25%.

λοιποι 83 τα Σαββατοκύριακα. Αυτή η διαδικασία δημιουργεί δυσκολίες στους φιλάθλους να παρακολουθήσουν τους αγώνες δια ζώσης και ειδικά εκείνους που ταξιδεύουν εκτός έδρας.

Είναι δε, χαρακτηριστικό ότι τη Δευτέρα που είναι η πλέον αντιποδοσφαιρική μέρα στον κόσμο έχουν οριστεί 33 αγώνες. Τη δε, Παρασκευή ορίστηκαν σχεδόν όσοι αγώνες και τα Σαββατοκύριακα. Συγκεκριμένα, την Παρασκευή 38 αγώνες, το Σάββατο 42 και την Κυριακή 41. Η απόφαση πέραν του 50% των αγώνων τις καθημερινές δημιουργεί επίσης και οικονομικό πρόβλημα στις ομάδες που αγωνίζονται εντός έδρας.

Για να αντιληφθούμε πόσο μεγάλο ποσοστό αγώνων του Κυπριακού πρωταθλήματος ορίζονται τις καθημερινές, πράγμα που δυσχεραίνει την μετάβαση των φιλάθλων στα γήπεδα, μπορούμε να έχουμε μια σφαιρική εικόνα με τα κορυφαία πρωταθλήματα της Ευρώπης με τους ορισμένους αγώνες μέχρι την 25η αγωνιστική.

Στο εξωτερικό

Ξεκινώντας από την Αγγλική Πρέμιερ Λιγκ από τα 250 παιχνίδια τα 65 έχουν διεξαχθεί ή θα διεξαχθούν μέχρι την 25η αγωνιστική. Αξίζει να σημειωθεί πως τέσσερις φορές η διοργάνωτρια αρχή όρισε την αγωνιστική καθημερινές λόγω εορτών Χριστουγέννων αλλά και λόγω της Εθνικής τους στο Μουντιάλ 2022. Η εκτίμηση λοιπόν χωρίς μουντιάλ οι αγώνες τις καθημερινές δε θα ξεπερνούσαν τους 40.

Πάνω κάτω τα ίδια ισχύουν και στην Ιταλία παρ' ότι δεν εξασφάλισε τη συμμετοχή της στο μουντιάλ. Όμως επειδή υποχρεώθηκε να σταματήσει το πρωτάθλημα της κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης στο Κατάρ είχε 77 από τους 250 αγώνες τις καθημερινές. Χωρίς μουντιάλ θα μπορούσε να ήταν λιγότεροι από 50 καθότι σε τρεις περιπτώσεις ολόκληρη η αγωνιστική (σύνολο 30 αγώνες) ορίστηκε Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη. Στην Ισπανική Λα Λίγκα από τους 250 αγώνες οι 76 ήταν τις καθημερινές, με επίσης τρεις αγωνιστικές να ορίζονται καθημερινές λόγω μουντιάλ. Στη Γαλλία ήταν 62 οι αγώνες τις καθημερινές από τους 250 αγώνες, ενώ τους λιγότερους αγώνες τις καθημερινές είχε η Μπουντεσλίγκα με μόλις 41 αγώνες από τους 225 με τις δύο αγωνιστικές

(σύνολο 18 αγώνες) να ορίζονται καθημερινές. Για την ακρίβεια στην Μπουντεσλίγκα όταν λέμε καθημερινές πρόκειται για ένα αγώνα κάθε Παρασκευή.

Δεκαεννέα Σ/Κ ο ΑΠΟΕΛ

Πέραν όμως από τους ορισμούς της ΚΟΠ υπήρξαν περιπτώσεις αντικειμενικής δυσκολίας όπως η συμμετοχή ομάδων μας στα Ευρωπαϊκά κύπελλα και κατ' απαίτησή τους πολλές φορές, ορίζονταν ημέρα Δευτέρα. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί πως και κατά την περίοδο των εορτών των Χριστουγέννων είχαμε και δύο αγωνιστικές οι οποίες ορίστηκαν Καθημερινές όπως επίσης «χάσαμε» και δύο Κυριακές λόγω Προεδρικών εκλογών. Συγκεκριμένα, η ομάδα με τους περισσότερους εντός έδρας αγώνες τα Σαββατοκύριακα είναι ο ΑΠΟΕΛ με εννέα ενώ τελευταίος είναι ο Άρνης με μόλις τέσσερις. Οκτώ αγώνες το Σαββατοκύριακο ορίστηκε η ΑΕΚ, και από επτά η ΑΕΛ και η Νέα Σαλαμίνα. Έξι εντός έδρας αγώνες Σαββατοκύριακο είχαν η Ανόρθωση, Ένωση, Πάφος, Απόλλων και Ομόνοια και από πέντε οι Δόξα, Ολυμπιακός, Καρμιώτισσα και Ακρίτας.

Συνολικά εντός και εκτός έδρας τους περισσότερους αγώνες το Σαββατοκύριακο τους έχει πάλι ο ΑΠΟΕΛ με 19 στο σύνολο και τους λιγότερους η Καρμιώτισσα, μόλις οκτώ. Στη δεύτερη θέση ακολουθούν ΑΕΚ και ΑΕΛ με 14 αγώνες, ακολουθεί η Ανόρθωση με 13, ενώ σε Σαββατοκύριακα μέσα-έξω έχουν αγωνιστεί ο Απόλλωνας με την Πάφο. Από τις 25 αγωνιστικές μόλις 11 έχουν αγωνιστεί Σαββατοκύριακο: η Δόξα, η Ένωση, η Σαλαμίνα, ο Ακρίτας και η Ομόνοια, ενώ 10 φορές ορίστηκε ο Ολυμπιακός και εννέα ο Άρνης.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Νίκος Κίρτζης

Μέχρι τον Μάιο υπάρχει χρόνος αρκετός. Για την ώρα, κάτι στον ορίζοντα δεν διαφαίνεται ως προς τη διάδοχη κατάσταση και από τη στιγμή που ο Νίκος Κίρτζης προανήγγειλε την αποχώρησή του. Εύκολη η όλη διαδικασία δεν αναμένεται και πολύ πιο δύσκολη αναμένεται η επόμενη μέρα αν ο Νίκος Κίρτζης επιμένει στην αρχική του απόφαση. Εκτός και αν όλοι όσοι φώναζαν, έβριζαν και γενι-

κότερα απαιτούσαν την απομάκρυνση Νίκου Κίρτζη, έχουν έτοιμη και τη λύση, για όλα όσα προϋποθέτει η ανάληψη της προεδρίας και γενικότερα της διοίκησης του Απόλλωνα.

Διεθνείς διαιτητές

Η Επιτροπή Διαιτησίας και ο πρόεδρος της έχουν μείνει πολλές φορές εκτεθειμένοι, ως προς τους ορισμούς διαιτητών, βρέξει-χιονίσει και

ανεξάρτητα της απόδοσής τους στον αγωνιστικό χώρο. Τέινει, μάλιστα, να εξελιχθεί σε συνήθεια για έναν διαιτητή ο οποίος υποπίπτει σε σοβαρά λάθη, να ορίζεται και στα αμέσως επόμενα παιχνίδια, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Εκτεθειμένη παράλληλα μένει το τελευταίο χρονικό διάστημα η ΕΔ και από τις επιλογές της, ως προς τους διεθνείς διαιτητές-βαρίστες. Ας ξανακοιτάξουν οι αρμόδιοι τη σχετική λίστα των διεθνών...

ΑΠΟΨΕΙΣ

Κου, κου

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Πιο δραστήρια επικοινωνιακά μοιάζει μια τρομοκρατική οργάνωση σε χώρα της δυτικής Ευρώπης κατά την δεκαετία του '70 παρά η κυπριακή ομοσπονδία ποδοσφαίρου εν έτει 2023. Κάποια προκήρυξη μετά από επιθέσεις, καμιά φορά η σύλληψη κάποιων εκ των μελών της, κατά καιρούς η κοινή γνώμη αποκτούσε μια άποψη για το τι κρύβεται πίσω από ομάδες-φαντάσματα που προκαλούσαν πανικό στην κοινωνία με την δράση τους.

Ενώ στην Κύπρο ο ποδοσφαιρόφιλος ούτε και που ξέρει τι σκέφτεται, πώς δρα και πώς εποπτεύει η ηγεσία της ΚΟΠ το ποδόσφαιρο. Μην σου πω ο μέσος Κύπριος φιλάθλος ξέχασε κιόλας ότι υπάρχουν άτομα που έχουν υπό την ευθύνη τους την προστασία και την προώθηση του ποδοσφαίρου ανάμεσα στα μέλη της κοινωνίας.

Είναι με μια λέξη άφαντοι. Παντελώς. Δεν έχουν κανένα κοινωνικό-οπαδικό έρεισμα, ίχνος επικοινωνιακής πολιτικής και καμία επιρροή στους φιλάθλους. Ούτε και φυσικά εμπνέουν, μήτε έχουν συσχετιστεί με το άθλημα.

Είναι δε, τόσο η αποστασιοποίησή τους από τις εξελίξεις που δεν ένωσαν την ανάγκη να παρέμβουν στα γεγονότα των τελευταίων ημερών που περισσότερο θυμίζουν Μαφία παρά ποδόσφαιρο.

Δεν θίγονται όταν εκπρόσωποι τύπου με στυλ καουμπόι μιλούν για τους διαιτητές ωσάν και πρόκειται για αντικείμενα μιας χρήσης. Δεν παρεμβαίνουν όταν γενικός αρχηγός ομάδας μπουκάρει στο βαν του VAR για να απειληθεί τους διαιτητές, ούτε όταν παλιά «καραβάνα» δημόσια αναφέρεται σε διαιτητές και σε αγαπημένα τους πρόσωπα.

Ούτε και έχουν το φιλότιμο να συνετίσουν ένα σωματείο και τον πρόεδρό του που μετά από βιαιοπραγίες κατά του διαιτητή, βγάζει ανακοίνωση και αναφέρεται σε «ποδοσφαιρικά εγκλήματα», αγνώνοντας το πραγματικά ανθρώπινο έγκλημα ή την ανάγκη να απολογηθεί δημόσια.

Θα μπορούσαμε να καταγράψουμε ένα σωρό γεγονότα που επιβεβαιώνουν τη σήψη που βρίσκεται το ποδόσφαιρο και τις παραβατικές συμπεριφορές των ανθρώπων του.

Μεγαλύτερο όμως έγκλημα από την στάση που διατηρεί η ΚΟΠ και ο πρόεδρος της, μοιάζει να μην υπάρχει.

Η ανυπαρξία τους δεν μας δίνει άλλη επιλογή από το να συμπεράνουμε την ανικανότητά τους να κουμαντάρουν το άθλημα ή και τη συνενοχή τους για το πώς διαμορφώθηκε το σκηνικό. Επί τούτου, οι δύο πιο πάνω πινακές συναρμολογούν το παζλ της εικόνας που περιγράφει την Ομοσπονδία. Ο πρόεδρος της οποίας εμφανίζεται δημόσια λιγότερο και από ένα κούκο σε ελαττωματικό ρολόι τοίχου αντίκα. Κου, κου.

Ακούει, βλέπει κανείς;

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Η διαπίστωση είναι κάτι περισσότερο από ξεκάθαρη. Χωρίς αυξημένη παρουσία ξένων διαιτητών τα πιο κρίσιμα παιχνίδια που ακολουθούν σε πρωτάθλημα και κύπελλο δεν... βγαίνουν. Το συμπέρασμα είναι ξεκάθαρο και πέραν από τις όποιες εκτιμήσεις με καθαρά οπαδικό κριτήριο. Οι βασικές επιλογές διαιτητών του κυρίου Μάτζιτ όχι μόνο δεν δικαιώσαν τις προσδοκίες του, αντίθετα, εκτεθειμένοι τον αφήνουν και κάποτε ανεπανόρθωτα, σε σχέση με το... πείσμα του να επιμένει σε αυτές...

Αθλητικός Δικαστής και αθλητική δικαιοσύνη γενικότερα. Μία ακόμη πονεμένη ιστορία. Άλλα γράφουν ή προνοούν οι πειθαρχικοί κανονισμοί, αλλιώς τα ερμηνεύει ο κύριος Βρυωνίδης. Άλλες ποινές τη μία Τετάρτη άλλες την επόμενη, για υποθέσεις ίδιες κατηγορίας. Κάπου χάθηκε το μέτρο, είτε της αυστηρότητας είτε της επείκειας, οίγουρα χάθηκε η ερμηνεία της επιβολής ποινής με αναστολή και χωρίς αμφιβολία η ανομοιομορφία των αποφάσεων του Αθλητικού Δικαστή συναγωνίζεται με την ανομοιομορφία των αποφάσεων των διαιτητών.

Πήγαν περίπατο και οι κατά καιρούς προτροπές ή δεσμεύσεις, από πλευράς σωματείων και των παραγόντων τους, για ενέργειες που συμβάλλουν στην ομαλή διεξαγωγή των πρωταθλημάτων και στη συλλογική προσπάθεια αντιμετώπισης των όποιων προβλημάτων. Απεναντίας, περάσαμε στις «σκληρές» ανακοινώσεις, στις λίστες ανεπιθύμητων διαιτητών, στους προπληκτισμούς και στον ξυλοδαρμό διαιτητών, στο... ντου στα συνεργεία του VAR.

Από όλα αυτά απουσιάζει η αντίδραση της διοργανώτριας αρχής. Σε όλα αυτά σφυρίζει αδιάφορα και απλά παρακολουθεί ως τρίτος ή ουδέτερος η ΚΟΠ. Προσφιλής τακτική τα τελευταία χρόνια. Συμφωνεί ή διαφωνεί με την αμφισβήτηση στο πρόσωπο του εκλεκτού της στην Επιτροπή Διαιτησίας; Αν δεν συμμερίζεται τις ολοένα και αυξανόμενες αντιδράσεις, αν θετικά αξιολογεί τους εκλεκτούς των ορισμών του κυρίου Μάτζιτ, ας βγει η ηγεσία της ΚΟΠ να το ξεκαθαρίσει, να στηρίξει τον Σέρβο αρχιδιαιτητή. Σε αντίθετη περίπτωση να του... τραβήξει το αυτί, γιατί δεν παύει να αποτελεί τον εργοδότη του.

Αν διαπιστώνει ανομοιομορφία στις αποφάσεις του Αθλητικού Δικαστή, θα έπρεπε από καιρό να κινηθούν οι απαραίτητες διαδικασίες για την αναθεώρηση των πειθαρχικών κανονισμών ή να αποφασίσει αν το πρόβλημα είναι η σωστή ερμηνεία τους από τον κύριο Βρυωνίδη. Και επιτέλους ας αποφασιστεί η παραδειγματική τιμωρία όσων παραγόντων, προέδρων ειδικά, συμπεριφέρονται ως οπαδοί.

Η σιωπή της ΚΟΠ, σε όλα αυτά, η παντελής απουσία της από τις τελευταίες εξελίξεις, είτε συνενοχή υποδηλώνει, είτε την άποψη αρκετών επιβεβαιώνει περί αδιαφορίας των αρμοδίων απλά για τη διατήρηση θέσεων-πόστων, πολύ περισσότερο όταν μιλάμε για διαχρονικά προβλήματα του κυπριακού ποδοσφαίρου...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
2,65%

Χ.Α.
1,63%

Dow Jones
-2,41%

Nasdaq
-3,25%

Nikkei
-1,45%

Dax
-0,69%

FTSE 100
-0,84%

CITIGROUP
Στο 22%
η ανάπτυξη
της παγκόσμιας
οικονομίας
Σελ. 10

Πετρέλαιο
-5,64%

€/ \$
-0,52%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 50 ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ

Τρέχει το σχέδιο για «Ελληνικό Χόλιγουντ»

Τρέχουν οι εξελίξεις για τα στούντιο κινηματογραφικής παραγωγής στα «Πλάτνια» της Θέρμης Θεσσαλονίκης. Αύριο ολοκληρώνεται η δημόσια διαβούλευση για την επένδυση στη Θέρμη και εν συνεχεία αναμένεται η ένταξη της επένδυσης 50 εκατ. ευρώ στο καθεστώς στρατηγικών επενδύσεων. **Σελ. 6**

ΑΙΣΘΗΤΗ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟ 2022

Εσοδα 17,6 δισ. έφερε ο τουρισμός στην Ελλάδα

Οι επισκέπτες από Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία και ΗΠΑ έφεραν πέρυσι το 50% των τουριστικών εσόδων της Ελλάδας, που διαμορφώθηκαν σε 17,6 δισ. ευρώ. Τα έσοδα από τις αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας και της Γερμανίας αυξήθηκαν κατά 21,8%, 16,4% και 10% αντιστοίχως. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Αγόρασαν 9.001 ακίνητα μέσω πλειστηριασμών

Σε 1 δισ. ευρώ ανήλθε η αξία των ακινήτων που άλλαξαν χέρια μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eauction την περασμένη χρονιά, επιβεβαιώνοντας την ανάκαμψη των πλειστηριασμών. Ο αριθμός των ακινήτων που βρήκαν αγοραστή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας ανήλθε σε 9.001. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,21%	0,09%
Γερμανία	2,52%	0,05%
Γαλλία	3,00%	0,07%
Ιταλία	4,45%	0,12%
Ισπανία	3,50%	0,07%
Ιρλανδία	2,95%	0,05%
Ελλάδα	4,39%	0,15%
Ην. Βασίλειο	3,60%	0,11%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Τραπεζικός μαραθώνιος μείωσης εξόδων

Περιορισμός μισθολογικού κόστους, αύξηση παραγωγικότητας και ψηφιακός μετασχηματισμός

Αγώνα δρόμου προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη μεγάλη πρόκληση της μείωσης του κόστους προς τα έσοδα (cost to income) κάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα του τόπου. Η μείωση των εξόδων των τραπεζών μέσω του κλεισί-

ματος καταστημάτων και των σχεδίων εθελούσιας αποχώρησης για το προσωπικό, λειτούργησε θετικά και μείωσε το κόστος. Ωστόσο εάν δεν κάνουν ενέργειες που θα τους αποφέρουν περισσότερα έσοδα αλλά και ταυτόχρονα περιορισμό

του μισθολογικού κόστους, αργά ή γρήγορα η όλη προσπάθεια θα πάει «στράφι». Ενδεικτικές και οι δηλώσεις επικεφαλής τμημάτων και υπευθύνων της ΕΥ, αλλά και του Προέδρου του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου στο περιθώριο

παρουσίασης έρευνας για τις κυπριακές τράπεζες. Όπως αναφέρθηκε, πρέπει να διαφοροποιηθούν αρκετά δεδομένα με τις συντεχνίες σε σχέση και με τα μισθολογικά, αλλά και με την αξιολόγηση των υπαλλήλων. Τονίστηκε επίσης η

ανάγκη μείωσης του δείκτη του κόστους προς τα έσοδα από την αύξηση της παραγωγικότητας μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού και την αξιοποίηση του εναπομείναντος ανθρώπινου δυναμικού στο έπακρον. **Σελ. 3**

Οι πόλεις των 15 λεπτών το σχέδιο του αύριο

Η τάση που επιχειρούν σήμερα όλα τα τμήματα ανθρώπινων πόρων στις επιχειρήσεις είναι «ας κάνουμε τη ζωή των εργαζομένων καλύτερη». Και αυτό που συμβαίνει είναι ότι το επιχειρηματικό και εμπορικό κέντρο της πόλης, όπως σχεδιάζεται για το μέλλον και πιθανώς σε ορισμένα μέρη υλοποιείται ήδη, μοιάζει περισσότερο με ένα μικρό προάστιο. Το σχέδιο για το μέλλον είναι η πόλη των 15 λεπτών, όπως την οραματίστηκε η δήμαρχος του Παρισιού, Αν Ινταλγκό, και τώρα αρχίζει να αποτελεί το πρότυπο για τις πόλεις όλου του κόσμου. Δηλαδή, μια πόλη στην οποία θα μπορεί κανείς να διανύσει τις αποστάσεις για να μεταβεί στην εργασία του, περπατώντας 15 λεπτά. **Σελ. 11**

Σχέδια 30 εκατ. για ενίσχυση του τουρισμού στα ορεινά

Ποιοτική αναβάθμιση

Με σχέδια για έργα ύψους 30 εκατ. ευρώ και τα οποία χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης τίθενται οι βάσεις για αναβάθμιση και ενίσχυση του ποιοτικού τουριστικού προϊόντος σε ύπαιθρο, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές της Κύπρου. Εκκρεμεί το σχέδιο χορηγιών για υποδομές υγείας και ευεξίας, ύψους 10 εκατ. ευρώ. **Σελ. 4**

Συμφωνίες με την ΕΤΕπ για πράσινα έργα 250 εκατ. ευρώ

Πού διοχετεύτηκαν

Συμφωνίες χρηματοδότησης ύψους 250 εκατ. ευρώ, υπογράφηκαν το 2022 από την ΕΤΕπ. Πέρυσι διέθεσε 150 εκατ. ευρώ για στήριξη μεγάλων κλίμακας έργου αστικής αναζωογόνησης που φιλοδοξεί να βοηθήσει τους κυπριακούς δήμους να γίνουν πιο πράσινοι. Επιπλέον, υπογράφηκε συμφωνία ύψους 100 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου II. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του MARC JONES/ REUTERS

Το παγκόσμιο χρέος υποχωρεί πρώτη φορά μετά το 2015

Η ανάκαμψη της παγκόσμιας ανάπτυξης και η αναθέρμανση του πληθωρισμού μετά την πανδημία πέρυσι σήμαινε ότι πρώτη φορά μετά το 2015 παρατηρήθηκε ετήσια περιστολή του χρέους στην παγκόσμια οικονομία, σύμφωνα με έρευνα που παρακολουθείται στενά από ένα εύρος παραγόντων και φορέων. Η έκθεση του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών (IIF) που δημοσιεύθηκε χθες, εκτιμά ότι το παγκόσμιο χρέος μειώθηκε κατά περίπου 4 τρισ. δολάρια, επαναφέροντάς το κάτω από το όριο των 300 τρισ. δολαρίων, το οποίο ξεπέρασε το 2021. Με το κόστος δανεισμού να αυξάνεται, ιδιαίτερα για τις αναδυόμενες αγορές, η μείωση προ-

ήλθε εξ ολοκλήρου από τις πλουσιότερες χώρες, οι οποίες είδαν το συνολικό χρέος τους να ελαττώνεται κατά περίπου 6 τρισ. δολάρια σε 200 τρισ. δολάρια. Αντίθετα, το ποσό του αναπτυσσόμενου παγκόσμιου χρέους έφθασε σε νέο υψηλό ρεκόρ 98 τρισ. δολαρίων.

Και πάλι, όμως, η βελτίωση προήλθε από τις ανεπτυγμένες αγορές, που είχαν μια συνολική πτώση 20 ποσοστιαίων μονάδων στο 390% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους των αναδυόμενων αγορών αυξήθηκε κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες, στο 250% του ΑΕΠ, κυρίως λόγω της Κίνας και της Σιγκαπούρης. Αναλύοντας περαιτέρω τους αριθμούς, το Ινστιτούτο

Παρά την ονομαστική μείωση, στις ανεπτυγμένες οικονομίες το χρέος αυξήθηκε στο 122% του ΑΕΠ έναντι 73% πριν από την κρίση του 2008.

Διεθνών Οικονομικών εκτίμησε ότι ο λόγος του δημόσιου χρέους των αναδυόμενων αγορών προς το ΑΕΠ ανέβηκε σχεδόν στο 65% το 2022 από λίγο κάτω από το 64% το 2021. «Η επιβάρυνση του εξωτερικού δημόσιου χρέους πολ-

λών αναπτυσσόμενων χωρών επιδεινώθηκε λόγω των απότομων απωλειών στην ισοτιμία των εθνικών νομισμάτων (το 2022 έναντι του δολαρίου», ανέφερε το IIF. Η κατάσταση αυτή είχε οδηγήσει σε χαμηλότερα επίπεδα τη ζήτηση για ομόλογα σε εθνικά νομίσματα αναδυόμενων αγορών.

Η JP Morgan είχε μια διαφορετική αντίληψη για την κατάσταση του παγκόσμιου χρέους. Σε ανάλυση, που δημοσιεύθηκε, τόνισε πως παρά τη μέτρια ελάττωση του χρέους των ανεπτυγμένων αγορών πέρυσι, η άνοδος από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση πριν από δεκαπέντε χρόνια και εντεύθεν κάθε

άλλο παρά μικρή ήταν. Μάλιστα, υπολόγισε ότι το χρέος του δημόσιου τομέα των προηγμένων χωρών ως μερίδιο του ΑΕΠ έχει αυξηθεί στο 122% από 73% λίγο πριν από την κρίση και πάνω από 30 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε 13 από τις 21 μεγάλες οικονομίες – και πάνω από 45% σε εννέα από αυτές. Αυτό που κάνει το άλμα του σχεδόν 50% ακόμη πιο αξιοσημείωτο, τέλος, είναι ότι το χρέος είχε αυξηθεί μόλις κατά 40 ποσοστιαίες μονάδες τα 40 χρόνια που προηγήθηκαν της χρηματοπιστωτικής κρίσης – και στη διάρκεια τους υπήρξαν επίσης σοβαρά σοκ, συμπεριλαμβανομένου του στασιμοληθωρισμού τη δεκαετία του 1970.

Δείτε τα αποτελέσματα της έρευνας

12η Έρευνα της PwC για τους CEOs στην Κύπρο

Η έρευνα θα είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα μας από τις **2 Μαρτίου**

pwc
www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των ΤΖΟΝ ΟΝΤΕΝΕΛ ΚΑΙ ΣΑΪΜΟΝ ΤΖΕΣΟΠ / REUTERS

Πιέσεις για «έξοδο» από Ρωσία σε Raiffeisen, UniCredit

Ένα ρωσικό πρόγραμμα για τη χορήγηση ελαφρύνσεων στην καταβολή δόσεων δανείων σε όσους πολέμουν στην Ουκρανία, καθώς και ένα ακόμη για τράπεζες, υπό την πρόβλεψη του οποίου αυτές διαγράφουν το σύνολο των χρεών εάν σκοτωθούν ή ακρωτηριαστούν, έχει αυξήσει την πίεση για έξοδο προς τους υπόλοιπους δυτικούς τραπεζικούς ομίλους που παραμένουν στη Ρωσία.

Σχεδόν έναν χρόνο από τότε που η Μόσχα ξεκίνησε αυτό που αποκαλεί «ειδική στρατιωτική επεξήρση» στην Ουκρανία, μερικές ευρωπαϊκές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων της αυστριακής Raiffeisen Bank International και της ιταλικής UniCredit, εξακολουθούν να κερδίζουν χρήματα

Ανησυχίες επενδυτών για τον κίνδυνο που ελλοχεύει, να χρησιμοποιοηθούν για να «χρηματοδοτήσουν με άλλους τρόπους τον πόλεμο».

στη Ρωσία. Το πρόγραμμα για μορατόριουμ δανείων δεν προκάλεσε μόνο επικρίσεις από την Κεντρική Τράπεζα της Ουκρανίας, η οποία ζήτησε από τη Raiffeisen και άλλες τράπεζες να σταματήσουν να δραστηριοποιούνται στη Ρωσία, αλλά και από επενδυτές που ανησυχούν για τυχόν επιπτώσεις στη φήμη τους. Αμφότερες οι Raiffeisen και UniCredit είναι βαθιά ενσωματωμένες στο ρωσικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και είναι οι μόνες ξένες τράπεζες στον κατάλογο των 13 «συστημικά σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων» της κεντρικής τράπεζας της χώρας, υπογραμμίζοντας τη σημασία τους για τη ρωσική οικονομία, η οποία παλεύει με τις σαρωτικές δυτικές κυρώσεις.

Ο ρόλος τους στη στήριξη της ρωσικής οικονομίας σε μια κρίσιμη στιγμή για τον πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν έχει υποχρεώσει ορισμένους επενδυτές να δημοσιοποιήσουν τις αμφιβολίες τους. «Οι εν λόγω τράπεζες οφείλουν να προσέχουν πολύ», επισημαίνει ο Κιράν Αζίζ του νορβηγικού ταμείου συντάξεων KLP,

προειδοποιώντας για τον σημαντικό κίνδυνο που ελλοχεύει να χρησιμοποιηθούν για να «χρηματοδοτήσουν με άλλους τρόπους τον πόλεμο». Το ταμείο KLP κατέχει μετοχές τόσο της Raiffeisen όσο και της UniCredit. Την εποχή που ο νόμος για τις αναστολές πληρωμών συζητείτο στο κοινοβούλιο τον Σεπτέμβριο, ο Βιάτσεσλαβ Βολοντίν, ο ισχυρός πρόεδρος της Κάτω Βουλής, κατέστησε σαφές τη σημασία του για τη Ρωσία. «Στρατιώτες και αξιωματικοί περιφρουρούν την ασφάλεια της χώρας μας και πρέπει να είμαστε σίγουροι ότι θα τύχουν φροντίδας», είπε. Ο Ερικ Κρίστιαν Πέντερσον της Nordea Asset Management, η οποία έχει υπό διαχείριση περισσότερα από 300 δισ. ευρώ, δήλωσε ότι ανησυχεί και αυτός για τη ρωσική παρουσία της Raiffeisen και της UniCredit και το είχε συζητήσει μαζί τους.

Η απαίτηση να παρέχουν οι τράπεζες αναστολή δόσεων σε στρατιώτες «απεικονίζει τους κινδύνους της λειτουργίας σε περιοχές, όπου οι εταιρείες μπορούν... να εξαναγκαστούν σε ενέργειες που αντιβαίνουν άμεσα τις εταιρικές τους αξίες», πρόσθεσε. «Αισθανόμαστε ότι είναι σωστό για τις εταιρείες να αποχωρήσουν από τη Ρωσία, δεδομένου της απρόκλητης επιθεότης της στην Ουκρανία», είπε ο Πέντερσον.

Τα στοιχεία της Refinitiv δείχνουν ότι η Nordea κατέχει μετοχές της UniCredit. Οι τράπεζες αναδιάρθρωσαν συνολικά 167.600 δάνεια για στρατιωτικό προσωπικό ή μέλη των οικογενειών τους, αξίας άνω των 800 εκατ. ευρώ, από τις 21 Σεπτεμβρίου έως το τέλος του περασμένου έτους, σύμφωνα με στοιχεία της ρωσικής κεντρικής τράπεζας. Τέλος, η Raiffeisen είπε ότι μόνο το 0,2% των ρωσικών χορηγήσεων της επηρεάζεται από το «επιβληθέν από την κυβέρνηση μορατόριουμ δανείων», ένα ποσό που χαρακτήρισε «αμελητέο». Η τράπεζα έχει συνολικά σχεδόν 9 δισ. ευρώ σε προσωπικά και εταιρικά δάνεια στη Ρωσία, όπου λειτουργεί περισσότερα από 25 χρόνια.

Πέρυσι πραγματοποίησε καθαρά κέρδη περίπου 3,8 δισ. ευρώ, χάρις σε μεγάλο βαθμό στα 2 δισ. ευρώ και πλέον που αποκόμισε από τις δραστηριότητές της στη Ρωσία.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Κακή παράδοση

Τα πρωτοσέλιδα έχουν γεμίσει με θετικές ειδήσεις σχετικά με τη μείωση στις τιμές της ενέργειας και άρα του πληθωρισμού. Αυτή όμως είναι η μισή αλήθεια καθώς η άνοδος στις τιμές των ρύπων προκαλεί νοκοκέφαλο στις ενεργοβόρες επιχειρήσεις και στις χώρες με μεγάλα ποσοστά ορυκτών καυσίμων στο ενεργειακό τους μείγμα. Η περίπτωση της Κύπρου είναι ενδεικτική αφού οι τιμές του ηλεκτρισμού αποτελούν διαχρονικά την κύρια αιτία για την ακρίβεια και τη διάβρωση της ανταγωνιστικότητας στην οικονομία. Αναφερόμαστε στον ηλεκτρισμό γιατί ως γνωστό το πρόστιμο από τους ρύπους επιβαρύνει εδώ και χρόνια τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, πληρώνοντας ουσιαστικά την ανεπάρκεια όσων διαχρονικά κυβέρνησαν να δημιουργήσουν ένα πιο σύγχρονο ενεργειακό μείγμα. Ας ελπίσουμε ότι η νέα κυβέρνηση θα σπάσει την κακή παράδοση.

Μοναδική συγκυρία

Η συγκυρία είναι μοναδική για την επιστροφή στην μερισματική πολιτική από πλευράς των κυπριακών τραπεζών. Η άνοδος των επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες ωφελεί τράπεζες που έχουν ένα μεγάλο βιβλίο στεγαστικών δανείων και μια πολύ μεγαλύτερη καταθετική βάση. Η περίπτωση, δηλαδή, των κυπριακών τραπεζών. Παράγοντες που σπρώχνουν τα πράγματα προς το θετικότερο είναι η ολοκλήρωση των σχεδίων εξελούσις εξόδου προσωπικού και η τιθάσευση των κόκκινων δανείων. Οι θετικές εξελίξεις μάλλον θα επιτρέψουν στις εποπτικές αρχές να δουν θετικά την διανομή μερισματος στους μετόχους μετά από μια δεκαετία. Η τελική απόφαση βρίσκεται στην Φρανκφούρτη και αναμένεται πως θα ληφθεί μετά την ανακοίνωση των τριμηνιαίων αποτελεσμάτων του 2023 και αφού προηγουμένως γίνουν προσαρμογές για μη επαναλαμβανόμενα κέρδη.

Διαχείριση κινδύνων

Η πλήρης συμμόρφωση των τραπεζών με τις αρχές της Βασιλείας όσον αφορά στην διαχείριση κινδύνων αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα για τους ευρωπαίους εποπτες. Η προτεραιότητα έχει τεθεί με στόχο την βελτίωση των κανόνων διακυβέρνησης στις τράπεζες ώστε να διασφαλίζεται ότι οι διοικήσεις πράττουν με στόχο την καλύτερη δυνατή διαχείριση των πόρων αλλά και των κινδύνων που είναι ενσωματωμένοι στις εργασίες τους. Υλοποιώντας την εφαρμογή των κανόνων οι τράπεζες θα μπορέσουν να ασκήσουν ένα πραγματικά εποικοδομητικό ρόλο στην οικονομία και την κοινωνία που δραστηριοποιούνται. Αυτό για να επιτευχθεί θα πρέπει η συγκεκριμένη υποχρέωση να μην αντικρίζεται απλά και μόνο ως μια εποπτική αναγκαιότητα.

Ξεκάθαρη επιλογή

Οι εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech) έχουν πλέον καθιερωθεί στον

Η εξυπηρέτηση των δανείων εν μέσω κρίσης στην αγοραστική δύναμη των καταναλωτών αποτελεί την μεγαλύτερη πρόκληση και απειλή για την οικονομική σταθερότητα.

τομέα των ηλεκτρονικών πληρωμών, ενώ απειλούν και άλλες παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες. Σε αυτή την διαδικασία οι τράπεζες καλούνται να ενισχύσουν την ψηφιακή τους μετάβαση για να παραμείνουν ανταγωνιστι-

κές. Την ίδια στιγμή όμως που η καινοτομία χαιρετίζεται από όλες τις πλευρές, αναπτύσσεται προβληματισμός για το θέμα της διαχείρισης των κινδύνων. Η απάντηση σε αυτή την ανησυχία ακούει στην αδειοδότηση και εποπτεία αυτών των οργανισμών. Εδώ όμως ξεκινούν και τα προβλήματα αφού οι fintech δεν είναι έτοιμες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις. Με αυτά τα δεδομένα η επιλογή των εποπτών ξεκάθαρα κινείται προς την ψηφιακή αναβάθμιση των παραδοσιακών τραπεζών.

Ρωσική ανασκόπηση

Με αφορμή την επέτειο του πολέμου στην Ουκρανία αποκτά μεγάλο ενδιαφέρον η αξιολόγηση της πορείας της ρωσικής οικονομίας ως αποτέλεσμα των κυρώσεων που της έχουν επιβληθεί. Να υπενθυμίσουμε ότι στις αρχές του πολέμου είχαν επιβληθεί κυρώσεις στο ρωσικό χρηματοοικονομικό σύστημα από όλο τον δυτικό κόσμο και κυρίως τις ΗΠΑ και την ΕΕ, γεγονός που οδήγησε στην υποτίμηση στο ρούβλι, την άνοδο των επιτοκίων και το κλείσιμο του ρωσικού χρηματιστηρίου για αρκετές μέρες. Πολλοί τότε προέβλεπαν ετήσια πτώση στο ΑΕΠ της τάξης του 15%, κάτι που όμως δεν συνέβη κοιτάζοντας ένα χρόνο μετά. Μάλιστα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των δυτικών, η πτώση στο ΑΕΠ ήταν της τάξης του 4% ενώ από ρωσικής πλευράς γίνεται λόγος για πτώση 2%.

Αρνητικό ρεκόρ των παγετώνων της Ανταρκτικής

Οι παγετώνες που περιβάλλουν την Ανταρκτική μειώθηκαν φέτος σε επίπεδα-ρεκόρ δεκαετιών. «Δεν έχουμε δει ποτέ στο παρελθόν τόσο ακραία κατάσταση, ακόμη και εγώ που παρακολουθώ την Ανταρκτική χρόνια, η εικόνα που αντικρίσα φέτος πραγματικά με σοκάρει», δήλωσε ο Αμερικανός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του

μέγεθος του θαλάσσιου πάγου της Ανταρκτικής ποικίλλει εντυπωσιακά από χρονιά σε χρονιά, καθιστώντας δύσκολη την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στο λιώσιμό του, η σταθερή μείωση του όγκου του που παρατηρείται εδώ και έξι χρόνια, έχει οδηγήσει τους επιστήμονες στο συμπέρασμα πως η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη έχει αρχίσει να επιδρά στην Ανταρκτική.

«Καταδικασμένος»

Οι επιστήμονες, ήδη από το 2014, είχαν κάνει δυσοίωνες προβλέψεις για τον γιγαντιαίο παγετώνα της Δυτικής Ανταρκτικής, πλάτους 120 χιλιομέτρων, λέγοντας πως είναι «καταδικασμένος να εξαφανιστεί», καθώς από τότε —μία δεκαετία πίσω— η παγκόσμια υπερθέρμανση ήταν ήδη ορατή και οι πιθανότητες να αναστραφεί εξαιρετικά περιορισμένες.

Τα ιστορικά αρχεία δείχνουν επίσης δραματικές αλλαγές στον παγετώνα της ηπείρου. Το βελγικό

Δυοσίωνα τα στοιχεία από ερευνητικό ταξίδι στον Νότιο Ωκεανό για την επίδραση της κλιματικής αλλαγής.

ερευνητικό σκάφος «Belgica» είχε παγιδευτεί ανάμεσα σε τεράστιους πάγους για περισσότερο από ένα χρόνο κατά τη διάρκεια του «καλοκαιριού της Ανταρκτικής» πριν από 125 χρόνια. Στην ίδια ακριβώς περιοχή το σκάφος «Polarstern» πλέει φέτος σε καθαρά νερά. Ο καθηγητής Κάρστεν Γκολ, ο οποίος

βρίσκεται στο ερευνητικό σκάφος «Polarstern» και επισκέφθηκε πρώτη φορά την Ανταρκτική το 1994, δήλωσε: «Δεν έχω ξαναδεί ποτέ στη ζωή μου τόσο λίγο πάγο εδώ, ολόκληρη η παγωμένη υφαλοκρηπίδα, μια περιοχή στο μέγεθος της Γερμανίας, είναι τώρα εντελώς λιωμένη. Είναι ανησυχητικό αν

αναλογιστεί κανείς πόσο γρήγορα έχει συντελεστεί αυτή η αλλαγή».

Σύμφωνα με μελέτες, το πλήρες λιώσιμο του Δυτικού Παγετώνα θα μπορούσε να αυξήσει τη στάθμη της θάλασσας σε όλον τον πλανήτη κατά τουλάχιστον τέσσερα μέτρα.

Η Ανταρκτική, η οποία είναι η

νοτιότερη ηπείρος του πλανήτη, δεν ανήκει σε κανένα κράτος και κατοικείται από ελάχιστους εποχικούς ερευνητές. Το 98% της επιφάνειάς της είναι καλυμμένο από πάγο με μέσο πάχος 1,9 χιλιόμετρα. Το λιώσιμο ακόμη και ενός μικρού ποσοστού των πάγων της, θα μπορούσε να αποβεί ολέθριο.

Πονοκέφαλος το «cost to income» στις τράπεζες

Σε 5 χρόνια αν δεν μειωθεί το μισθολογικό κόστος, οι όποιες προσπάθειες μείωσης προσωπικού θα πάνε «στράφι»

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι κυπριακές τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν από τη λεγόμενη «άμυνα», στην «επίθεση» ώστε να ανταμειψίσουν τη μεγάλη πρόκληση της μείωσης του κόστους προς τα έσοδα (cost to income), καθώς είναι ένας «πονοκέφαλος» που απομένει. Η μείωση των εξόδων τους μέσω του κλεισίματος καταστημάτων και των σχεδίων εθελούσιας αποχώρησης για το προσωπικό, έχουν αποφέρει αποτελέσματα σε σχέση με τη διατήρηση του κόστους σε χαμηλότερα από πριν επίπεδα. Ωστό-

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θέτει ως μέσο όρο απόδοσης κεφαλαίων για τις τράπεζες μακροπρόθεσμα (ROE), 6% - 10%.

σο εάν δεν κάνουν ενέργειες που θα τους αποφέρουν περισσότερα έσοδα αλλά και ταυτόχρονα περιορισμό του μισθολογικού κόστους, αργά ή γρήγορα η όλη προσπάθεια θα πάει «στράφι». Ενδεικτικές και οι δηλωτικές επικεφαλής τμημάτων και υπευθύνων της ΕΥ, αλλά και του Προέδρου του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου στο περιθώριο παρουσιάσεις έρευνας για τις κυπριακές τράπεζες. Ο Συνεταιρισ και Διευθυντής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών της ΕΥ, Σάββας Πεντάρης, υπογράμμισε από πλευράς του την αναγκαιότητα ρύθμισης-διόρθωσης των αυτόματων μισθολογικών αυξήσεων και των υφιστάμενων συμφωνιών με τις συντεχνίες. Ο κ. Πεντάρης, ο υπεύθυνος

του όλου εγχειρήματος της έρευνας για τις κυπριακές τράπεζες εξήγησε ότι, αν τη μείωση του προσωπικού, που πέτυχαν οι τράπεζες τα τελευταία χρόνια, δεν ακολουθήσει η υιοθέτηση των τεχνολογιών για παράδειγμα μία αλλαγή-αναβάθμιση των δεξιοτήτων των τραπεζοϋπαλλήλων, σε μία πενταετία θα επιστρέψει το κόστος τους στα προηγούμενα επίπεδα. Όλο αυτό, όπως είπε, βρίσκεται βάση στο ότι οι αυτόματες μισθολογικές αυξήσεις και ο ρυθμός τους θα δράσει καταλυτικά μαζί με όλα τα παραπάνω σε αυτή την «επιστροφή». «Το πιο σημαντικό είναι να επέλθει μείωση του δείκτη του κόστους προς τα έσοδα από την αύξηση της παραγωγικότητας μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού και την αξιοποίηση του εναπομεινάντος ανθρώπινου δυναμικού στο έτακτρον. Τους υφιστάμενους υπαλλήλους τους οι τράπεζες θα πρέπει και να τους αναβαθμίσουν και να τους επανεκπαιδεύσουν για να διαχειριστούν την ψηφιακή μετάβαση και να την διαχειριστούν επιτυχώς. Η μείωση των υπαλλήλων είναι ένα καλό πρώτο βήμα, όμως αν δεν συνδυαστεί και με αυτά που ανέφερα, τότε το αποτέλεσμα θα είναι διαφορετικό σε πέντε χρόνια», εξήγησε.

Να υπάρξει σύμπλευση

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου και υφιστάμενος CEO της Alpha Bank Κύπρου, κ. Κωνσταντίνος Κουτεντάκης (ο νέος CEO της Alpha Bank Κύπρου, Μίλτος Μιχαηλίδης, θα λάβει τα νηπια μετά το Σεπτέμβριο του 2023) έδωσε το δικό του αποτύπωμα στη συζήτηση επί του κόστους προς τα έσοδα των τραπεζών. Σύμφωνα με τον κ. Κουτεντάκη, θα δούμε στις τράπεζες τον επομένο διάστημα να βελτιώ-

Ένας από τους τρόπους διαφοροποίησης των εσόδων των τραπεζών, είναι η απορρόφηση ή η συνεργασία με μία εταιρεία «fintech» ή «neobank».

νεται ο δείκτης «cost to income», ωστόσο θα είναι αποτέλεσμα της αύξησης των εσόδων, παρά της βελτίωσης στο ζητούμενο της μείωσης των εξόδων. Ο κ. Κουτεντάκης, υπογράμμισε παράλληλα πως οίγουρα πρέπει να διαφοροποιηθούν αρκετά δεδομένα με τις συνεκτικές εν σχέσει και με τα μισθολογικά, αλλά και με την αξιολόγηση των υπαλλήλων. «Υπάρχει μεγάλος ρόλος στις κυπριακές τράπεζες για μείωση των εξόδων, αλλά και αύξηση των εσόδων. Όλες οι κυπριακές τράπεζες θα πρέπει να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους και επίσης να γίνει μια συνεννόηση με την συστημική προκειμένου να αλλάξουν ορισμένα πράγματα που έχουν να κάνουν με την αξιολόγηση των υπαλλήλων. Πρέπει να γίνει επίσης συγκράτηση του κόστους των υπαλλήλων που στις κυπριακές τράπεζες είναι πάνω από το 50% των συνολικών εσόδων».

λικών εξόδων τους. Έχουν γίνει σοβαρές κινήσεις μειώσης των υπαλλήλων τα τελευταία χρόνια, όμως με τις αυξήσεις που έχουν επέλθει, καταλήγουμε στον ίδιο παρονομαστή, αυτόν του αυξημένου κόστους προσωπικού. Πρέπει να υπάρχει σύμπληψη για τα μείονα χρόνια ώστε ο δείκτης να μειωθεί ουσιαστικά, και όχι λόγω της καλής επιδόσης που πρέπει η αύξηση των εσόδων», κατέληξε.

Λαμβάνοντας το λόγο ο Διευθυντής Στρατηγικής και Συνεργειών της ΕΥ, Ανδρέας Σωκράτους, σχολίασε με τη σειρά του ότι, ο δείκτης cost to income των κυπριακών τραπεζών και των ενεργειών που χρειάζεται να κάνουν μπορεί να υποδεικνύει ότι με το υφιστάμενο εργατικό δυναμικό δεν αποδίδονται αρκετά έσοδα. «Ίσως είναι θέμα αποδοτικότητας, όπως και θύμα προδότηων, ίσως θέμα επιτοκίων», κατέληξε.

ΣΤΗΝ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ

Περνώντας στο κεφάλαιο έσοδα, ο Διευθυντής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών της ΕΥ σχολίασε ότι ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου θα πρέπει να γίνει πιο εξωστρεφής, αλλά οποιαδήποτε κίνηση να γίνει μετά από μελέτη και αξιολόγηση του ρίσκου. Σημαντική παράμετρος, δε, όπως είπε, είναι να αξιολογείται η επενδυτική όρεξη (appetite) της κάθε τράπεζας, αλλά και οι υποδείξεις των εποπτών, επειδή η εποπτεία των τραπεζών σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι εντελώς διαφορετική σε σχέση με 25 χρόνια πριν. «Θεωρώ πως ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου θα πρέπει να αξιολογεί επενδυτικές ευκαιρίες που υπάρχουν εκτός ορίων της Κύπρου και ίσως να δημιουργηθεί και εξειδίκευση (expertise) που θα τους δώσει και ένα συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με άλλες τράπεζες του εξωτερικού», σημείωσε.

ROE στο -0,9%

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας για τις κυπριακές τράπεζες, οι καταθέσεις στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα ανέρχονται στα 51,7 δισεκατομμύρια, ενώ ο δανεισμός στα 28,2 δισεκατομμύρια ευρώ. Ο νέος δανεισμός το 2021 ανήλθε σε 2,93 δισ. ευρώ. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θέτει ως μέσο όρο απόδοσης κεφαλαίων (ROE) για τις τράπεζες μακροπρόθεσμο στο 6% - 10%. Στην τελευταία 5ετία, οι ευρωπαϊκές τράπεζες είχαν δείκτη ROE στο 5,9% και οι κυπριακές τράπεζες στην 5ετία στο εξαιρετικά χαμηλό του -0,9%. Οι κυπριακές τράπεζες θα πρέπει όπως εξηγήθηκε στην έρευνα, να διαφοροποιήσουν τα έσοδά τους και να μην στηρίζονται κατά κύριο λόγο μόνο σε έσοδα από τόκους, λόγω της ομολογουμένως καλής συγκυρίας της αύξησης των επιτοκίων. Ένας από τους τρόπους διαφοροποίησης των εσόδων τους, είναι η απορρόφηση ή η συνεργασία μιας «fintech» ή «neobank», φερνόντας καινοτόμες ιδέες και προϊόντα στα πιστωτικά ιδρύματα. Σύμφωνα με την έρευνα, μία άλλη πηγή εσόδων είναι η αύξηση πωλήσεων στους υφιστάμενους πελάτες μέσω καλύτερης ανάλυσης των δεδομένων και της συμπεριφοράς τους (advanced analytics and customer behavioral models).

The Black Range Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Προϊόντα μιας καλύτερης ζωής!

Fresh Freeze-dried
Τεχνολογία

Σταδιακή Αποδέσμευση
Παρατεταμένη Δράση

Συνεργιστική Δράση
με τη Δύναμη της Φύσης

Κατάλληλα για: Vegans, χορτοφάγους, διαβητικούς, ομοιοπαθητική
0% Sugar • Salt • GMO • Gluten • Lactose • Additives • Preservatives

Θα τα βρείτε από την Iama Pharmaceutical Ltd σε επιλεγμένα φαρμακεία. Τηλ.: 25 209500

iama pharmaceutical ltd

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Τέσσερα βήματα για νέα σελίδα στον τουρισμό

Προκηρύχθηκαν τρία σχέδια αναβάθμισης, σε αναμονή για το 4ο – Πέραν των 30 εκατ. ευρώ οι χορηγίες

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Με την ανακοίνωση του νέου σχεδίου χορηγιών για έργα αναβάθμισης ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων σε ύπαιθρο, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, υλοποιείται ο τρίτος από τους τέσσερις άξονες που τέθηκαν από τον υφυπουργό Τουρισμού Σάββα Περδίο και μπαίνουν κάποιες πρώτες βάσεις για την αναβάθμιση και την ενίσχυση του ποιοτικού τουριστικού προϊόντος της Κύπρου. Πρόκειται για σχέδια συνολικού προϋπολογισμού που ξεπερνούν τα 30 εκατ. ευρώ, τα οποία χρηματοδοτούνται μέσα από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και εξυπηρετούν τους στόχους της Εθνικής Στρατηγικής Τουρι-

Στόχος η ενίσχυση των αριθμών στον χειμερινό τουρισμό και η επέκταση της διάρκειας διαμονής και πέραν των Σαββατοκύριακων, κυρίως στα ξενοδοχεία των ορεινών.

σμού. Σαφώς η υλοποίηση των σχεδίων δεν αποτελεί από μόνη της την εγγύηση ότι ο τουρισμός στην Κύπρο είναι έτοιμος να αλλάξει σελίδα. Σίγουρα έχει γίνει προσπάθεια ο κυπριακός τουρισμός να αποκτήσει περιεχόμενο και πέραν από τις ωραίες παραλίες και τον καλό καιρό και να ανταποκριθεί σε νέα δεδομένα. Το κατά πόσο αυτή η προσπάθεια θα ενδοκιμάσει σε βάθος χρόνο ενδιαπόκειται τόσο στους οργανωμένους φορείς του κλάδου, στον κάθε επιχειρηματία του τουρισμού ξεχωριστά, όσο, βεβαίως, και στην αποφασιστικότητα του νέου προέδρου της Δημοκρατίας να εφαρμόσει το πλάνο του για τον τουρισμό όπως τον είχε εξαγγείλει προεκλογικά -κάτι που θα πρέπει να αντανακλάται και στο πρόσωπο του νέου πολιτικού προϊστάμενου του Υφυπουργείου.

Ορεινά και ύπαιθρος

Ένα σχέδιο το οποίο εκτιμάται ότι θα ενισχύσει το επενδυτικό ενδιαφέρον στα ορεινά θέρετρα και που, όπως επισημαίνει ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΣΕ Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης, σίγουρα βοηθά στην επιτάχυνση υλοποι-

ησης έργων που βρίσκονται στα σκαριά, είτε πρόκειται για αναβαθμίσεις υφιστάμενων μονάδων είτε για καινούργιες επενδύσεις, είναι το σχέδιο χορηγιών για τα καταλύματα ορεινών και υπαίθρου. Και μαζί με το επενδυτικό, κατά συνέπεια αναμένεται να αυξηθεί και το τουριστικό ενδιαφέρον. Πάντως αυτή την περίοδο, το χιονισμένο τοπίο και η πτώση της θερμοκρασίας έχει ανεβάσει τις κρατήσεις για τα ορεινά καταλύματα, με τις πληρότητες να κυμαίνονται γύρω στο 70-80% -και μονοψήφια νούμερα τις καθημερινές. Το ζητούμενο είναι η αύξηση κρατήσεων από εισερχόμενο τουρισμό, και τον χειμώνα.

Self check-in στα ορεινά

Σε αυτό θα βοηθήσει και η ενσωμάτωση της τεχνολογίας. Στις πρόνοιες του σχεδίου γίνεται ξεκάθαρη η στόχευση για την εισαγωγή της τεχνητής νοημοσύνης και της χρήσης της τεχνολογίας εντός των μονάδων. Αυτό μεταφράζεται σε επικορήνηση για guest room/ restaurant management systems, hospitality mobile applications, συστήματα για self check-in, self check-out ακόμα και σε μικρότερα ξενοδοχεία, έξυπνα συστήματα τηλεφωνίας, Smart τηλεοράσεις, ενσύρματη σύνδεση διαδικτύου και ασύρματη δικτύωση WI-FI, ηλεκτρονικά μενού και με την χρήση QR codes, ηλεκτρονικούς υπολογιστές (πύργους, οθόνες, πληκτρολόγια, εκτυπωτές, servers), room keycard system, mobile keys και smart lock for lockers. Αφορά επίσης τα συστήματα αυτοματοποίησης δωματίων, την δημιουργία ή και την αναβάθμιση ιστοσελίδας σε τουλάχιστον ελληνική και αγγλική γλώσσα, καθώς και την ανάπτυξη εφαρμογών κοινωνικής δικτύωσης και κόστους μετάφρασης σε ξένες γλώσσες. Το σχέδιο χορηγιών για τα καταλύματα στα ορεινά είναι ύψους 4,7 εκατ. στην παρούσα προκήρυξη και συνολικά στα 9,4 εκατ. ευρώ.

Στα εστιατόρια

Στα 7,6 εκατ. ευρώ ανέρχονται οι συνολικές δαπάνες για το σχέδιο Χορηγιών για αναβάθμιση Παραδοσιακών Χώρων Εστίασης ή Πώλησης Παραδοσιακών Προϊόντων Διατροφής. Το σχέδιο δίνει επίσης την δυνατότητα ένταξης των επιχειρήσεων στο σύμφωνο Taste Cyprus. Το μέγιστο ποσό χρημα-τοδότησης ανά δικαιούχο ανέρχεται σε €200.000, ωστόσο, το ύψος της επικορήνησης θα κυμαίνεται ανάλογα με την περιοχή που

Στις πρόνοιες του σχεδίου γίνεται ξεκάθαρη η στόχευση για την εισαγωγή της τεχνητής νοημοσύνης και της χρήσης της τεχνολογίας εντός των μονάδων.

Δημιουργία κέντρων Υγείας και Ευεξίας

Μέσα από το σχέδιο χορηγιών για τα καταλύματα ορεινών και υπαίθρου, επικορηγείται η δημιουργία κέντρου ευεξίας με sauna, jacuzzi, steam bath και δύο αίθουσες θεραπειών ή υπηρεσιών ευεξίας. Αλλά το σχέδιο το οποίο επικεντρώνεται αποκλειστικά στις υποδομές υγείας και ευεξίας δεν έχει προκηρυχθεί μέχρι στιγμής, με τα χρονοδιαγράμματα που το ήθελαν να προχωρά εντός φθινοπώρου 2022, να μην επαληθεύονται. Πρόκειται για μια εκκρεμότητα η οποία φαίνεται ότι θα προχωρήσει πλέον μετά την ανάληψη καθηκόντων της νέας κυβέρνησης και εντός του 2023. Το σχέδιο ανέρχεται περί τα 10 εκατ. ευρώ, απευθύνεται σε ξενοδοχεία

όλης της επικράτειας και θα παρέχει κίνητρα για την προσθήκη ή την βελτίωση των υπηρεσιών υγείας/ευεξίας, την παροχή υπηρεσιών για άτομα τρίτης ηλικίας και την προώθηση του ιατρικού τουρισμού. Θα αφορά επενδύσεις αποκλειστικά για ΑμεΑ και τουρισμό υγείας, ευεξίας και αποκατάστασης. Στόχος, ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος μέσω ανάπτυξης και προώθησης εξειδικευμένων υπηρεσιών τουρισμού υγείας, ευεξίας, προσβασιμότητας και υποβοηθούμενης διαβίωσης. Το συγκεκριμένο σχέδιο αναμένεται να κλειδώσει τη χρυσή τετράδα σχεδίων που προσβλέπουν στην ενίσχυση της βιωσιμότητας του τουρισμού.

δραστηριοποιείται ο δικαιούχος. Έτσι, στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές το ύψος της επικορήνησης θα ανέρχεται στο 75% της συνολικής δαπάνης των επιλέξιμων παρεμβάσεων (χωρίς το ΦΠΑ), ενώ στις περιοχές υπαίθρου

το ύψος επικορήνησης θα ανέρχεται στο 65% της συνολικής δαπάνης. Στις υπόλοιπες περιοχές η επικορήνηση θα ανέρχεται στο 50% της δαπάνης. Η πρώτη πτυχή του σχεδίου θα αφορά τα έτη 2022-2023 και θα ανέρχεται στο ποσό

Από το πακέτο των σχεδίων του Ταμείου Ανάκαμψης εκκρεμεί το σχέδιο χορηγιών για υποδομές υγείας και ευεξίας, ύψους περί των 10 εκατ. ευρώ.

των 4 εκατ. ευρώ. Το σχέδιο αφορά αναβαθμίσεις σε υφιστάμενα αδειούχα κέντρα αναψυχής, κατηγορίας είτε εστιατορίου είτε ταβέρνας, ενώ απαγορεύει ρητά την παρουσία πλαστικού εξοπλισμού -καρέκλες και τραπέζια. Στις επιλέξιμες δαπάνες θα περιλαμβάνονται ο σχεδιασμός ιστοσελίδας, η μετάφρασή της σε πέντε γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά, γερμανικά, ρωσικά και γαλλικά), και η μετάφραση σε γραφή για τυφλούς (braille). Θα περιλαμβάνεται επίσης η εκτύπωση τιμοκαταλόγου και σύστημα εισαγωγής ηλεκτρονικού κωδικού/ εισαγωγή QR code.

Αυθεντικές εμπειρίες

Ποσό 5 εκατ. ευρώ αφορά την

αναβάθμιση των χώρων όπου θα διεξάγονται οι αυθεντικές εμπειρίες και θα περιλαμβάνονται στις Αυθεντικές Διαδρομές. Η παρούσα προκήρυξη του σχεδίου ανέρχεται στα 2,05 εκατ. ευρώ. Απώτερος σκοπός είναι όπως επαγγέλματα της υπαίθρου θεωρηθούν πλέον ως μοναδικά και βιωματική τουριστική εμπειρία.

Υπενθυμίζεται ότι ήδη αριθμός «αυθεντικών εμπειριών» είναι διαθέσιμος μέσα από το πρόγραμμα Αυθεντική Διαδρομή. Το σχέδιο αναμένεται ότι θα υποβοηθήσει τις προσπάθειες για αναβάθμιση χώρων εντός κοινοτήτων που μπορούν να παρέχουν αυθεντικές εμπειρίες.

Επιλέξιμες είναι οι παρεμβάσεις που αφορούν την ανάπτυξη υπαίθριων δραστηριοτήτων και εναλλακτικών υπαίθριων μορφών τουρισμού όπως αθλητικό, ποδηλατικό, πολιτιστικό και slow tourism, με στόχο την διαφοροποίηση και τον εκσυγχρονισμό του τουριστικού προϊόντος, την αύξηση της προσφοράς δραστηριοτήτων στην φύση, την ενίσχυση της προσελκυστικότητας και εν τέλει την αύξηση της επισκεψιμότητας στις περιοχές εφαρμογής.

Συμφωνίες ύψους 250 εκατ. με ΕΤΕπ το 2022

Χρηματοδοτική στήριξη για την Κύπρο με έμφαση στο κλίμα – Αφορούσαν στο σύνολό τους πράσινα έργα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι συμφωνίες χρηματοδότησης που υπογράφηκαν στην Κύπρο για το έτος 2022 από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) έφτασαν τα 250 εκατομμύρια ευρώ και αφορούσαν πράσινα έργα. Αναλυτικότερα, το 2022 η ΕΤΕπ διέθεσε 150 εκατομμύρια ευρώ με σκοπό τη

Την περίοδο 2013-2022 η δανειοδοτική δραστηριότητα της τράπεζας της Ε.Ε. στην Κύπρο ανήλθε συνολικά σε 2,5 δισ. ευρώ.

στήριξη ενός μεγάλου κλίμακας έργου αστικής αναζωογόνησης που φιλοδοξεί να βοηθήσει τους κυπριακούς δήμους να γίνουν πιο πράσινοι, να τονώσει την οικονομία και να βελτιώσει την ποιότητα της καθημερινής ζωής. Επιπλέον, υπογράφηκε συμφωνία ύψους 100

εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου ΙΙ. Το Ταμείο αυτό αποτελεί μέσω επιμερισμού των κινδύνων και φιλοδοξεί να στηρίξει τις τοπικές μικρομεσαίες (ΜμΕ) και τις επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης.

Σύμφωνα με πληροφόρηση που προκύπτει από σχετικό δελτίο, το 2022 η στήριξη του Ομίλου ΕΤΕπ για την Κύπρο αντιστοιχούσε στο 0,94% του ΑΕΠ, το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στο σύνολο των χωρών της Ε.Ε. Μέχρι σήμερα τα συνολικά ανοίγματα της ΕΤΕπ ανήλθαν περίπου στο 12% του ΑΕΠ της χώρας, ανεβάζοντας την Κύπρο στην κορυφή των χωρών της Ε.Ε. στις οποίες δραστηριοποιείται η ΕΤΕπ όσον αφορά την κατά κεφαλήν στήριξή της. Την περίοδο 2013-2022 η δανειοδοτική δραστηριότητα της τράπεζας της Ε.Ε. στην Κύπρο ανήλθε συνολικά σε 2,5 δισ. ευρώ.

Όπως αναφέρει ίδια η ΕΤΕπ, το μεγαλύτερο έργο του 2022 ήταν το δημοτικό στρατηγικό σχέδιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το σχέδιο, το οποίο καταρτίστηκε από την κυπριακή κυβέρνηση και την Ένωση

Μέχρι σήμερα τα συνολικά ανοίγματα της ΕΤΕπ ανήλθαν περίπου στο 12% του ΑΕΠ της χώρας, ανεβάζοντας την Κύπρο στην κορυφή των χωρών της Ε.Ε. στις οποίες δραστηριοποιείται το Ταμείο.

Δήμων Κύπρου, θα χρηματοδοτήσει μια σειρά από έργα με σκοπό την αναζωογόνηση και αποκατάσταση των δήμων σε ολόκληρη την Κύπρο. Η ΕΤΕπ στηρίζει το σχέδιο με δάνειο-πλάνο ύψους 150 εκατ. ευρώ, το οποίο υπογράφηκε τον Νοέμβριο του 2022, και θα προσφέρει τεχνική

υποστήριξη μέσω του συμβουλευτικού της κόμβου (Advisory Hub).

Η νέα χρηματοδότηση του Ομίλου ΕΤΕπ για επενδύσεις προτεραιότητας στην Κύπρο το 2021 ανήλθε σε 303 εκατ. ευρώ, αύξηση 24% σε σχέση με το 2020. Σε αυτή περιλαμβάνονταν και η μεγαλύτερη

συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ) που σημειώθηκε ποτέ στην Κύπρο, με στόχο την ενίσχυση της χρηματοδότησης για την οικονομική ανθεκτικότητα έναντι της πανδημίας του COVID. Η υποστήριξη της ΕΤΕπ στην Κύπρο το 2021 ανήλθε επίσης στην τέταρτη μεγαλύτερη υποστήριξη για έργα μετασχηματισμού στα 40 χρόνια συμμετοχής του Ομίλου ΕΤΕπ στη χώρα.

Το ΕΤαΕ διαχειριστής του CEF

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) ορίστηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία ως ο διαχειριστής του πρώτου ιδιωτικού επενδυτικού κεφαλαίου, του Κυπριακού Ταμείου Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (Cyprus Equity Fund - CEF). Όπως σχολιάζει η ΕΤΕπ, το CEF στηρίζεται από δημόσιους πόρους της ΕΤΕπ εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (46%) υπογράφηκαν για έργα σε περιοχές συνοχής, γεγονός που υπογραμμίζει τη στήριξη της Τράπεζας για την ισότιμη ανάπτυξη και τη σύγκλιση των συνθηκών διαβίωσης.

βήματα και δεν έχει το βάθος που θα ανέμενε κανείς από μια τοπική επενδυτική κοινότητα, η οποία θα μπορούσε να στηρίξει κύκλους επενδύσεων, καθώς και τοπικά επιχειρηματικά ή ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια. Η πρωτοβουλία, συνολικού προϋπολογισμού έως 30 εκατ. ευρώ, θα συγχρηματοδοτηθεί από πόρους του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (έως 20 εκατ. ευρώ) και επανεισορές από το προηγούμενο πρόγραμμα JEREMIE στην Κύπρο (έως 10 εκατ. ευρώ)», καταλήγει το Ταμείο.

Η συνολική χρηματοδότηση του Ομίλου ΕΤΕπ που υπογράφηκε το 2022 με όλα τα κράτη ανήλθε σε 72,5 δισ. ευρώ και αναμένεται να στηρίξει επενδύσεις ύψους περίπου 260 δισ. ευρώ δημιουργώντας 950.000 θέσεις εργασίας έως το 2026. Τα μισά περίπου από τα δάνεια της ΕΤΕπ εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (46%) υπογράφηκαν για έργα σε περιοχές συνοχής, γεγονός που υπογραμμίζει τη στήριξη της Τράπεζας για την ισότιμη ανάπτυξη και τη σύγκλιση των συνθηκών διαβίωσης.

Libertex: Επένδυση στο μέλλον με εφαλτήριο την Κύπρο

Η ΠΕΡΣΙΝΗ χρονιά υπήρξε ορόσημο για τη Libertex καθώς ο Όμιλος συμπλήρωσε 25 χρόνια ζωής με 10 χρόνια παρουσίας της εταιρείας στην Κύπρο όπου και μεταφέρθηκε πρόσφατα η έδρα του Ομίλου σε ολοκαίνουργια, state-of-the-art γραφεία στη Λεμεσό. Μια χρονιά που εκτός από τις σημαντικές επετείους έφερε πολλές και δυνατές προκλήσεις, καθώς μόλις άρχισε ο κόσμος να βγαίνει από μια παγκόσμια πανδημία, ήρθαν οι επιπτώσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Ακρίβεια, πληθωρισμός, ενεργειακή και επισιτιστική κρίση φέρνουν άπαντες αντιμέτωπους με έναν από τους δυσκολότερους χειμάνες στη σύγχρονη ιστορία. Τι σημαίνει αυτό όμως για τον ιδιωτικό τομέα και τις κυπριακές επιχειρήσεις που ήδη ζουν τις επιπτώσεις από τα δύο χρόνια της πανδημίας; Για αρχή ας πούμε πως η Libertex στα 25 χρόνια ζωής της δεν υποχώρησε μπροστά από οποιαδήποτε πρόκληση.

Από την ίδρυσή του το 1997, ο Όμιλος Libertex έχει εξελιχθεί σε μια ποικιλομορφη ομάδα εταιρειών που εξυπηρετεί πετυχημένα εκατομμύρια πελάτες σε περισσότερες από 120 χώρες. Η εταιρεία προσφέρει επενδυτικές υπηρεσίες μέσω CFDs με υποκείμενα περιουσιακά στοιχεία όπως εμπορεύματα, ξένο συνάλλαγμα, διαπραγματεύσιμα αμοιβαία κεφάλαια (EFTs), κρυπτονομίσματα και άλλα καθώς επίσης και επενδύσεις σε πραγματικές μετοχές. Δίνοντας μεγάλη έμφαση στις σύγχρονες πρακτικές και χρησιμοποιώντας την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, σε συνδυασμό με την τεχνολογία και την εμπειρία του προσωπικού της, η Libertex έχει καθιερωθεί ως ένας επιτυχημένος και αξιόπιστος χρηματοπιστωτικός οργανισμός.

Βραβεία και χορηγίες

Τα τελευταία χρόνια η Libertex έχει αποσπάσει περισσότερα από 40 διεθνή βραβεία και αναγνωρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των Best CFD Broker Europe (Global Brands Magazine, 2022), Best Trading Platform (FX Report, 2022) και Most Trusted Broker in Europe (Ultimate Fintech, 2021). Είναι επίσης ο Official Online Trading Partner των δημοφιλών ποδοσφαιρικών ομάδων Tottenham Hotspur και FC Bayern.

Οι αθλητικές χορηγίες πλέον αναγνωρίζονται ως ένα από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα εργαλεία μάρκετινγκ, χωρίς σημαδία επιβράδυνσης. Σύμφωνα με τη Statista, η παγκόσμια αγορά αθλητικών χορηγιών είχε εκτιμώμενη αξία \$57 δισ. το 2020 και αναμένεται να αυξηθεί σε σχεδόν \$90 δισ. μέχρι το 2027. Οι χορηγίες ποδοσφαίρου έχουν γίνει εξαιρετικά δημοφιλείς στον τομέα των διαδικτυακών συναλλαγών τα τελευταία χρόνια με τις εταιρείες να επιθυμούν να αναδημιουργήσουν μια αίσθηση κοινότητας και αφοσίωσης που είναι πανταχού παρούσα σε όλο το φάσμα του δημοφιλούς σπορ. Η ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των οπαδών του ποδοσφαίρου

και των traders σημαίνει ότι οποιαδήποτε σύνδεση με μια παγκοσμίου φήμης ποδοσφαιρική ομάδα αναπόφευκτα βοηθά στην τοποθέτηση ενός brand. Η Libertex είναι πολύ περήφανη για τις εξέχουσες αθλητικές χορηγίες της. Από το 2020, η εταιρεία είναι ο Official Online Trading Partner του δημοφιλούς συλλόγου του βόρειου Λονδίνου, Tottenham Hotspur, και πιο πρόσφατα, συνήψε πολυετή συνεργασία με τον μεγαλύτερο, και πιο επιτυχημένο, ποδοσφαιρικό σύλλογο της Γερμανίας, και έγινε ο Official Online Trading Partner και της FC Bayern. Όχι μόνο είναι η πρώτη φορά που η FC Bayern συνεργάζεται με έναν online trading partner στον τομέα των CFD (συμβάσεις επί διαφορών) και των συναλλαγών συναλλάγματος (τομέας B2C), αλλά και για πρώτη φορά η Libertex χορηγεί έναν γερμανικό σύλλογο παράλληλα με τις υπάρχουσες δεσμεύσεις της στην Premier League με την αντίστοιχη χορηγία της Tottenham Hotspur. Συνδυάζοντας τους ταχύτερους και συναρπαστικούς κόσμους του ποδοσφαίρου και των συναλλαγών, η συνεργασία επιτρέπει στη Libertex να μοιραστεί την αγάπη της για το παιχνίδι και τον υγιή ανταγωνισμό με τα εκατομμύρια των πελατών της. Η FC Bayern συνδυάζει την έντονη νοοτροπία νικητή με μια ισχυρή δόση αυτοπεποίθησης, όπως ακριβώς και το σύνθημά της: Αν θέλεις να κερδίσεις, πρέπει να δουλέψεις σκληρά για αυτό! Μια φιλοσοφία την οποία η Libertex συμμερίζεται απόλυτα.

Κι ενίσχυση Great Place to Work!

Η Libertex, η οποία πρόσφατα μετακόμισε στις νέες, πρωτοποριακές εγκαταστάσεις της στη Λεμεσό, εξακολουθεί να ενθαρρύνει τους υπαλλήλους

της να είναι ο καλύτερος εαυτός τους. Αναγνωρίζοντας τη σημασία ενός υγιούς και παραγωγικού εργασιακού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη και επιτυχία της, η εταιρεία προσφέρει όχι μόνο ένα φιλικό, άνετο και σύγχρονο χώρο εργασίας αλλά ταυτόχρονα εκτιμά τη μάθηση και την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι επωφελούνται από τα υψηλού επιπέδου εξειδικευμένα μαθήματα και σεμινάρια που προσφέρονται για την περαιτέρω εκπαίδευσή τους.

Στις βασικές αρχές της Libertex περιλαμβάνονται ο σεβασμός, η ειλικρίνεια και η διαφάνεια, όχι μόνο για τους πελάτες της, αλλά και για τους υπαλλήλους της, οι οποίοι αξιοποιούν τις ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας μεταξύ όλων των μελών του προσωπικού και της διοίκησης. Ο σεβασμός, η ισοτιμία και η ομαδική εργασία έχουν τεράστια σημασία και η συνεργασία είναι απαραίτητη για την εταιρική κουλτούρα της Libertex, καθώς και για τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Σ' αυτό το πλαίσιο η διοίκηση διοργανώνει συχνά κοινωνικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες για την ενίσχυση των συναδελφικών δεσμών, με τη συμμετοχή των μελών της οικογένειας του εργατικού δυναμικού, καθώς και εκδηλώσεις και γιορτές με δώρα για τα παιδιά των εργαζομένων.

Απόδειξη αυτού είναι και η πρόσφατη πιστοποίηση που έχει λάβει ως Great Place to Work®, την υψηλότερη διάκριση εταιρικής κουλτούρας του επιχειρηματικού κόσμου, που έρχεται ως μια φυσική εξέλιξη και μία σημαντική αναγνώριση της προσπάθειάς της εταιρείας για ένα εργασιακό περιβάλλον πρότυπο ασφάλειας, συνεργασίας και παραγωγικότητας. Η πιστοποίηση Great Place to Work αποτελεί την ύψιστη διάκριση για μια εταιρεία

και την κατατάσσει στην ελίτ των εταιρειών της χώρας αναφορικά με το εξαιρετικό εργασιακό της περιβάλλον. Η αξιολόγηση του εργασιακού περιβάλλοντος διενεργείται με ένα μελετημένο ερωτηματολόγιο, το Trust Index® που περιέχει 60 βασικές ερωτήσεις και 2 ανοιχτές ελεύθερου σχολιασμού και το οποίο διερευνά τις πέντε διαστάσεις που θεωρούνται σημαντικές για κάθε εργασιακό περιβάλλον: Αξιοπιστία, Σεβασμός, Δικαιοσύνη, Υπερηφάνεια και Συντροφικότητα. Στη συνέχεια το ερωτηματολόγιο δίνεται στο σύνολο των εργαζομένων μιας επιχείρησης, οι οποίοι το συμπληρώνουν ανώνυμα και εμπιστευτικά και ακολούθως όλα τα ερωτηματολόγια στέλνονται πίσω στην Great Place to Work η οποία τα επεξεργάζεται και αποστέλλει τα αποτελέσματα στην επιχείρηση. Σύμφωνα με την αξιολόγηση των υπαλλήλων της Libertex η εταιρεία κατέγραψε την εντυπωσιακή απόδοση 96% στη δήλωση ότι, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους παράγοντες, (η Libertex) είναι ένας εξαιρετικός χώρος εργασίας.

Εταιρική ευθύνη

Η εταιρική ευθύνη είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας και της κουλτούρας της Libertex με την εταιρεία να προσφέρει εμπράκτως τη στήριξή της σε κοινωφελείς σκοπούς. Μεταξύ άλλων η Libertex έχει υπογράψει Πρωτόκολλο Συνεργασίας με το “Hope For Children” CRC Policy Center (HFC) που εδρεύει στην Κύπρο, στοχεύοντας στην διαχρονική στήριξη των ανθρωπιστικών προγραμμάτων και δομών του Οργανισμού, καθώς και στην εφαρμογή κοινών δράσεων, στο πλαίσιο της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών. Επιπρόσθετα, η εταιρεία παρέχει μακροχρόνια στήριξη του Change One Life Foundation που

εδρεύει στο εξωτερικό, που σκοπό έχει την παροχή βοήθειας σε ορφανά παιδιά για να βρουν οικογένεια.

Στροφή στις διαδικτυακές συναλλαγές

Πρόσφατα διεθνή γεγονότα όπως η πανδημία και ο πόλεμος στην Ουκρανία προκάλεσαν παγκόσμιες επιπτώσεις σε όλους τους τομείς, με εκείνον των διαδικτυακών επενδυτικών υπηρεσιών να μην αποτελεί εξαίρεση. Το ασταθές και άγνωστο περιβάλλον δημιούργησε μια ατμόσφαιρα αβεβαιότητας, καθώς κάποιοι απομακρύνθηκαν από τον παραδοσιακό τραπεζικό τομέα, ο οποίος δεν έδειχνε πλέον τόσο ασφαλής και σταθερός όσο πριν. Η αυξημένη εξάρτηση από την τεχνολογία προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στον τομέα του online trading καθώς ο αριθμός των ατόμων που στράφηκε στις διαδικτυακές συναλλαγές αυξήθηκε δραματικά. Η εμπόλεμη κατάσταση στην Ουκρανία έκανε ακόμη περισσότερους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν ότι το status quo μπορεί να αλλάξει αιφνίδια οδηγώντας πολλούς στο να αναζητούν νέους τρόπους επένδυσης των χρημάτων τους.

Η επόμενη μέρα

Καθώς η τεχνολογία έκανε τις συναλλαγές πιο προσιτές από ποτέ, πολλοί επενδυτές άρχισαν να εξερευνούν τη συγκεκριμένη πρακτική για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Το ενδιαφέρον μεγάλου μέρους του επενδυτικού κοινού έχουν κεντρίσει τα κρυπτονομίσματα, που παρά κάποια στραβοπατήματα - όπως η πρόσφατη κατάρρευση της FTX - παραμένει ένας αναδυόμενος τομέας που κάνει τη Libertex να ξεχωρίζει από τον ανταγωνισμό παρέχοντας μοναδικές συνθήκες όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις κρυπτονομισμάτων CFDs.

Ως μία από τις κορυφαίες διαδικτυακές πλατφόρμες συναλλαγών, η Libertex καθοδηγείται πάντα από ένα τεράστιο πάθος για καινοτομία, ειδικά όταν πρόκειται για τεχνολογία και ψηφιακές τάσεις. Η εξέλιξη και η πρόοδος βρίσκονται στον πυρήνα κάθε νέας προσπάθειας, γι' αυτό και παραμένει προσπλημένη στην διαρκή της ανάπτυξη. Στόχοι όπως η περαιτέρω διεύρυνση του πελατολογίου της, το άνοιγμα νέων γραφείων σε Ευρωπαϊκές πόλεις, καθώς επίσης και η αξιοποίηση στο μέγιστο της πρόσφατης χορηγικής της συνεργασίας με τον ποδοσφαιρικό κολοσσό Μπάγερν Μονάχου, αποτελούν μόνο μερικά από τα βραχυπρόθεσμα της σχέδια.

Η επόμενη μέρα θα βρει τη Libertex να συνεχίζει να επενδύει δυναμικά στο μέλλον και στην Κύπρο, στοχεύοντας παράλληλα να γίνει εργοδότης επιλογής αξιοποιώντας το τοπικό ταλέντο και την εξειδίκευση.

Περισσότερες πληροφορίες για τη Libertex στο www.libertex.com

Προχωρεί το επενδυτικό σχέδιο για το «ελληνικό Χόλιγουντ»

Στα σκαριά τα στούντιο στη Θέρμη Θεσσαλονίκης και στο Ελληνικό

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Το προσεχές διάστημα αναμένεται να πυκνώσουν οι εξελίξεις για τα στούντιο κινηματογραφικής παραγωγής στα «Πλατάνια» της Θέρμης Θεσσαλονίκης και επεξεργασίας (post-production) ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων στο Ελληνικό. Στις 27 Φεβρουαρίου ολοκληρώνεται η δημόσια διαβούλευση, η οποία ξεκίνησε την περασμένη Παρασκευή (17 Φεβρουαρίου), για το «ελληνικό Χόλιγουντ», που θα υλοποιήσει η εταιρεία –συνδεδεμένη με την εταιρεία κινηματογραφικών παραγωγών Nu Boyana Hellenic– «Βασιλικά Θέρμης». Αναμένεται να ακολουθήσει η απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων (ΔΕΣΕ) για την ένταξη της επένδυσης 50 εκατ. ευρώ στο καθεστώς στρατηγικών επενδύσεων, ώστε να πραγματοποιηθούν τα γραφειοκρατικά βήματα που θα οδηγήσουν στην κατασκευή του έργου.

Το στούντιο παραγωγής στη Θέρμη, συνολικής επιφάνειας 11.184 τ.μ., θα διαθέτει χώρους εξωτερικών γυρισμάτων 12.376 τ.μ., γραφεία παραγωγής 8.040 τ.μ. και λοιπές υποστηρικτικές εγκαταστάσεις 4.000 τ.μ. Όπως προκύπτει από το γενικό στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης (master plan), το στούντιο, που θα υλοποιηθεί στην ιδιόκτητη έκταση με τις παλαιές σιταποθήκες Κορδογιάννη, θα αναπτύσσεται σε πέντε διακριτές ενότητες, ενώ από τους δύο εξωτερικούς χώρους παραγωγής (backlot) ο ένας θα παραπέμπει σε έναν τυπικό δρόμο των Ηνωμένων Πολιτειών.

Η δεύτερη εγκατάσταση post production, συνολικής επιφάνειας 3.511 τ.μ., θα διαθέτει κατάλληλα διαμορφωμένες και εξοπλισμένες αίθουσες ηχοληψίας,

Το στούντιο παραγωγής στη Θέρμη, συνολικής επιφάνειας 11.184 τ.μ., θα διαθέτει χώρους εξωτερικών γυρισμάτων 12.376 τ.μ., γραφεία παραγωγής 8.040 τ.μ. και λοιπές υποστηρικτικές εγκαταστάσεις 4.000 τ.μ.

Ο ένας από τους εξωτερικούς χώρους στη Θέρμη θα παρέμεινε σε τυπικό δρόμο των ΗΠΑ.

μείζης ήχου, επεξεργασίας ήχου και επεξεργασίας εικόνας, και θα βρίσκεται σε ιδιόκτητη έκταση της εταιρείας «Βασιλικά Θέρμης» στο Ελληνικό, που είναι σε κοινή απόσταση από την έκταση της Lamda Development. Το στούντιο του Ελληνικού θα περιλαμβάνει χώρο 285 τ.μ., όπου θα πραγματοποιούνται οι αμιγώς δραστηριότητες του post production, έξι γραφεία και άλλους υποστηρικτικούς χώρους.

Η εταιρεία «Βασιλικά Θέρμης» και η Nu Boyana Hellenic ανήκουν στον επιχειρηματία Γιάννη Καλαφάτη και τον συνεταίρο

του Γιανρίβ Λερνέρ που ελέγχει τη Millennium Media, μία από τις μεγαλύτερες ανεξάρτητες εταιρείες ταινιών του Χόλιγουντ.

Όπως έχει αναφέρει πρόσφατα στην «Κ» ο Γιάννης Καλαφάτης, έχουν επενδυθεί ήδη 8 εκατομμύρια στη Θεσσαλονίκη και βάσει του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται να δαπανηθούν άλλα 30 εκατομμύρια σε κτιριακές υποδομές και περί τα 10 εκατομμύρια σε τεχνικό εξοπλισμό.

Το συγκεκριμένο σχήμα έχει πραγματοποιήσει γυρίσματα γνωστών ταινιών στην Ελλάδα, όπως το «The Enforcer», με πρωταγωνιστή τον Αντόνιο Μπανέρας, και το «The Expendables 4», με πρωταγωνιστές, μεταξύ άλλων, τους Τζέισον Στέιθαμ και Σιλβέστερ Σταλόνε.

Τα κίνητρα

Λόγω και των επενδυτικών κινήτρων (cash rebate), που αντιστοιχούν σε επικολήγηση του

40% των επιλέξιμων δαπανών, η Ελλάδα έχει καταστεί τα τελευταία χρόνια ελκυστικός προορισμός για κινηματογραφικές παραγωγές. Από τον Απρίλιο του 2018 μέχρι και το 2022 η συνολική χρηματοδότηση που καταβλήθηκε για κινηματογραφικές παραγωγές ξεπερνάει τα 600 εκατ. ευρώ. Το 2023 αναμένεται η ζήτηση για γυρίσματα στο «υπαίθριο στούντιο», όπως συνήθως χαρακτηρίζουν την Ελλάδα ξένοι παραγωγοί, να αυξηθεί, με παραγωγές να δρομολογούνται στην Αττική, την Πελοπόννησο, την Αιτωλοακαρνανία, την Κρήτη και τις Κυκλάδες. Η δημιουργία σύγχρονων στούντιο είναι απαραίτητη όχι μόνο για να ικανοποιηθεί η αυξημένη ζήτηση και η πορεία υλοποίησής της παραγωγής να μην εξαρτάται από τις καιρικές συνθήκες, αλλά και για να αποκτήσει η χώρα εγκαταστάσεις ψηφιακής μεταπαραγωγής και οπτικών εφέ.

Τρέχουν να προλάβουν πιθανό μπλοκάρισμα στα «φωτοβολταϊκά στις στέγες»

Της ΧΡΥΣΕΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Να συμμαζέψει τα... ασυμμάζευτα σπείνει ο ΔΕΔΔΗΕ λίγο πριν από το άνοιγμα της πλατφόρμας υποβολής αιτήσεων για συμβάσεις σύνδεσης με το δίκτυο από δικαιούχους του προγράμματος «φωτοβολταϊκά στις στέγες», προκειμένου να αποτρέψει το πιθανό μπλοκάρισμα της διαδικασίας από προσφυγές και τη μετατροπή του προγράμματος που ανακοίνωσε πρώτος ο ίδιος ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης σε... φιάσκο. Λίγο πριν ανοίξει η αναβαθμισμένη πλατφόρμα για την υποδοχή αιτήσεων συμβάσεων σύνδεσης από τους δικαιούχους του επιδοτούμενου έως και 60% προγράμματος «φωτοβολταϊκά στις στέγες», ο ΔΕΔΔΗΕ σπείνει να άρει το «απαγορευτικό» στην έκδοση νέων συμβάσεων που σήκωσε στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες από τον περασμένο Δεκέμβριο, στο πλαίσιο εφαρμογής μιας «ασαφούς», όπως τη χαρακτηρίζει η πλευρά του διαχειριστή, απόφασης της ΡΑΕ.

Η αρμόδια Αρχή είχε παρέμβει ύστερα από καταγγελίες συμμετεχόντων στους διαγωνισμούς του ΔΕΔΔΗΕ για τη χορήγηση όρων σύνδεσης σε μικρά φωτοβολταϊκά (έως 400 ΚV) στα κορεσμένα δίκτυα της Κρήτης και της Πελοποννήσου, αφού «άνοιξε» χώρος για 140 MW και 86 MW αντίστοιχα και με απόφασή της «πάγωσε» τη διαδικασία προκειμένου να προβεί σε λεπτομερή έλεγχο.

Ο ΔΕΔΔΗΕ σε εφαρμογή της απόφασης της ΡΑΕ ανέστειλε και τις υπογραφές συμβάσεων σύνδεσης για οικιακά φωτοβολταϊκά και μάλιστα και για την περιοχή των Κυκλάδων, παρότι ο αντίστοιχος διαγωνισμός δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα και η απόφαση της ΡΑΕ δεν αναφερόταν σε αυτόν.

Ενας μεγάλος αριθμός αιτήσεων στις τρεις περιοχές (Κυκλάδες, Πελοπόννησο και Κρήτη) «πάγωσε», ενώ βρισκόταν στο στάδιο της υπογραφής της σύμβασης σύνδεσης και ο ΔΕΔΔΗΕ άρχισε να αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο να πιναχτεί στον αέρα όλος ο σχεδιασμός του νέου προγράμματος «φωτοβολταϊκά στις στέγες», λόγω αναπόφευκτων προσφυγών για τη διεκδίκηση προτεραιότητας, αφού δεν υπάρχει χώρος για όλους.

Κατόπιν αυτού, ο ΔΕΔΔΗΕ στο παρά πέντε της εκκίνησης του νέου προγράμματος, μόλις την περασμένη Παρασκευή, προχώρησε στο «ξεπάγωμα» των συμβάσεων σύνδεσης που αφορούν οικιακά φωτοβολταϊκά με ισχύ έως 10,8 ΚV, με εντολή μάλιστα να ελεγχθούν και να κλείσουν άμεσα.

Την απόφαση για «ξεπάγωμα» των αιτήσεων επιβεβαιώνει στην «Κ» ο διευθυντής Διεύθυνσης Χρηστών Δικτύου του ΔΕΔΔΗΕ Δημήτρης Βράνης, διαβεβαιώνοντας ότι «θα πάρουν συμβάσεις αυτοί που προηγούνται». Η απόφαση, σύμφωνα με τον ίδιο, αφορά στον άμεσο έλεγχο και κλείσιμο των εκκρεμών αιτημάτων και

Ο ΔΕΔΔΗΕ άρχισε να αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο να πιναχτεί στον αέρα όλος ο σχεδιασμός του νέου προγράμματος «φωτοβολταϊκά στις στέγες», λόγω αναπόφευκτων προσφυγών για τη διεκδίκηση προτεραιότητας, αφού δεν υπάρχει χώρος για όλους.

Ο ΔΕΔΔΗΕ «ξεπαγώνει» τις συμβάσεις σύνδεσης μικρών φωτοβολταϊκών σε Κρήτη, Πελοπόννησο και Κυκλάδες.

στο διασυνδεδεμένο σύστημα και την υπογραφή συμβάσεων όπου υπάρχει ηλεκτρικός χώρος. Ο ίδιος παραδέχεται εμμέσως ότι ήταν λάθος η απόφαση για «πάγωμα» των αιτήσεων, την οποία αποδίδει σε ασάφειες της σχετικής απόφασης της ΡΑΕ. Άλλωστε ο ΔΕΔΔΗΕ είχε ενημερώσει τον περασμένο Δεκέμβριο τον αρμόδιο υπουργό Κώστα Σκρέκα με επιστολή που απέστειλε στη Βουλή για τις επιπτώσεις από τυχόν «πάγωμα» της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων που έχουν υποβλη-

θεί και συνακόλουθα της αναστολής χορήγησης όρων σύνδεσης.

Ανέφερε μεταξύ άλλων ότι «θα οδηγούσε σε ανεπανόρθωτες καταστάσεις, οι οποίες θα συνίσταντο στη μη ικανοποίηση, επί της ουσίας μεταίωση, των επιτυχώς υποβληθέντων αιτημάτων για χορήγηση οριστικής προσφοράς σύνδεσης, για τα οποία έχει εκδοθεί και αποσταλεί στους αιτούντες παραγωγούς βεβαίωση υποβολής αίτησης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εντεύθεν πορεία της αδειοδοτικής διαδικασίας των υπόψη επενδύσεων και την αντίστοιχη μείζονα επισφάλεια (νομική και οικονομική) της εταιρείας μας, επί τυχόν μελλοντικής μεταίωσης των επενδύσεων αυτών». Η επιστολή στάλθηκε στη Βουλή στις 22 Δεκεμβρίου, την ίδια ημέρα που η ΡΑΕ έλαβε την απόφαση για το «πάγωμα» των δύο διαγωνισμών στην Κρήτη και την Πελοπόννησο.

Ανατιμήσεις «βλέπουν» στελέχη των σούπερ μάρκετ

Συνέχιση της μείωσης του όγκου πωλήσεων και το πρώτο εξάμηνο του 2023 «βλέπουν» τα στελέχη των σούπερ μάρκετ, εξέλιξη βεβαίως που σχετίζεται με την επίδραση των ανατιμήσεων στη ζήτηση. Την ίδια ώρα, στην ουσία προειδοποιούν με συνέχιση των ανατιμήσεων, αφενός διότι δεν έχουν μετακυλισθεί όλες οι αυξήσεις στις τελικές τιμές καταναλωτή, αφετέρου διότι επισημαίνουν ότι η περαιτέρω απορρόφηση των ανατιμήσεων δεν συνιστά βιώσιμη λύση.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την κυλιόμενη έρευνα τάσεων στο λιανεμπόριο ταχυκίνητων αγαθών (αγαθά που πωλούνται περισσότερο στα σούπερ μάρκετ) που καταγράφει τις απόψεις των στελεχών επιχειρήσεων του κλάδου και πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Έρευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ), αναμένεται αύξηση των πωλήσεων το α' εξάμηνο του 2023 κατά 2,3% σε σύγκριση με το α' εξάμηνο του 2022, όμως την ίδια ώρα εκτιμάται ότι ο όγκος πωλήσεων θα μειωθεί κατά 2,2%. Με άλλα λόγια, η αύξηση του τζίρου θα είναι και πάλι απόρροια του πληθωρισμού. Συνολικά για το 2023 η πλειονότητα των στελεχών αναμένει αύξηση του τζίρου κατά 2,3%.

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, 9 στις 10 επιχειρήσεις έχουν απορροφήσει έστω ένα μέρος από τις ανατιμήσεις που έχουν λάβει από τους προμηθευτές τους και δεν τις έχουν μεταφέρει στους πελάτες τους. Το ποσοστό της αύξησης που έχει απορροφηθεί μεσοσταθμι-

κά είναι 23%, δηλαδή περίπου το 1/4 της αύξησης. Το 27% έχει απορροφήσει έως 10%, το 42% έχει απορροφήσει 10%-25%, το 20% έχει απορροφήσει 25%-50% και το 12% πάνω από 50%. «Βέβαια το κατά πόσο αυτό μπορεί να συνεχιστεί αποτελεί ένα μεγάλο ερώτημα με βάση τα στοιχεία για την κερδοφορία των επιχειρήσεων, καθώς όσο δεν εμφανίζεται αποκλιμάκωση των τιμών, η απορρόφηση των ανατιμήσεων θα αποτελεί μη βιώσιμη λύση για τις εταιρείες», υποστηρίζει το ΙΕΛΚΑ.

Το 34% των επιχειρήσεων αναμένει καλύτερο οικονομι-

Το σύνολο των αυξήσεων δεν έχει περάσει στις τελικές τιμές - Εκτιμάται μείωση όγκου πωλήσεων το α' εξάμηνο.

κό αποτέλεσμα ως προς την κερδοφορία το 2023, ενώ 17% αναμένει χειρότερο οικονομικό αποτέλεσμα.

Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις του δείγματος, είτε δεν έχουν ακόμα σαφή εικόνα είτε δεν αναμένουν μεταβολή. Πρακτικά 1 στις 7 επιχειρήσεις του κλάδου του λιανεμπορίου και της βιομηχανίας τροφίμων αναμένει ζημίες το 2023, ενώ λίγο περισσότερες από 1 στις 2 αναμένει κέρδη, αλλά και από αυτές που περιμένουν κέρδη, οι περισσότερες από τις μισές εταιρείες αναμένουν οριακά κέρδη κάτω του 2%.

Ρύθμιση δανείων με εγγύηση ελληνικού Δημοσίου σε 120 δόσεις

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στη ρύθμιση των 120 δόσεων παρέχει το υπουργείο Οικονομικών σε επιχειρήσεις αλλά και φυσικά πρόσωπα που είχαν λάβει δάνεια με την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου έως το 2012, αλλά δεν μπόρεσαν να εξυπηρετήσουν τις οφειλές τους, κατά το χρονικό διάστημα από 8 Οκτωβρίου 2019 έως 1 Φεβρουαρίου 2023.

Σημειώνεται ότι αντίστοιχη δυνατότητα είχε δοθεί και το 2021 σε όσους είχαν πληνεί από την πανδημική κρίση και δεν μπορούσαν να αποπληρώσουν τα δάνεια που είχαν την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου.

Συγκεκριμένα –και όπως προκύπτει από τη διάταξη– πρόκειται για οφειλές που προέρχονται από επιχειρηματικά δάνεια και δάνεια φυσικών προσώπων που δόθηκαν έως και το 2012 με παροχή εγγύησης του ελληνικού Δημοσίου ή της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (πρώην Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης Α.Ε.) ή του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων Α.Ε. (ΤΕΜΠΙΜΕ) και έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα στις τράπεζες έως την 1η Φεβρουαρίου 2023, όπως αναγράφεται στο αίτημα κατάπτωσης των τραπεζών προς τις φορολογικές υπηρεσίες.

Τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν στο πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε πληγνυτές (από σεισμούς, πλημμύρες κ.ο.κ.), αλλά και σε άλλες κατηγορίες επαγγελματιών, όπως για παράδειγμα αγρότες. Με τη ρύθμιση αυτή οι ανωτέρω δανειολήπτες έχουν χρονικό

περιθώριο έως την 1η Αυγούστου 2023 να υποβάλουν αίτηση προκειμένου να ρυθμίσουν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους σε έως 120 μηνιαίες δόσεις.

Η ρύθμιση προβλέπει μείωση των προστίμων που έχουν επιβληθεί, καθώς και των προσαυχέσεων που φθάνουν έως και το 100% ανάλογα με τον αριθμό των δόσεων που θα επιλέξει ο οφειλέτης. Συγκεκριμέ-

Για όσους δεν μπόρεσαν να εξυπηρετήσουν τις οφειλές τους, κατά το χρονικό διάστημα από 8 Οκτωβρίου 2019 έως 1 Φεβρουαρίου 2023.

να οι οφειλές αυτές μπορούν να εξοφληθούν:

- Εφάπαξ με 100% απαλλαγή από πρόστιμα και προσαυχήσεις.
- Από 2-4 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 95%.
- Από 5-12 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 85%.
- Από 13-24 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 80%.
- Από 25-36 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 75%.
- Από 37-48 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 45%.
- Από 49-60 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 30%.
- Από 61-72 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 20%.
- Από 73 έως 96 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 15%.
- Από 97 έως 120 μηνιαίες δόσεις με απαλλαγή κατά 10%.

Από 4 χώρες το 50% των τουριστικών εσόδων

Άλμα εισπράξεων από Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, μικρή άνοδος και από ΗΠΑ – Αυξήθηκε κατά 9,7% η μέση ταξιδιωτική δαπάνη

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Αν και οι συνολικές ταξιδιωτικές εισπράξεις κατά το 2022 δεν ξεπέρασαν αυτές του τελευταίου πριν από την πανδημία έτους, δηλαδή του 2019, οι εισπράξεις από τις βασικές για την Ελλάδα αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας και της Γερμανίας αυξήθηκαν κατά 21,8%, 16,4% και 10% αντίστοιχως σε σύγκριση με εκείνη τη χρονιά. Παράλληλα, η μέση δαπάνη ανά ταξίδι στο σύνολο των τουριστών που επισκέφθηκαν τη χώρα αυξήθηκε πέρυσι κατά 9,7%.

Τα στοιχεία αυτά που έδωσε στη δημοσιότητα η Τράπεζα της Ελλάδος είναι λίαν ενθαρρυντικά για το 2023, καθώς οι περυσινές επιδόσεις του ελ-

Το 2022 επισκέφθηκαν τη χώρα μας 27,835 εκατομμύρια ταξιδιώτες έναντι 31,34 εκατομμυρίων το 2019.

λνικού τουρισμού, που αγγίζουν την πλήρη ανάκαμψή του μετά την πανδημία, ήρθαν με τις αγορές της Ρωσίας και της Ουκρανίας να έχουν «παγώσει» εξαιτίας του πολέμου και της Κίνας να έχει παραμείνει υποτονική λόγω της πανδημίας. Σημειώνεται ότι οι τρεις παραπάνω χώρες αποτελούν αγορές οι οποίες συνέβαλαν με πάνω από ένα εκατομμύριο επισκέπτες τα προηγούμενα έτη.

Σε σχέση με το 2019, το 2022

Οι βασικότερες αγορές για τον ελληνικό τουρισμό

ΜΕΣΗ ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΤΑΞΙΔΙ

9,7%

€564

2019

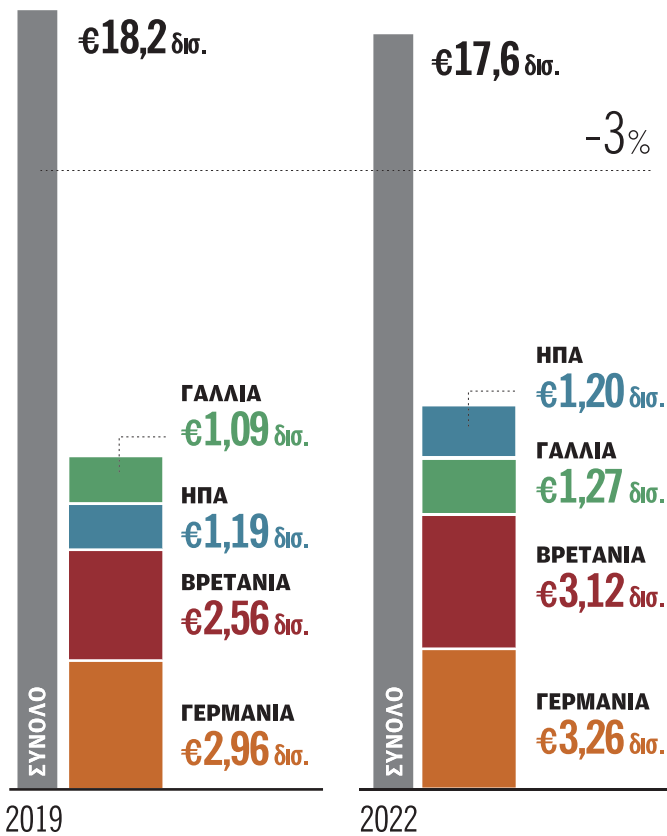
€618,8

2022

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

οι συνολικές ταξιδιωτικές εισπράξεις παρουσίασαν μείωση κατά 3,0% και η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση κατά 11,2%.

Ειδικότερα, το 2022 η εισερχόμενη κίνηση αυξήθηκε κατά 89,3% σε σχέση με το 2021 και διαμορφώθηκε στα 27,835 εκατομμύρια ταξιδιώτες έναντι 14,7 εκατομμυρίων το 2021 και 31,34 εκατομμυρίων το 2019. Οι δε ταξιδιωτικές εισπράξεις εμφάνισαν αύξηση

κατά 67,9% σε σύγκριση με το 2021 και διαμορφώθηκαν στα 17,631 δισεκατομμύρια ευρώ έναντι 18,17 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2019.

Κινητήριοις δυνάμει της αύξησης της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης, αλλά και της ανάκτησης του 97% των εσόδων του 2019, ήταν οι εισπράξεις από τις τρεις βασικές για την Ελλάδα ευρωπαϊκές αγορές και ειδικότερα τη Βρετανία, τη Γερμανία και τη Γαλλία.

Συγκεκριμένα από τη Γερμανία οι ταξιδιωτικές εισπράξεις το 2022 διαμορφώθηκαν στα 3,255 δισ. ευρώ έναντι 2,95 δισ. ευρώ το 2019, δηλαδή 10% υψηλότερα.

Περισσότεροι ήταν και οι Γερμανοί που επισκέφθηκαν τη χώρα και συγκεκριμένα 4,35 εκατομμύρια ταξιδιώτες πέρυσι έναντι 4,02 εκατομμυρίων το 2019, ήτοι 8,1% περισσότεροι. Οι εισπράξεις από τη Γαλλία πέρυσι αυξήθηκαν κατά 16,4%

έναντι του 2019, στο 1,268 δισ. ευρώ, από 1,08 δισ. τότε. Αντιστοίχως οι επισκέπτες από τη Γαλλία αυξήθηκαν κατά 14%, σε 1,75 εκατομμύριο άτομα, από 1,54 εκατομμύριο το 2019.

Τη μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με τα προ της πανδημίας επίπεδα σημείωσαν ωστόσο οι ταξιδιωτικές εισπράξεις από τη Βρετανία.

Ειδικότερα διαμορφώθηκαν στα 3,123 δισ. ευρώ, από 2,56 δισ. ευρώ το 2019, ενώ οι ταξιδιώτες από τη Βρετανία πέρυσι αυξήθηκαν κατά 28,2% σε σχέση με το 2019, στα 4,485 εκατομμύρια άτομα, από 3,499 εκατομμύρια.

Αξίζει να σημειωθεί πως και οι εισπράξεις από τις ΗΠΑ πέρυσι αυξήθηκαν, αν και οριακά, κατά 0,6% σε σχέση με το 2019, στο 1,95 δισ. ευρώ, από 1,18 δισ. ευρώ. Και αυτό παρά το γεγονός ότι η ταξιδιωτική κίνηση από τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν ανέκαμψε πλήρως στα προ πανδημίας επίπεδα και διαμορφώθηκε σε 1,08 εκατομμύριο επισκέπτες, από 1,17 εκατομμύριο το 2019.

Υπενθυμίζεται ωστόσο πως κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2022 η επιβατική κίνηση ήταν πρακτικά ασημαντή, καθώς εξακολουθούσαν να ισχύουν, το πρώτο δίμηνο, περιορισμοί λόγω πανδημίας και ακολούθως τον Μάρτιο εξαιτίας της εντονότατης παγκόσμιας ανησυχίας για την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Είναι χαρακτηριστικό πως η ταξιδιωτική κίνηση από τη Ρωσία έχει υποχωρήσει κατά 94% σε σχέση με το 2019, ενώ οι εισπράξεις κατά 64%.

Υψηλά ο πήχυς για το 2023

Τόσο το υπουργείο Τουρισμού όσο και κύκλοι της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας εκτιμούν πως εφόσον δεν υπάρξουν απρόβλεπτα δυσάρεστα γεγονότα φέτος, όπως ήταν ο πόλεμος στην Ουκρανία πέρυσι και ακόμη περισσότερο η πανδημία τα προηγούμενα χρόνια, τότε ο ελληνικός τουρισμός θα μπορέσει να ξεπεράσει από 10% έως 20% σε όρους ταξιδιωτικών εισπράξεων τα μεγέθη του 2019. Φέτος ο προγραμματισμός των θέσεων που κάνουν οι αεροπορικές εταιρείες, αλλά και οι προκρατήσεις δείχνουν άνοδο της τάξης του 10%-20%, ανάλογα και με τον προορισμό σε σχέση με πέρυσι και σε σχέση με το 2019. Την ίδια ώρα ο αριθμός των πτήσεων από το εξωτερικό έχει αυξηθεί σε νέα ιστορικά υψηλά ήδη από το 2022, ενώ για φέτος έχουν προγραμματιστεί δεκάδες επιπλέον πτήσεις. Η χώρα παραμένει ψηλά στις προτιμήσεις των Ευρωπαίων και συγκεκριμένα στο νούμερο 5, ενώ κατέχει μια θέση στη δεκάδα και σε μεγάλες αγορές μακρινών αποστάσεων, όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς αλλά και η Ασία και η Αυστραλία.

Η Mastercard προσφέρει στον καταναλωτή, την επιχείρηση, την οικονομία

Η ΣΥΝΕΧΗΣ και πολυεπίπεδη υποστήριξη για τη μετάβαση της Κύπρου σε μία ψηφιακή οικονομία, που θέτει στο επίκεντρό της τη βιώσιμη ανάπτυξη και την οικονομική συμπερίληψη, αποτελεί τον κύριο στρατηγικό στόχο της Mastercard. Με τις πληρωμές να διεισδύουν όλο και περισσότερο στην καθημερινότητα, ο οργανισμός συνεχίζει να προσφέρει την πιο ολοκληρωμένη εμπειρία πληρωμής τόσο στον καταναλωτή όσο και στην επιχείρηση, μέσα από ένα όραμα που περιλαμβάνει τη δημιουργία νέων οικοσυστημάτων που στοχεύουν στην καινοτομία ανάπτυξη, με γνώμονα την αειφορία και τη βιωσιμότητα. Ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα είναι ότι είμαστε ο πιο γρήγορος, εύκολος και ασφαλής τρόπος να πληρώσει κάποιος.

Η χρήση των καρτών πληρωμής

Στην Κύπρο, τα τελευταία χρόνια οι ψηφιακές πληρωμές παρουσιάζουν αυξητική τάση και υγιείς ρυθμούς ανάπτυξης. Μάλιστα, η χρήση καρτών ως ποσοστό της καταναλωτικής δαπάνης, φαίνεται να ξεπερνά τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Με βάση εκτιμήσεις της Mastercard, η αύξηση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια, ως αποτέλεσμα εμπέδωσης της κάρτας σαν καταναλωτική συνήθεια.

Στο ηλεκτρονικό εμπόριο, παρατηρήθηκε μία αναμενόμενη διόρθωση στα ποσοστά ανάπτυξης μετά την άρση των περιορισμών λόγω covid. Πλέον, οι ρυθμοί αύξησης έχουν εναρμονιστεί με τους αντίστοιχους για τις συναλλαγές με το φυσικό κόσμο. Τα επίπεδα απάτης στις ηλεκτρονικές συναλλαγές παραμένουν χαμηλά, ενώ οι δείκτες που μετρούν την εμπειρία πελάτη βρίσκονται κοντά στον

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ

Country Manager της Mastercard σε Ελλάδα, Κύπρο και Μάλτα

Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η χρήση των ψηφιακών πορτοφολιών είναι ανοδική, με την αγορά πλέον να διαθέτει σημαντικό αριθμό και ποικιλία «ψηφιακών πορτοφολιών».

Η τάση του Buy Now Pay Later

Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον πληρωμών, ολοένα και περισσότερες τάσεις και καινοτόμες εφαρμογές αναδύονται στην αγορά, με αυτή του Buy

Now Pay Later (BNPL) να προσελκύει αξιοσημείωτο ενδιαφέρον. Το BNPL, είναι μία υπηρεσία που την γνωρίζουμε καλύτερα ως «αναβαλλόμενες πληρωμές». Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται κυρίως από εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech). Μέχρι πρόσφατα, ο μηχανισμός αναβαλλόμενων πληρωμών ήταν διαθέσιμος με διαφορετικούς τρόπους: από γραμμάτια και επιταγές, μέχρι προγράμματα δόσεων σε εμπόρους. Ωστόσο ο κύριος εκφραστής «αναβαλ-

λόμενων πληρωμών» ήταν, και παραμένει, οι δόσεις μέσω πιστωτικών καρτών (σε κάποιες περιπτώσεις άτοκες), οι οποίες σε αγορές όπως η Ελλάδα γνωρίζουν ιδιαίτερη δημοφιλία. Ωστόσο, για να αποκτήσεις πρόσβαση στους υφιστάμενους μηχανισμούς θα πρέπει να πληροίς συγκεκριμένα κριτήρια. Συνεπώς, τα εργαλεία υπήρχαν ανέκαθεν, αλλά δεν ήταν «για όλους».

Η κύρια διαφορά του BNPL έχει να κάνει με την εμπειρία πελάτη. Για επέκταση πίστωσης, τα παραδοσιακά τραπεζικά ιδρύματα απαιτούν συνήθως διαδικασίες χρονοβόρων ελέγχων, όπου ακόμα και σήμερα, σε αρκετές περιπτώσεις, απαιτούν τη φυσική παρουσία του πελάτη στο κατάστημα. Αντίθετα, οι πάροχοι BNPL έχουν υιοθετήσει μία απλή και γρήγορη διαδικασία πιστοληπτικού ελέγχου. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως προσφάτως παρατηρούμε μία σημαντική πίεση στις αποτιμήσεις των fintech εταιρειών που προσφέρουν BNPL υπηρεσίες, η οποία γίνεται εντονότερη λόγω των αυξημένων επιποκιών και του υψηλού πληθωρισμού.

Σε αυτό το περιβάλλον, φαίνεται πως οι πάροχοι BNPL ήρθαν για να μείνουν, παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Βέβαια, πρέπει να τονιστεί πως απαραίτητη προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη λύσεων BNPL είναι η ανάπτυξη ενός σχετικού κανονιστικού πλαισίου.

Crypto και δυνατότητες blockchain

Μία άλλη αναδυόμενη τάση, γύρω από την οποία έχει προκύψει έντονο ενδιαφέρον και συζήτηση, είναι αυτή των ψηφιακών νομισμάτων και του οικοσυστήματος που τα περιβάλλει. Βάσει της ταξινόμησης που έχουμε υιοθετήσει, μπο-

ρούμε να κατατάξουμε τα ψηφιακά νομίσματα σε 3 κατηγορίες: Ψηφιακά Νομίσματα Κεντρικών Τραπεζών (CBDCs), Stablecoins και Κρυπτονομίσματα. Ήδη παρατηρούμε έντονη δραστηριότητα στο χώρο των CBDCs, με κάποιες Κεντρικές Τράπεζες να έχουν ήδη λανσάρει το δικό τους ψηφιακό νόμισμα, άλλες να βρίσκονται σε δοκιμαστικό στάδιο και άλλες να έχουν εκδηλώσει επιθυμία να εντάξουν την έκδοση ενός ψηφιακού νομίσματος στο στρατηγικό τους σχεδιασμό. Πιθανότατα, τόσο τα CBDCs όσο και τα Stablecoins θα παίξουν κάποιο ρόλο στις πληρωμές στο μέλλον. Από την άλλη, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια ισχυρή ένδειξη ότι τα Κρυπτονομίσματα θα μπορέσουν να αντικαταστήσουν τους υφιστάμενους τρόπους πληρωμής.

Από την πλευρά μας, στεκόμαστε δίπλα σε Κυβερνήσεις και Κεντρικές Τράπεζες προσφέροντας συμβουλευτική υποστήριξη και εργαλεία για τη δημιουργία CBDCs. Επίσης, στοχεύουμε στον εκδημοκρατισμό της πρόσβασης σε Κρυπτονομίσματα, με έναν ασφαλή τρόπο. Προς το παρόν, δεν επιτρέπουμε την άμεση διέλευση κρυπτονομισμάτων από το δίκτυό μας, ωστόσο επιτρέπουμε σε συγκεκριμένα προγράμματα κρυπτονομισμάτων τη δυνατότητα μετατροπής ενός FIAT νομίσματος σε Κρυπτονόμισμα στην αρχή και στο τέλος της συναλλαγής. Επομένως, τόσο ο έμπορος όσο και ο καταναλωτής δεν εκτίθενται σε κίνδυνο μεταβολής αξίας.

Για εμάς στη Mastercard, η κάρτα αποτελεί πλέον ένα μόνο μέρος του ποιοι είμαστε, καθώς ο σημερινός ψηφιακός κόσμος, απαιτεί σύγχρονες λύσεις πληρωμών. Καινοτομούμε για να εφεύρουμε εκ νέου τους τρόπους που θέλουν οι καταναλωτές να συναλλάσσονται.

Παραγράφονται στην πενταετία τα χρέη πολιτών προς τους δήμους

Για τις οφειλές που βεβαιώνουν οι δημοτικές αρχές από το 2018 και μετά

Της **ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Την παραγραφή των οφειλόμενων χρεών προς τους δήμους, πέντε έτη μετά τη βεβαίωσή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες των δήμων, προβλέπει άρθρο νομοσχεδίου του υπουργείου Εσωτερικών το οποίο βρίσκεται στη διαδικασία εξέτασης στις επιτροπές της Βουλής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 38 του νομοσχεδίου «Σύστημα καινοτομίας στον δημόσιο τομέα - Ρυθμίσεις Γενικής Γραμματείας Ανθρώπινου Δυναμικού Δημοσίου Τομέα και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις». Οι οφειλές που παραγράφονται αφορούν τέλη ακίνητης περιουσίας, εισφορά σε χρήμα για την ένταξη ακινήτου στο σχέδιο πόλης, κλήσεις του ΚΟΚ, τέλη ύδρευσης και αποχέτευσης, κοιμητηρίων και άλλες. Από την παραγραφή εξαιρούνται τα αδήλωτα τετραγωνικά.

Σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση, οι οφειλές των πολιτών προς τους δήμους από το 2009 έως το 2012 διαγράφονται οριστικά. Οφειλές ετών 2013-2017 μπορούν να εισπραχθούν σε χρονικό διάστημα έως και δύο χρόνια από τη δημοσίευση του νόμου. Για τις οφειλές από το 2018 και μετά οι δήμοι μπορούν να βεβαιώνουν τα οφειλόμενα ποσά και να προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες για την είσπραξή τους έως και πέντε έτη μετά τη βεβαίωση της οφειλής.

Μέχρι σήμερα ο χρόνος παραγραφής των χρηματικών αξιώσεων των δήμων από τους πολίτες φθάνει και τα 23 χρόνια, ωστόσο στην «πλειονότητά τους αφορούν χρήματα τα οποία απλώς μεταφέρουμε από προϋπολογισμό σε προϋπολογισμό, αλλά δεν υπάρχει η δυνατότητα να εισπραχθούν», τονίζει ο πρόεδρος της ΚΕΔΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας), Δημήτρης Παπαστεργίου. Χαρακτηριστικά, οι οφειλές προς τον Δήμο Τρικκαίων των πολιτών φθάνουν τα

Οι οφειλές που παραγράφονται αφορούν τέλη ακίνητης περιουσίας, εισφορά σε χρήμα για την ένταξη ακινήτου στο σχέδιο πόλης, κλήσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ), τέλη ύδρευσης και αποχέτευσης, κοιμητηρίων και άλλες. Από την παραγραφή εξαιρούνται τα αδήλωτα τετραγωνικά.

Τα χρέη από το 2009 έως το 2012 διαγράφονται, ενώ οι οφειλές ετών 2013-2017 μπορούν να εισπραχθούν στα επόμενα δύο χρόνια.

13 εκατομμύρια ευρώ, «από τα οποία κάθε χρόνο με μεγάλη δυσκολία καταφέρνουμε να εισπράξουμε περίπου 700.000 ευρώ». Προσθέτει, ωστόσο, ότι «θα πρέπει να δοθεί στους πολίτες η δυνατότητα να προχωρήσουν σε ρυθμίσεις, ώστε και ο δήμος να μπορεί να εισπράξει κάποια από τα οφειλόμενα. Η οριζόντια διαγραφή όλων των χρεών δεν βοηθάει», συμπληρώνει. Το 35% των οφειλών προς τον Δήμο Τρικκαίων αφορά εισφορά σε χρήμα για

την ένταξη ακινήτου στο σχέδιο πόλης. «Πρόκειται για ποσά ύψους για παράδειγμα 50.000 ευρώ, τα οποία δεν μπορούν να καταβάλουν οι πολίτες. Ωστόσο μια ρύθμιση θα βοηθούσε να καταβληθούν κάποια ποσά», επισημαίνει ο κ. Παπαστεργίου.

Η ρύθμιση του υπουργείου Εσωτερικών στηρίζεται, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, στη δυσανάλογη επιβάρυνση και στους πολίτες αλλά και στον φορέα-δήμο που προσπαθεί να εισπράξει, όπως αυτή έχει καταγραφεί στην ειδική έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, με θέμα «Εσοδα δήμων και Κράτος Δικαίου» (Ιανουάριος 2018). «Συχνά παρατηρούνται η επιβάρυνση και ο αιφνιδιασμός των πολιτών που καλούνται ακόμα και 23 χρόνια μετά να καταβάλουν ποσά για κάποιο πρόστιμο που μπορεί να έχουν πληρώσει χωρίς να έχουν κρατήσει μετά από τόσο καιρό την απόδειξη, επιβάρυνση των

δικαστηρίων με πολλές δυσαισθητικές και περιορισμένες σημασίας προσφυγές, διενέξεις και διαρκής ένταση μεταξύ δημοτικών αρχών, συλλογικών φορέων και εποπτευουσών αρχών και εντέλει ανασφάλεια δικαίου», αναφέρεται.

Στην ειδική έκθεση του Συνηγόρου αναφέρεται ότι οι δήμοι επιβάλλουν πολλές φορές τέλη, τα οποία οι πολίτες τα αγνοούν. Επίσης υπάρχει μεγάλη ανομοιομορφία των χρεώσεων από δήμο σε δήμο. Ενδεικτικά, όσον αφορά την ανταποδοτικότητα των δημοτικών τελών ο νόμος, όπως επισημαίνεται στην έκθεση, δίνει τη δυνατότητα θέσπισης επτά συντελεστών, ωστόσο οι δήμοι πρακτικά χρησιμοποιούν μόνο δύο – οικιακός και επαγγελματικός. Είναι βέβαια ολοφάνερο ότι ένα εστιατήριο δεν παράγει τα ίδια απορρίμματα με ένα γραφείο, ωστόσο κατατάσσονται στον ίδιο συντελεστή.

Σχέδιο ένταξης οφειλών προς ΟΤΑ στις 36-72 δόσεις

Την ένταξη και των οφειλετών με χρέη στους δήμους στη ρύθμιση των 36-72 δόσεων, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά δημιουργήθηκαν την περίοδο της ενεργειακής κρίσης και συγκεκριμένα από τον Νοέμβριο του 2021 έως και την 1η Φεβρουαρίου 2023, σχεδιάζει το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης.

Όπως ανέφερε ο υπουργός Οικονομικών Χρ. Σταϊκούρας, η ρύθμιση των 36-72 δόσεων «αφορά και φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις και θα επιδιώξουμε να επεκταθεί και για τα χρέη στους δήμους». Οι οφειλές από δημοτικά τέλη καθώς και πρόστιμα εξετάζεται να ρυθμιστούν υπό προϋποθέσεις σε έως 72 μηνιαίες δόσεις, όπως προβλέπεται και για τα χρέη προς την εφορία και τα ασφαλιστικά ταμεία που κατέστησαν ληξιπρόθεσμα μετά την 1η Νοεμβρίου 2021. Έτσι, λοιπόν, στη νέα ρύθμιση θα ενταχθούν χρέη σε εφορία, ασφαλιστικά ταμεία και δήμους.

Σημειώνεται ότι η νέα ρύθμιση θα ξεκινήσει το πρώτο δεκάημερο του Απριλίου οπότε αναμένεται να ανοίξει η ηλεκτρονική πλατφόρμα για τα χρέη που δημιουργήσαν οι οφειλές από τον Νοέμβριο του 2021 έως και τον Φεβρουάριο του 2023. Το ίδιο διάστημα θα ξεκινήσει και η διαδικασία για την επανένταξη στις ρυθμίσεις των 120 δόσεων και της πανδημίας (36-72 δόσεις) των 200.000 οφειλετών που τις έχουν χάσει. Στις προθέσεις του υπουργείου Οικονομικών είναι το σχέδιο νόμου και οι σχετικές διατάξεις να κατατεθούν στη Βουλή τις προσεχείς ημέρες και να έχουν ψηφισθεί μέχρι τα τέλη του τρέχοντος μηνός. Αμέσως μετά, η φορολογική διοίκηση και το υπουργείο Οικονομικών θα εκ-

δώσουν τις σχετικές αποφάσεις με τους όρους και τις προϋποθέσεις ένταξης στη ρύθμιση αλλά και τις συνέπειες για όσους τις χάσουν εκ νέου.

Σύμφωνα με το σχέδιο: **1.** Παρέχεται η δυνατότητα αναβίωσης των ρυθμίσεων των 120 και 72 δόσεων που απωλέσθησαν ή κατέστησαν μη εξυπηρετούμενες έως την 1/2/2023. Η αναβίωση

Υπό την προϋπόθεση ότι δημιουργήθηκαν την περίοδο της ενεργειακής κρίσης (Νοέμβριος 2021 - 1η Φεβρουαρίου 2023).

των ρυθμίσεων αυτών πραγματοποιείται μέχρι την 31η Ιουλίου του 2023 με την καταβολή δύο δόσεων και με την αναβίωση όλων των ευεργετημάτων των ρυθμίσεων, όπως π.χ. η αποδέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών της ρύθμισης των 120 δόσεων.

2. Θεσπίζεται νέα ρύθμιση 36-72 δόσεων για όσους την 1η Νοεμβρίου του 2021 δεν είχαν ληξιπρόθεσμες ή αρρυθμιστες οφειλές, ενώ ταυτόχρονα καταβάλαν όλες τις δόσεις των ρυθμίσεων των 72 ή 120 δόσεων, εφόσον είχαν τέτοιες ρυθμίσεις. Η νέα ρύθμιση αφορά οφειλές που κατέστησαν ληξιπρόθεσμες μετά την 1η Νοεμβρίου 2021, η ελάχιστη μηνιαία δόση είναι 30 ευρώ και συνοδεύεται από ευεργετήματα που είχε και η ρύθμιση των 120 δόσεων, όπως η αποδέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών.

Αυξήθηκε κατά 33,1% ο κύκλος εργασιών της βιομηχανίας το 2022

Η πλήρης επανεκκίνηση της οικονομίας, αλλά και οι αυξημένες τιμές των πωληθέντων λόγω των μεγάλων αυξήσεων στο κόστος παραγωγής είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του κύκλου εργασιών στη βιομηχανία κατά διψήφιο ποσοστό για δεύτερο συνεχόμενο έτος. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι τους τελευταίους μήνες καταγράφεται σημαντικά μεγαλύτερη αύξηση στον δείκτη κύκλου εργασιών στην εγχώρια αγορά σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη της εξωτερικής αγοράς, στοιχείο που σημαίνει ως ένα βαθμό ότι οι ελληνικές μεταποιητικές επιχειρήσεις, στην προσπάθειά τους να παραμείνουν ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο, διαθέτουν τα προϊόντα τους στο εξωτερικό σε χαμηλότερες τιμές. Η μικρότερη συγκρίσιμη αύξηση του δείκτη κύκλου εργασιών εξωτερικής αγοράς φανερώνει, βεβαίως, και πιθανή συγκράτηση των παραγελιών, ακριβώς λόγω των πληθωριστικών πιέσεων, κάτι άλλωστε που έχει αποτυπωθεί και στον δείκτη υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση (δείκτης PMI).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), ο δείκτης κύκλου εργασιών στη βιομηχανία έκλεισε τον Δεκέμβριο του 2022 με αύξηση 16,7% σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2021. Ο μέσος γενικός δείκτης του δωδεκαμήνου Ιανουαρίου 2022 - Δεκεμβρίου 2022, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του δωδεκαμήνου Ιανουαρίου 2021 - Δεκεμβρίου 2021, παρουσίασε αύξηση 33,1%, έναντι αύξησης 25,6% που σημειώθηκε κατά τη σύγκριση των αντίστοιχων προηγούμενων δωδεκαμήνων.

Ειδικά τον Δεκέμβριο του 2022 ο δείκτης κύκλου εργασι-

ών εγχώριας αγοράς ενισχύθηκε κατά 23% σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2021, ενώ ο δείκτης κύκλου εργασιών εξωτερικής αγοράς αυξήθηκε το ίδιο διάστημα μόλις κατά 6,8%. Η απόκλιση αυτή παρατηρείται από τον Σεπτέμβριο κι έπειτα. Έτσι, τον Σεπτέμβριο του 2022 ο δείκτης εγχώριας αγοράς αυξήθηκε κατά 34,5% σε ετήσια βάση και ο δείκτης εξωτερικής αγοράς κατά 7%, τον Οκτώβριο αυξήθηκαν αντίστοιχως κατά 28,7% και 20,5%, τον Νοέμβριο κατά 22% και 12,4%. Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με την S & P Global που καταρτίζει τον δείκτη PMI τον Δεκέμβριο η συρ-

Η ενίσχυση αποδίδεται στην επανεκκίνηση της οικονομίας, αλλά και στις υψηλότερες λόγω πληθωρισμού τιμές.

ρίκνωση της ζήτησης από την πλευρά των πελατών του εξωτερικού ήταν μεταξύ των ταχύτερων που έχουν καταγραφεί από τον Ιανουάριο του 2021.

Εκτός από τα πετρελαιοειδή, όπου ο κύκλος εργασιών στο σύνολο της αγοράς αυξήθηκε κατά 186,8%, μεγάλες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στους ακόλουθους κλάδους τον Δεκέμβριο του 2022 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2021: παραγωγή προϊόντων καπνού (78,3%), κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων (34,6%), κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού (25,3%).

Ξεπέρασε τα 20 δισ. το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών

Σε 20,1 δισ. ευρώ διαμορφώθηκε το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2022, καταγράφοντας αύξηση 7,9 δισ. ευρώ, η οποία οφείλεται στην αρκετά μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών από τις εξαγωγές, τόσο σε αξία όσο και σε όγκο. Μεγαλύτερη αύξηση στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αποφεύχθηκε λόγω της αύξησης του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών, συνεπεία του εξαιρετικά αυξημένου εισερχόμενου τουρισμού, με τις εισπράξεις να υπολείπονται κατά μόλις 3% αυτών του 2019, του τελευταίου έτους προ πανδημίας. Στα θετικά νέα συγκαταλέγεται και η αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων, στα 6,24 δισ. ευρώ το 2022.

Ειδικότερα, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε η Τράπεζα της Ελλάδος, οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση κατά 36,1% σε τρέχουσες τιμές (4,3% σε σταθερές τιμές) και οι εισαγωγές κατά 40,1% σε τρέχουσες τιμές (16,9% σε σταθερές τιμές). Ειδικότερα, σε τρέχουσες τιμές οι εξαγωγές και οι εισαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα αυξήθηκαν κατά 23,3% και 23,6% αντιστοίχως, ενώ η αύξηση σε σταθερές τιμές ήταν 7% και 15,5% αντιστοίχως.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι ειδικά τον Δεκέμβριο του 2022 καταγράφηκε μείωση

του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών, η οποία οφείλεται στο γεγονός ότι η αύξηση των εξαγωγών τον συγκεκριμένο μήνα ήταν μεγαλύτερη από εκείνη των εισαγωγών.

Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 26,5% σε τρέχουσες τιμές

Στα θετικά νέα η αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων στα 6,24 δισ. το 2022, από 5,56 δισ. το 2021.

(6,8% σε σταθερές τιμές) και οι εισαγωγές κατά 9,2% σε τρέχουσες τιμές (0,2% σε σταθερές τιμές). Ειδικότερα, οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα αυξήθηκαν κατά 17,4% σε τρέχουσες τιμές (4,0% σε σταθερές τιμές) και οι εισαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα κατά 3,4% σε τρέχουσες τιμές (-1,9% σε σταθερές τιμές).

Η μεγάλη αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετριάστηκε από την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών, αύξηση η οποία οφείλεται στη βελτίωση κυρίως του ισοζυγίου ταξιδιωτικών υπηρεσιών και δευτερευόντως των ισοζυγίων μεταφορών και

λοιπών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, οι αφίξεις μη κατοίκων ταξιδιωτών αυξήθηκαν κατά 89,3% και οι σχετικές εισπράξεις κατά 67,9% σε σχέση με το 2021, αντιπροσωπεύοντας το 88,8% και το 97% των αντίστοιχων επιπέδων τους το 2019. Οι καθαρές εισπράξεις από μεταφορές παρουσίασαν αύξηση κατά 5,6%. Το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων παρουσίασε έλλειμμα, έναντι πλεονάσματος το 2021, κυρίως λόγω της αύξησης των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη. Το ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων κατέγραψε επίσης έλλειμμα, έναντι πλεονάσματος το 2021, λόγω της κατα-

γραφής καθαρών πληρωμών, έναντι καθαρών εισπράξεων στον τομέα της γενικής κυβέρνησης.

Το 2022 εξάλλου ήταν μια χρονιά περαιτέρω αύξησης των άμεσων ξένων επενδύσεων, οι οποίες και το 2021 είχαν διαμορφωθεί σε υψηλά επίπεδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, αυτές διαμορφώθηκαν σε 6,24 δισ. ευρώ το 2022, από 5,56 δισ. ευρώ το 2021 και 2,9 δισ. ευρώ το 2020.

Τέλος, στα τέλη Δεκεμβρίου 2022 τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 11,3 δισ. ευρώ, έναντι 12,8 δισ. ευρώ στο τέλος Δεκεμβρίου 2021.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ

	2021	2022
Ισοζύγιο καυσίμων	-5.877,1	-13.158,5
Ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα	-20.841,9	-25.861,6
Ισοζύγιο πλοίων	-23,1	-293,3
Ισοζύγιο αγαθών χωρίς πλοία	-26.696,0	-38.726,8
Ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία	-20.818,8	-25.568,3
Εξαγωγές αγαθών	39.327,9	53.506,8
Καύσιμα	10.210,2	17.609,7
Πλοία (πωλήσεις)	121,4	108,5
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	28.996,3	35.788,6
Εισαγωγές αγαθών	66.046,9	92.526,9
Καύσιμα	16.087,3	30.768,2
Πλοία (αγορές)	144,4	401,8
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	49.815,1	61.356,9
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-26.719,1	-39.020,1

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος

* Το αρνητικό πρόσημο δηλώνει έλλειμμα

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τα τέσσερα σενάρια για τη Ρωσία μετά τον Πούτιν

Του ΟΥΓΚΟ ΝΤΙΕΟΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Σκεδόν ένα χρόνο μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, είναι δύσκολο να δούμε τον Βλαντιμίρ Πούτιν να κερδίζει τον πόλεμο. Αλλά ούτε μια διαρκής ειρήνη είναι στα χαρτιά. Η Ευρώπη δείχνει ότι προορίζεται για μια κούρσα εξοπλισμών και περαιτέρω οικονομική αποσύνδεση από τη γειτονιά της, η οποία θα μπορούσε να διαρκέσει ακόμη κι αν ο Ρώσος πρόεδρος αποχωρήσει από τη θέση του. Ωστόσο, το κόστος των επιπλέον αμυντικών δαπανών, των χαμένων επιχειρήσεων και της ανοικοδόμησής της Ουκρανίας είναι πολύ καλύτερο από μια ρωσική νίκη. Το πιθανότερο από τα υπάρχοντα σενάρια είναι ότι ούτε η Ρωσία ούτε η Ουκρανία επικρατούν στο πεδίο της μάχης και δεν θα υπάρξει επίσημη ειρηνευτική συμφωνία για μεγάλο χρονικό διάστημα. Σε τελική ανάλυση, αυτό θα συνεπαγόταν είτε την παράδοση εδάφους της Ουκρανίας, την οποία δεν μπορεί η ίδια να αποδεχθεί, είτε η Ρωσία να παραχωρήσει όλα τα εδάφη που έχει καταλάβει, συμπεριλαμβανομένης της Κριμαίας, κάτι που ο Πούτιν δεν θα κάνει. Αυτό σημαίνει ότι οι δύο πλευρές είτε θα συνεχίσουν να μάχονται είτε θα υπάρξει μια «παγωμένη» σύγκρουση, όπως αυτή μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας. Οποιοδήποτε από αυτά τα αποτελέσματα δεν θα μεταφραστεί μόνο σε υψηλό κόστος για την Ουκρανία, αλλά και για την υπόλοιπη Ευρώπη. Το Κρεμλίνο, του οποίου το δημοσιονομικό έλλειμμα εκτινάχθηκε στα 25 δισ.

δολάρια τον Ιανουάριο, σύντομα θα είναι αδύνατο να προστατευτεί τους απλούς Ρώσους από αυτό το κόστος. Ο πληθυσμός θα πληρώσει με υψηλότερους φόρους, χαμηλότερες δαπάνες πρόνοιας ή πληθωρισμό. Εν τω μεταξύ, ο Πούτιν θα ρίξει περισσότερους νεαρούς στρατιώτες στη μάχη. Ως αποτέλεσμα, η διαρροή επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού, που ξεκίνησε πριν από έναν χρόνο, θα συνεχιστεί. Η Ουκρανία θα φέρει το κύριο βάρος της σύγκρουσης όσον αφορά τις χαμένες ζωές, τα κατεστραμμένα κτίρια και την οικονομική δυσπραγία. Η Ε.Ε. και το Ηνωμένο Βασίλειο θα μοιραστούν επίσης κάποιο από το βάρος, ενώ ήδη κλήθηκαν να βρουν εναλλακτικές λύσεις για το ρωσικό αέριο. Αν και οι τιμές φυσικού αερίου στα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης για τον επόμενο χειμώνα έχουν μειωθεί από την κορύφωση του περασμένου έτους, εξακολουθούν να είναι τέσσερις φορές υψηλότερες από ό,τι πριν από δύο χρόνια. Αυτό ενίσχυσε τον πληθωρισμό και υπονόμωσε τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα. Το άλλο μεγάλο ερώτημα, τέλος, είναι τι θα συμβεί, εάν ο Πούτιν πεθάνει ή τεθεί εκτός παιδιάς. Τέσσερα είναι τα επικρατέστερα σενάρια: α) Η Ρωσία κάνει μια δημοκρατική μετάβαση, όπως ακριβώς η Δυτική Γερμανία μετά τον πόλεμο, β) αποκόπτεται από τον υπόλοιπο κόσμο, όπως η Βόρεια Κορέα, γ) οργανώνεται, ώστε να ανακατακτήσει εδάφη, όταν είναι ισχυρότερη ή δ) διαλύεται.

Στη μεγαλύτερη αύξηση μισθών της εικοσαετίας προχωρεί η Toyota

Πράσινο φως και από τη Honda για μεγάλη άνοδο του βασικού μισθού

Δύο από τις μεγαλύτερες αυτοκινητοβιομηχανίες της Ιαπωνίας συμφώνησαν να προχωρήσουν στις μεγαλύτερες αυξήσεις μισθών των τελευταίων δεκαετιών, σε μια πρώιμη ένδειξη δυναμικής κινητικότητας στο πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων του 2023. Και αυτή η πρωτοβουλία λαμβάνεται ενώ η κεντρική τράπεζα της χώρας εξετάζει πιθανές ενδείξεις για πιέσεις από πλευράς μισθών, οι οποίες θα της υπαγόρευαν αλλαγή πλεύσης. Συγκεκριμένα, η Toyota Motor συμφώνησε να δώσει τις μεγαλύτερες αυξήσεις στους μισθούς των τελευταίων δύο δεκαετιών, σύμφωνα με το συνδικάτο της. Η μεγαλύτερη αυτοκινητοβιομηχανία στον κόσμο είπε ότι η συμφωνία επιτεύχθηκε στον πρώτο γύρο των διαπραγματεύσεων. Δεν αποκάλυψε, ωστόσο, το μέγεθος της ποσοστιαίας αύξησης. Αργότερα η Honda Motor δήλωσε και αυτή ότι θα ενισχύσει τους μισθούς κατά 5%, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης αύξησης στον βασικό μισθό εδώ και περίπου 30 χρόνια. Αυτές οι αποφάσεις από τις εταιρείες του κλάδου της βαριάς βιομηχανίας μεταφράζονται ως το τελευταίο μήνυμα μιας ανοδικής τάσης των μισθών, καθώς ο υψηλότερος πληθωρισμός των τελευταίων 40 ετών κατατρώγει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών.

Οι υψηλές αυξήσεις από μερικά από τα μεγαλύτερα ονόματα στον επιχειρηματικό κόσμο της

Η Toyota συμφώνησε να αυξήσει τους μισθούς, συμπεριλαμβανομένων των βασικών μισθών και των μπόνους, προσθέτοντας ότι αυτή ήταν η τρίτη συνεχόμενη χρονιά που ανταποκρίθηκε πλήρως στις απαιτήσεις των συνδικάτων.

Η πορεία των απολαβών των εργαζομένων έχει βρεθεί στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης στη χώρα, ενόσω η Τράπεζα της Ιαπωνίας έχει δηλώσει ότι θα πρέπει να διαπιστώσει μια ισχυρότερη αύξηση των αμοιβών για να διασφαλίσει ότι η τάση των τιμών είναι βιώσιμη. Ο επίσημος στόχος της για τον πληθωρισμό βρίσκεται στο 2%, αλλά ακόμη και με τις βασικές τιμές να αυξάνονται στο 4%, η κεντρική τράπεζα παραμένει προσπλωμένη στο τεράστιο πρόγραμμα τόνωσης της οικονομίας, έως ότου οι μισθοί μεγαλύ-

σμένες. Η πορεία των απολαβών των εργαζομένων έχει βρεθεί στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης στη χώρα, ενόσω η Τράπεζα της Ιαπωνίας έχει δηλώσει ότι θα πρέπει να διαπιστώσει μια ισχυρότερη αύξηση των αμοιβών για να διασφαλίσει ότι η τάση των τιμών είναι βιώσιμη. Ο επίσημος στόχος της για τον πληθωρισμό βρίσκεται στο 2%, αλλά ακόμη και με τις βασικές τιμές να αυξάνονται στο 4%, η κεντρική τράπεζα παραμένει προσπλωμένη στο τεράστιο πρόγραμμα τόνωσης της οικονομίας, έως ότου οι μισθοί παρουσιάσουν επίσης μεγαλύ-

τερη άνοδο. Η Toyota, ειδικότερα, δήλωσε ότι συμφώνησε να αυξήσει τους μισθούς, συμπεριλαμβανομένων των βασικών μισθών και των μπόνους, προσθέτοντας ότι αυτή ήταν η τρίτη συνεχόμενη χρονιά που ανταποκρίθηκε πλήρως στις απαιτήσεις των συνδικάτων.

Αξίζει να επισημανθεί πως η Toyota είναι συχνά η πρώτη μεταξύ των ιαπωνικών εταιρειών που ανακοινώνει τα αποτελέσματα των ετήσιων συλλογικών διαπραγματεύσεων. Τα τελευταία χρόνια το σωματείο των εργαζομένων της διεκδίκησε αυξήσεις μισθών σε 12 κατηγορίες υπαλλήλων αναλόγως της θέσης εργασίας και της ιεραρχίας, εν αντιθέσει με μια μέση αύξηση στη βασική αμοιβή υπό μορφήν ποσοστού. Επιπλέον δήλωσε ότι τα μπόνους φέτος θα είναι ίσα με μισθό 6,7 μηνών. Από πλευράς της η αυτοκινητοβιομηχανία της Honda δήλωσε ότι οι μισθολογικές αυξήσεις σε μηνιαία βάση θα ισούνται με 141 δολάρια. Ανέφερε επίσης ότι θα δοθεί μέσω αυτών μια προτεραιότητα στους νεότερους υπαλλήλους, που επηρεάζονται πρωτίστως από τον πληθωρισμό. Τέλος υπογραμμίζεται πως ο νυν διοικητής της Τράπεζας της Ιαπωνίας, Χαρουκίκο Κουρόντα, ο οποίος θα αντικατασταθεί στις αρχές Απριλίου, έχει αναφέρει ότι μια αύξηση μισθών της τάξης του 3% επαρκεί για να διαμορφωθεί σταθερός πληθωρισμός στο 2%.

BLOOMBERG

διασπορά
ειδήσεων

ΝΕΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΟΜΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
12:00 - 13:00

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
07:00 - 10:00

Στέλλα Μάρκου

Γιώργος Λογίδης

Αντρέας Γιωργαλλιάς

Ιστορικό υψηλό στα επιτόκια ΕΚΤ προβλέπουν οι επενδυτές

Το κόστος δανεισμού της Ευρωζώνης θα φθάσει στο 3,75% τον Σεπτέμβριο

Καθώς η οικονομία της Ευρωζώνης αποδεικνύεται ανθεκτική, ορισμένα από τα ισχυρότερα εργατικά συνδικάτα, όπως το Verdi στη Γερμανία, διεκδικούν αυξήσεις στους μισθούς και ο πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος, η αγορά προεξοφλεί αύξηση των επιτοκίων του ευρώ σε ιστορικά υψηλά. Έτσι οι αποδόσεις των ομολόγων ανεβαίνουν και οι τιμές τους τείνουν να διαγράψουν σχεδόν όση άνοδο σημείωσαν στη διάρκεια του Ιανουαρίου. Και στο μεταξύ παρόμοια είναι η εικόνα και στην αμερικανική αγορά ομολόγων παρά τη διαφορά ανάμεσα στην αμερικανική οικονομία και την Ευρωζώνη. Αιτία είναι και πάλι το ότι η μεγαλύτερη οικονομία στον πλανήτη δείχνει εξίσου ισχυρές αντιστάσεις ή και ισχυρότερες εκειών της Ευρωζώνης και ο πληθωρισμός στην υπερδύναμη απέχει ακόμη πολύ από τον στόχο του 2%.

Ο ζωτικός για την οικονομία της Ευρωζώνης τομέας των υπηρεσιών σημειώνει ανάπτυξη, όπως προδίδουν τα τελευταία στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα στην αρχή της εβδομάδας. Την ίδια στιγμή ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη βρίσκεται ακόμη στο 8,5%, παρά τις αλεπάλληλες αυξήσεις επιτοκί-

ων που έχει αποφασίσει η ΕΚΤ στη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου του περασμένου έτους. Έτσι την περασμένη εβδομάδα αναβάθμισαν την πρόβλεψή τους για τα επίπεδα των επιτοκίων στο 3,5% οι Goldman Sachs, Barclays και Berenberg. Παράλληλα, τα στοιχήματα στην αγορά συγκλίνουν στην εκτίμηση πως η ΕΚΤ θα έχει φθάσει το κόστος δανεισμού της Ευρωζώνης στο 3,75% μέχρι τον Σεπτέμβριο. Αν αυτές οι εκτιμήσεις επιβεβαιωθούν, τα επιτόκια του ευρώ θα βρίσκονται στο ιστορικό υψηλό στο οποίο βρίσκονταν το 2001, όταν η ΕΚΤ προσπαθούσε ακόμη να στηρίξει την αξία του νεοπαγούς νομίσματος. Και όπως τόνισε προ ημερών η πρόεδρος της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ, η Τράπεζα παρακολουθεί προσεκτικά τις εξελίξεις στο μέτωπο των μισθών, καθώς οι αυξήσεις στις αποδοχές των εργαζομένων ενδέχεται να επιταχύνουν περαιτέρω τις πληθωριστικές πιέσεις. Μιλώντας, άλλωστε, προ ημερών στο Bloomberg, η Ιζαμπέλ Σνάμπελ, μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΤ, τόνισε πως «υπάρχει κίνδυνος να αποδειχθεί ο πληθωρισμός πολύ πιο επίμονος απ' όσο εκτιμούμε σήμερα οι αγορές». Παράλληλα, ο Φρεντερίκ Ντουκροζέτ, επικεφαλής του τομέα μακροοικονομικών στην Pictet

Η Ιζαμπέλ Σνάμπελ, μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΤ, τόνισε προ ημερών πως «υπάρχει κίνδυνος να αποδειχθεί ο πληθωρισμός πολύ πιο επίμονος απ' όσο εκτιμούμε σήμερα οι αγορές». Παράλληλα, ο Φρεντερίκ Ντουκροζέτ, επικεφαλής του τομέα μακροοικονομικών ερευνών στην Pictet Wealth Management, θεωρεί πιθανό να συνεχιστούν οι αυξήσεις των επιτοκίων και μετά τον Σεπτέμβριο και να φθάσει το κόστος δανεισμού στο 4%.

Οι διεθνείς οίκοι αναβαθμίζουν τις προβλέψεις για τα επίπεδα των επιτοκίων λόγω των πληθωριστικών πιέσεων και της ανόδου του τομέα των υπηρεσιών.

κονομικών ερευνών στην Pictet Wealth Management, θεωρεί πιθανό να συνεχιστούν οι αυξήσεις των επιτοκίων και μετά τον Σεπτέμβριο και να φθάσει το κόστος δανεισμού στο 4%.

Την ανησυχία της Τράπεζας πυροδοτούν τα πειστικά αιτήματα εργατικών συνδικάτων που ζητούν αυξήσεις μισθών, ικανές

να καλύψουν την απώλεια του εισοδήματός τους εξαιτίας του πληθωρισμού. Το εργατικό συνδικάτο Verdi της Γερμανίας διεκδικεί αύξηση μισθών 10% για τα 2,5 εκατ. των εργαζομένων που εκπροσωπεί, ενώ το FNV της Ολλανδίας διεκδικεί αυξήσεις 16,9% για τους εργαζομένους στις μεταφορές. Οι εκτιμήσεις της αγοράς επηρεάζουν αυτόματως την αγορά ομολόγων, με τα διετή ομόλογα του γερμανικού δημοσίου να υποχωρούν και τις αποδόσεις τους να φθάνουν στο 2,95%, σημειώνοντας τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 14 ετών. Στο μεταξύ, παρόμοιες αντιδράσεις έχει και η αμερικανική αγορά ομολόγων παρά το γεγονός ότι μέχρι προσφάτως φαινόταν πως η Federal Reserve θα στρεφόταν σε ηπιότερες αυξήσεις επιτοκίων και

ενδεχομένως θα έδινε τέλος σχετικά σύντομα σε αυτή τη στροφή σε περιοριστική νομισματική πολιτική. Τα τελευταία στοιχεία, όμως, φέρουν την αμερικανική οικονομία να κινείται ανοδικά, με τον μεταποιητικό τομέα και τον τομέα των υπηρεσιών να παρουσιάζουν ανάπτυξη υψηλότερη από τις προβλέψεις. Αναθέρμαναν έτσι τις προβλέψεις για νέες αυξήσεις των επιτοκίων του δολαρίου. Ως αποτέλεσμα, οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου σημείωσαν την Τρίτη άλμα κατά 14 μονάδες βάσης, φθάνοντας στο 3,95%.

Από την αρχή του Φεβρουαρίου και μέχρι την Τρίτη ο παγκόσμιος δείκτης του Bloomberg που παρακολουθούσε τις τιμές των ομολόγων υποχώρησε 2,9%. Αυτό σημαίνει πως τα ομόλογα

τήνουν να χάσουν το σύνολο της ανόδου κατά 3,3% που είχαν σημειώσει στη διάρκεια του Ιανουαρίου. Η ανησυχία για τις εξελίξεις στο μέτωπο του πληθωρισμού δεν περιορίζεται στην Ευρωζώνη και στις μεγάλες οικονομίες. Η κεντρική τράπεζα της Νέας Ζηλανδίας ήταν χθες η τελευταία που προειδοποίησε για τους κινδύνους του υψηλού πληθωρισμού, όταν η επιτροπή νομισματικής πολιτικής ανακοίνωσε αύξηση του βασικού επιτοκίου της κατά μισή εκατοστιαία μονάδα. Επιβεβαιώνοντας τις προβλέψεις των οικονομολόγων έφθασε τα επιτόκιά της στο 4,75%, που είναι και το υψηλότερο επίπεδο ανάμεσα σε όλες τις οικονομίες του ανεπτυγμένου κόσμου.

FINANCIAL TIMES, BLOOMBERG, REUTERS

Διεθνές πρόβλημα η ακρίβεια σε είδη διατροφής

Τα νοικοκυριά στη Βρετανία καταβάλλουν επιπλέον 788 στερλίνες τον χρόνο για την αγορά τροφίμων.

Σε νονοκέφαλο για τις Αρχές και μάλιστα για τους καταναλωτές σε Ευρώπη και Αμερική εξελίσσονται πλέον οι διαρκώς αυξανόμενες τιμές των τροφίμων και των ειδών πρώτης ανάγκης που όχι μόνο υποβαθμίζουν το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού, αλλά ενίοτε καθιστούν απρόσιτα ορισμένα βασικά είδη διατροφής. Σε Γαλλία και Βρετανία υπάρχουν πιέσεις κυρίως προς τα μεγάλα σούπερ μάρκετ για τη θέσπιση μέτρων αντιστοικών με το «καλάθι του νοικοκυριού» που προώθησε η ελληνική κυβέρνηση.

Σχετικό ρεπορτάζ της βρετανικής εφημερίδας The Guardian αναφέρεται στο πολυτελέστερο σούπερ μάρκετ της Βρετανίας, το Waitrose, που αν και απευθύνεται σε υψηλά εισοδηματικά στρώματα πήρε την πρωτοβουλία να προσφέρει από χθες περίπου το 1/3 των προϊόντων

Σε Γαλλία και Βρετανία υπάρχουν πιέσεις προς τα σούπερ μάρκετ για μέτρα όπως το «καλάθι του νοικοκυριού».

του με μειωμένες τιμές. Πρόκειται για μεγάλο αριθμό προϊόντων, ανάμεσα στα οποία συγκαταλέγονται ο καφές, τα καρότα και το βούτυρο. Όπως τονίζει η βρετανική εφημερίδα, ακόμη και η πελατεία του Waitrose δυσκολεύεται να αντεπεξέλθει στην ακρίβεια των τροφίμων. Το Waitrose ανακοίνωσε, έτσι, ότι οι τιμές θα περιοριστούν κατά 14% κατά μέσον όρο, αλλά στο 25% των ειδών θα μειωθούν κα-

τά 20%. Υπολογίζει πως το μέτρο θα του κοστίσει 100 εκατ. στερλίνες. Η ανακοίνωση έπεται των στοιχείων που δόθηκαν στη δημοσιότητα και φέρουν τις τιμές των τροφίμων να έχουν σημειώσει νέο άλμα 16,7% τις τέσσερις εβδομάδες μέχρι τις 22 Ιανουαρίου. Και όπως τονίζει ο Guardian, οι βρετανικές οικογένειες καταβάλλουν επιπλέον 788 στερλίνες τον χρόνο για την αγορά τροφίμων.

Στην αρχή της εβδομάδας, άλλωστε, ο Γάλλος υπουργός Οικονομικών Μπρινό Λε Μέρ κάλεσε τους εμπόρους λιανικής να βοηθήσουν τους καταναλωτές να αντεπεξέλθουν στις υψηλές τιμές. «Η άνοδος των τιμών των τροφίμων αποτελεί μείζονα πηγή ανησυχίας και πρέπει ο καθένας να συνδράμει στην αντιμετώπιση του προβλήματος», τόνισε μιλώντας στον γαλλικό τηλεοπτικό σταθμό RTL και προσέθεσε πως

«το κράτος πρέπει να αναλάβει αυτό που του αναλογεί αλλά και οι έμποροι λιανικής να κάνουν κάτι παραπάνω». Κι ενώ οι μεγάλες αλυσίδες, όπως οι Carrefour και Casino, δεν έχουν δείξει έως τώρα προθυμία να ανταποκριθούν στην έκκληση της κυβέρνησης, μικρότερες αλυσίδες, όπως οι εκπτωτικές Lidl και Systeme U, παρουσίασαν προσφάτως δική τους πρωτοβουλία με 150 προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, τα οποία και προτείνουν στους καταναλωτές για να αγοράσουν σε χαμηλότερες τιμές. Άλλες, όπως η Auchan, παρουσίασαν δικές τους προτάσεις και υποστήριξαν πως τα μέτρα του είδους πρέπει να επικεντρωθούν στις τιμές των σημαντικότερων προϊόντων, όπως είναι το κρέας, τα ψάρια, τα φρούτα και τα λαχανικά.

Οι υψηλές τιμές των τροφίμων πλήττουν, παράλληλα, με-

γάλα τμήμα του πληθυσμού στις ΗΠΑ, ενώ γίνονται απαγορευτικές για τα χαμηλότερα εισοδήματα με ετήσια έσοδα 50.000 δολάρια. Σχετικό ρεπορτάζ των New York Times τονίζει πως σε όλη τη χώρα οι αυξανόμενες τιμές των τροφίμων τόσο στα καταστήματα όσο και στα εστιατόρια έχουν αναγκάσει πολλούς Αμερικανούς, και ειδικότερα πολλούς άνω των 65 ετών, να αλλάξουν τις διατροφικές τους συνήθειες. Οι τιμές των τροφίμων αυξήθηκαν 10% στη διάρκεια του περασμένου έτους και αναμένεται να αυξηθούν κατά ακόμη 7% φέτος. Όπως τονίζει η αμερικανική εφημερίδα, τα αυγά, που άλλοτε είχαν μια θέση στο καθημερινό τραπέζι των Αμερικανών, έχουν γίνει πανάκριβα καθώς κοστίζουν κατά μέσον όρο 4,25 δολάρια η δωδεκάδα, όταν ένα χρόνο πριν κόστιζαν μόνο 1,78 δολάριο.

Στο 2,2% η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας

Λιγότερο «απότομη προσέγγιση» προβλέπουν για την παγκόσμια οικονομία οι οικονομολόγοι του ομίλου Citigroup, που αναβαθμίζουν τώρα ελαφρώς τις προβλέψεις τους για την ανάπτυξη. Εκτιμούν, πάντως, και πάλι πως ο ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ θα είναι φέτος ο χαμηλότερος των τελευταίων 40 ετών. Ειδικότερα προβλέπουν πως φέτος η παγκόσμια οικονομία θα επιβραδυνθεί σε ένα ρυθμό ανάπτυξης 2,2%, δηλαδή κατά 0,25% υψηλότερο απ' όσο προέβλεπαν στην προηγούμενη εκτίμησή τους. Όπως ανέφεραν στη σχετική ανακοίνωσή τους, ο λόγος είναι ότι φαίνεται να βελτιώνονται τα παγκόσμια μακροοικονομικά μεγέθη.

Επίσης διευκρίνισαν ότι καθοριστικός παράγοντας που

Αναβαθμίζει τις προβλέψεις της η Citigroup, βλέπει βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών.

οδήγησε στην προς τα πάνω αναθεώρηση των προβλέψεών τους ήταν το γεγονός ότι βελτιώνεται η εικόνα της οικονομίας της Κίνας, ότι επιδεικνύει αντοχές η αμερικανική οικονομία, ενώ η Ευρωζώνη φαίνεται να περιέρχεται μεν σε στασιμότητα, αλλά όχι σε ύφεση, όπως φαινόταν ότι θα συνέβαινε μέχρι πριν από λίγους μήνες.

Ο τραπεζικός όμιλος δεν παραλείπει, πάντως, να τονίσει ότι

ο επίμονα υψηλός πληθωρισμός σε παγκόσμιο επίπεδο ενδέχεται να περιορίσει την ανάπτυξη. Όπως τονίζει, «με βάση τις εκτιμήσεις μας, σε παγκόσμιο επίπεδο ο πληθωρισμός εξακολουθεί να βρίσκεται σε επίπεδα γύρω στο 6% με 7%, δηλαδή πολύ πάνω από τους επίσημους στόχους των κεντρικών τραπεζών».

Οι εκτιμήσεις της Citigroup απηχούν σε μεγάλο βαθμό τις απόψεις που εξέφρασαν την περασμένη εβδομάδα τόσο η Bank of America όσο και η Goldman Sachs, όταν προέβλεψαν ότι η Federal Reserve θα αναγκασθεί να αυξήσει τα επιτόκια του δολαρίου ακόμη τρεις φορές μέσα στο τρέχον έτος και να τα φθάσει πέραν του 5%.

Σημειωτέον ότι οι αμερικανικές μετοχές κατέγραφαν ση-

μαντική άνοδο στην αρχή του έτους, μετά την εκτεταμένη πτώση του 2022, και αυτό επειδή είχε επικρατήσει στις αγορές η εκτίμηση πως ο πληθωρισμός είχε ήδη κορυφωθεί και οδεύει προς αποκλιμάκωση, και επομένως δεν έπονται άλλες επιθετικές αυξήσεις επιτοκίων.

Μετά τα τελευταία μακροοικονομικά στοιχεία, όμως, που φέρουν τον πληθωρισμό να παραμένει επίμονα σε υψηλά επίπεδα, οι κεντρικές τράπεζες έχουν διαμηνύσει στις αγορές ότι επίκεινται νέες αυξήσεις επιτοκίων. Και όπως τόνισαν σχετικά οι οικονομολόγοι της Citigroup, «όλα δείχνουν ότι φέτος θα αρχίσουν να γίνονται επώδυνες οι αυξήσεις των επιτοκίων».

REUTERS

Με βάση τις εκτιμήσεις της Citigroup, σε παγκόσμιο επίπεδο ο πληθωρισμός εξακολουθεί να βρίσκεται σε επίπεδα γύρω στο 6% με 7%, δηλαδή πολύ πάνω από τους επίσημους στόχους των κεντρικών τραπεζών.

ΑΝΑΛΥΣΗ

«Μία Γη, μία οικογένεια, ένα μέλλον»

Της ΚΡΙΣΤΑΛΙΝΑ ΓΚΕΟΡΓΚΙΕΒΑ*

Σε μια περίοδο αυξημένης αβεβαιότητας για την παγκόσμια οικονομία, οι ισχυρές επιδόσεις της Ινδίας παραμένουν ένα φωτεινό σημείο. Αρα, αρμόζει να συγκεντρωθούν στην Μπανγκαλόρ αυτή την εβδομάδα οι υπουργοί Οικονομικών της «ομάδας των είκοσι» και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών. Αυτή θα είναι άλλη μια δύσκολη χρονιά, αλλά θα

Να προστατευθούν τα ευάλωτα άτομα, ο πλανήτης και να αξιοποιηθεί η ψηφιακή πρόοδος για όλους.

μπορούσε να θεωρηθεί σημείο καμπής, με τον πληθωρισμό να μειώνεται και την ανάπτυξη να έχει αφήσει τα χειρότερα πίσω της.

Πράγματι, ενώ οι τελευταίες προβλέψεις μας δείχνουν ότι η παγκόσμια ανάπτυξη επιβραδύνεται στο 2,9% φέτος, αναμένουμε μια μέτρια ανάκαμψη στο 3,1% το 2024. Αν κοιτάσουμε πίσω από τους τίτλους, θα δούμε τις αναδυόμενες αγορές και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες να παρέχουν μεγάλο μέρος της δυναμικής. Αναμένουμε ότι θα αντιπροσωπεύουν περίπου τα 4/5 της παγκόσμιας ανάπτυξης φέτος, με την Ινδία μόνον να συνεισφέρει περισσότερο από το 15%. Πέρα όμως από τον ρόλο της ως κινητήρια δύναμη ανάπτυξης, η Ινδία βρίσκεται σε μοναδική θέση για να φέρει κοντά τις χώρες. Σε έναν κόσμο που αντιμετωπίζει πολλαπλές προκλήσεις και αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις, αυτή η κατευθυντήρια γραμμή είναι κρίσιμη και αποτυπώνεται όμορφα στο θέμα της προεδρίας της Ινδίας στην «ομάδα των είκοσι», το οποίο είναι «Μία Γη, μία οικογένεια, ένα μέλλον». Επιτρέψτε μου να μοιραστώ την άποψή μου για το τι αντιπροσωπεύει αυτό το πνεύμα του «ενός» για

τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και για όλους εμάς ως παγκόσμια κοινότητα.

Πρώτον, μια οικογένεια σημαίνει αλληλεγγύη και προστασία των ευάλωτων. Στην πραγματικότητα η ανάπτυξη εξακολουθεί να είναι χαμηλότερη και οι πιέσεις στις τιμές εξακολουθούν να είναι πολύ υψηλές. Σε όλο τον κόσμο πολλά νοικοκυριά αγωνίζονται να τα βγάλουν πέρα. Εκατομμύρια δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά το κόστος των καυσίμων για θέρμανση ή μαγείρεμα. Ένας αριθμός-ρεκόρ 349 εκατομμυρίων ανθρώπων σε 79 χώρες αντιμετωπίζουν οξεία επισιτιστική ανασφάλεια. Τα δημοσιονομικά μέτρα θα πρέπει να είναι προσωρινά και να επικεντρώνονται σαφώς στην προστασία όσων έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Εν τω μεταξύ, η επαναφορά του πληθωρισμού στον στόχο παραμένει επιτακτική. Για να φτάσουν εκεί, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να παραμείνουν σταθεροί στην πορεία της νομισματικής σύσφιγξης.

Δεύτερον, μια Γη σημαίνει προστασία του πλανήτη μας, του σπιτιού μας δηλαδή. Ο συλλογικός μας στόχος για την υλοποίηση της Συμφωνίας του Παρισιού και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας θα απαιτήσει πολιτικές που μπορούν να βοηθήσουν στην ανακατεύθυνση τρισεκατομμυρίων δολαρίων προς τα πράσινα έργα. Εδώ, οι συμβουλές και η οικονομική υποστήριξη του ΔΝΤ έρχονται για να μετριάσουν τους τεράστιους κινδύνους που ενέχει η κλιματική αλλαγή για την οικονομική σταθερότητα.

Η υγεία της Γης μας είναι απαραίτητη για το μέλλον μας, αλλά όχι το μοναδικό συστατικό. Σε μια εποχή τεχνολογικού μετασχηματισμού, ο τρόπος με τον οποίο οι πολιτικοί διαχειρίζονται τις δυνατότητες της ψηφιακής πρόοδου μπορεί να είναι κεντρικός για ένα δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς μέλλον. Η ενοποιημένη διεπαφή πληρωμών της Ινδίας συνιστά εξαιρετικό παράδειγμα τεχνολογίας, που ενισχύει την οικονομική ένταξη. Μόνο τον Ιανουάριο αυτό το επίπεδο της ψηφιακής δημόσιας υποδομής της Ινδίας επεξεργάστηκε πάνω από 8 δισεκατομμύρια συναλλαγές. Και αυτό το σύστημα επιτρέπει σε 400 εκατομμύρια ανθρώπους σε αγροτικές περιοχές να συμμετέχουν σε αυτές με παλαιού τύπου κινητά τηλέφωνα.

* Η Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα είναι γενική διευθύντρια του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

Οι πόλεις των 15 λεπτών βάζουν τέλος στα επιχειρηματικά κέντρα

Η νέα τάση συνδυάζει κτίρια εταιρειών, κατοικίες και ελεύθερους χώρους

Για να παραφράσουμε τον Καρλ Μαρξας πούμε ότι οι εργαζόμενοι όλου του κόσμου ενώνονται. Όλοι τους ζητούν την αλλαγή και δεδομένης της ανεπάρκειας προσωπικού οι υπάλληλοι γραφείου την επιτυγχάνουν. Σήμερα η τάση, ίσως και η νέα μόδα, που επιχειρούν όλα τα τμήματα ανθρώπινων πόρων στις επιχειρήσεις είναι «ας κάνουμε τη ζωή των εργαζομένων καλύτερη». Και αυτό που συμβαίνει είναι ότι το επιχειρηματικό και εμπορικό κέντρο της πόλης όπως σχεδιάζεται για το μέλλον και πιθανώς σε ορισμένα μέρη υλοποιείται ήδη μοιάζει περισσότερο με ένα μικρό προάστιο.

Η μείωση των εσόδων του Μανχάταν είναι το τελευταίο καμπανάκι που ανακοινώνει το τέλος του επιχειρηματικού κέντρου της πόλης, της περιοχής που είναι συνυφασμένη με τα κτίρια γραφείων επιχειρήσεων. Η πόλη, ως μεγάλος έκτακτος οικισμός, έχει ηλικία μικρότερη των 10.000 ετών και πάντα τα χαρακτηριστικά της ήταν η συγκέντρωση πληθυσμού, το εκτεταμένο εμπόριο και η ανάπτυξη της. Η ανάπτυξη της θα συνεχιστεί. Εκτιμάται πως το 2050 σχεδόν τα 2/3 του παγκόσμιου πληθυσμού θα ζουν σε αστικά κέντρα. Αυτή τη στιγμή, όμως, αλλάζει πλήρως αυτό που εννοούμε ως πόλη, αυτό που σχεδιάζεται για το μέλλον στο εσωτερικό της πόλης. Αντί για τους εντυπωσιακούς ουρανοξύστες που ήταν το μοντέλο της προηγούμενης εποχής, τώρα το σχέδιο για το μέλλον είναι η πόλη των 15 λεπτών, όπως την οραματίστηκε ο δήμαρχος του Παρισιού, Αν Ινταλγκό, και τώρα αρχίζει να αποτελεί το πρότυπο για τις πόλεις όλου του κόσμου. Δηλαδή, η πόλη στην οποία θα μπορεί κανείς να διανύσει τις αποστάσεις για να μεταβεί στην εργασία του, ή οπουδήποτε αλλού, περπατώντας 15 λεπτά. Κάποιες πόλεις θέτουν μάλιστα ακόμη πιο φιλόδοξους στόχους για ακόμη μικρότερο χρόνο. Η Σεούλ, για παράδειγμα, θέτει στόχο την πόλη των 10 λεπτών.

Αυτού του είδους τα σχέδια βασίζονται στο σκεπτικό ότι μπορούν να γίνουν πόλεις που θα προσφέρουν όλα όσα προσφέρει η πόλη, γραφεία, επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες, καταστήματα, σε απόσταση που θα μπορεί κανείς να διανύσει σε λίγα λεπτά με τα πόδια ή με ποδήλατο. Στη χειρότερη περίπτωση, με τα μέσα μαζικής μεταφοράς ώστε να απεξαρτηθούν οι άνθρωποι από το αυτοκίνητο προκειμένου να αντιμετωπισθεί η κλιματική αλλαγή. Ασφαλώς και δεν

Στη Σαουδική Αραβία το σχέδιο για την ανάπτυξη του κέντρου του Ριάντ βασίζεται ουσιαστικά στην ανέγερση κτιρίων που θα φιλοξενούν ταυτόχρονα επιχειρήσεις, κατοικίες αλλά και τουριστικά καταλύματα.

Στόχος πλέον είναι η πόλη στην οποία θα μπορεί κάποιος να διανύσει τις αποστάσεις περπατώντας 15 λεπτά – Τα σχέδια σε Παρίσι, Σεούλ και Ριάντ.

αρέσει σε όλους αυτό το μοντέλο. Στην Οξφόρδη, για παράδειγμα, κυκλοφορούν όλων ειδών οι θεωρίες συνωμοσίας, επειδή η πόλη σχεδιάζει να επιβάλει περιορισμούς στην κυκλοφορία ιδιωτικών οχημάτων. Οι εντάσεις και οι διαφωνίες είναι τέτοιες, ώστε το θέμα έχει προκαλέσει ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο. Μπορεί, πάντως, να δει κα-

νείς την επιρροή που ασκεί το σχέδιο της πόλης των 15 λεπτών τόσο στις επαρχιακές κωμοπόλεις όσο και στα προάστια, και προπαντός στην όλο και συχνότερη εμφάνιση ενός άλλου είδους «κέντρου της πόλης» που θα έχει «μεικτή χρήση»: δηλαδή στις κεντρικές περιοχές της πόλης θα υπάρχουν επιχειρήσεις και κατοικίες μαζί όπως και ελεύθερος δημόσιος χώρος. Η νέα αυτή αντίληψη για τις πόλεις που αρχίζει να διαδίδεται, στοχεύει στην εκπλήρωση του νέου ιδεώδους που είναι ο καλός συνδυασμός ζωής και εργασίας. Στη Σαουδική Αραβία το σχέδιο για την ανάπτυξη του κέντρου του Ριάντ βασίζεται ουσιαστικά στην ανέγερση κτιρίων που θα φιλοξενούν ταυτόχρονα επιχειρήσεις, κατοικίες αλλά και τουριστικά καταλύματα. Και στη Λιθουανία μια ομάδα αρχιτεκτόνων έκλεισε συμβό-

λαιο για την ανάπτυξη έκτακτος 24.000 τ.μ. στο εμπορικό κέντρο του Βιλνιους, της πρωτεύουσας της χώρας, στα οποία θα υπάρχουν γραφεία, κατοικίες και επιχειρήσεις μαζί.

Όπως επισημαίνει ο Γκιντεόν Χέιγκ στο βιβλίο του «Ένα Ρέκβιεμ για το Γραφείο», το ζητούμενο είναι η άνεση που προσφέρει η δυνατότητα να εργάζεται κανείς σε ένα περιβάλλον κατοικιών και ει δυνατόν κοντά στην κατοικία του. Ο ίδιος υπογραμμίζει ότι ο Λευκός Οίκος, το νούμερο 10 της Ντάουνινγκ Στρίτ και το Μέγαρο των Ηλυσίων αλλά και πολλές άλλες προεδρικές ή πρωθυπουργικές κατοικίες σε διάφορες χώρες βασίζονται όλες στην ίδια συλλογιστική: συνδυάζουν τα επιτελικά γραφεία της κυβέρνησης με τις κατοικίες των ανώτερων αξιωματούχων της.

BLOOMBERG

Γιατρός του ΟΚΥπΥ εξηγεί: συμπτώματα καρκίνου του πνεύμονα

Ο καρκίνος του πνεύμονα είναι η κυριότερη αιτία θανάτου μεταξύ των κακοηθειών. Μία πάθηση που έχει ένα ξεκάθαρο προδιαθεσικό παράγοντα και δεν είναι άλλος από την καπνιστική συνήθεια, καθώς προσβάλλει κατά 85% - 90% τους καπνιστές και κατά 30% - 35% τους παθητικούς καπνιστές. Ο Δρ. Σταμάτιος Τσιπιλής, Πνευμονολόγος στον

Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥπΥ), μας αναφέρει τα συμπτώματα που πρέπει να μας ανησυχίσουν και τις θεραπείες που εφαρμόζει η Πνευμονολογική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, για αντιμετώπιση του καρκίνου του πνεύμονα. Την ίδια στιγμή, μας τονίζει πως η έγκαιρη διάγνωση αυξάνει σημαντικά την επιβίωση.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Τα 3 εργαλεία προστασίας της πρώτης κατοικίας

Ο ενδιαμέσος φορέας, ο εξωδικαστικός και το πιστοποιητικό ευάλωτου νοικοκυριού

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σήμα για την άμεση ρύθμιση των δανειών, και ειδικά αυτών που έχουν υποθήκη την πρώτη κατοικία, συνιστά η απόφαση που έλαβε ο Αρειος Πάγος, δικαιώνοντας τις εταιρείες διαχείρισης ως προς τη δυνατότητά τους να λειτουργούν ως εντολοδόχοι των funds που έχουν αγοράσει κόκκινα δάνεια και να προχωρούν σε πλειστηριασμούς ακινήτων. Αν και η απόφαση δεν είναι παρά επικύρωση της πρακτικής που ούτως ή άλλως εφαρμόζονταν μέχρι σήμερα βάσει του νόμου για τις τιτλοποιήσεις, το ξεκαθάρισμα της εκκρεμότητας αίρει τις αμφισβητήσεις για το θέμα, δίνοντας και το σήμα για ταχεία διευθέτηση αυτών των δανειών, χωρίς ψευδαισθήσεις. Ο αριθμός των πλειστηριασμών μετά το «πάγωμα» που ίσχυσε για μεγάλο χρονικό διάστημα του 2020 και του 2021, λόγω της πανδημίας, βαίνει αυξανόμενος και σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύει η «Κ» ανήλθε το 2022 σε 52.595, από τους οποίους πραγματοποιήθηκαν οι 39.318. Αυξητικός

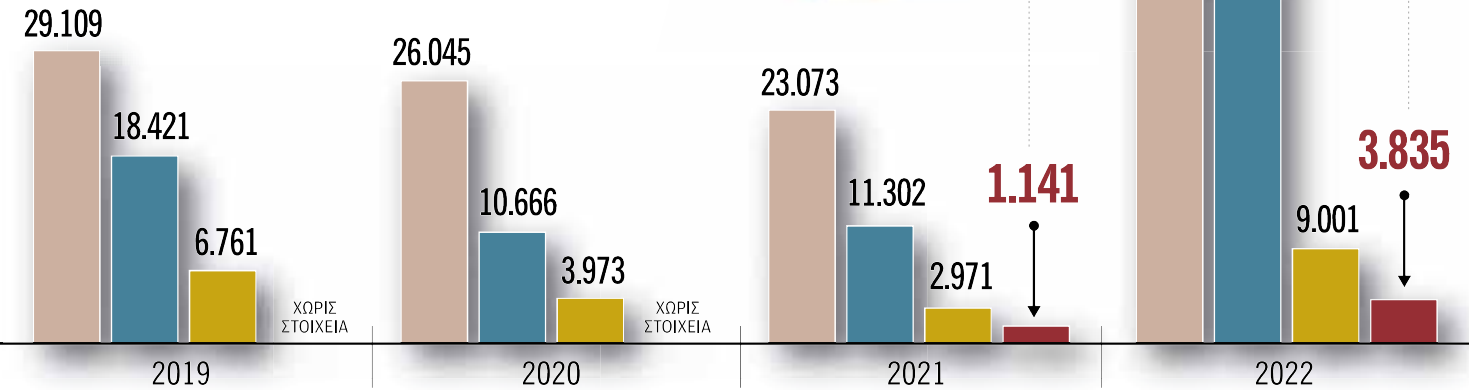
είναι και ο αριθμός των πλειστηριαζόμενων ακινήτων (κατοικιών, καταστημάτων, βιομηχανικών εγκαταστάσεων, αγροτεμαχίων κ.λπ.) που κατακυρώθηκαν και ο οποίος ανήλθε σε 9.001. Από τα ακίνητα αυτά τα 3.835 είναι κατοικίες, αριθμός περίπου τριπλάσιος σε σχέση με το 2021. Έτσι και καθώς ο χρόνος μετράει αντίστροφα για τους πλειστηριασμούς που εντατικοποιούνται, τα εργαλεία για την προστασία της πρώτης κατοικίας είναι συγκεκριμένα και όσοι ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων νοικοκυριών θα πρέπει να σπεύσουν να τα αξιοποιήσουν.

Τα εργαλεία αυτά είναι:

1. Το ενδιαμέσο πρόγραμμα έως τη λειτουργία του Φορέα Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτων. Πρόκειται για το πρόγραμμα που τέθηκε σε ισχύ από το υπουργείο Οικονομικών τον περασμένο Σεπτέμβριο και το οποίο επιτρέπει σε κάποιον που συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά ενός ευάλωτου δανειολήπτη να υποβάλει αίτηση στην ειδική πλατφόρμα που έχει δημιουργηθεί στην Ειδική Γραμ-

Η εξέλιξη των πλειστηριασμών

■ Σύνολο πλειστηριασμών που αναρτήθηκαν στην πλατφόρμα e-auction
■ Ολοκληρωμένοι πλειστηριασμοί
■ Γόνιμοι πλειστηριασμοί (με υπερβεβαιωμένη)
■ Κατοικίες που μεταβιβάστηκαν μέσω πλειστηριασμού

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η απόφαση του Αρείου Πάγου έδωσε το σήμα για άμεση ρύθμιση των δανείων που έχουν υποθήκη την α΄ κατοικία.

ματεία Ιδιωτικού Χρέους, έτσι ώστε να λάβει το σχετικό πιστοποιητικό του ευάλωτου νοικοκυριού. Με την έκδοση της σχετικής βεβαίωσης ο νόμος επιβάλλει την αναστολή κάθε ενέργειας αναγκαστικής εκτέλεσης, ενώ η χορήγηση του πιστοποιητικού ανοίγει και τον δρόμο για την επιδότησή του από το κράτος για χρονικό διάστημα έως και 15 μήνες. Τόσο είναι το διάστημα που εκτι-

μάται ότι θα απαιτηθεί για να λειτουργήσει ο φορέας, στον οποίο τα ευάλωτα νοικοκυριά θα μπορούν να ενταχθούν, παραδίδοντας μεν το ακίνητό τους, αλλά διατηρώντας τη δυνατότητα να συνεχίσουν να μένουν σε αυτό έναντι ενοικίου, το οποίο επίσης θα επιδοτείται από το κράτος. Η δόση του δανείου όσο και το ενοίκιο που θα πρέπει να καταβάλει στη συνέχεια ο ευάλωτος οφειλέτης θα επιδοτείται από το κράτος με ανώτατο ποσό τα 210 ευρώ, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση και τον αριθμό των προστατευόμενων μελών. Μέχρι σήμερα οι αιτήσεις στην πλατφόρμα για να πιστοποιηθεί κάποιος ως ευάλωτος ανέρχονται σε 20.000, αλλά αφορά και τους δανειολήπτες που έχουν ενήμερα δάνεια. Αντίθετα, αυτοί που έχουν δάνεια σε καθυστέρηση και έχουν αποδεχθεί

την ένταξή τους στον φορέα είναι περίπου 200.

2. Ο εξωδικαστικός μηχανισμός, που όπως έχει προαναγγείλει το υπουργείο Οικονομικών θα θεσμοθετηθεί έτσι ώστε να ισχύσει και για οφειλές που έχει κάποιος σε έναν μόνο πιστωτή. Μέχρι σήμερα δεν επιτρέπεται σε κάποιον οφειλέτη να υποβάλει αίτηση στον εξωδικαστικό μηχανισμό εφόσον το 90% των συνολικών χρεών του αφορά έναν μόνο χρηματοδοτικό φορέα, τράπεζα ή fund. Με τον τρόπο αυτό εξαιρούνται όσοι έχουν μία μόνο οφειλή σε έναν φορέα, π.χ. μόνο ένα στεγαστικό, κάτι που πρόκειται να καταργηθεί διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής του μηχανισμού και δίνοντας άλλο ένα εργαλείο σε όσους θέλουν να ρυθμίσουν παρόμοιες οφειλές. Για τις περιπτώσεις που οι οφειλές είναι

περισσότερες, ο εξωδικαστικός μηχανισμός λειτουργεί ήδη και επιτρέπει τη συνολική ρύθμισή τους με βάση τα εισοδήματα και την περιουσιακή κατάσταση του οφειλέτη.

3. Η ρύθμιση της οφειλής με βάση τη διμερή συνεννόηση που θα κάνει ο οφειλέτης με την τράπεζα ή την εταιρεία διαχείρισης. Στην κατεύθυνση αυτή ενεργοποιείται από τα τέλη Απριλίου η πλατφόρμα, βάσει της οποίας όλες οι ρυθμίσεις θα γίνονται ηλεκτρονικά με στόχο να παρακολουθούνται τόσο από την ΕΓΔΙΧ όσο και από την ΤτΕ. Ως μαζιλάρι ασφαλείας για ευνοϊκότερες ρυθμίσεις μπορεί να αποτελέσει το πιστοποιητικό του ευάλωτου, η χρήση του οποίου διευκολύνει τον οφειλέτη να διεκδικήσει καλύτερους όρους στη διαπραγμάτευσή του με τους πιστωτές.

9.001 ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί ύψους 1 δισ. ευρώ το 2022

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στο 1 δισ. ευρώ ανήλθε η αξία των ακινήτων που άλλαξαν χέρια μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-auction την περασμένη χρονιά, επιβεβαιώνοντας την ανάκαμψη των πλειστηριασμών μετά τα δύο χρόνια της πανδημίας, κατά τα οποία οι πλειστηριασμοί είχαν ματαιωθεί για αρκετούς μήνες.

Ο αριθμός των ακινήτων που βρήκαν αγοραστή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας ανήλθε σε 9.001 και αποτελεί τον μεγαλύτερο αριθμό από τότε που ενεργοποιήθηκαν οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί, ενώ με βάση την τιμή της πρώτης προσφοράς που βγήκε το

Η μέση αξία των ακινήτων που ρευστοποιήθηκαν ανήλθε στις 114.800 ευρώ, έναντι 150.900 ευρώ το 2021.

ακίνητο προς ρευστοποίηση, προκύπτει ότι η μέση αξία των ακινήτων που ρευστοποιήθηκαν διαμορφώθηκε το 2022 στις 114.800 ευρώ, έναντι 150.900 ευρώ το 2021. Αντίστοιχες αξίες ακινήτα –ύψους 1,1 δισ. ευρώ με βάση την τιμή πρώτης προσφοράς– είχαν μεταβιβαστεί το 2018 μέσω 7.607 γόνιμων πλειστηριασμών (με μέση τιμή τις 140,3 χιλ. ευρώ). Ο μεγαλύτερος αριθμός των ακινήτων που βγήκαν σε πλειστηριασμό συνολικά από την έναρξη λειτουργίας του e-auction εντοπίζεται στους μεγάλους δήμους της χώρας

Ακίνητα προς πλειστηριασμό, εκ των οποίων μεταβιβάστηκαν

Αθήνα	5.838	1.949	Περιστέρι	578	136
Θεσσαλονίκη	2.127	761	Κορδελιό - Εύοσμος	566	151
Πάτρα	1.303	405	Καλαμαριά (Θεσσαλονίκη)	557	207
Πειραιάς	1.032	333	Γλυφάδα	545	199
Κασσάνδρα	811	367	Κερατσίνι - Δραπετσώνα	538	126
Πυλαία	774	275	Βάρη - Βούλα - Βουλιγαμένη	527	192
Κηφισιά	729	240	Κέρκυρα	519	147
Βόλος	714	167	Τρίκαλα	513	121
Νίκαια	683	154			
Χαλκίδα	636	172			
Λάρισα	603	171			
Ιωάννινα	601	186			
Αχαρνάις	504	149			

τα 240 (ποσοστό 33%), η Γλυφάδα, που από τα 545 ακίνητα μεταβιβάστηκαν 199 (ποσοστό 36,5%), η Βάρη - Βούλα - Βουλιγαμένη, που από τα 527 που βγήκαν προς πλειστηριασμό αγοραστή βρήκαν τα 192 (ποσοστό 36,4%), αλλά και η Νίκαια - Άγιος Ιωάννης Ρέντης που από τα 638 ακίνητα μεταβιβάστηκαν τα 154 και η Καλλιθέα που από τα 440 μεταβιβάστηκαν επίσης τα 154. Στην υπόλοιπη χώρα, οι δήμοι με τους περισσότερους πλειστηριασμούς είναι τα Ιωάννινα, η Χαλκίδα, η Λάρισα, ο Βόλος και η Ρόδος, η Κέρκυρα και το Ναύπλιο.

Με βάση τα στοιχεία από τις εταιρείες διαχείρισης που είναι οι κύριοι επισπεύδοντες στους πλειστηριασμούς που διεξάγονται μέσω του e-auction, ο μεγαλύτερος αριθμός των ακινήτων που πλειστηριάζεται καταλήγει πλέον σε ιδιώτες και όχι στους ίδιους τους επισπεύδοντες, όπως συνέβαινε στο παρελθόν και συγκεκριμένα τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Η αύξηση της ζήτησης από ιδιώτες είναι αποτέλεσμα της εντατικοποίησης των προσπαθειών που κάνουν οι εταιρείες διαχείρισης διευρύνοντας τις συνεργασίες τους με μεσίτες σε όλη τη χώρα για την προώθηση ακινήτων, οι οποίοι, ελλείψει νεόδμητων ακινήτων, βλέπουν πλέον με ενδιαφέρον την αγορά των πλειστηριασμών. Καθολογικά παράγοντας είναι και η οικονομική συγκυρία που ευνοεί τις τοποθετήσεις σε ακίνητα, σε αντίθεση με άλλες μορφές τοποθετήσεων.

Για το 2023 έχουν αναρτηθεί από την αρχή της χρονιάς 19.153 πλειστηριασμοί ακινήτων, αλλά ο αριθμός αυτών τελικώς που θα πραγματοποιηθούν εκτιμάται ότι θα είναι πολύ μεγαλύτερος, καθώς η ηλεκτρονική πλατφόρμα εμπλουτίζεται καθημερινά με νέους. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των εταιρειών διαχείρισης που διενεργούν τους περισσότερους πλειστηριασμούς για λογαριασμό είτε των funds είτε των τραπεζών, τα μέσα επίπεδα των πλειστηριασμών κάθε χρόνο θα διαμορφώνονται κοντά στις 50.000, όσοι δηλαδή ήταν κατά μέσο όρο οι πλειστηριασμοί ακινήτων πριν από την κρίση των μνημονίων.

Κίνητρα για ασφάλιση κατοικιών εξετάζει η ελληνική κυβέρνηση

Κίνητρα για την ασφάλιση κατοικιών έναντι φυσικών καταστροφών εξετάζει η κυβέρνηση, σύμφωνα με πηγές του οικονομικού επιτελείου, καθώς η κλιματική αλλαγή αυξάνει τη συχνότητα τέτοιων φαινομένων και καθιστά την ασφάλιση ένα σημαντικό εργαλείο άμυνας. Οι μεγάλες καταστροφές από πλημμύρες και πυρκαγιές των τελευταίων ετών, αλλά και ο πρόσφατος σεισμός στην Τουρκία, ανέδειξαν τη συχνότητα και την ένταση που έχουν προσλάβει τα φαινόμενα αυτά, με την Ελλάδα να βρίσκεται πολύ πίσω σε ό,τι αφορά την ασφαλιστική κάλυψη. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ενώσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος, μόνο 16% των κατοικιών στην Ελλάδα είναι ασφαλισμένες, παρά το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης, και αυτό παρά το γεγονός ότι το κατά κεφαλήν οικονομικό κόστος των καταστροφών είναι σχεδόν τριπλάσιο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το βασικό κίνητρο που βρίσκεται στο τραπέζι της κυβέρνησης είναι η εκπτώση του ασφαλιστρού έναντι φυσικών καταστροφών από το φορολογητέο εισόδημα. Το μέτρο ίσχυε και κατά το παρελθόν, αλλά καταργήθηκε. Τώρα, όμως, λόγω έντασης των φαινομένων, η κυβέρνηση το επανεξετάζει, προφανώς για υιοθέτηση μετά τις εκλογές. Μόνο για την κάλυψη του κόστους των αποζημιώσεων του σεισμού στην Κρήτη το 2020 και των πυρκαγιών στην Εύβοια το 2021, το κόστος για τον προϋπολογισμό ήταν 500 εκατ. ευρώ, όπως έχει αναφέρει ο υπουργός Κλιματικής Αλλαγής Χρήστος Στυλιανίδης.

Υπέρ του μέτρου τάσσονται φυσικά οι ασφαλιστικές εταιρείες, αλλά και οι ιδιοκτήτες ακινήτων μέσω της ΠΙΟΜΙΔΑ. Εννοείται ότι η ασφάλιση δεν θα είναι υποχρεωτική. Σχετική διάταξη του κλιματικού νόμου που προέβλεπε την υποχρεωτικότητα για τις περιοχές υψηλής επικινδυνότητας, π.χ. δίπλα σε δασικές περιοχές, τελικά αποσύρθηκε. Οι ασφαλιστικές εταιρείες μιλούν και για δυνατότητα σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στο θέμα αυ-

Παρά το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Ελλάδα, μόλις το 16% των κατοικιών είναι ασφαλισμένο.

τό, όπως έχει γίνει σε χώρες του εξωτερικού. Το νέο πλαίσιο κρατικών αρωγής που καθιερώθηκε τον τελευταίο ενάμιση χρόνο με τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες συνέβαλε, σύμφωνα με την ηγεσία του υπουργείου Οικονομικών, στη γρήγορη διανομή 191 εκατ. ευρώ σε 5.800 δικαιούχους. Τα σχετικά στοιχεία παρουσίασαν χθες ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας, ο υφυπουργός παρά τω πρωθυπουργώ Χρήστος Τριαντόπουλος, ο υφυπουργός Οικονομικών Απ. Βεσυρόπουλος, ο γενικός γραμματέας Οικονομικής Πολιτικής Ν. Κουλοχέρης και ο επικεφαλής της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων Γ. Πιτσιλίδης.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Η φετινή Μπερλινάλε, που ρίχνει αύριο αυλαία, κινήθηκε σε ρηχά νερά, αφού αρκετές ταινίες στο διαγωνιστικό τμήμα ήταν μέτριες, ενώ το ντοκιμαντέρ του Σον Πεν «Supergower» με θέμα την Ουκρανία δεν άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις.

Ερωτας και πολιτική στο Βερολίνο

Οι δύο θεματικές κυριάρχησαν στο φετινό Φεστιβάλ Κινηματογράφου, το πρώτο που διεξήχθη χωρίς περιορισμούς μετά την πανδημία

Του απεσταλμένου μας
στο ΒΕΡΟΛΙΝΟ
ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Η εικόνα πέριξ του Berlinale Palast, του επιβλητικού θεάτρου που αποτελεί την έδρα του κινηματογραφικού Φεστιβάλ Βερολίνου, ήταν φέτος πολύ διαφορετική από αυτή που συναντήσαμε πριν από ένα χρόνο στο ίδιο μέρος. Εκεί όπου πέρυσι ήταν σταθμευμένα λεωφορεία σε ρόλο κινητών σταθμών COVID-τεστ, φέτος ένα μικρό πλήθος περίμενε στριμωγμένο πίσω από παραπετάσματα τις αφίσες των σταιρ. Η Μπερλινάλε του 2020 ήταν το τελευταίο μεγάλο κινηματογραφικό φεστιβάλ πριν από το χτύπημα της πανδημίας· αυτή του 2023 είναι ίσως το πρώτο που διεξήχθη με όρους απόλυτης κανονικότητας. Ο κόσμος, Βερολινέζοι μα και από αλλού όπως εμείς, το αγκάλιασε, γεμίζοντας τις αίθουσες και κάνοντας sold out τις περισσότερες προβολές.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του «τέλους» της πανδημίας είναι ότι

μας φέρνει αντιμέτωπους με τις ταινίες που παρήχθησαν κατά τη διάρκεια της.

Αν, πάντως, κρίνουμε από όσα προλάβουμε να δούμε τις προηγούμενες ημέρες, αυτός που βγήκε κερδισμένος ήταν ο... έρωτας. Πράγματι, η πλειονότητα των ται-

Θερμή ήταν η υποδοχή για το αφιέρωμα της Μπερλινάλε στους αγωνιζόμενους για ελευθερία και δικαιοσύνη γυναίκες και άνδρες του Ιράν.

νιών σε όλα τα τμήματα του φεστιβάλ είχε θέμα τις ερωτικές σχέσεις, όλων των ειδών και όλων των εποχών. Μια νεαρή Ανατολικογερμανίδα έχει ένα παθιασμένο ιδύλλιο με έναν αρκετά μεγαλύτερο της άνδρα κάπου στη βαυαρική ύπαιθρο, αμέσως μετά την επανένωση της χώρας

(«Someday We'll Tell Each Other Everything»): ένας μοναχικός κριτικός φαγητού βρίσκει την αγάπη στην αγκαλιά μιας νεαρής φωτογράφου, στο αργόσυρτο, πολυεπίπεδο «The Shadowless Tower» του Κινέζου Ζανγκ Λου· στο βελγικό «The Beast in the Jungle» του Πατρικ Τσικά, την πιο ενδιαφέρουσα ίσως ταινία που είδαμε στην Μπερλινάλε, ο Τζον και η Μεί ζουν έναν αλλόκοτο, πλατωνικό έρωτα επιστρέφοντας ξανά και ξανά στο ίδιο κλαμπ επί δυόμισι δεκαετίες· τέλος, στο κορεατικό «Past Lives» –την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, θεωρείται φαβορί για τη Χρυσή Αρκούο– παρακολουθούμε άλλη μία σχέση που διατρέχει τις δεκαετίες και τις ηπείρους, από τη Σεούλ έως τη Νέα Υόρκη. Και πολλά άλλα.

Όλα αυτά, βεβαίως, δεν είναι απαραίτητα από το κορυφαίο κινηματογραφικό ράφι. Ειδικά το διαγωνιστικό τμήμα είχε φέτος αρκετές μέτριες ταινίες (τα πράγματα ήταν καλύτερα στο Πανόραμα και στο Encounters) και σίγουρα λιγότερο καλοφτιαγμένες από το «Inside» του Βασίλη Κατσούπη, το οποίο μάλλον άδικα δεν συμπεριλήφθηκε εκεί.

Ο Έλληνας κινηματογραφιστής κέρδισε τις εντυπώσεις, χτίζοντας σχεδόν άψογα γύρω από μια πρωτότυπη ιδέα και έχοντας σε μεγάλη φόρμα το «πυρηνικό όπλο» Γουίλεμ Νταφτε στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Ο Αμερικανός ηθοποιός βρέθηκε στην Μπερλινάλε, μαζί με αρκετούς ακόμη αστέρες όπως ο Τζον Μάλκοβιτς, η Ελεν Μίρεν, η Αν Χάθαγουεϊ, η Μαρίσα Τομέι, ο Τζέσε Αϊ-

ζενμπεργκ, ο Πίτερ Ντίνκλατζ, η Σίντνεϊ Σουίνι κ.ά. – τους περισσότερους που εμφανίστηκαν εκεί τουλάχιστον την τελευταία πενταετία.

Ένας από τους πιο πολυαναμενόμενους καλεσμένους της διοργάνωσης ήταν, φυσικά, και ο Σον Πεν. Ο Αμερικανός ηθοποιός και κινηματογραφιστής έφερε μαζί του το (εκτός συναγωνισμού) «Supergower», το ντοκιμαντέρ που γύρισε σε δύο διαφορετικές επισκέψεις του στην εμπόλεμη Ουκρανία, με τον Βολοντίμιρ Ζελένσκι σε ρόλο... υπερήρωα. Εμφανώς η ταινία δεν άφησε και τις καλύτερες εντυπώσεις, κάτι το οποίο έγινε αντιληπτό και από τις αντιδράσεις του ενοχλημένου Πεν στη σχετική συνέντευξη Τύπου. Αντιθέτως, πολύ πιο θερμές ήταν οι εκδηλώσεις γύρω από το αφιέρωμα του φεστιβάλ στους αγωνιζόμενους για ελευθερία και δικαιοσύνη γυναίκες και άνδρες του Ιράν. Το περασμένο Σάββατο, μάλιστα, μια μεγάλη ομάδα, αποτελούμενη από διαγωνιζόμενους, μέλη των κριτικών επιτροπών και

άλλους ανθρώπους του σινεμά, διαδhlωσε συμβολικά στο κόκκινο χαλί, κρατώντας πλακάτ σχετικά με το Ιράν.

Γενικότερα, αυτό που ακούσαμε ξανά και ξανά αυτές τις ημέρες στο Βερολίνο, από τον καλλιτεχνικό διευθυντή Κάρλο Σατριάν μέχρι την πρόεδρο της επιτροπής, Κρίστεν Στιούαρτ, είναι το πόσο «πολιτική» είναι η Μπερλινάλε. Πράγματι, σε πρώτο επίπεδο και η φετινή έκδοση της διοργάνωσης μοιάζει ευαίσθητη σε πολιτικά ερεθίσματα, τόσο εντός όσο και εκτός σκοτεινής αίθουσας. Από την άλλη, η σύγκυση μεταξύ αληθινής πολιτικής και μιας άγονης – σε ένα βαθμό και μηχανικής – πολιτικής ορθότητας, που τείνει να γίνει κανόνας στις επιλογές των μεγάλων κινηματογραφικών φεστιβάλ, δεν βοηθά ιδιαίτερα προς αυτή την κατεύθυνση. Διακριτή εξαίρεση αποτελεί το ασιατικό σινεμά, και οι εκπρόσωποί του, στους οποίους όλο και περισσότεροι στρέφονται τελευταία για να εμπνευστούν ή απλώς να τους αντιγράψουν.

Και η Κύπρος στο κινηματογραφικό Φεστιβάλ

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΗΚΗ**

Και στο φετινό κινηματογραφικό Φεστιβάλ Βερολίνου τη δική της παρουσία είχε και η Κύπρος, με περίπτερο του Υφυπουργείου Πολιτισμού· Τομέας Κινηματογράφου στο European Film Market, με αρμόδιο λειτουργό τον Μάριο Ψαρά. Στο πλαίσιο των διαφόρων δραστηριοτήτων του φεστιβάλ, ο Τομέας Κινηματογράφου του υφυπουργείου Πολιτισμού είχε εκπροσώπηση σε συναντήσεις υψηλού επιπέδου με οργανώσεις όπως τους EFAD (European Film Agencies Director), το European Film Academy, το Eurimages και το (EFP) European Film Promotion. Πολύ σημαντικό επίσης ήταν το γεγονός πως αρκετοί

Κύπριοι σκηνοθέτες, παραγωγοί, αλλά και καλλιτεχνικοί διευθυντές των εγχώριων κινηματογραφικών φεστιβάλ έδωσαν το παρών τους στις προβολές και τις άλλες δράσεις του Φεστιβάλ.

Η κα Έλενα Χριστοδουλίδου, ανώτερη μορφωτικός λειτουργός και πρόεδρος Συμβουλευτικής Επιτροπής Κινηματογράφου, ανέφερε στην «Κ» πως η Κύπρος είναι παρούσα στο φεστιβάλ για έκτι χρονιά, και δήλωσε χαρακτηριστικά: «Το όφελος από την εθνική αυτή συμμετοχή είναι τεράστιο. Πέραν από το ίδιο το εξαιρετικά σημαντικό γεγονός της παρουσίας της Κύπρου σε ένα μάρκετ που μετέχουν όλες οι χώρες του κόσμου, από το περίπτερο παρουσιάζεται και προωθείται ο

κυπριακός κινηματογράφος, ενισχύονται οι Κύπριοι σκηνοθέτες και παραγωγοί προκειμένου να βρουν ξένους συμπαραγωγούς, προωθούνται οι ταινίες μας σε άλλα φεστιβάλ, ενθαρρύνονται οι συμπαραγωγές ξένων χωρών με την Κύπρο, και ταυτόχρονα παρουσιάζεται η Κύπρος ως ελκυστικός προορισμός για γυρίσματα, με τις φυσικές της ομορφίες και τον μοναδικό της πολιτισμό. Το περίπτερο λειτουργεί ως χώρος συνεντεύσεων και ενημέρωσης επαγγελματιών κάθε κατεύθυνσης, ξένων παραγωγών ταινιών, διευθυντικών στελεχών Διεθνών Φεστιβάλ, κριτικών κινηματογράφου, δημοσιογράφων και άλλων, για όλα τα θέματα που αφορούν στον κυπριακό κινηματογράφο

και τις δυνατότητες συμπαραγωγής ταινιών με την Κύπρο». Η κα Χριστοδουλίδου ανέφερε επίσης πως το κοινό, με τέτοιες δράσεις, ενημερώνεται για τα χρηματοδοτικά Προγράμματα του υφυπουργείου, τις εν εξελίξει κυπριακές παραγωγές, για τις δυνατότητες γυρισμάτων στην Κύπρο και τα κυπριακά Διεθνή Φεστιβάλ.

Σημειώνεται δε ότι το υφυπουργείο Πολιτισμού, μέσω του Τομέα Κινηματογράφου, διαθέτει περίπτερο – για τους ίδιους σκοπούς που προαναφέρθηκαν – στο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Clermont-Ferrand (μεγαλύτερο στον κόσμο για τις ταινίες μικρού μήκους) στο Διεθνές Φεστιβάλ των Καννών, στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινουμένου Σχε-

Το περίπτερο της Κύπρου στο Φεστιβάλ Βερολίνου λειτουργεί ως χώρος συνεντεύσεων και ενημέρωσης επαγγελματιών κάθε κατεύθυνσης για όλα τα θέματα που αφορούν στον κυπριακό κινηματογράφο.

δίου στο Annecy (σημαντικότερο του είδους), στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και στο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας, καλύπτοντας έτσι και προωθώντας

όλες τις κατηγορίες του κυπριακού κινηματογράφου. Αξίζει να σημειωθεί πως για το 2023 το κονδύλι για τον κινηματογράφο αυξήθηκε κατά ένα εκατ. ευρώ, και από 1.650.000 ανέβηκε στα 2.650.000.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

26.2.23-5.3.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Οι Λέξεις - Μια Συνεχής Ανάληψη

Η Ομάδα Φίλων του Ηλία Κωνσταντίνου και οι Εκδόσεις «Βακκικών» διοργανώνουν εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη του ποιητή. Για τον Ηλία Κωνσταντίνου θα μιλήσει ο Χαρόλαμπος Οταμπόπας, διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας. Παρεμβάσεις θα κάνουν οι Κώστας Μακρίδης και Παντελής Γεωργίου. Εκ μέρους της οικογένειας θα απευθύνει χαιρετισμό ο Γιώργος Κωνσταντίνου. Θα ακολουθήσει συζήτηση. Την εκδήλωση θα συντονίσει η Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου. Παρασκευή 3 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. στο Δημοτικό Πολιτιστικό Κέντρο Πάνος Σολομωνίδης στη Λεμεσό.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εκθεση ζωγραφικής «Ο Δρόμος»

Η Γκαλερί Γκλόρια παρουσιάζει την έκθεση ζωγραφικής του Ολλανδού καλλιτέχνη Johannes van Vugt με τίτλο «Ο Δρόμος». Ο τίτλος της έκθεσης προέρχεται από ένα ποίημα του Robert Frost «The Road Not Taken». Στους πίνακές του ο θεατής/θεάτρια μπορεί να βρει παραδείγματα των επιλογών που καθορίζουν το ταξίδι μας στη ζωή. Ο Van Vugt καθοδηγείται από ιστορικά γεγονότα καθώς και από προσωπικές του εμπειρίες.

Δουλεύοντας σε αυτό το πλαίσιο, χρησιμοποιεί το συναισθηματικό του υπόβαθρο ως μέσο για να ασκήσει κριτική στις σύγχρονες ιδέες σχετικά με τη θρησκεία, την τέχνη, την ιστορία, τις διαπροσωπικές σχέσεις και την κοινωνική ταυτότητα. Εγκαίνια Πέμπτη 2 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια μέχρι 21 Μαρτίου. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605.

ΕΦΗΒΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον

Η δεύτερη εφηβική παράσταση των δράσεων «Νέ@ σε έρημο νησί» σπκώνει αυλαία την Κυριακή 26 Φεβρουαρίου στο Θέατρο Αποθήκες. Η παραγωγή του Θεάτρου Βαλίτσα παρουσιάζεται σε σκηνοθεσία Στέλιου Ανδρονίκου και εμπνέεται από την ποιητική και γεμάτη ευαισθησία νουβέλα του Ρίτσαρντ Μπαχ, «Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον», μεταφέροντας μηνύματα για την αγάπη, τη συγγνώμη, την αναζήτηση, την πίστη στα όνειρα, την καλοσύνη που κρύβεται σε κάθε ανθρώπινη ψυχή και πολλά άλλα. Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον αφηγείται τη ζωή ενός πουλιού, που δεν είναι ένας γλάρος όπως οι άλλοι. Μοναδικό του πάθος είναι να μπορεί να πετάει ψηλότερα και γρηγορότερα, ώστε να είναι ελεύθερος. Όμως αυτή του η επιθυμία, καθώς ο ίδιος δεν αρκείται στο να πετάει για να τραφεί, δεν ικανοποιεί την κοινότητα των γλάρων. Πίζουν: Ανδρέας Μακρής, Πένυ Φοινίρη. Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ, Κάμπου 29 Στρόβολος. Παραστάσεις από Κυριακή 26 Φεβρουαρίου στις 7:00 μ.μ. και κάθε Κυριακή στις 5:00 μ.μ. (1η παράσταση) και στις 7:00 μ.μ. (2η παράσταση). Πληροφορίες ηλεκτρονικά στη σελίδα www.thoc.org.cy και τηλέφωνο ΘΟΚ, τηλ. 7772717.

ΘΕΑΤΡΟ

Η Φόνισσα

Η ΕΘΑΛ ανεβάζει το εμβληματικό διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Η Φόνισσα», σε σκηνοθεσία Μαρίας Βρόντη και την πρωτότυπη μουσική του γυναικού συνθέτη Γιώργου Ανδρέου. Μια ομάδα επτά αξιόλογων γυναικών ηθοποιών έχει αναλάβει να δώσει σάρκα και οστά στην ιστορία της Φραγκογιαννούς, της γριάς Χαδούλας, μιας από τις πιο εμβληματικές ηρωίδες της ελληνικής λογοτεχνίας που οδηγείται στο έγκλημα, βλέποντάς το ως τη μόνη διέξοδο από τη βασανισμένη ζωή που μοιραία περιμένει τις γυναίκες της εποχής της και της κοινωνικής της θέσης. Η «Φόνισσα», αν και γραμμένη περισσότερο από ένα αιώνα πριν, θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα διηγήματα της ελληνικής λογοτεχνίας, αφού υπέδειξε την κατάρρευση του γυναικείου φύλου σε μία εποχή κατά την οποία οι γυναίκες στερούνταν πολλές, θεμελιώδεις ελευθερίες. Επί σκηνής: Σαββίνα Γεωργίου, Νίκη Δραγούμη, Μυρτώ Κουγιάλη, Χριστίνα Κυριάκου, Κωνσταντίνα Ξενοφώντος, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Μαρίλια Χαριδημού. Παραστάσεις: Λεμεσός: Θέατρο ΕΘΑΛ 3 και 4 Μαρτίου ώρα 8:30 μ.μ. και 5 Μαρτίου, ώρα 6:30 μ.μ. Λευκωσία: Θέατρο Δέντρο 9, 10 και 11 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 12 Μαρτίου, ώρα 6:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Χρήστος Θηβαίος-Παναγιώτης Μάργαρης

Ο Χρήστος Θηβαίος και ο Παναγιώτης Μάργαρης, συναντιούνται επί σκηνής, για να αφηγηθούν ο καθένας με τον τρόπο του τα λυρικά τους παρμήθια. Αυτά τα παρμήθια που ο ακροατής πλάθει μόνος του, ταξιδεύοντας με τη μουσική και τους στίχους. Λίγο μετά το δειλινό σε χώρους μυσταγωγικούς, ο Χρήστος Θηβαίος και ο Παναγιώτης Μάργαρης δημιουργούν όνειρα, ταξίδια και παρμήθια, με την αρχή και το τέλος που νιώθει ο καθένας στην ψυχή του. Οι μοναδικές ερμηνείες του Χρήστου Θηβαίου συναντιούνται με την σπάνια δεξιοτεχνία του Παναγιώτη Μάργαρη σε ένα πρόγραμμα που, εκτός από τα αναμενόμενα, περιλαμβάνει ανατρεπτικά κομμάτια και προκαλεί δυνατές μουσικές συγκινήσεις. Σάββατο 4 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη, πλατεία Ηρώων, Λεμεσός.

ΕΚΘΕΣΗ

Stream Garden

Ο Νίκος Στέφρου και ο Λουκάς Κουμαντάρης σας προσκαλούν στην έκθεσή τους «Stream Garden» στο Thkio Ppalies. Ένας υδάτινος κήπος αποτελείται από μια σειρά εγκαταστάσεων aquascape που διαθέτουν μια μεγάλη γκάμα από φυτά νερού και βιομηχανικές συνθέσεις πλαισιωμένες σε μια ζωτικής σημασίας τεχνολογική υποστήριξη. Μέσα από αυτή την αρμονική παρατήρηση της φύσης και της τεχνολογίας, ο κήπος εξερευνά άλλες παρόμοιες σχέσεις, όπως αυτή που έχουν οι άνθρωποι με την ηλεκτρονική μουσική. Οι παραστάσεις θα πραγματοποιηθούν στις 3 και 4 Μαρτίου. Για κάθε βράδυ θα υπάρχουν δύο παραστάσεις, μία στις 19:00 και μία στις 20:30. Διάρκεια έως 15 Μαρτίου. Ώρες λειτουργίας: Τετ - Παρ, 17:00-20:00. Κισάμου 2Β, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Κυριακού Πελαγία: Του τόπου αναφορά

Θυμάμαι την εντύπωση που μου έκανε η φωνή της Κυριακούς Πελαγία, όταν την πρωτοάκουσα, στρατιώτης της ΕΛΔΥΚ, με περιορισμένες πληροφορίες για τις «φωνές», το λεξιλόγιο. Τα πρώτα τραγούδια που άκουσα από την Κυριακού Πελαγία ήταν τα «Είπα σου κτενίστου λλίο», «Ψιντρή βασιλιτζιά μου» και «Βάωσε τζαί ρομάνιες». Ξεκώριασα τη φωνή της, χωρίς να ξέρω αυτό που είχε πει ο Μιχάλης Πασιαρδής, ότι ακούγοντας τη φωνή της «θέλεις να ξαπολυθείς με στα περβόλια τζαί τα ορμάνια»... αυτή ακριβώς την αίσθηση μου έδινε, και μάλιστα έχοντας εκείνα τα χρόνια ακριβώς χάσει τους παππούδες και τη μια γιαγιά μου, φορείς μιας άλλης κουλτούρας, και έχοντας ηχογραφήσει λίγα χρόνια τον παππού μου να τραγουδάει κρητικά, σε ένα από τα τελευταία του γλέντια, 96χρονος πια, με τον παραδοσιακό κισαμίτικο σκοπό «Καραγκιουλές», κάπως άτεχνα, ομολογουμένως. Αυτούς τους ανθρώπους μου έφερνε στον νου η Κυριακού Πελαγία, και ως εξοδούχος στη Λευκωσία, αναρωτιόμουν πού άραγε να αναφέρονται τα τραγούδια της, ποιες είναι οι αναφορές της; Στη Λευκωσία που γνώριζα τότε μου ακουγόντουσαν παράταιρα τα λόγια της... Δεν γνώριζα την Κύπρο, εκτός από τη Λευκωσία των εξόδων μου, και αυτή η Κύπρος δεν έμοιαζε με όσα άκουγα από την Κυριακού Πελαγία...

Αλλιοτε με γούπευε η φωνή της και άλλοτε με άφηνε με μία απορία, αλλά πάντα την είχα αναφορά, για το πώς κατάφερνε να αγκαλιάζει την παράδοση του τόπου της, με τόσο τρυφεράδα, με έγνοια για ό,τι τραγουδούσε.

Μετά, σε κάποια έξοδό μου στη Λευκωσία της ανάπτυξης, αγόρασα ένα cd, με παραδοσιακά τραγούδια από τις άκρες του ελληνισμού, όπως έλεγε το εξώφυλλό του, μεταξύ των τραγουδιών και το «Περτίσιν μου κακκουριστόν» και το «Που τον τζαιρόν που πλάστηκα», ερμηνευμένα από τον Χρήστο Σίγκη, άνοιγε μπροστά μου ένας κόσμος στην κυπριακή παραδοσιακή μουσική που ξέφευγε από το Εσιέβερεβε και το πεζεβέγκης και την πούγκα του και τη φοκλόρ διάθεση με τα μαγνητάκια και τον βρακά Σωτήρη Μουστάκα.

Συν τα χρόνια άκουγα περισσότερα, έμαθα λίγο μετά τους Μιχάλη Τερλικά και τον Μιχάλη Χατζημικαήλ. Όσο για τη φωνή της Κυριακούς Πελαγία άλλοτε με γούπευε η φωνή της και άλλοτε με άφηνε με μία απορία, αλλά πάντα την είχα αναφορά, για το πώς κατάφερνε να αγκαλιάζει την παράδοση του τόπου της, με τόσο τρυφεράδα, με έγνοια για ό,τι τραγουδούσε. Άφησε παρακαταθήκη οπωσδήποτε η Πελαγία Κυριακού, όπως και άλλοι, και αυτή ακριβώς την παράδοση οφείλουν να κατανοήσουν οι νεότεροι μουσικοί, εθνομουσικολόγοι, ερμηνευτές και εραστές της τέχνης χωρίς φτιασίδια, να τη μελετήσουν βαθιά και σοβαρά, να πατήσουν πάνω της, όχι για να την τσαλαπατήσουν, αλλά ως βήμα για κάτι καινούργιο, μακριά από πολιτικοποίηση της και εργαλειοποίηση της.

Η παράδοση δεν είναι μουσειακό έθιμα, δεν χωράει σε διοικητικά συμβούλια και στενάζει κατά τη γνώμη σου σε λογής-λογής φεστιβάλ. Η παράδοση είναι πεύκο, που σιγά σιγά μεγαλώνει και κάνει ισκίο σε όποιον βρεθεί από κάτω του. Την παράδοση του τόπου αυτού θα τη βρείτε, αν την αναζητήσετε, σε πρόσωπα όπως της Κυριακούς Πελαγία, και μετά στις σελίδες λαογραφικών περιοδικών και επιστημονικών τόμων λαογραφίας. Σε αυτά τα πρόσωπα πρέπει να απευθυνόμαστε πρώτα,

από αυτά θα καταλάβουμε την έννοια της αρκολυβάνας, και πώς ακριβώς βάζουμε την κουφήν μαντάλιν.

Σε βίντεο στο you tube από τις «Ρίζες της Κύπρου» η Κυριακού Πελαγία μιλώντας σε μουσικούς που την είχαν επισκεφθεί στο σπίτι της τους έδωσε τη συμβουλή «να κρατείτε την παράδοση, ρε κοπέλια». Αυτή την παραινέση της Κυριακούς Πελαγίας θα πρέπει να κρατάμε όλοι και όλες, όσοι/ες αγαπάμε την παράδοση, και θέλουμε να την αξιοποιήσουμε ως εφαλτήριο για κάτι άλλο. Δεν τη γνώρισα την Κυριακού Πελαγία, έμαθα όμως μέσα από τα τραγούδια που είπε την Κύπρο που συναντώ στις εξορμήσεις μου στα κατεχόμενα χωριά της βόρειας Κύπρου, στα χωριά της Πάφου και του Τροόδους, και γι' αυτό την ευχαριστώ, έστω και αν ξέρω πως δεν θα το δει ποτέ αυτό το σημείωμα. Άνθρωποι όπως η Πελαγία Κυριακού είναι θεμέλια βαθιά της γης αυτής και όποιος δεν το καταλαβαίνει δεν ξέρει πού πατά και πού βρίσκεται.

Να έργο όμορφο του/της επόμενου/ης υπηυπουργού Πολιτισμού, να δώσει στην απαραίτητη προσοχή στον λαϊκό μας πολιτισμό, να βρει τρόπους σύγχρονους να τον αναδείξει, και να δώσει επιτέλους ποιος είναι ο άρχοντας και ποιος ο χωριάτης, και τι σημαίνει από Ακάμα ως το Καρπάσι να τρως το κολοκάσι.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η οφειλή του Σταύρου Ψυλλάκη

Ο κινηματογραφικός κόσμος του Σταύρου Ψυλλάκη κατοικείται από δεκάδες ανθρώπους. Μια μικρή πόλη, θα λέγαμε. Ο πληθυσμός της αυξάνεται κάθε τόσο, όχι μόνο γιατί προστίθεται ένα ακόμη έργο στην πλούσια φιλμογραφία του, αλλά γιατί η ψυχική χαρτογράφηση των προσώπων πολλαπλασιάζει το καθένα σε πολλά. Ο κάθε θεατής βρίσκει τις αναφορές του, τον δικό του «ήρωα», τις δικές του αλήθειες.

Το 25ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (2-12 Μαρτίου) τιμά τον Σταύρο Ψυλλάκη με Χρυσό Αλέξανδρο για την προσφορά του, προβάλλοντας παράλληλα 10 από τις περίπου 40 ταινίες του. Ο ίδιος αντιμετωπίζει το αφιέρωμα ως «μια μάζωξη» με καλεσμένους τα πρόσωπα που συνάντησε και ακολούθησε / παρατήρησε / κατέγραψε με την κάμερα. «Μια μάζωξη αφορμή για ένα ταξίδι στη γεωγραφία των ασυνείδητων, εν πολλοίς, εμμονών μου, μια προσπάθεια, ουσιαστικά, αυτογνωσίας». Και θυμίζει τον στίχο του ποιητή Αργύρη Χιόνη: «ό,τι περιγράφω, με περιγράφει». Γιατί, όπως λέει, «όσο δημιουργήσα κάποιες ταινίες άλλο τόσο με δημιούργησαν κι αυτές».

Σπουδαία η τέχνη του ντοκιμαντέρ. Πλουτίζει τον χρόνο και τη ζωή μας, συμπυκνώνοντας ιστορίες με τις οποίες δεν θα συναντιόμασταν ποτέ. Σε κάποιες σκαλώνουμε γιατί μας συγκινούν ή μας αναστατώνουν, άλλες τις προσπερνάμε. Κάθε «πορτρέτο» τόπου, συνθήκης, χαρακτήρα είναι ένα ταξίδι χωρίς κατάληξη, αν και σε μερικές περιπτώσεις ο θάνατος ακολουθεί βήμα βήμα τη διαδρομή. Όπως στο ντοκιμαντέρ «Μεταξά, ακούγοντας το χρόνο» (2012), με αφετηρία γιατρούς και προσωπικό του αντικαρκινικού νοσοκομείου Μεταξά που πάσχουν οι ίδιοι από καρκίνο. Κάποιοι δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή. Αλλά παρακολουθούμε το υποθηκευμένο μέλλον τους να μεταμορφώνεται από θρήνος σε κατάφαση στη ζωή, σοφία στη διαχείριση του χρόνου. Η συμβίωση με τον καρκίνο, αυτόν τον προσωπικό εμφύλιο, αφού αυτός που σε πολεμά είναι «ο ίδιος ο εαυτός σου», το σώμα σου, είναι όπως η συνύπαρξη με έναν αδυσώπητο αλλά όχι αήττητο εσωτερικό εχθρό. Όπως λέει ο Γιώργος, ο γιατρός: «Μικροπράγματα της καθημερινότητας φτιάχνουν τη χαρά. Ένα καλό φαγάκι, μια καλή κουβέντα μ' ένα φίλο, κάποιες ωραίες διακοπές. (...) Έτσι δεν είναι; Ψήγματα παίρνεις από δω, ψήγματα από κει και φτιάχνεις κάτι».

Ένα «κάτι» είναι και η δημιουργία μιας ταινίας. «Δεν κάνουν τα θέματα τις ταινίες σημαντικές, αλλά ο τρόπος που θα τα προσεγγίσουμε, θα τα φωτίσουμε και θα μιλήσουμε γι' αυτά», σημειώνει ο σκηνοθέτης. «Η αύρα που τελικά θα εκπέμπει το έργο. Δεν πιστεύω στα μηνύματα και στις διδαχές και δεν είναι το κίνητρό μου για να γυρίσω ένα ντοκιμαντέρ».

Το μόνο «κίνητρο» που διαφαίνεται –κι αυτό διατρέχει ίσως όλες τις ταινίες τεκμηρίωσης– είναι να αποσπαστεί το όποιο θέμα από τη λήθη. Να παραμείνει, είτε στην όθνη, είτε στα αρχεία, είτε, πλέον, στο Διαδίκτυο, ως το αποδεικτικό στοιχείο ότι υπήρξε. Οτι υπήρξαν, είτε είναι ακόμη ζώντες είτε τεθνεώτες, ο Γιώργος Μανιάτης («Για χωρίς λόγους», 2019), ο Γιώργος Ζούκας («Οφειλή», 2021), οι οκτώ παράνομοι και επικυρωμένοι αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού που κρύβονταν για 14 χρόνια σε απόκρημνες σπηλιές, σε καταφύγια, σε δύσβατα μέρη του Νομού Χανίων («Άλλος δρόμος δεν υπήρχε», 2009), η Ολυμπία (2015), η Αθανασία, ο Θόδωρος, ο Γιώργος, η Χρυσούλα («Μικρές ιστορίες Ρομά», 2014) και πολλοί ακόμη ήρωες (χωρίς εισαγωγικά) της ζωής, στην έκταση που τους αναλογούσε. Είναι ίσως αυτό που λέει στο ντοκιμαντέρ «Το μέσα φως» (2016) ο Γ. Μαρκάκης, οφθαλμίατρος και ιδρυτής του μουσείου «Λυχνοστάτης» στη Χερσόνησο Κρήτης: «Το κάθε πράγμα στον κόσμο τουότο αξίζει τόσο όσο το αγάπησες».

Ο γεννημένος στα Χανιά, το 1954, Σταύρος Ψυλλάκης, με σπουδές στο ΕΜΠ (ηλεκτρολόγος - μηχανολόγος) και στη συνέχεια στον κινηματογράφο στην Ελλάδα και στο Παρίσι, υιοθετεί μια φράση ήρωά του, που του είπε χαμηλόφωνα, εκτός κάμερας: «Κάθε φορά, λέμε την αλήθεια που μπορούμε να πούμε». Και την ακολουθεί. Αυτή είναι, ίσως, η δική του «οφειλή».

Η Κύπρος είναι πολιτιστικός προορισμός

Η ιστορικός *Bethany Hughes* μιλάει στην «Κ» για το «*Treasures of Cyprus*» που προβλήθηκε από το βρετανικό Channel 4

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Συνάντησα την ιστορικό *Bethany Hughes*, όταν επισκέφθηκε την Κύπρο για την πρώτη κλειστή προβολή του επεισοδίου «*Treasures of the World*», που προβλήθηκε το Σάββατο 25 Φεβρουαρίου, από το βρετανικό Channel 4. Η *Bethany Hughes* θέλησε, όπως μου είπε, να αναδείξει την ιστορία της Κύπρου, να δείξει στους τηλεθεατές ότι αυτός ο τόπος έχει κρυμμένα μυστικά που ο επισκέπτης μπορεί να ανακαλύψει. Θεωρεί την Κύπρο έναν εξαιρετικό πολιτιστικό προορισμό και προτρέπει τους επισκέπτες να αφιερώσουν λίγο περισσότερο χρόνο στα ιστορικά τοπία της.

–Παρουσιάζετε το «Treasures of the World»... η Κύπρος πώς προέκυψε;

–Το επεισόδιο αυτό είναι μέρος της σειράς που ονομάζεται «*Treasures of the World*». Και πραγματικά ήταν η απάντησή μας στον Covid το 2020, έχοντας παρατηρήσει ότι όλοι ήταν τόσο πεσμένοι και ανήσυχοι και ένιωθαν παγιδευμένοι, είχαν αρχίσει να αναρωτιούνται τι μας κάνει ευτυχισμένους; Ποιο είναι το νόημα της ζωής; Ξέρετε, όλα αυτά τα ερωτήματα. Και σκεφτήκαμε, εμείς, τι θα μπορούσαμε να κάνουμε; Δεν είμαστε γιατροί, δεν μπορούμε να βοηθήσουμε επισημονικά. Αλλά αυτό που μπορούμε να κάνουμε, μαζί με την καταπληκτική ομάδα μου, είναι

να βρούμε σε διάφορα μέρη, να βρούμε όμορφα παραδείγματα ανθρώπων και τόπων που έχουν κάνει απίστευτα πράγματα στο πέρασμα του χρόνου. Θελήσαμε, λοιπόν, να πούμε την ιστορία ενός τόπου όπως είναι η Κύπρος, αλλά και να αφηγηθούμε λίγη ιστορία για εμάς ως συναισθηματικά όντα. Λοιπόν, ξέρετε, όταν ανεβήκαμε στα βουνά της Κύπρου, πραγματικά αισθανθήκαμε την ανθεκτικότητα, την επιμονή, πώς όσο και αν οι καιροί είναι δύσκολοι, δεν υποχωρείς, συνεχίζεις. Αλλά επίσης, αγαπώ την Κύπρο. Ήλθα για πρώτη φορά νομίζω πριν από 15 χρόνια, ερευνώντας την Αφροδίτη. Έτσι, έγραψα ένα βιβλίο για την Αφροδίτη, και ήλθα στις αρχαιολογικές ανασκαφές και αμέσως ερωτεύτηκα το μέρος. Έτσι έχω επιστρέψει μερικές φορές από τότε. Όταν λοιπόν κάναμε τη σειρά, είπα, η Κύπρος πρέπει να είναι ένα από τα μέρη.

–Ποιος είναι ο θησαυρός που ανακαλύψατε στην Κύπρο;

– Σταθήκαμε πραγματικά τυχεροί. Λοιπόν, στο Κούριο ήμασταν εκεί την ώρα που κάποιοι από τους αρχαιολόγους ανακάλυψαν ένα millefiori glass όπως αυτά που κατασκευάζονταν στη Βενετία, αλλά αυτό ήταν από τα ρωμαϊκά χρόνια, που είχε σπάσει από σεισμό. Και πάλι, κρατώντας μόνο αυτά τα θραύσματα από το κύπελλο, ήταν μία καταπληκτική ανακάλυψη. Για μένα, ξέρετε, η αποκάλυψη μιας ολόκληρης αψίδας ή ενός μικροσκοπικού αντικειμένου, είναι εξίσου συναρπαστική.

«Πολλές φορές οι άνθρωποι χρησιμοποιούν υπερβολικά τη φράση ότι κάποια μέρη έχουν παγώσει στον χρόνο... Προσπαθήσαμε να τα δείξουμε εκ μέρους τους και να μοιραστούμε την ιστορία τους με τον υπόλοιπο κόσμο» λέει η *Bethany Hughes*, για την επίσκεψή της στη Νεκρή Ζώνη.

–Πώς αντικρίσατε τη σύγχρονη ιστορία του τόπου;

–Λοιπόν, νομίζω, ξέρετε, αυτό είναι το εκπληκτικό με το να είσαι ιστορικός είναι ότι δεν έχεις απλώς μία εβδομάδα για να διαμορφώσεις την ιδέα σου για τον κόσμο. Δεν έχεις μόνο 10 χρόνια. Δεν έχεις μόνο έναν αιώνα. Έχεις χιλιάδες χρόνια για να κοιτάξεις πίσω και να δεις πώς αντιδρούμε και πώς αλληλεπιδρούμε μεταξύ μας ως άνθρωποι. Θέλω να είμαι πολύ προσεκτική. Δεν είμαι μια σύγχρονη πολιτική σχολιάστρια. Δεν είμαι καν σύγχρονος ιστορικός, επομένως δεν μιλάω για

πράγματα που δεν ξέρω. Έγραψα ένα βιβλίο για τον Σωκράτη, ξέρετε, και το πιο διάσημο πράγμα που λέει ο Σωκράτης είναι ότι σοφός άνθρωπος που δεν ξέρει πράγματα. Είμαι λοιπόν η σοφή γυναίκα που δεν ξέρω τίποτα. Αυτό που παρατηρώ, ωστόσο, ιδιαίτερα με την ιστορία της Κύπρου, είναι ότι μπορεί κάποια πράγματα να είναι τρομερά, αλλά είναι εκπληκτικό τι ανθεκτικότητα και επιμονή έχουν οι άνθρωποι και πώς χτίζουν για να ξεκινήσουν ξανά τη ζωή τους.

–Σας ρωτώ γιατί επισκεφθήκατε και τη Νεκρή Ζώνη...

–Ναι, φυσικά. Να σας πω ότι όσο και αν φαίνεται παράξενο στους αναγνώστες σας, υπάρχει κόσμος που δεν γνωρίζουν την ύπαρξή της, το πόσο μεγάλης έκτασης είναι. Νιώσαμε λοιπόν ότι δεν μπορούσαμε να πούμε την ιστορία της πόλης και να μην τη συμπεριλάβουμε. Αλλά και για το έργο που γίνεται από τον οργανισμό της *Europa Nostra* που προσπαθούν για τη διάσωση των μνημείων της. Θέλαμε λοιπόν να επιστήσουμε την προσοχή σε αυτή την καλή δουλειά που γίνεται. **–Επισκεπτόμενη αυτή την περιοχή είναι σαν να βρίσκεστε σε ένα πεδίο σύγχρονης αρχαιολογίας...**

–Πολλές φορές οι άνθρωποι χρησιμοποιούν υπερβολικά τη φράση ότι κάποια μέρη έχουν παγώσει στον χρόνο... Θελήσαμε να είμαστε πολύ προσεκτικοί, και το συζητούσαμε αρκετά ως ομάδα. Μίλούσαμε γι' όσα βλέπαμε συνεχώς μετά από κάθε γύρισμα... Αυτά είναι τα σπίτια, τα καταστήματα και τα υπάρχοντα κάποιων ανθρώπων και δεν πρέπει να πηγαίνουμε εκεί σαν τουρίστες. Προσπαθήσαμε να τα δείξουμε εκ μέρους τους και να μοιραστούμε την ιστορία τους με τον υπόλοιπο κόσμο.

–Ποιες είναι γενικά οι ιστορίες που αναζητάτε στα ταξίδια σας;

–Επειδή μιλάμε για τηλεόραση, πρέπει να είναι αλλά και να φαίνεται ενδιαφέρον ό,τι παρουσιάζουμε. Πρέπει λοιπόν να είναι κάτι που ακούσαμε ότι είναι συναρπαστικό, αλλά και να φαίνε-

ται όμορφο στην κάμερα. Αυτό που προσπαθούμε πραγματικά να κάνουμε είναι να επιλέγουμε διάφορες μικρές ιστορίες που λένε μια μεγαλύτερη ιστορία ενός τόπου, που να μας λέει κάτι για το ανθρώπινο πνεύμα, κατά κάποιο τρόπο. Και μου αρέσει, ξέρετε, η ειδική πρόσβαση στις αποθήκες των μουσείων ή των αρχαιολογικών ανασκαφών και οι φίλοι μας στην Κύπρο ήταν απίστευτα χρήσιμοι σε αυτό, καθώς άνοιξαν μας επέτρεψαν να δούμε τη νέα έρευνα καθώς την έκαναν, όπως στο Ινστιτούτο Κύπρου, για παράδειγμα, ξέρετε, μελετώντας με ειδικά μηχανήματα αρχαιολογικά υπολείμματα, ή δείχνοντάς μας τις νέες ψηφιακές περιηγήσεις. Έτσι, λοιπόν, προσπαθούμε να πούμε την ιστορία κάθε τόπου, αλλά πάντα θέλουμε να βρούμε και μια ελαφρώς διαφορετική οπτική γωνία. Και κάτι που να είναι καινούργιο.

–Είναι η Κύπρος ένας πολιτιστικός προορισμός, εκτός από ήλιο και θάλασσα; Τι θα λέγατε σε εκείνους/ες που θα σκεφτόντουσαν να την επισκεφθούν;

–Ναι, σίγουρα είναι 2;;;;;;;;, ένας ιστορικός προορισμός, αλλά και ένας προορισμός για να καταλάβει κανείς την ομορφιά. Γιατί υπάρχουν τόσα πολλά όμορφα πράγματα. Θα έλεγα να έλθουν. Θα μπορούσαν να περάσουν μία ολόκληρη εβδομάδα σε οποιοδήποτε από τα μέρη που εμείς επισκεφθήκαμε και αυτό πραγματικά θα τους αποζημιώσει. Αφιερώστε χρόνο για να τη δείτε!

ΤΟ

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ

ΜΑΖΙ ΤΟΥΣ Η ΜΑΝΤΩ

SPECIAL GUEST ΣΟΦΟΣ ΚΑΝΝΙΡΗΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 20.30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΤICKETHOUR a ticketmaster company

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ 7777 7040 ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Lacta

Τεύχος '90s

Το θέατρο λειτούργησε ως ασφαλές απάγκιο

Ο Χάρης Αττώνης υποδύεται τη Σεραφίνα, μία ηθοποιό που δεν γύρευε μεγάλους ρόλους, αλλά τελικά έπαιξε τον μεγαλύτερο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Χάρης Αττώνης υποδύεται τη Σεραφίνα Πασατέμπο, την ηρωίδα του νέου έργου του Κώστα Μαννούρη, σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου και μιλάει στην «Κ» για την παράσταση και τη Σεραφίνα, μία ηθοποιό των μπουλουκιών, που βρήκε καταφύγιο στο θέατρο, αρκούμενη στους δεύτερους και τρίτους ρόλους. Όπως λέει ο Χάρης Αττώνης η συμφιλίωση της Σεραφίνας με το να παίζει δεύτερους ρόλους είναι σχεδόν καθησυχαστική, σπάνια και άξια μελέτης. «Στην περίπτωσή της, όμως, συνετέλεσαν πολλοί και ιδιαίτεροι λόγοι. Το θέατρο, πρωτίστως, ήταν μια διέξοδος από έναν κόσμο που δεν ένιωθε ότι ανήκει». Ο Χάρης λέει πως το υπέροχο με τη Σεραφίνα ήταν ότι την ίδια δεν την έφτανε η απόρριψη, δεν την άγγιζε. Τουλάχιστον από τα λεγόμενά της. «Ήταν δυνατή, ακόμα κι αν αυτό την οδήγησε στη μοναξιά. Γιατί τελικά έπρεπε να θωρακιστεί. Και άρα να απομονωθεί. Φαντάσου τα άτομα που μπορεί να μην έχουν το ίδιο ψυχικό σθένος...».

—Ερμηνεύεις έναν μάλλον απαιτητικό ρόλο... είναι ένας κόντρα ρόλος για κάθε ηθοποιό; Με την έννοια ότι μιλάει για ένα πρόσωπο που δεν επεδίωξε τους πρώτους ρόλους;

—Δεν ξέρω αν το ζητούμενο για κάθε ηθοποιό είναι να ερμηνεύσει πρώτους ρόλους. Ούτε φυσικά μπορώ και να το αποκλείσω. Ο καθένας ξεχωριστά ξέρεi τους λόγους που διαλέγει να υπηρετήσει το θέατρο. Μα σαφώς η αναγνώριση της δουλειάς σου με την ενδεχόμενη έλευση όλο και σημαντικότερων ρόλων, νομίζω είναι μέρος του ανιγνιστικού κόσμου του θεάτρου. Και άρα η συμφιλίωση της Σεραφίνας με το να παίζει δεύτερους ρόλους

“

Το υπέροχο με τη Σεραφίνα ήταν ότι την ίδια δεν την άγγιζε η απόρριψη. Ήταν δυνατή, ακόμα κι αν αυτό την οδήγησε στη μοναξιά. Φαντάσου τα άτομα που μπορεί να μην έχουν το ίδιο ψυχικό σθένος...

Θεωρώ άκρως βασανιστικό να πρέπει διαρκώς να κρύβεσαι. Ως παιδί, μεγαλώνοντας σε ένα κόσμο που πρέπει να λες ψέματα για τη φύση σου, μαθαίνεις να μη σέβεσαι τη φύση σου.

«Η Σεραφίνα ήταν ένα τραγικό πρόσωπο που δεν λυπήθηκε ποτέ τον εαυτό της, ούτε γκρίνιαζε ποτέ για τα πάθη της. Τα αντιμετώπιζε πάντα με χιούμορ, ακόμη κι αν συχνά η ζωή την τρυπούσε σαν αγκάθι» λέει ο ηθοποιός Χάρης Αττώνης, ο οποίος υποδύεται τη Σεραφίνα.

είναι σχεδόν καθησυχαστική, σπάνια και άξια μελέτης. Στην περίπτωση της, όμως, συνετέλεσαν πολλοί και ιδιαίτεροι λόγοι. Το θέατρο, πρωτίστως, ήταν μια διέξοδος από έναν κόσμο που δεν ένιωθε ότι ανήκει. Και οι απαιτήσεις του ρόλου αυτού βασίζονται στο πόσο σύνθετος είναι, στο πόσο ανοικτό βιβλίο φαίνεται και στα πόσα μυστικά πιθανότατα κρύβει, στο πόσο έχει αποδεχτεί την ιδιαιτερότητά της και πώς αυτή απεικονίζεται, σε έναν κόσμο που τείνει να ισοπεδώσει ό,τι διαφορετικό.

—Ίσως βέβαια η ηθοποιία να ήταν μία εύκολη διέξοδος...;

—Για τη Σεραφίνα θεωρώ πως ήταν η μόνη διέξοδος. Στάθηκε, ίσως, τυχερή που την ανακάλυψε το μπουλούκι και την πήρε μαζί. Και φυσικά, οι γονείς της το επέτρεψαν. Δεν ξέρω πού θα κατέληγε η ζωή της, αν δεν είχε αυτή την επιλογή. Ως ένα αγόρι που ασφυκτιούσε στη συντηρητική ελληνική επαρχία του μεσοπολέμου, στο θέατρο της δόθηκε το βήμα να αποδεχθεί τη γυναικεία της φύση, να την αγκαλιάσει και να περάσει την υπόλοιπη ζωή της, χωρίς να ντρέπεται γι' αυτό που είναι.

—Στην παράσταση υπάρχουν αρκετές στιγμές χιούμορ... σπάνε κάπως την τραγικότητα της ηρωίδας;

—Η Σεραφίνα θεωρώ πως ήταν ένα τραγικό πρόσωπο που δεν λυπήθηκε ποτέ τον εαυτό της, ούτε γκρίνιαζε ποτέ για τα πάθη της. Τα αντιμετώπιζε πάντα με χιούμορ, ακόμη κι αν συχνά η ζωή την τρυπούσε σαν αγκάθι. Ήξερε ανά πάσα στιγμή πού βρισκείται, τι έχει ζήσει και τι την περιμένει. Συμφιλίωθηκε με το «λίγο και το άδικο», όπως θα έλεγε και η ίδια και πορεύτηκε «με το φύλο που επέλεξε μέσα στον θυμό της ζωής». Ήταν θεμιτό για μας να ακούσουμε την ιστορία της και να την αφηγηθούμε, όπως μάλλον θα την έλεγε και η ίδια: με αλήθεια, συγκίνηση και χιούμορ. Δεν σας κρύβω πως στην πρεμιέρα ήταν μεγάλη έκπληξη το γέλιο του κόσμου. Ήταν μια σπουδαία αποδοχή για την ίδια τη Σεραφίνα.

—Η Σεραφίνα μάλλον έζησε σε έναν ασφαλή κόσμο... η απόρριψη δεν ήταν μέρος της ζωής της... Συμφωνείς;

—Νομίζω πως η Σεραφίνα δεν έζησε σε καθόλου ασφαλή κόσμο. Η απόρριψη ξεκίνησε από την εφηβεία της. Όταν ο ίδιος ο πατέρας της (λιγότερο κι η μητέρα της) την έστειλαν ως αγόρι να παίζει γυναικείους ρόλους με το μπουλούκι - κάπως είχαν αναγνωρίσει την ιδιαιτερότητά της και κάπως ήθελαν να την ξεφορτωθούν. Όπως και να έχει, ο μι-

κρόκοσμος του θεάτρου την είχε αποδεχθεί, τουλάχιστον μέσα στη δουλειά, μα στην Ελλάδα εκείνης της εποχής δεν είμαι σίγουρος πόσο εύκολα και ασφαλή ήταν τα πράγματα για ένα trans άτομο. Όταν μάλιστα δεν υπήρχε καν η ανάλογη ορολογία, τότε. Αλλά αυτοί οι άνθρωποι χαρακτηρίζονταν με πολλοί προσβλητικές και υποτιμητικές λέξεις. Όταν έπεφταν θύματα κακοποίησης, περιθωριοποίησης, ρατσισμού, που ανάλογες συμπεριφορές φτάνουν μέχρι και τις μέρες μας. Η ορατότητα είναι πια ζητούμενο, αλλά πόσα από αυτά τα άτομα έχουν ενταχθεί και τα βλέπεις να δουλεύουν ακόμα και σε «κανονικές» δουλειές; Φαντάσου στην Ελλάδα του 1950! Γνωρίζουμε κανέναν τέτοιο άνθρωπο, από τότε; Έκανε κανείς καριέρα σε μια «επιφανή» δουλειά; Το υπέροχο, όμως, με τη Σεραφίνα ήταν ότι την ίδια δεν την έφτανε η απόρριψη, δεν την άγγιζε. Τουλάχιστον από τα λεγόμενά της. Ήταν δυνατή, ακόμα κι αν αυτό την οδήγησε στη μοναξιά. Γιατί τελικά έπρεπε να θωρακιστεί. Και άρα να απομονωθεί. Φαντάσου τα άτομα που μπορεί να μην έχουν το ίδιο ψυχικό σθένος...

—Σήμερα είναι εύκολο να ζήσουμε τις άλλοτε πολύ κρυφές ζωές μας; Η Σεραφίνα τα κατάφερε...

—Σήμερα είναι σαφώς πολύ πιο

εύκολο να αγκαλιάσουμε τη φύση μας, μα χρειάζονται ακόμα πολλά βήματα να γίνουν προς μια πιο ανοικτή κοινωνία, που σέβεται το κάθε πλάσμα της. Παραδείγματα γονιών που φοβούνται να μιλήσουν στα παιδιά τους για τον έρωτα, ακόμα και μεταξύ ατόμων αντίθετου φύλου, πολλώ δε μάλλον του ίδιου και τουναντίον να μιλούν με απόλυτο μίσος για ό,τι διαφέρει από τον δικό τους κόσμο, είναι άκρως αποθαρρυντικά. Το ταξίδι του καθενός είναι πολύ προσωπικό, σε όποια εποχή και αν ανήκει και σίγουρα οι συνθήκες είναι αντίστοιχες ή διαφορετικές. Η Σεραφίνα έπεσε στα βαθιά και κολύμπησε, άλλες πολλές δεν τα κατάφεραν. Στο δικό μου μυαλό πάντα, όπως νομίζω και στις Σεραφίνας, ήταν πως αν χρειαστεί να κρύψω έστω και ένα κομμάτι του εαυτού μου, από τους δικούς μου έστω ανθρώπους, κάτι από όλα αυτά μάλλον ποτέ δεν ήταν δικό μου. Θεωρώ άκρως βασανιστικό να πρέπει διαρκώς να κρύβεσαι. Ως παιδί, μεγαλώνοντας σε ένα κόσμο που πρέπει να λες ψέματα για τη φύση σου, μαθαίνεις να μη σέβεσαι τη φύση σου. Και αυτό έχει γεννήσει μια ολόκληρη παθογένεια στους διαφορετικούς αυτού του κόσμου, που πάντα θα παλεύουν για την αποδοχή, πάντα θα επουλώνουν τα τραύματά τους.

Η τέχνη είναι πολλά περισσότερα από μία δουλειά

—Είναι ο ηθοποιός ή καλύτερα ο καλλιτέχνης όμπος -ασύνειδα ίσως- της εικόνας του;

—Αν σου πω όχι, ίσως σου πω ψέματα. Δεν είμαι καλός όμως στα γενικά συμπεράσματα. Για να το απαντήσουμε αυτό, πρέπει ίσως πρώτα να αναλογιστούμε τι είναι τέχνη και τι θέατρο. Για να μιλήσω για το δεύτερο, είναι ένα αρκετά εγωκεντρικό σπορ. Ειδικά στην εποχή μας, στην εποχή της εικόνας, η προβολή απαιτεί και μια συνειδητή χρήση του φαίνεσθαι. Το θέατρο είναι η επιτομή της ψυχικής και πνευματικής τέχνης, μα εκφράζεται και ερμηνεύεται με τον πιο υλικό τρόπο: τον εαυτό μας και το σώμα μας. Η εικόνα παίζει μεγάλο ρόλο σε αυτό και συχνά η μεταμόρφωση είναι το κλειδί κάθε ενδιαφέρουσας ερμηνείας. Για μένα, ο καλλιτέχνης θα έπρεπε να είναι ο μάστρος της εικόνας του. Να έχει ως αφετηρία τον εαυτό του και διαρκώς να απο-

Η Σεραφίνα κατάφερε να μην κρυφτεί ποτέ πίσω από τον εαυτό της, ούτε στην ντουλάπα της. Έφτιαξε ένα μικρό σύμπαν και το κατοίκησε με περηφάνια.

δεσμεύεται από αυτόν και να τον επανεφευρίσκει.

—Είναι το θέατρο και γενικά η ενασχόληση με την τέχνη κάτι περισσότερο από μία δουλειά; Αν είναι απλώς μία δουλειά, δεν κάνει κάτι από τη μαγεία της η υποκριτική πράξη;

—Ναι, η τέχνη είναι πολλά περισσότερα από μία δουλειά. Ή θα έπρεπε να είναι. Ωστόσο, η τέχνη που έμεινε ζωντανή ανά τους αιώνες, ξεκίνησε μάλλον ως μία σοβαρή δουλειά. Τόσο για το

Για μένα, ο καλλιτέχνης θα έπρεπε να είναι ο μάστρος της εικόνας του. Να έχει ως αφετηρία τον εαυτό του και διαρκώς να αποδεσμεύεται από αυτόν και να τον επανεφευρίσκει.

αρχαίο δράμα, που λάμβανε χώρα στις μεγάλες γιορτές και οι μεγάλοι τραγωδοί είχαν κορηγούς για την τέλεση των παραστάσεων τους, όσο και στη συνέχεια για τα σπουδαία έργα της αναγέννησης, που ήταν κυρίως προϊόντα και αναθέσεις των ανώτερων τάξεων και μέχρι φυσικά και τις μέρες μας, που το θέατρο ή ο κινηματογράφος, για παράδειγμα, είναι χρηματιστήριο. Διότι, ποιος θα ήξερε την Κέιτ Μπλάνσσετ, αν έπαιζε σε ένα μικρό θέατρο της Μελβούρνης, αν δεν την είχε ανακαλύψει το Χόλιγουντ και δεν είχε επενδύσει σε αυτήν; Αυτό δεν αναιρεί το ταλέντο της, ούτε το πόσο έχει δουλέψει η ίδια και τι σημαίνει για αυτήν η υποκριτική τέχνη. Για ν' απαντήσω όμως πιο συγκεκριμένα στο ερώτημα, για ν' ανθίσει η κάθε μορφή τέχνης χρειάζεται, ασφαλώς, τις απαραίτητες κοινωνικές συνθήκες αλλά και την αρωγή της Πολιτείας, ώστε να είναι εφικτό να πραγμα-

τοποιηθεί, να ταξιδέψει και ν' ανθίσει. Εξ άλλου και οι καλλιτέχνες εργάζονται σκληρά γι' αυτό που υπηρετούν και οι περισσότεροι παίρνουν την ελάχιστη αναγνώριση ή ανταμοιβή.

—Ποιος ήταν τελικά ο μεγαλύτερος ρόλος της Σεραφίνας Πασατέμπο;

—Όπως έλεγε και η ίδια, αυτός που επέλεξε για τον εαυτό της. Το ότι από τα 14 της χρόνια αποφάσισε να ζήσει τη ζωή της ως κορίτσι. Το γυναικείο, δηλαδή, φύλο που ήταν το στήριγμά της. Γιατί δεν ξέρω αν απέτυχε σε πολλά πράγματα. Σίγουρα όμως κατάφερε να μην κρυφτεί ποτέ πίσω από τον εαυτό της, ούτε στην ντουλάπα της. Έφτιαξε ένα μικρό σύμπαν και το κατοίκησε με περηφάνια.

«Πασατέμπο» σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου, Θέατρο Χώρα, Κораή 1, πλατεία Αρχιεπισκοπής, Λευκωσία. Κρατήσεις τηλεφωνο 99544934.

ΙΣΠΑΝΟΦΩΝΑ ΜΙΚΡΟΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

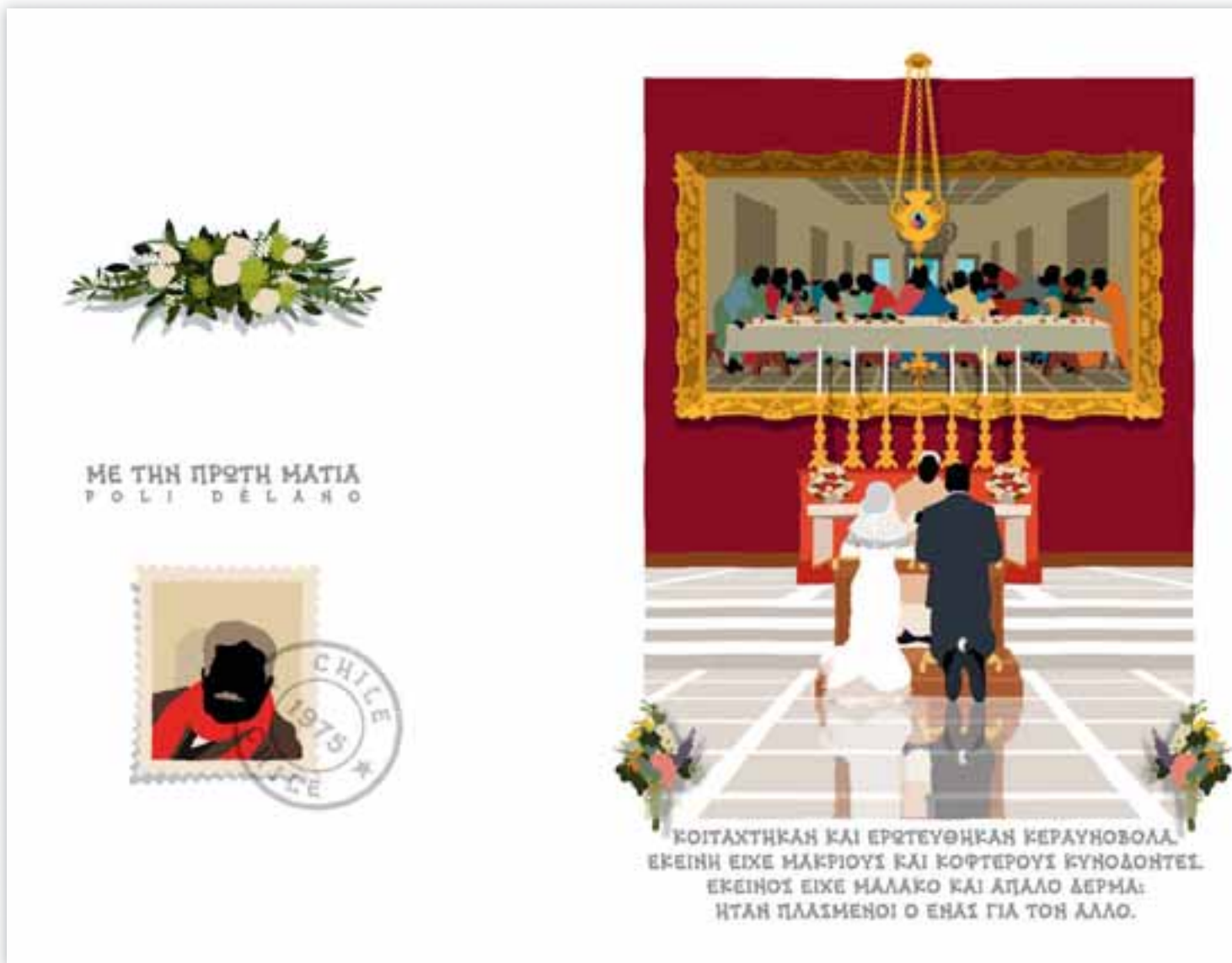
Το παιχνίδι της εικόνας με τις λέξεις

Η «Κ» εγκαινιάζει σειρά δημοσιεύσεων, σε σκίτσο Δημήτρη Χαντζόπουλου και μετάφραση Κωνσταντίνου Παλαιολόγου

Στα ελληνικά ονομάζεται μικροδιήγημα, αλλά και υπέρμικρο διήγημα, μικροσφληγισή, μικροσφίγημα, ιστορία μπονσάι κ.λπ. Στα αγγλικά το λένε flash-fiction. Στα ισπανικά, ανάλογα, οι προτεινόμενες ονομασίες είναι επίσης πολλές: minicuento, minirrelato, microrrelato, nanocuento, relato mínimo, cuentinimo κ.λπ.

Όλοι αυτοί οι όροι προσπαθούν να ορίσουν όχι τόσο τη μυθοπλασία του σύntonου (με βάση τον αριθμό των λέξεων) και του φευγαλέου, όσο την πεζογραφία της αφάειρης, την πεζογραφία, δηλαδή, που ζητάει από τον αναγνώστη την ενεργή συμμετοχή του, ώστε να είναι εκείνος που θα πλάσει το δικό του αφήγημα παίρνοντας ως αφορμή τα στοιχειώδη υλικά που του προσφέρει ο/η συγγραφέας.

Ένας τέτοιος ενεργός αναγνώστης είναι ο Δημήτρης Χαντζόπουλος: ων δηλωμένος λάτρης του είδους (είχε φιλοτεκνήσει, άλλωστε, και το εξώφυλλο της ανθολογίας ελληνικού μικροδιηγήματος που κυκλοφόρησε το 2020 στην Ισπανία σε επιμέλεια Κωνσταντίνου Παλαιολόγου και Εδουάρδο Λουθένα) δεν περιορίστηκε στην ανάγνωση των ισπανόγραφων μικροαφηγημάτων, αλλά τα μετέτρεψε επιπλέον σε σχέδια. Σχέδια θαυμασία που προσδίδουν στις ιστορίες μοναδικά αυτό που σε κάποιο άλλο πεδίο θα

αποκαλούσαμε «προστιθέμενη αξία» και εδώ θα αποκαλέσουμε γόνιμο παιχνίδι της εικόνας με τη λέξη.

Το ισπανόφωνο μικροδιήγημα, με λογοτεχνικές φιλοδοξίες, εμφανίζεται περί τα τέλη του 19ου αιώνα και, ακόμη πιο δυναμικά, στις αρχές του 20ου, όταν και γνωρίζει μεγάλη άνθηση. Στη συνέχεια, Χόρχε Λουίς Μπόρχες, Αουγουστό Μοντερόσο, Χούλιο Κορτάσαρ, Εδουάρδο Γκαλεάνο, Ανα Μαρία Σούα καθώς και πολλοί/ές άλλοι/ες δίνουν στο είδος τέτοια ώθηση, ώστε μπορούμε να ισχυριστούμε βάσιμα ότι επιπράσαν καθοριστικά την ιστορία της σύγχρονης αφήγησης. Στις μέρες μας, το μικροδιήγημα γνωρίζει εκπληκτική διάδοση: εκδίδονται ανθολογίες, διοργανώνονται διεθνείς διαγωνισμοί, πραγματοποιούνται συνέδρια, θεσπίζονται βραβεία και έχει μετατραπεί, με τη βοήθεια του Διαδικτύου, σε παγκόσμιο φαινόμενο.

Σημαντικότετοι/ες συγγραφείς, από την Ισπανία και την Ισπανόφωνη Αμερική, όπως οι προαναφερθέντες και η προαναφερθείσα, θα παρελάσουν τις ερχόμενες εβδομάδες από τις σελίδες της «Κ», σε μετάφραση Κωνσταντίνου Παλαιολόγου (καθηγητή ΑΠΘ - μεταφραστή) και εικονογραφική ανάνγωση του Δημήτρη Χαντζόπουλου. Σήμερα γίνεται μόνον η αρχή.

Quarto

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει

23

www.rialto.com.cy

1 ΤΕΤ 20:30 (90')
Ο Αχόρταγος | Σατιρικό Θέατρο

Σε ατμόσφαιρα της δεκαετίας του '60, αλλά με μια σύγχρονη ματιά, η παράσταση φωτίζει τη διαχρονικότητα του έργου του Δημήτρη Ψαθά.

Σκηνοθεσία: Μαριάννα Καυκαρίδου. **€15 / 12**

2 ΠΕΜ 20:30 (80')
Premiere 3 | Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου **(M)**

Η Σ.Ο.Κ. ερμηνεύει τα έργα του γαλλικού ρομαντισμού: *La vie parisienne*: Βισαγοννή (Ζακ Όφφενμπαχ), Κοντσέρτο για Βιολοντσέλο αρ. 1 σε Λα ελάσσονα, έργο 33 (Καρμίγ Σαν-Σανς). Συμφωνία αρ. 1 σε Ντο μείζονα (Ζωρζ Μπιζέ).
 Μάστερσ: Γιώργος Κουντουρίδης. Βιολοντσέλο: Robertas Grod. **€18 / 14, €13 / 10, €8 / 6**

4 ΣΑΒ 20:30 (100')
Τα δειλινά του κόσμου | Χρήστος Θηβαίος,
Παναγιώτης Μάργαρης

Λίγο μετά το δειλινό σε χώρους μυσταγωγικούς, οι δύο σπουδαίοι καλλιτέχνες δημιουργούν όνειρα, ταξίδια και παραμύθια. Οι μοναδικές ερμηνείες του Χρήστου Θηβαίου συναντιούνται με τη δεξιοτεχνία του Παναγιώτη Μάργαρη σε ένα ανατρεπτικό πρόγραμμα. **€20 / 15**

7 ΤΡΙ 20:30 (120')
Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέυ -
Όσκαρ Ουάιλντ

Το Θέατρο Ανεμώνια γιορτάζει με την επιστροφή της επιτυχημένης του παράστασης. Ο Ντόριαν Γκρέυ είναι το αγαπημένο μοντέλο του ζωγράφου Μπάτζιλ Χώλγουορθ, ο οποίος έχει μόλις τελειώσει το πορτρέτο του. Σκηνοθεσία: Ανδρέας Τηλεμάχου. **€15 / 12**

9 ΠΕΜ 20:30 (75')
Εφτά αδέρφια περιμένουν **K**

Ένα ντοκιμαντέρ για τον αγνοούμενο του 1974 Κυριάκο Φραντζή. Μέσα από μια ανθρώπινη ματιά αναδεικνύεται ο πόνος των οικογενειών των αγνοουμένων. Σκηνοθεσία, κινηματογράφηση, μοντάζ: Σπύρος Παπαβασιλείου, Χριστόφορος Φραντζής. €5

10 ΠΑΡ 20:30 (80')
Starlight 4 - Μεγάλοι Ερμηνευτές **M**

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου και ο καλλιτεχνικός της διευθυντής Günter Neuhold, υποδέχονται τον διάσημο βιολιστή Liviú Prunaru, οποίος ερμηνεύει το *Κοντσέρτο για Βιολιά σε Ρε ελάσσονα* του Γιαν Σιμπέλιους και τη *Δεύτερη Συμφωνία* του Γιοχάνες Μπραμς.

€25 / 18, €20 / 15, €17 / 12

14 TPI 20:30 (80')
A Jazz Night at Rialto **M**

Ο κοντραμπασίστας Ειρηναίος Κουλλουράς παρουσιάζει το Τρίο του με τους Χρίστο Γερολασιώτη (πιάνο) και Στέλιο Ξυδιά (τύμπανα). Τη συναυλία εμπλουτίζουν οι σολιστ Gilad Atzmon (σαξόφωνο), Amos Hoffman (κιθάρα), Tali Atzmon και Ιωάννα Τρουλαΐδου (φωνή). **12 / 10**

16 ΠΕΜ 20:30 (90')
Ανθισμένες Μανόλιες | Σατιρικό Θέατρο

Μέσα από την ανατρεπτική μαύρη κωμωδία του, ο Robert Harling δίνει στις γυναίκες του έντονο, αστείο διάλογο, γεμάτο συμπόνια και συμπεράσματα βαθιά συγκινητικά. Σκηνοθεσία: Αιμίλιος Χαραλαμπίδης. **€15 / 12**

17 ΠΑΡ 20:30 (50')
Machines in Lasting Motion |
The Island Club **K M**

Προβολή πειραματικών ταινιών πρωτοπόρων του avant-garde κινηματογράφου, με τη συνοδεία ζωντανών πειραματικών και ηλεκτρονικών συνθέσεων Κύπριων δημιουργών. Επιμέλεια: Αντρούλα Καφά. **€10 / 5**

19 KYP 20:30 (75')
Mome Piaf - Αφιέρωμα στην Edith Piaf **M**

H Alliance Française Λεμεσού παρουσιάζει
ένα αφιέρωμα στην αντιπροσωπευτικότερη
ερμηνεύτρια της γαλλικής chanson intime.
Ενορχηστρώσεις: Σταύρος Δρίτσας. Ερμηνεία:
Βάκια Σταύρου. Συμμετέχει εννιάμελης
ορχήστρα. **€15 / 10**

24 - 26 ΠΑΡ-ΚΥΡ*
Ψυχανάλυση και Σινεμά

Προβάλλονται 4 ταινίες μεγάλου και 4 ταινίες μικρού μήκους, τις οποίες αναλύουν ψυχχαναλύτριες/τες και θεωρητικοί του κινηματογράφου. Ακολουθεί συζήτηση με το κοινό. Διοργάνωση: Lab for Animation Research (ΤΕΠΑΚ), Κυπριακή Εταιρία Ψυχχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας, Θέατρο Ριάλτο.

€5 (10 για 3 μέρες)

26 ΚΥΡ 11:00 (90')
Περιπατώ | Μαρία Βαρνακκίδου,
Κωνσταντίνα Ανδρέου

Ένας ηχητικός διαδραστικός περίπατος, αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της Πλατείας. €5

28, 29 ΤΡΙ, ΤΕΤ 20:30 (90') ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ
Λόγια στο Στόμα | Ομάδα Φερέφωνο (15+)

Το έργο του Kieran Hurley διαδραματίζεται στο Εδιμβούργο. Μια τυχαία συνάντηση. Δύο εντελώς διαφορετικοί άνθρωποι. Ο Ντέκλαν γεννά στη λίμνη την ανάγκη να γράψει ξανά. Η Λίμνη δίνει στον Ντέκλαν τη δυνατότητα να ελπίζει. Σκηνοθεσία: Μαρία Κυριάκου. €15 / 12

31 ΠΑΡ 20:30 (60')
Ένας Μεταλλωρύχος Θυμάται I
Compania Flamenca Filippa

Μια χοροθεατρική παράσταση εμπνευσμένη από το βιβλίο του Παντελή Βαρνάβα. Η κραυγή των Κύπριων μεταλλωρύχων σμίγει με εκείνη των ανδραλυσιανών εργατών της Ισπανίας. Χορογραφία, σκηνοθεσία: Φιλίππα Στυλιανούδη.

€15 / 12

* 24/3 15.30-18.30 & 19.00-21.30
25/3 15.00-18.00 & 18.00-21.00
26/3 18.30-21.30

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΙΜΙΣΟΑΡΑ

Βίκτορ Μπράουνερ

Αναδρομική του Βίκτορ Μπράουνερ (1903-1966) παρουσιάζεται στην Τιμισοάρα, στο Εθνικό Μουσείο Τέχνης. Ο Μπράουνερ συνδέθηκε με το κίνημα των ντανταϊστών και αργότερα με τους σουρεαλιστές και θεωρείται πρώτοπόρος καλλιτέχνης της Ρουμανίας. Είχε στενές επαφές με τη Δυτική Ευρώπη και χρησιμοποίησε ποικιλία εκφραστικών μέσων. Στην έκθεση αυτή σημαντική ήταν η συμβολή του Κέντρου Πομπιντού στο Παρίσι, που δάνεισε έργα του Μπράουνερ.

ΧΑΓΗ

Ο κόσμος του Εσερ

Στο Μουσείο Τεχνών της Χάγης, η μεγάλη έκθεση για τον Μαουρίτς Κορνέλις Εσερ, 125 χρόνια από τη γέννησή του, συμβάλλει σε ένα σύνθετο βίωμα. Είναι η πρώτη φορά στο μουσείο αυτό που η συλλογή του Εσερ συνδυάζεται με σύγχρονη τέχνη. Τα ψευδαισθητικά έργα του Εσερ, οι αλληγορίες του και οι αρχιτεκτονικές του ουτοπίες αντιπαραβάλλονται με τις εγκαταστάσεις του σύγχρονου Βέλγου καλλιτέχνη Gijs Van Vaerenbergh, έργο του οποίου δεσπόζει στη φωτογραφία.

ΠΑΡΙΣΙ

Λεόν Μονέ

Αδελφός του ζωγράφου Κλοντ Μονέ, ο Λεόν Μονέ (1836-1917) ήταν άνθρωπος της επιστήμης (χημικός των χρωμάτων) και επιπλέον ένας σημαντικός συλλέκτης. Στην κατοχή του είχε έργα του αδελφού του αλλά και άλλων ζωγράφων που μεσουρανούσαν στο Παρίσι, όπως ο Πισαρό ή ο Ρενουάρ. Ο Λεόν Μονέ τους υποστήριζε όλους και οικονομικά. Αυτήν την περίοδο, το Μουσείο του Λουξεμβούργου στο Παρίσι εκθέτει έργα της συλλογής Λεόν Μονέ.

ΑΝΝΟΒΕΡΟ

Γκλεν Μπράουν

Το Κρατικό Μουσείο του Αννοβέρου παρουσιάζει έκθεση του σύγχρονου Αμερικανού ζωγράφου Γκλεν Μπράουν, γνωστού για το ιδιότυπο, εξπρεσιονιστικό ύφος του, ιδίως στις προσωπογραφίες. Τα έργα του Γκλεν Μπράουν παρουσιάζονται ως αυτόνομη ενότητα, αλλά και σε διασπορά και ανοικτό διάλογο με έργα από τη μόνιμη συλλογή του μουσείου, έργα αναφοράς που ανήκουν στην ιστορία της τέχνης.

ΜΙΛΑΝΟ

Συντήρηση του Ντουόμο

Ενα από τα πιο απαιτητικά προγράμματα συντήρησης μνημείου είναι αυτό του Ντουόμο στο Μιλάνο. Η κατασκευή του ξεκίνησε το 1386 και ως σήμερα αποτελεί έμβλημα της πόλης. Τα χιλιάδες γλυπτά και κοιλότητες που διαμορφώνουν την όψη του προέρχονται από ιδιαίτερα εύθραυστο πλέον μάρμαρο από λατομείο των νοτίων Αλπεων. Το πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μνημείο» συγκεντρώνει πόρους για τη διαρκή συντήρηση του Ντουόμο.

Τζον Εβερρετ Μιλέ, «Οφηλία», από τα αριστουργήματα του βρετανικού 19ου αιώνα.

Tate Britain, ένας βρετανικός θεσμός

Στις 23 Μαΐου του 2023 η Tate Britain, μία από τις κορυφαίες πινακοθήκες της Ευρώπης, θα ανοίξει πλήρως ανακαινισμένη. Είναι η πρώτη φορά έπειτα από μία δεκαετία που η Tate Britain, με τη συναρπαστική διαδρομή της βρετανικής τέχνης, θα αποκαλύψει ένα νέο πρόσωπο με πάνω από 800 έργα, δημιουργίες 350 καλλιτεχνών, που αντανάκλουν μια πορεία στον χρόνο από τον 17ο αιώνα έως τις πιο πρόσφατες αναθεσεις. Η Tate Britain, μέσα από το κλασικιστικό οικοδόμημά της κοντά στον Τάμεση, στο Μίλ-

μπανκ, 15 λεπτά περπάτημα από τη στάση Pimlico του λονδρέζικου μετρό, είναι ένας διαρκώς εξελισσόμενος ναός της τέχνης. Πλέον με ενσωματωμένη όλη την ατζέντα του 21ου αιώνα. Όπως δήλωσε ο Αλεξ Φάρκχαρσον, διευθυντής του μουσείου, «οι επισκέπτες θα μπορούν να ανακαλύπτουν 500 χρόνια επαναστατικών αλλαγών και τομών στην τέχνη και στην κοινωνία». Έχουν περιληφθεί έργα νέων Βρετανών εικαστικών με σκοπό να δοξαστεί η βρετανικότητα, η πορεία της

βρετανικής εικαστικής παραγωγής και ο τρόπος που μπορεί το κοινό να κατανοήσει αυτή τη διαδρομή και να τοποθετηθεί βιωματικά μέσα σε αυτό το δημιουργικό συνεχές. Η επανέκθεση θα αντανακλά τον διαρκή εμπλουτισμό των συλλογών της Tate Britain παρουσιάζοντας πάνω από 200 έργα που αποκτήθηκαν μετά το 2000. Δεν είναι όλα έργα σύγχρονης τέχνης, αλλά και έργα από την ιστορία της τέχνης. Τα 70 από τα 200 νέα έργα αποκτήθηκαν την τελευταία πενταετία και

περιλαμβάνουν προσωπογραφίες των Τυδώρ έως γεωργιανές σκηνές μάχης του 18ου αιώνα και από μοντέρνα έργα ζωγραφικής έως γλυπτά του Ντέρεκ Τζάρμαν, του Τάκι και του Ντόναλντ Λοκ. Θα υπάρχουν επίσης έργα της νέας γενιάς καλλιτεχνών (καλλιτέχνες γεννημένοι στη δεκαετία του 1990). Φυσικά, κεντρική θέση θα έχουν τα αγαπημένα έργα του κοινού, αυτά με τα οποία η Tate Britain συνδέεται στη συνείδηση των τελευταία πενταετία και

τών, όπως η «Οφηλία» του Τζον Εβερρετ Μιλέ, και έργα από τον 18ο αιώνα (όπως ο «Ζωγράφος του Γουίλιαμ Χόγκαρθ») έως τον 20ό αιώνα (όπως έργα του Ντέιβιντ Χόκνέι και της Μπάρμπαρα Χέπγουερθ). Τα ιερά τέρατα είναι επίσης πάντα εκεί: Γουίλιαμ Μπλέικ, Τζον Κόνσταμπλ, όλοι οι προραφανλίτες και ο Χένρι Μουρ... Οι γυναίκες θα έχουν επίσης μεγαλύτερη θέση και σημαντική ορατότητα σε αυτή τη νέα αφήγηση της ιστορίας της βρετανικής τέχνης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ένας κόσμος χωρίς γυναίκες. Χωρίς περιέργεια

Ελεγε ο κύριος Γκρι τον Ιανουάριο του 2014: «Η Εύα είναι μια γυναίκα που θέλει να μάθει, θέλει να γνωρίζει. Δεν είναι η μόνη: σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, η Σεμέλη ποθεί να δει τον Δία σε όλη του τη θεϊκή μεγαλοπρέπεια, όπως εμφανίζεται μόνο στην Ηρα. Η δε Ελσα, κατά τη γερμανική μυθολογία, επιθυμεί να θέσει όλες τις απαγορευμένες ερωτήσεις σχετικά με το όνομα και την καταγωγή του Λόεγκριν. »Μα γιατί όλες αυτές οι γυναίκες τιμωρούνται επειδή ο μοναδικός τους πόθος είναι η απόκτηση γνώσης; Ο κύριος Γκρι αναρωτιέται ακούγοντας στη διαπασών τη μονόπρακτι όπερα του Μπέλα Μπάρτοκ, «Ο πύργος του Κυανοπώγωνα»: καθώς εισέρχεται στο σκοτεινό, γοτθικό κάστρο, η νέα σύζυγος του Κυανοπώγωνα, η Ιουδήθ, αναρωτιέται γιατί οι τοίχοι είναι υγροί. Μήπως κλαίει το

Μα γιατί όλες αυτές οι γυναίκες τιμωρούνται επειδή ο μοναδικός τους πόθος είναι η απόκτηση γνώσης;

κάστρο; Δεν είναι όμως δάκρυα, είναι αίμα αυτό που κυλάει. Και όμως η Ιουδήθ πιστεύει πως με την αγάπη της θα φέρει το φως και τη χαρά. Μπαίνοντας πιο βαθιά στον σκοτεινό κόσμο του συζύγου της, ανακαλύπτει επτά κλειδωμένες πόρτες. «Κρύβουν τα μυστικά μου», λέει ο Κυανοπώγων. Η Ιουδήθ απαιτεί να ανοίξουν, η μία μετά την άλλη, ώσπου το κάστρο να πλημμυρίσει με φως. »Τι ανακαλύπτει καθώς τις ανοίγει; Οργανα βασανιστηρίων, όπλα, πλούτη, κήπους και λιβάδια – όλα

Η πρώτη σελίδα της παρτιτούρας της όπερας «Ο πύργος του Κυανοπώγωνα» του Μπέλα Μπάρτοκ. Ο συνθέτης την αφιέρωσε στη γυναίκα του.

μουσκεμένα στο αίμα. Ο Κυανοπώγων αξιώνει η τελευταία πόρτα να μην ανοίξει και τότε η Ιουδήθ του ζητάει να μάθει πώς ήταν οι προηγούμενες σύζυγοι, αν ήταν ομορφότερες από εκείνη κτλ. Είναι ήδη σαν να ξέρει τι κρύβει η έβδομη πόρτα: τις γυναίκες που έσφαξε ο άνδρας της. Κι εφόσον ανοίξει και η τελευταία πόρτα, η Ιουδήθ θα πάρει και αυτή τη θέση της εκεί μέσα, μαζί με τις άλλες νεκρές γυναίκες. Καθώς η ορχήστρα επαναλαμβάνει το ανησυχαστικό θέμα της εισαγωγής, τα πάντα σκοτεινιάζουν και ο Κυανοπώγων απομένει ολομόναχος. Η δική του κλασφ φαίνεται πως είναι ένας κόσμος χωρίς γυναίκες. Χωρίς περιέργεια» («Η γυναίκα που γνώριζε πολλά», 26.1.14). Εννέα χρόνια μετά, με τη νέα παραγωγή της Λυρικής (δείτε σελίδα 15 στο σημερινό ένθετο), ο

κύριος Γκρι επιστρέφει στον «τόπο του εγκλήματος». Αν ο Κάφκα ήταν μουσική θα ήταν Μπάρτοκ. Όμως δεν ήταν πεσιμιστής. Σε μια επιστολή του το 1907 εκφράζει αυτό που συμβολίζουν οι γυναίκες στον σκοτεινό πύργο του Κυανοπώγωνα: «Πρέπει να έχουμε μια μεγάλη επιθυμία για τη ζωή και ένα μεγάλο ενδιαφέρον για το υπάρχον σύμπαν». Δεν λησμονεί την πρώτη φορά που είδε τη θάλασσα, «της οποίας ο ψίθυρος, μέσα στη μοναξιά, θα τον ελκύει πάντοτε», όπως γράφει ο Πιερ Σιτρόν («Μπάρτοκ», μτφρ. Θωμάς Σλιώμης, Πατάκης, 2008). Ο τελευταίος, σχολιάζοντας τον «Πύργο», λέει: «Μια όπερα, ίσως, στατική, όμως γεμάτη σημασίες». Στον καιρό του, ο «Πύργος» θα απορριφθεί από την κριτική. Ο Μπάρτοκ δεν θα ξαναγράψει όπερα. Πήρε όμως την εκδίκησή του από τον χρόνο.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΟΥΡΑΝΙΑΣ ΛΑΜΨΙΔΟΥ

Μάριο Βίτι, «αυτοδημιουργητος»

Γνωρίζομασταν αρκετό καιρό πριν συνδεθούμε οριστικά μέσα από μια αφήγηση, δική του: νέος, νιόπαντρος με την Υδραία Αλεξάνδρα Πέρκιζα, περνάει μεγάλα διαστήματα στην Υδρα της δεκαετίας του '50, που την έχει ανακαλύψει η καλή Αθήνα και έχει φτιάξει εκεί μια δική της κλειστή λέσχη. Είναι περιζήτητος στους κύκλους αυτούς, είναι Ιταλός, ίσως καθηγητής, ίσως συγγραφέας, ίσως διανοούμενος, ουσιαστικά άγνωστος τους, αλλά έχει αυτό το κάτι, σχεδόν εξωτικό, που βάζει πάντα μπροστά, για τους άλλους, το κοινωνικό ασανσέρ. Δυσφορεί, αναζητάει τρόπο να αποδράσει, το καταφέρει με έναν σύντομο διάλογο: «Εσείς κύριε Βίτι, θα έχετε οπωσδήποτε κάνει σημαντικές σπουδές», «Α, όχι, καθόλου, είμαι αυτοδίδακτος». Οι προσκλήσεις σταμάτησαν.

Αυτός ήταν ο Μάριο Βίτι που έγινε φίλος πολύτιμος τα επόμενα 35 χρόνια: αυτοσαρκαστικός, αλλεργικός στην κολακεία, αμφιθυμος στον έπαινο, με οργανική αντιπάθεια για καθετί μικροαστικό, αυθεντικά σνομπ, δραπετής από κάθε κλειστή σχέση, παιγνιώδης με σκοπό, για να χαλαρεί τα παιχνίδια των άλλων και να φτιάχνει τα δικά του. Με σπουδές, αλλά «αυτοδημιουργητος» και ακόμα και όταν είχε διανύσει πολλά χιλιόμετρα έρευνας, συγγραφής και ανατροπών, δεν φόρεσε το έργο του ως υπαρκτή κή εξάρτυση, αλλά η υπαρξιακή του ύφανση τον είχε οδηγήσει στο έργο του. Θα αυτοπροσδιοριζόταν συχνά μέχρι το τέλος ως «αυτοδίδακτος» και «ανειδίκευτος», που στο δικό του ιδίωμα σημαίνει ανέντακτος.

«Ήταν η τύχη μου να παίζω μόνος μου και μακριά πάντως από τα ομαδικά παιχνίδια... Για πολλά ώρα παρατηρούσα με το πρόσωπο κολλημένο στο τζάμι του παραθύρου μου τα παιδιά που έπαιζαν στον δρόμο» (Η Πόλη όπου γεννήθηκα). Αυτό το τζάμι, που αργότερα θα αντικατασταθεί από τον φωτογραφικό φακό, θα ορίσει τον τρόπο του να βλέπει, να απενιζεί, να σημαδεύει την περιοχή του.

Η Ιστανμπούλ του 1926 είναι η πρόωπη πρωτεύουσα μιας

Ο Μάριο Βίτι (1926-2023) έβγαλε τα ελληνικά κείμενα από την απομόνωση, τα τοποθέτησε μέσα στην Ιστορία, τα διασύνδεσε με το ευρύτερο ευρωπαϊκό σύμπαν.

Θα αυτοπροσδιοριζόταν συχνά μέχρι το τέλος ως «αυτοδίδακτος» και «ανειδίκευτος», που στο δικό του ιδίωμα σήμαινε ανέντακτος.

αυτοκρατορίας που έχει καταρρεύσει, αλλά διατηρεί ακόμα όλο τον πολυεθνικό και πολυφωνικό ιστό της. Η οικογένειά του ένας πολυκαταγωγικός ιστός: οι πρόγονοί του πατέρα του έφτασαν από τη Γένοβα στη Χίο και από εκεί στην Κωνσταντινούπολη. Η μητέρα του από την Καππαδοκία, εκείνος γεννήθηκε Ιταλός υπήκοος και στο σπίτι οι γλώσσες είναι τουλάχιστον δύο –ελληνικά και ιταλικά– αλλά και μια τρίτη, η lingua franca της εποχής, τα γαλλικά και στο γυμνάσιο μια τέταρτη, τα τουρκικά.

Θα διαλέξει έναν δικό του τόπο, «αν μια χώρα μπορώ να τη θεωρήσω πατρίδα μου, είναι η Ιταλία» και αυτό το «αν» δηλώνει περισσότερο μια οικειότητα και όχι κάποια ταυτότητα. Θα εγκατασταθεί στη Ρώμη, πρωτεύουσα μιας άλλης αυτοκρατορίας από αιώνες ερειπωμένης και θα ασχοληθεί με την Ελλάδα, που φέρει πάνω της βαθιά ίχνη και των δύο αυτοκρατοριών.

Το ταξίδι από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη με Ντακότα κρατάει πολύ: «τέσσερις ώρες Ρώμη - Αθήνα και άλλες τέσσερις Αθήνα - Κωνσταντινούπολη». Αυτή την πτήση θα επαναλαμβάνει, κυριολεκτικά και μεταφορικά σε όλη του τη ζωή με πανοραμική θέα στα ελληνικά κείμενα, θα τα βγάλει από την απομόνωση, θα τα τοποθετήσει μέσα στην Ιστορία, θα τα διασυνδέσει με το ευρύτερο ευρωπαϊκό σύμπαν και από εκεί θα τα αναθεωρεί μέχρι το τέλος, ψάχνοντας τις ημερομηνίες λήξης, υιοθετώντας καινούργιες προσεγγίσεις, αναζητώντας καινούργια κείμενα. Δεν έχει να υπερασπιστεί και να υποστηρίξει, αλλά να ανακαλύψει. Η μόνη του ιθαγένεια, του κοσμοπολίτη, ασυμφιλίωτη με τους μυθοδιδαιτους εθνικισμούς, του προσφέρει το προνόμιο της ειρωνείας, την αίσθηση της σχετικότητας, που συχνά παραφράζεται σε ψυχρότητα.

«Είμαι ψυχρός άνθρωπος...», θα πει σε συνέντευξή του («Καθημερινή», 3.2.2013), αλλά στο «Γραφείο με Θέα», θα μιλάει διαρκώς για πάθος, για σφοδρούς έρωτες στη λογοτεχνία, για την έκσταση της ανακάλυψης, τη μεθυστική εμπειρία των νέων κειμένων, την ανομολόγητη πδονή όταν κρυφοδιαβάζει ένα έγγραφο. Με τους ανθρώπους ήταν αλλιώδης, εκεί το συναίσθημα μονομαχούσε

με την αισθητική, η εξομολόγηση με την επιφύλαξη και η λεπτή ειρωνεία μασκάρει την αμχανία και τη συγκίνηση, διακινδυνεύοντας την παρεξήγηση.

Στις 18 του περασμένου Αυγούστου γιορτάσαμε στη Ρώμη, παρέα με τα εγγόνια του, τα 96 του χρόνια. Στη βεράντα, από τον λόφο του Τζανικόλο, το πανόραμα της έρηνης, αυγουσιτιάτικης πόλης έγινε μια οθόνη που πάνω της, κάθε βράδυ, επί δέκα μέρες, ο Μάριο πρόβαλε τις ιστορίες της ζωής του, με διαύγεια, με αρυτίδωτο μυαλό, σε μια de profundis προφορική αυτοβιογραφία, που ακόμα και με βουρκωμένα μάτια γινόταν σε ύφος giocosο.

Ευάλωτος για πρώτη φορά, είχε δώσει άδεια εξόδου στο βαθύ συναίσθημα, που είχε την απόχρωση της απώλειας της Αλεξάνδρας. Όταν παντρεύτηκαν της ζήτησε να του υποσχεθεί ότι ο γάμος τους θα ήταν ένα πείραμα ενός χρόνου. Τα 70 χρόνια που έμειναν μαζί απλόηθηκαν σε μια ταινία σε συνέχειες, για έναν θεατή, θραύσματα παθών, λαθών, στιγμών. Είχε αρχίσει την τελευταία έρευνα, απένιζε το τέλος, αγνωστικιστής και αντικληρικός, αναρωτιόταν για το μετά, το επέκεινα, για τις πιθανές συναντήσεις, για όλα τα μυστήρια που προσπαθούσε να ανιχνεύσει, απεριφρακτος από βεβαιότητες, χωρίς αναμονή για απαντήσεις.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Κάπως χάλια

ΑΡΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ
Πώς ο Ιγνάτιος Καραθοωρής έχασε τα πάντα
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 272

Προτού ο Ιγνάτιος Καραθοωρής χάσει τα πάντα, περνούσε μια χαρά. Η μόνη του δυστυχία ήταν πως ζούσε στην Κομοτηνή. Κατά τα άλλα είχε δύο λίγο - πολύ κανονικούς γονείς, που μεριμνούσαν για την αμεριμνησία της ανηλικιότητάς του. Το δράμα, ως γνωστόν, αρχίζει με την ενηλικίωση. Ο Ιγνάτιος, αδμονώντας για μια ζωή τρανή και συναρπαστική, μετακομίζει στην Αθήνα, η οποία φαντάζει στα μάτια του σαν εκκολλητήριο θαυμάτων. Η φοίτησή του στο τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ τον υποχρέωσε να αντιληφθεί πως «δεν είναι ακριβώς σπουδές με την επιστημονική έννοια του όρου». Ήταν μια μάλλον γελοία σχολή. Αλλά γενικώς τίποτα δεν φαινόταν στον Ιγνάτιο αρκετά σοβαρό για να τον στενοχωρεί, πέρα από τη Βιργινία, που την έπαιρνε πολύ στα σοβαρά. Ο δικός του δρόμος της απώλειας περνούσε μέσα από τη δημοσιογραφία. Σε έντυπα και σάιτ καρπώθηκε το μερίδιό του στο κακό.

«Δεν είναι όλα αστεία. Δεν

μπορεί όλα να γίνονται για πλάκα». Και όμως, στο μυθιστόρημα του Αρη Αλεξανδρή (Αθήνα, 1991) σχεδόν τα πάντα έχουν πλάκα. Ο λόγος του αφηγητή κινείται μεταξύ ειρωνείας και αυτοσαρκασμού, οι τόνοι των οποίων συχνά φτάνουν στον αποκά-

γιατί μέχρι τα 21 του μπορούσε να παραμερίζει άνετα προβληματισμούς περί ηθικής και ορίων. Εκείνος ήθελε απλώς να περνάει καλά, καταβάλλοντας τον μικρότερο δυνατό κόπο. «Με λίγα λόγια, δεν είχα διάθεση να κουραστώ». Μετά από μια σύντομη θπεία σε ένα κουλτουριάρικο έντυπο, έπιασε δουλειά στην εφημερίδα «Κουμάντο». Από την προηγούμενη συνεργασία είχε κρατήσει το μείζον διδάγμα: «Κάνε τις λέξεις να μετράνε».

Στο «Κουμάντο» έμαθε ότι του επιτρέπoταν να κάνει τις λέξεις, ό,τι θέλει, αρκεί να μην τον απασχολούν ιδιαίτερα οι οικονομικές απολαβές. Ο Ιγνάτιος κατάλαβε αμέσως κάτι σημαντικό για τη δουλειά της δημοσιογραφίας, ότι δηλαδή δεν ήταν τόσο δουλειά, αλλά χάρη. Και σιχτίρισε ακόμη μία φορά τις σπουδές στα ΜΜΕ. «Κανείς δεν θέλει να του κάνουν χάρες συνέχεια – κάποια στιγμή αρχίζει να νιώθει ηλίθιος».

Εκείνο που πρωτίστως έχασε ο Ιγνάτιος ήταν η ιδέα του για τον εαυτό του, η αυταπάτη πως θα κατάφερνε πάντοτε να βγαίνει αλώβητος, ακόμη και από εκεί όπου η αχρειότητα βυσσοδομούσε. Στη φυλλάδα που έγραφε, ασκούσαν ξέγνοιαστος στη σύντομη θπεία του αίματος, σε κάθε λογής σφάξιμο. Στις σελίδες του «Κουμάντου» η δεοντολογία γινόταν αφηρημένη έννοια. Ο Ιγνάτιος ενδίδει δίχως σκέψη στη κυδαιότητα, συμμετέχοντας εθελούσια στη φαυλότητα, στο «μακάβριο πάρτι», με το οποίο ξεκαρδίζoταν. Η ενηλικίωσή του ήταν η αρχή της παρακμής του. Από την ηθική δεν γνώρισε παρά την ντροπή.

Το μυθιστόρημα του Αλεξανδρή είναι πραγματικά απολαυστικό, απίστευτα διασκεδαστικό. Μολονότι η έννοια της ηθικότητας υποφώσκει στην αφήγηση, ο συγγραφέας δεν παρασύρει τον ήρωα σε κάποια μεταρσιωτική μεταστροφή, σε μια ηθική ανάνηψη. Ο Ιγνάτιος δεν συντρίβεται από ταπείνωση, ούτε μετανοεί. Αρνείται να σοβαρευτεί. Ακόμα και όταν πάνει πάτο, αισθάνεται μόνο «κάπως χάλια». Ο Ιγνάτιος παραμένει μέχρι τέλους μια φάρσα εναντίον του εαυτού του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΑΛΣΙΝΟ

Ο Κωνσταντίνος Αλσινός γεννήθηκε στην Αθήνα το 1986. Οσο ζούσε στην Ελλάδα, σπούδασε υποκριτική και συμμετείχε σε θεατρικές παραγωγές, ενώ ζώντας μόνιμα πλέον στο Λονδίνο, συνεχίζει σπουδές ψυχολογίας και εγκληματολογίας. Το μυθιστόρημα «Η πληγή του κόσμου» (εκδ. Μικρή Αρκτος) είναι το τρίτο του έργο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Ένας σχεδόν τέλειος ένοχος» του Π. Μπρυκνέρ και το «Πλάθοντας ανθρώπους» της Β. Σατίρ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Στο βιβλίο «Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας» της Λ. Διβάνη, ανακαλύψα άγνωστες πτυχές σπουδαίων προσωπικοτήτων και είδα πως τα «εν οίκω» τους επηρέασαν τα «εν δήμω» και τανάπαλιν.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τον «Ξανακερδισμένο χρόνο» του Μ. Προυστ.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Σε οποιοδήποτε μέρος, αρκεί να υπάρχει ηρεμία. Είτε στο σπίτι είτε σε κάποιο ήσυχο καφέ, αλλά πάντα κοντά σε παράθυρο.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Πιστεύω πως κάθε βιβλίο μάς «βρίσκει» όταν είμαστε έτοιμοι για την ανάγνωσή του, οπότε το όποιο αίσθημα ενοχής θα ήταν μάλλον αδικαιολόγητο.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Πρώτα και πάνω από όλα η γλώσσα να είναι πλούσια, σωστή και ανεπιτήδευτη, ώστε το έργο, στο σύνολό του, να μην προσβάλλει τον αναγνώστη. Η ουσιαστική λογοτεχνία δηλαδή.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Σίγουρα οι «Μέρες Η΄» του Γ. Σεφέρη, που καλύπτουν αφενός τις τελευταίες ημέρες της θπείας του ως πρέσβη εδώ, στο Λονδίνο, και αφετέρου, τον επαναπατισμό του στην Ελλάδα. Εχω τώρα παραπάνω λόγους να το επιθυμώ...

Ποιες διαδρομές ακολουθείτε στο βιβλίο σας για να μεταφέρετε τις αιτίες που οδήγησαν τη χώρα στα μνημόνια και στην κρίση;
Δεν νομίζω ότι προσπάθησα μεθοδικά να αναπτύξω αυτόν τον άξονα της ιστορίας, παρότι δι-αδραματίζεται το 2012. Εστιάζοντας, μέσω της ματιάς του αστυνόμου, στους χαρακτήρες ξεχωριστά, τους «επέτρεψα» να φανερώσουν ίδια βουλήσει τις αγωνίες των ημερών, μα και το αδιόρητο ανθρώπινο λάθος, συνθέτοντας τελικά ένα μυθιστόρημα κοινωνικό, ψυχογραφικό, αλλά και μοιραία πολιτικό (με την πρώτη έννοια) που φωτίζει κυρίως τη ζημιά που έγινε μέσα μας.

Ποια είναι τα αδιέξοδα των προηγούμενων γενεών που βιώνουν οι σημερινοί νέοι;
Διαλέγω ως κυρίαρχο την έλλειψη ελπίδας και την κοινή πεποίθηση πως τίποτα δεν φαίνεται να μπορεί ν' αλλάξει... Κάτι που ίσως δικαιολογεί εν μέρει και τη γενικότερη απολιτική συμπεριφορά.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

ΛΙΝΑ ΚΑΤΖΗ
Ένα διαφορετικό Σκοτάδι
εικονογράφηση: Παναγιώτης Τσαούσης
εκδ. Ανεξάρτητες Εκδόσεις Γλαρόλυκο.
σελ. 24

«Ένα διαφορετικό Σκοτάδι», μια παιδική ιστορία για την κατανόηση της φοβίας για το σκοτάδι και το άγνωστο. Η συγγραφέας, σπουδαστρια δραματοθεραπείας της ΕΚΕΙΜ, προσωποποιεί το σκοτάδι και τους γονείς του, τη μαμά Νύχτα και τον μπαμπά Βράδυ. Τους δίνει φωνή, λογικά και αισθήματα κι έτσι η ιστορία της γίνεται εύκολα προσίτη και κατανοητή στα μικρά παιδιά. Η λιτή του εικονογράφηση προσδίδει στην απλότητα των πραγμάτων. Όπως για κάθε φοβία που αντιμετωπίζεται με λογική σαν κάτι απλό και διαχειρίσιμο έτσι κι εδώ, μέσα από μια γλυκιά συζήτηση το παιδί ξεπερνά τη φοβία του και ανακτά την ηρεμία και την αυτοπεποίθησή του. Όπως όλα έχουν και μια θετική πλευρά έτσι και το σκοτάδι, αφού μέσα από αυτό μπορείς να βρεις το φως! Πρόκειται για ένα βιβλίο που μπορεί να φανεί χρήσιμο εργαλείο σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται δωρεάν από την εφερμoγή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Τι κράτησε, τελικά, στη ζωή τους Μόλχο;

Συγκλονιστική μαρτυρία για μια οικογένεια Εβραίων της Θεσσαλονίκης μέσα από τα μάτια ενός παιδιού

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΟΛΧΟ
Η Κοινοτοπία του Καλού.
Ενα εβραίοπουλο στην Ελλάδα της Κατοχής
εκδ. Πατάκη, 2022, σελ. 328

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Μολονότι η Ιστορία γράφεται από τους ενπλίκους, και βέβαια από τους νικητές, ο πόλεμος εγγράφεται στη συνείδηση των παιδιών, αλλά και πολύ πιο βαθιά μέσα τους, με ισχυρό και μόνιμο τρόπο τη στιγμή που συμβαίνει: ο πόλεμος, η βία του πολέμου, η αναστάτωση και οι αναπάντεχες αλλαγές που επιφέρει, ο ξεριζωμός, οι ξένες φωνές... και οι τρομερές απουσίες που συνεπάγεται. Όλοι θλιβόμαστε όταν ακούμε για θύματα - παιδιά του πολέμου, ή όταν αντιλαμβανόμαστε ότι ένα ζευγάρι παιδικά μάτια, πόσο δε μάλλον χιλιάδες, έγιναν μάρτυρες ενός αποτρόπαιου θεάματος, όταν η ψυχή τους συγκλονίστηκε από την έκρηξη μιας βόμβας στο διπλανό σπίτι, από μια αιματοχυσία στους δρόμους της μέχρι χθες ειρηνικής γειτονιάς τους, ή από έναν ξεριζωμό. Στο βιβλίο του ιστορικού Αντώνη Μόλχο, «Η Κοινοτοπία του Καλού» θα μάθουμε πολύ περισσότερα για το πώς ένα παιδί προσλαμβάνει τον πόλεμο, ακόμη και αν είναι, φυσικά, αδύνατον να συνειδητοποιήσει τι ακριβώς συμβαίνει και, ειδικά στην περίπτωση του Ολοκαυτώματος, σε τι θηριώδες μέγεθος συμβαίνει, καθώς, πράγματι, «η ασυμμετρία ανάμεσα στη μικρή κλίμακα των εμπειριών ενός παιδιού και στις τεράστιες διαστάσεις του Ολοκαυτώματος» είναι ακανής. Όμως ο χρόνος έχει τον τρόπο του να αποκρυπτογραφεί τη βιωμένη εμπειρία και να εμπλουτίζει και να ανασυνθέτει το παρελθόν.

Από τα πιο συγκινητικά και ανθρώπινα απομνημονεύματα που έχουμε διαβάσει, η «Κοινοτοπία του Καλού» είναι ένα βιβλίο που δεν περιγράφει μόνο, δεν εξιστορεί, δεν «αναστοχάζεται», αλλά διδάσκει. Και το κάνει αυτό με έναν γλυκό, ήρεμο, διόλου «διδακτικό» τρόπο. Εξ ου και, εισαγωγικά, θέλουμε να σημειώσουμε πως θα ήταν τόσο χρήσιμο να έμπαινε με κάποιον τρόπο στη διδακτική ύλη των σχολείων μας. Τα παιδιά θα είχαν πολλές ευκαιρίες διαβάζοντάς το να στοχαστούν γύρω

από το τι σημαίνει ο «άλλος», από τι συντίθεται ο εαυτός και τι σημαίνει να επιλέγεις, όποτε το φέρνει η ανάγκη, το καλό.

Ο μικρός Αντώνης

Γεννημένος το 1939 στη Θεσσαλονίκη, στους κόλπους εξαιρετικής οικογένειας Εβραίων της πόλης, μεσοαστών με υψηλού επιπέδου καλλιέργεια, ο μικρός Αντώνης, το εβραίοπουλο με το μη εβραϊκό όνομα - η αφήγηση για την επιλογή αυτού του ονόματος από τους γονείς του είναι από μόνη της σπουδαία -, θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει αρχικά την οικογένειά του και στη συνέχεια την πόλη του μπροστά στον κίνδυνο της αρπαγής από τους ναζί κατακτητές και της εκτόπισής του «κάπου στην Ευρώπη». Μολονότι δεν υπήρχε ακόμη η έννοια του Ολοκαυτώματος ή των στρατοπέδων συγκέντρωσης, όλοι οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης, αυτής της πόλης ποτέ Νέας Ιερουσαλήμ, της κοσμοπολίτικης, πολυπολιτισμικής, πολύγλωσσας, πολύχρωμης και πλούσιας πόλης, ήξεραν πως κάτι κακό, κάτι τρομερά κακό επρόκειτο να ξεσπάσει. Όλοι έχουμε δει εκείνες τις ανυπόφορες φωτογραφίες, όταν τον Ιούλιο του 1942 - περίπου οκτώ μήνες πριν από την αναχώρηση του πρώτου συρμού για το Αουσβιτς, στις 15 Μαρτίου 1943 - οι ναζί συγκέντρωσαν στην πλατεία Ελευθερίας μερικές χιλιάδες Εβραίους άνδρες για να τους υποβάλουν σε εξευτελιστικές «ασκήσεις γυμναστικής». Ένας από όλους εκείνους ήταν και ο πατέρας του μικρού Αντώνη Μόλχο. Και ήταν ίσως εκείνη την ημέρα, καθώς τον τσάκιζαν στο ξύλο, όταν ρώτησε σε άπταιστα γερμανικά προς τι όλα αυτά, που συνέλαβε, μαζί με τη σύζυγό του, το μεγάλο σχέδιο της αντίστασής τους στη μοίρα.

Οι γονείς του, λοιπόν, με σπαραγμό, θα δώσουν τον γιο τους σε μια οικογένεια χριστιανών για να μην ανακαλυφθεί στο σπίτι τους, και οι ίδιοι, με έναν τρόπο που δεν μπορεί παρά να σε αφήσει με το στόμα ανοικτό, θα κάνουν ένα παράτολμο ταξίδι από τη Θεσσαλονίκη του εβραϊκού, πλέον, γκέτο στην Αθήνα: ένα ταξίδι που θα κρατήσει εβδομάδες ολόκληρες, θα συνδεθεί με προσδοκίες και θανάσιμους κιν-

Επιζήσασα του Ολοκαυτώματος αποδίδει τιμές στο μνημείο της Θεσσαλονίκης μέσα σε έντονα φορτισμένη ατμόσφαιρα.

«Δεν χρειάζεται να πολεμάς και να κερδίζεις μάχες για να είσαι ήρωας. Μπορείς να είσαι πράκτορας μικρά ανδραγαθήματα που δεν θα τα προσέξει ο κόσμος...».

δύνους, και θα τους εξουθενώσει σωματικά και ψυχικά.

Στον λέβητα του τρένου

Στη συνέχεια, όταν πια θα νιώσουν κάπως ασφαλείς στην πρωτεύουσα και αποκτήσουν πλαστά χαρτιά, με άλλο όνομα και, φυσικά, με άλλο θρήσκευμα, θα φροντίσουν να έρθει κοντά τους και ο μικρός Αντώνης, που θα τα-

ξιδέψει επί πολλές ημέρες με το τρένο, αν και όχι σαν κανονικός επιβάτης, αλλά μέσα σε έναν από τους λέβητες της ατμομηχανής, για να μην τον δουν και του καταβούν το κοντό παντελονάκι που φορούσε για να δουν αν είχε κάνει περιτομή.

«Κοντά τους»: απλώς στην ίδια πόλη εντέλει. Για όλο τον επόμενο χρόνο δεν θα δει καν τους γονείς του, αφού θα ζει κρυμμένος είτε σε ένα καθολικό μοναστήρι είτε σε σπίτι χριστιανών - συχνά, με το αζημίωτο. Το παιδί θα ξεχάσει το πρόσωπο των γονιών του και θα αναγκάζεται να συνηθίζει κάθε φορά τα νέα πρόσωπα που το περιβάλλουν. Όσο για τους γονείς του, ο μεν πατέρας του θα βγει για πάνω από ένα χρόνο στο βουνό, μαζί με τους αντάρτες που πολεμούσαν τον κατακτητή - αντίδωρο για τη βοήθεια που τους προσέφεραν εκείνοι κατά την ομηρική κάθοδο του ζεύγους στην Αθήνα -, η δε μητέρα του θα εργαστεί σαν μαγειρίσσα και υπηρέτρια σε σπίτια, αφήνοντας στην άκρη τη μουσική της παιδεία και την εν γένει καλλιέργειά της. Κάποια στιγμή, υπόλληλος πια του Ερυθρού Σταυρού, θα καταφέρει να πάρει κοντά της τον μικρό Αντώνη, για να να τον σώσει στη συνέχεια πολλές φορές, καθώς οι Γερμανοί και οι δωσίλογοι συνεργάτες τους έψαχναν εξονυχιστικά ακόμη και στα πιο απίθανα σημεία

για Εβραίους που κρύβονταν. Η κινηματογραφική σκηνή στο τραμ, που η μητέρα του αφήνει τον «Τώνη» σε έναν άγνωστο συνεπιβάτη χωρίς καμία συνεννόηση, σε μια ριψοκίνδυνη παρόρμηση της στιγμής, όταν δύο αστυνομικοί μπαίνουν για έλεγχο, δεν πρόκειται να φύγει ποτέ από το μυαλό του αναγνώστη.

«Αποκάλυψη»

Η οδύσσεια της οικογένειας Μόλχο θα κρατήσει κάτι παραπάνω από δύο χρόνια: απέδρασαν τον Μάρτιο του 1943 και επέστρεψαν τον Απρίλιο του 1945. Όταν γυρνούν όμως στη Θεσσαλονίκη, η πόλη δεν είναι πια αυτή που ήξεραν και δεν θα ήταν πια ποτέ ξανά η πόλη τους. Θα βιώσουν, όπως και οι υπόλοιποι επιζήσαντες, κάπου 2.000 ψυχές όλες κι όλες, μια τρομακτική «στιγμή Αποκάλυψης». Όλα είχαν γίνει γρήγορα, «τακτικά», με σχέδιο και πολλαπλές βοήθειες: «Η εξολόθρευση της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης ολοκληρώθηκε σε διάστημα έξι μόλις μηνών, λιγότερο απ' ό,τι διαρκεί η κυοφορία ενός παιδιού». Χωρίς τον εβραϊκό πληθυσμό της, που δολοφονήθηκε αδίστακτα στα στρατόπεδα του θανάτου, με πάνω από 50.000 δακρυσμένα φαντάσματα να στοιχειώνουν τους δρόμους της, αλλά και με τη βαριά ενοχή που στοιχειώνει το βλέμμα των χριστιανών κατοίκων της, καθώς κάποιοι από αυτούς συνήγαγαν στις διώξεις, ενώ πολλοί μοιράστηκαν μεταξύ τους τις περιουσίες των δολοφονημένων - άλλοι κλέβοντας μια κουρτίνα, άλλοι ένα ολόκληρο εμπορικό κατάστημα, άλλοι μια πλάκα από το κατεστραμμένο νεκροταφείο της κοινότητας ή ένα σπίτι, ή μια επιχείρηση, ή χρυσό, αποκτώντας περιουσία και «κύρος» από τη μια μέρα στην άλλη -, την ίδια στιγμή που ελάχιστοι μόνο ένιωσαν πραγματική συντριβή από το γεγονός ή και ενδιαφέρθηκαν να βοηθήσουν - χωρίς το παρελθόν της λοιπόν, η πόλη ήταν πια μια άλλη πόλη. Οι Μόλχο θα μείνουν άλλα έντεκα χρόνια στη Θεσσαλονίκη, μέχρι να τελειώσει ο Αντώνης το σχολείο, και εν συ-

νεχεία θα μεταναστεύσουν στην Αμερική, όπου θα ξεκινήσει άλλο ένα μεγάλο κεφάλαιο της πολυκύμαντης ζωής τους - αλλά και μία ακόμη δοκιμασία του εβραϊσμού τους, αν και αυτή τη φορά χωρίς να κινδυνεύουν με θάνατο.

Όμως, τι ήταν άραγε αυτό, πέρα από το θάρρος, την ακατάβλητη βούληση να ξεπεράσουν όλα τα εμπόδια, το ρίσκο που διαρκώς αναλάμβαναν, και ενδεχομένως την τύχη, που κράτησε στη ζωή τους Μόλχο; «Φαίνεται ότι σε κάθε στάδιο της περιπέτειάς μας εμφανίζονταν κάποιοι έτοιμοι να προσφέρει ζωτική βοήθεια και να μας βγάλει από το αδιέξοδο: μερικοί στρατιώτες (πρώτα οι δύο Γερμανοί που κατέλυσαν στο σπίτι μας, και έπειτα ο Βρετανός που συνέδραμε τη μητέρα μου), μια καθολική ηγουμένη, ένας ελληνορθόδοξος αρχιεπίσκοπος, μια φτωχή κήρα, ένας ελεγκτής κι ένας μηχανοδηγός των σιδηροδρόμων, και οικογένειες που δέχτηκαν να με πάρουν σπίτι τους. [...] Πιο συχνά από ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς, ένας έντιμος άνθρωπος επιλέγει να βοηθήσει, όχι από ηρωισμό, ούτε από επιθυμία να ξεχωρίσει ούτε επειδή υπακούει σε μια ισχυρή παθική προσταγή. Είναι θέμα αξιοπρέπειας. [...] Δεν χρειάζεται να πολεμάς και να κερδίζεις μάχες για να είσαι ήρωας. Μπορείς να είσαι πράκτορας μικρά ανδραγαθήματα που δεν θα τα προσέξει ο κόσμος ούτε και θα τα επευφημήσουν τα πλήθη».

Ο Αντώνης Μόλχο εντέλει επέζησε, έκανε λαμπρές σπουδές, απέκτησε μια θαυμάσια οικογένεια και διδάξε σε μεγάλα ξένα πανεπιστήμια, καθώς έγινε, ανάμεσα στα άλλα, «ένας έγκριτος ιστορικός, ένας παγκοσμίου φήμης μελετητής της ύστερης μεσαιωνικής Φλωρεντίας» (από τον ωραίο πρόλογο της Katherine E. Fleming). Και έφτασε επιτέλους το πλήρωμα του χρόνου για να μας χαρίσει αυτό το μεγάλο «μικρό βιβλίο», όπως επαπειλημένως το χαρακτηρίζει με ταπεινότητα ο ίδιος, γραμμένο σε «στρώματα μνήμης», καθώς πηδάει από τη μία χρονική περίοδο στην άλλη με έναν αξιοθαύμαστο τρόπο. Μια μυθιστορηματική αφήγηση σπάνιας συγκίνησης, λεπτότητας και ευαισθησίας και ένας θησαυρός μνήμης και αυτοσυνειδησίας που πρέπει να εκτιμηθεί από πολλούς.

Τμήμα του μνημείου για τα θύματα του Ολοκαυτώματος, στη Θεσσαλονίκη.

Η ανθρώπινη φωνή στο προσκήνιο

Το άλμπουμ «A House of Call» του πρωτοπόρου Γερμανού συνθέτη Χάινερ Γκέμπελς και οι καινοτόμες προκλήσεις του

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΚΟΛΙΑ**

Αυτές τις μέρες, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «2023 Έλευσις Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης», στο Παλαιό Ελαιουργείο Έλευσίνας παρουσιάζεται η εγκατάσταση «7 Στήλες» του 71χρονου Γερμανού Χάινερ Γκέμπελς, καινούριου του μουσικού θεάτρου και πρωτοποριακού συνθέτη. Δεν είναι η πρώτη φορά που εμπλέκεται στη χώρα μας μέσω κάποιου καλλιτεχνικού πρότζεκτ, αφού το 1997 είχε δημιουργήσει το μουσικο-θεατρικό κομμάτι «Schliemann's Scaffolding», βασισμένο στο ημερολόγιο του Ερρίκου Σλήμαν, που παρουσιάστηκε σε Αθήνα και Βόλο με τη θεατρική ομάδα «Διπλούς Έρως» του Μιχαήλ Μαρμαρινού.

Στο τελευταίο του δισκογραφικό άλμπουμ-διπλό cd «A House of Call - My Imaginary Notebook» (ECM, 2022), στην τέταρτη ενότητα, που αναφέρεται στα ξόρκια «When words gone» (τίτλος δανεισμένος από κείμενο του Σάμιουελ Μπέκετ), βρίσκουμε το αριστουργηματικό δεκάλεπτο κομμάτι «Kalimerisma» όπου ο Γκέμπελς συνθέτει ένα εμπνευσμένο ηχητικό-μουσικό πλαίσιο στο οποίο ξεδιπλώνεται η ηχογραφημένη, σπάνια αλήθεια και χρωματισμού, συγκλονιστική, αυθεντική φωνητική ερμηνεία της Αικατερίνης Μανγκούλη από την Κάλυμνο του 1930. Στην υποδειγματική μουσική εκτέλεση αναδύεται η συνταρακτική ελεγειακή ανάπτυξη και εσωτερικότητα ενός

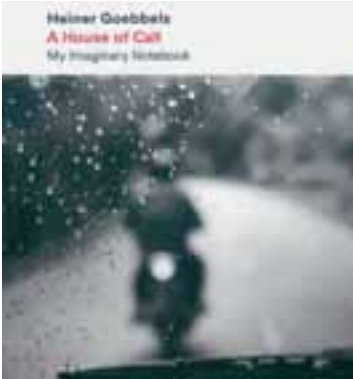
τελετουργικού θέματος με θρηνητικό χαρακτήρα και μυστηριακή ατμόσφαιρα. Πρόκειται για έναν πρωινό χαιρετισμό, μια «καλημέρα» με το βάρος του θρήνου για όσους πνίγηκαν στα ανοικτά της θάλασσας.

Ο Γκέμπελς δεν αρκείται στο εθνογραφικό ενδιαφέρον και στην

Στο αριστουργηματικό δεκάλεπτο κομμάτι «Kalimerisma» ακούγεται η αυθεντική φωνητική ερμηνεία της Αικατερίνης Μανγκούλη από την Κάλυμνο του 1930.

καταγραφή μιας πηγής. Δημιουργεί τον σύνδεσμο για τη συνομιλία μουσικής και φωνής. Σχεδιάζει το σκηνικό και το υλοποιεί κεντρίζοντας τη φαντασία μας. Η φωνή χωρίς να αποποιείται τη φυσική και ιστορική της προέλευση, χωρίς τυποποίηση, παρουσιάζεται σε λούπα και εντάσσεται στο μουσικό σύμπαν παραμένοντας στο επίκεντρο αλλά ενσωματωμένη σε αυτό το ευρηματικό κολάζ που ο Γκέμπελς επιχειρεί και μας έχει συνηθίσει και στο παρελθόν. Ο ήχος πυκνώνει και αραιώνει και η βαθιά φορτισμένη ατμόσφαιρα διατηρείται έως το τέλος.

Το 100 λεπτών «A House of Call» (τίτλος δανεισμένος από φράση του «Finnegan's Wake»

Στο 100 λεπτών «A House of Call» ο Χάινερ Γκέμπελς επιστρατεύει δαιμόνια μουσική προσέγγιση.

του Τζέιμς Τζόις, που ο Γκέμπελς εντόπισε στο «Roaratorio» (1979) του Τζον Κέιτζ), χωρίζεται σε δεκαπέντε συνθέσεις, κατανεμημένες σε τέσσερις ενότητες (η δεύτερη «Grain de la voix» - «Ο κόκκος της φωνής» εμπνευσμένη από δοκίμιο του Ρολάν Μπαρτ για την τραχύτητα της φωνής και τη δύναμή της πάνω στον θάνατο). Δεκαπέντε φωνές που συνέλεξε ο συνθέτης από αρχαία, θεατρικούς μονολόγους, φωνογραφικές ηχογραφήσεις με τις ατέλειες - φθορές του χρόνου χαραγμένες, ειδησεογραφικές αναφορές, αλλά και ηχογραφήσεις στα ταξίδια του στον κόσμο. Διάλογοι, στιγμιότυπα δρόμου, προσευχές, επικλήσεις, προστακτικές, εκκλήσεις,

τραγούδια, ξόρκια, θρήνοι επιστρατεύονται προκαλώντας τη δαιμόνια μουσική προσέγγιση. Ανάμεσα στα φωνητικά δείγματα, οι φωνές των Χάινερ Μίλερ, Σάμιουελ Μπέκετ, Γερμανών αιχμαλώτων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, παιδικής χορωδίας από τη Ναζιμπία σε παλιό γερμανικό ύμνο, της σοπράνο Ζαμπέλ Πανοσιάν σε μελωδία του Αρμένιου συνθέτη και συλλέκτη λαϊκών σκοπών Κομίτας, οι ξέφρενοι λαρυγγισμοί του Χαμιντρέζα Νουρμπάκς σε στίχους του Πέρση σούφι ποιητή Ρουμί, επιτόπιες ηχογραφήσεις από τελετουργίες του Αμαζόνιου, οι ήχοι ενός βερολινέζικου εργοταξίου κ.ά. Και εδώ έρχεται η μουσική του Γκέμπελς, απόλυ-

τα σύγχρονη και πρωτοποριακή, να σχολιάσει, να υπογραμμίσει, να διαλεχθεί, να υπονομεύσει, να διαφωνήσει, να προεκτείνει, να ανατρέψει, να δυναμτίσει, να δώσει «άλλη» διάσταση, εν τέλει να παρακολουθήσει ενεργά την «τραγουδισμένη γραφή της γλώσσας». Μια πραγματική σκηνοθεσία της προσέγγισης της μουσικής στην ανθρώπινη φωνή.

Το εναρκτήριο κομμάτι είναι μια ματιά στο «Repons» (1981) του Πιερ Μπουλέζ με τις ορχηστρικές μελωδικές νύξεις να στρώνουν χαλί στην καταιγιστική ηλεκτρική jazz-rock κιθάρα της εποχής των Cassiber, art rock σχήματος του οποίου ο Γκέμπελς ήταν μέλος (1982-1992). Ένας εκκωφαντικός

ηχητικός κεραυνός κλείνει το κομμάτι παραπέμποντας στην ιστορική διακοπή της παγκόσμιας πρεμιέρας του έργου λόγω διακοπής ρεύματος. Το τελευταίο κομμάτι με αποσπάσματα έργου του Μπέκετ αποδίδεται έξοχα μόνο από τις φωνές των μελών της Ensemble Modern Orchestra, σφραγίζοντας τη φιλοσοφία του πρότζεκτ. Ενδιάμεσα η ορχήστρα (με έδρα τη Φρανκφούρτη, πόλη του συνθέτη, πολλάκις συνεργαζόμενη μαζί του), άλλοτε με το συνολικό πυκνό της σώμα (πνευστά, έγχορδα, κρουστά), άλλοτε τμηματικά (εurythmic οργανικοί συνδυασμοί: κιθάρα, ακορντεόν, νταούλι) ή με μεμονωμένα σόλο (ένα μανιασμένο σαξόφωνο, μια υπόκωφη πιανιστική ανησυχιακή μελωδία, ένα μοναχικό κρουστό, ένας συριγμός εγχόρδου) υποστηρίζει το δράμα και αφήγημα του Γκέμπελς. Σχήμα με ανοικτό πνεύμα και ορίζοντες υπό την καθοδήγηση του Βιμπάγι Καζιμπόνι από τη Ζιμπάμπουε, απογειώνει τις συνθέσεις άλλοτε μέσα από απανωτές ανατροπές, ατονικές παρεκτροπές, ιλιγγιώδη ξαφνιάσματα κι άλλοτε μέσα από λυρικά μέρη απίστευτης ομορφιάς, ελεγειακούς μελωδικούς τρόπους.

Η ακρόαση του άλμπουμ είναι μια σπάνια εμπειρία. Ένα μουσικό σύμπαν εφιαλτικό όσο και μαγευτικό, πάντα συναρπαστικό στο φως και στο σκοτάδι του που περιβάλλει την ανθρώπινη φωνή, εμπνευση και πυρήνα του ξεχωριστού αυτού πρότζεκτ.

ENTER TO WIN

2 FLIGHT TICKETS
2 CONCERT TICKETS
3 NIGHTS IN PARIS

13 MAY 2023
GLORIA THE TOUR
AT ACCOR ARENA
PARIS, FRANCE

Cyprus
airways

FLYING YOU...
TO SAM SMITH

Visit @deejayradio_cyprus to enter the competition

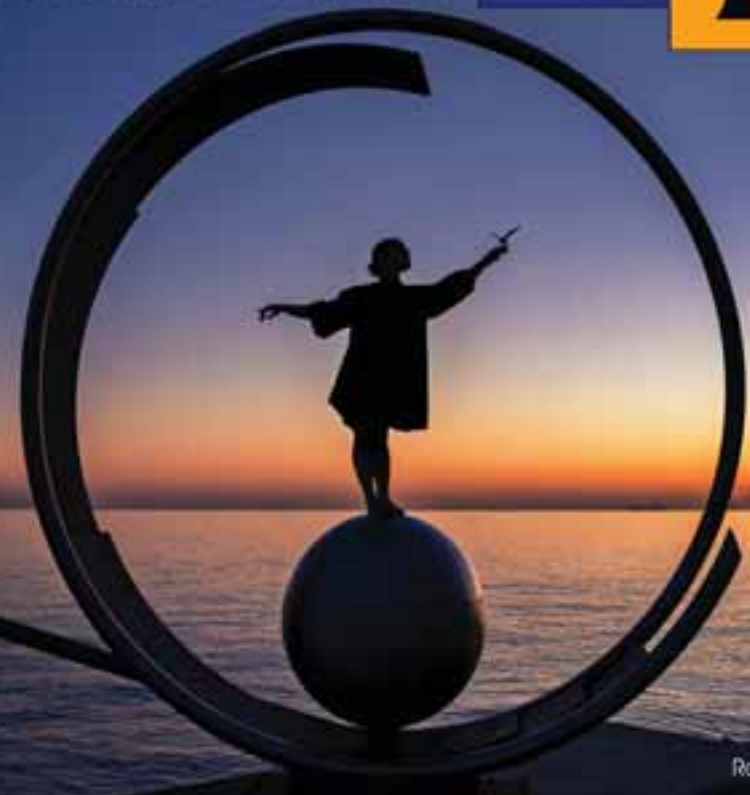
*Όροι και Προϋποθέσεις στο www.mydeejay.com.cy

Για τον άπληστο
και τον γοργισμένο

30 χρόνια

KANALI 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Kolonis

Ιλαροτραγωδία και στο βάθος ο ιρλανδικός εμφύλιος

Το νέο αριστούργημα του Μ. Μακ Ντόνα

Τα πνεύματα του Ινισέριν ★★☆☆½
ΔΡΑΜΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Μάρτιν Μακ Ντόνα
Ερμηνείες: Κόλιν Φάρελ, Μπρένταν Γκλίσον, Μπάρι Κίογκαν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Μία από τις δύο-τρεις κορυφαίες ταινίες της χρονιάς, υποψήφια για εννέα Όσκαρ, έρχεται αυτή την εβδομάδα στις αίθουσες. Ο σπουδαιότερος ίσως σύγχρονος σεναριογράφος του δυτικού σινεμά, Μάρτιν Μακ Ντόνα («Οι τρεις πινάκιδες έξω από το Εμπινγκ, στο Μίζουρι»), δημιουργεί εδώ έναν μοναδικό μύθο που μοιάζει

Το φιλμ, που έχει προταθεί για εννέα Όσκαρ, λειτουργεί ως προφανής αλληγορία πάνω στα δεινά του εμφυλίου.

άχρονος και μαζί άριστα τοποθετημένος στο ιστορικό του πλαίσιο. Βρισκόμαστε στο 1923 και ο εμφύλιος πόλεμος μαινεται στη ενδοχώρα της Ιρλανδίας. Απέναντι ωστόσο, στο (επινοημένο) νησάκι του Ινισέριν, τα πάντα κυλούν ειρηνικά και προβλέψιμα έως ανίας. Μέχρι τουλάχιστον ο Κολμ (Μπρένταν Γκλίσον) να αποφασίσει πως δεν θέλει πια να μιλάει στον κολλητό του φίλο, Πάντρικ (Κόλιν Φάρελ), και η ένταση να ξεκινήσει να θεριεύει. Σύντομα στο παιχνίδι θα μπει και ο περίγυρος, με πρώτους τον ατσούμπαλο νεαρό Ντόμινικ (Μπάρι Κίογκαν) και την καλόκαρδη αδελφή του Πάντρικ, Σιβόν (Κέρι Κόντον),

καθώς η κατάσταση σταδιακά ξεφεύγει από τον έλεγχο και το πρώτο... αίμα κυλάει.

Ο Μακ Ντόνα κατασκευάζει ένα φιλμ πολλαπλών επιπέδων, καλώντας τον θεατή να τα εξερευνήσει σύμφωνα με τις διαθέσεις του. Στο πρώτο πλάνο έχουμε ένα κλασικό ανδρικό bromance, το οποίο φτάνει στο τέλος του δίχως φανερά αιτία, αλλά με τρόπο ξεκάθαρα κωμικοτραγικό. Μη μπορώντας να κατανοήσει πώς ο φίλος του τον εγκαταλείπει ξαφνικά, ο Πάντρικ κάνει απεγνωσμένες προσπάθειες επανασύνδεσης, μέχρι που ο άλλος παίρνει δραστηκά, σοκαριστικά μέτρα. Οι διάλογοι των δύο, κάπου ανάμεσα στη μαύρη κωμωδία και στο απόλυτο δράμα, είναι απλώς απολαυστικοί, με τους Φάρελ και Γκλίσον να συνθέτουν ξανά το απίθανο δίδυμο που είδαμε και στην «Αποστολή στην Μπριζ».

Σε δεύτερο επίπεδο, το φιλμ λειτουργεί ως προφανής αλληγορία πάνω στα δεινά του εμφυλίου πολέμου. Ο παραλογισμός, η καταστροφή, οι παράπλευρες απώλειες είναι όλα εκεί, μαζί με τον πανταχού παρόντα θάνατο —ή την απόκοσμη γριούλα με το καμάκι, κατά Μακ Ντόνα— διαταράσσοντας την αρμονία ενός κατά τα άλλα μαγευτικά άγριου τοπίου, μέσα στο οποίο τοποθετείται η δράση. Αν, τέλος, κάποιος «σκάψει» ακόμη περισσότερο, θα βρει τη μελαγχολική συνειδητοποίηση μιας απόλυτης μοναξιάς, αυτής της δύναμης που αντιστέκεται σταθερά στην κοινωνική φύση του ανθρώπου. Και σίγουρα θα θαυμάσει την ιδιοφυΐα ενός έργου βαθιά τραγικού, το οποίο περιέργως σε κάνει να γελάς σχεδόν σε όλη τη διάρκειά του.

Ο Κολμ (Μπρένταν Γκλίσον - αριστερά) αποφασίζει πως δεν θέλει πια να μιλάει στον κολλητό του φίλο, Πάντρικ (Κόλιν Φάρελ). Η ένταση σταδιακά θεριεύει στο (επινοημένο) νησάκι του Ινισέριν, όπου τα πάντα κυλούν ειρηνικά και προβλέψιμα έως ανίας, ενώ ο εμφύλιος μαινεται στην υπόλοιπη Ιρλανδία, το 1923.

HOME CINEMA

Οι περιπέτειες της πρώτης Ιταλίδας δικηγόρου στην Ιστορία

Επάνω, η Ματίλντα ντε Ανγκελινς πρωταγωνιστεί στη σειρά του Netflix «Ο νόμος της Λίντια Πόετ». Κάτω, σκηνή από την ταινία «Η συνωμοσία του Καίρου», που είναι διαθέσιμη στο Cινοβο.

Ο νόμος της Λίντια Πόετ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ (2023)
Δημιουργός: Γκουίντο Ιουκουλάνο
Ερμηνείες: Ματίλντα ντε Ανγκελινς, Εντουάρντο Σκαρνέτα

Μια ολοκαίνουργια σειρά του Netflix μάς έρχεται από την Ιταλία για να μας αφηγηθεί την (αληθινή) ιστορία της πρώτης γυναίκας δικηγόρου στη γειτονική χώρα. Βρισκόμαστε στα τέλη του 19ου αιώνα και η Λίντια Πόετ έχει μόλις αποφοιτήσει από τη Νομική Σχολή και έχει περάσει της εξετάσεις του Δικηγορικού Σύλλογου. Καθώς όμως αναλαμβάνει μία από τις πρώτες υποθέσεις της, την υπεράσπιση ενός άνδρα που όλοι θεωρούν ένοχο δολοφονίας, νέα εμπόδια που έχουν να κάνουν με το φύλο της θα βρεθούν μπροστά της. Εκείνη θα βαλθεί να τα ξεπεράσει με τη βοήθεια του (όχι και τόσο πρόθυμου) αδελφού της, επίσης δικηγόρου, και ενός αιγιματικού δημοσιογράφου.

Η ιταλική σειρά έχει έντονη αστυνομική χροιά, αφού επί της ουσίας κάθε της επεισόδιο ασχολείται και με διαφορετική υπόθεση, η οποία λίγο ως πολύ καλύπτεται από ένα πέπλο μυστηρίου.

Σε ρόλο δικηγόρου-ντετέκτιβ βρίσκεται φυσικά η Λίντια Ποέτ, με τη μικρή το δέμας αλλά δυναμική παρουσία της Ματίλντα ντε Ανγκελινς να ξεχωρίζει. Προφανώς εδώ αυτό που έχει εξίσου μεγάλη σημασία είναι η ανάδειξη μιας ηρώνας που παλεύει να ανέλθει μέσα σε ένα αυστηρά ανδροκρατούμενο περιβάλλον, ωστόσο η σειρά δεν μένει εκεί· αντιθέτως, σκιαγραφεί επιτυχημένα την ατμόσφαιρα της εποχής, ενώ παράλληλα δημιουργεί μερικούς ακόμη ενδιαφέροντες χαρακτήρες. Τέλος, η επιλογή των διαφορετικών υποθέσεων σε κάθε επεισόδιο βοηθά να διατηρηθεί πιο εύκολα το ενδιαφέρον του θεατή και όχι μόνο για να δει «τι θα γίνει παρακάτω».

Η συνωμοσία του Καίρου ★★½
ΘΡΙΛΕΡ (2022)
Σκηνοθεσία: Ταρίκ Σαλέχ
Ερμηνείες: Φάρες Φάρες, Τσουφίκ Μπαρχόμ

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε την επίσημη πρόταση της Σουηδίας για τα Όσκαρ

του 2023, η οποία είναι η ταινία ενός... Αιγύπτιου.

Ο Ταρίκ Σαλέχ («Κάιρο εμπιστευτικό») θεωρείται ανεπιθύμητος στη χώρα του πατέρα του, ωστόσο αυτό δεν τον εμποδίζει να τοποθετήσει την ιστορία του στο ιστορικό τέμενος - Πανεπιστήμιο Αλ Αχζάρ του Καίρου. Εκεί, στην πιο ονομαστή θεολογική σχολή ολόκληρου του αραβικού κόσμου, καταφθάνει ο Ανταμ, γιος μιας φτωχής οικογένειας ψαράδων. Ταυτόχρονα ο μεγάλος ιμάμης, ηγέτης του πανεπιστημίου, πεθαίνει και η μάχη για τη διαδοχή του ξεκινά· ένας πόλεμος στον οποίο σύντομα ο Ανταμ θα γίνει πόντι των ισχυρών.

Το φιλμ του Σαλέχ θυμίζει κατασκοπικό θρίλερ, επιχειρώντας παράλληλα να σχολιάσει τις περιπλοκές συνθήκες και τις σχέσεις μεταξύ θρησκευτικής και κοσμικής εξουσίας, σε έναν κόσμο όπου η πρώτη παραμένει πανίσχυρη στη συνείδηση των ανθρώπων και η δεύτερη άμεσα εξαρτώμενη από τις διαθέσεις της. Η ταινία κέρδισε το βραβείο σεναρίου στο τελευταίο Φεστιβάλ Καννών. Στο Cινοβο από τις 28/2.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 10.10** Σε προσκυνών γλώσσα - (Ε)
- 11.00** Σπίτι στη φύση Πολιτιστική εκπομπή.
- 11.30** Κύπρος, ένα προσκυνήμα Ένα ταξίδι σε διάφορες εκκλησίες, μονές και παρεκκλήσια.
- 12.00** Play List - (Ε)
- 13.30** Καρναβαλιστική παρέλαση Απευθείας μετάδοση της καρναβαλιστικής παρέλασης από τη Λεμεσό.
- 18.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Νομητική)**
- 18.30** Γευστικό ταξίδι στο χωριό Εκπομπή μαγειρικής με τη Χρύση Λέφου.
- 19.00** Ειρήνη Πάσι - (Ε)
- 19.30** Κωμική σειρά εποχής. Μασκαράλίκια - (Ε)
- 20.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
- 21.00** Αθλητική Κυριακή
- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Άντρι Καρναντών.
- 23.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
- 23.05** Προσωπογραφίες - (Ε)
- 00.00** Εκείνη & Εκείνοι - (Ε)
- 01.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ** - (Ε)
- 01.45** Αθλητική Κυριακή - (Ε)
- 02.30** Σε προσκυνών γλώσσα - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

- 22.30** The nice guys
- 06.30** Το μικρό σπίτι στο λιβάδι - (Ε) Οικογενειακή σειρά.
- 07.20** Φλίπερ - (Ε) Οικογενειακή σειρά.
- 08.00** Παιδική ζώνη α. Παιχνίδια στην άμμο β. Όλι γ. Η Μνο ταξιδεύει δ. Τελετήματα ε. Ο Μπόμπρας στ. Η μικρή Λουλού ζ. Η Μία και εγώ η. Μπομπ ο μάστορας θ Τα Στρουμφάκια ι. Αστυνομός Σαϊνης ιι. Παιδική ζώνη - (Ε)
- 12.55** Παιδική ζώνη - (Ε)
- 15.30** Φλίπερ
- 16.20** Το μικρό σπίτι στο λιβάδι - (Ε)
- 17.05** Inside Beverly Hills - (Ε)
- 18.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Νομητική)**
- 18.30** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Αγγλική)**
- 18.40** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Τουρκική)**
- 19.00** Μαζί/Birlikte - (Ε)
- 20.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Νομητική)**
- 21.00** The Last Treasure Hunt Κοινωνική ταινία, με τους Κέιτ Μέρντοχ, Κάνις Έρικσον, κ.ά.
- 22.30** The nice guys Κωμωδία δράσης, με τους Ράσελ Κρόου, Ρίαν Γκόλνινγκ, κ.ά.
- 00.20** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ** - (Ε)
- 00.30** ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

- 21.00** Σαμός
- 06.00** Deal - (Ε)
- 07.00** My Greece - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με την Δέσποινα Βανδή.
- 08.00** Οικογενειακές ιστορίες - (Ε)
- 09.00** Επτά θανάσιμες πεθερές Ελληνική κωμική σειρά.
- 09.50** Χαββατοκύριακο με τον Μάνεσ
- 13.00** The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι γνώσεων, με τον Τάσο Τρύφωνος.
- 14.00** Το σόι σου - (Ε)
- 14.45** Αμφιβολίες - (Ε)
- 15.30** The Λούις Night Show - (Ε)
- 17.40** Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
- 18.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Νομητική)**
- 18.10** Μην αρχίζεις τη μουρμούρα (Συνέχεια)
- 18.45** TET- A-TET στον Alpha Talk show, με τον Τάσο Τρύφωνος.
- 20.00** **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
- 21.00** Σαμός Δραματική σειρά.
- 22.00** Η γη της ελιάς Δραματική σειρά.
- 00.15** Night Out Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 01.30** TET- A-TET στον Alpha - (Ε)
- 02.30** Κάμρα - (Ε)
- 03.45** Χαββατοκύριακο με τον Μάνεσ - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

- 22.15** Mission impossible II
- 06.20** Το πιο γλυκό μου ψέμα - (Ε)
- 07.10** Ο κόσμος να χαλάσει-(Ε)
- 08.40** Daddy Cool - (Ε)
- 09.30** Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κυριακή σειρά.
- 11.10** Super μπροσές - (Ε)
- 12.00** Υγεία πάνω απ' όλα
- 12.50** Ο πόλεμος των άστρων - (Ε) Ελληνική σειρά.
- 14.20** Casa De Mikel 4 - (Ε)
- 15.50** 5 X 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 16.40** Ποιος Παπαδόπουλος; - (Ε) Κωμική σειρά.
- 18.00** **Τα νέα του ANT1 σε 10΄**
- 18.15** Ποιος Παπαδόπουλος; - (Ε) (Συνέχεια)
- 18.30** Family Game Τηλεπαιχνίδι.
- 20.15** **Τα νέα του ANT1**
- 21.15** Ποιος θέλει να γίνει εκατομμυριούχος Τηλεπαιχνίδι γνώσεων.
- 22.15** Επικίνδυνη αποστολή 2 (Mission impossible II) Ταινία δράσης, με τους Τομ Κρουζ, Ντάγκρεϊ Σκοτ κ.α.
- 00.00** Chicago Fire - (Ε)
- 00.50** 4XXX4 - (Ε) Κωμική σειρά.
- 01.40** Ταμάρ - (Ε)
- 02.30** Στο καλό γλυκιά μου συμπεθέρα - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

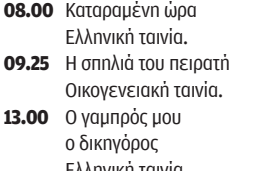
- 21.10** Το κόκκινο ποτάμι
- 06.00** Τώρα μαζί Ενήμερωτική εκπομπή, με την Ευλαμπία Ρέβη και τον Γιώργο Σιαδήμα.
- 09.50** OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
- 13.00** Τροχές της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη.
- 15.15** Επίλογος μαγειρικής Εκπομπή μαγειρικής, με τον Σταυρή Γεωργίου.
- 16.15** Τρία μίλια Κοινωνική σειρά.
- 17.15** Εικόνες - (Ε)
- 18.00** **OMEGA NEWS**
- 18.15** MasterChef 2023 Διαγωνισμός μαγειρικής.
- 20.10** **OMEGA NEWS**
- 21.10** Το κόκκινο ποτάμι Δραματική σειρά.
- 22.10** De Facto Σειρά ντοκιμαντέρ, με τον Σωτήρη Παρούτη.
- 23.10** Ό,τι αγαπάς Μουσική εκπομπή, με τον Πάνη Μπέζο.
- 01.10** OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
- 04.00** Χρυσές συνταγές από σπίτι - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής με την Γαλιάντα Παμοριτίδη.
- 05.00** Τρία μίλια - (Ε) Δραματική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

- 21.00** Survivor All Star
- 06.00** Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά.
- 07.00** Μόλις χθες - (Ε) Δραματική σειρά.
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 09.50** Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίου.
- 10.20** Βουράτε γεύονται - (Ε) Κωμική σειρά.
- 11.20** Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
- 12.30** Καλό μεσημέρακι (Best Of)
- 13.30** My Style Rocks - (Ε) Με την Κατερίνα Καραβάτου.
- 16.30** Γεγονιές στο πιάτο Εκπομπή μαγειρικής, με τον Δημήτρη Σκαρμούτσου.
- 17.20** Γεια σου Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Μαρία Μπακοδήμου
- 18.00** **Τα γεγονότα σε συντομία**
- 18.10** Γεια σου - (Συνέχεια)
- 19.00** Γλυκάνισος Δραματική σειρά.
- 20.00** **Τομές στα γεγονότα**
- 21.00** Survivor All Star Παιχνίδι επιβίωσης.
- 00.30** Γεγονότα σε τίτλους
- 00.40** Γλυκάνισος - (Ε)
- 02.20** Ήρθε κι έδεσε - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

- 08.00** Καταραμένη ώρα Ελληνική ταινία.
 - 09.25** Η σπηλιά του πειρατή Οικογενειακή ταινία.
 - 13.00** Ο γαμπρός μου ο δικηγόρος Ελληνική ταινία.
 - 19.10** Το σαφάρι του έρωτα Ρομαντική ταινία.
 - 21.00** Ξένη ταινία
 - 23.00** Ξένη ταινία
 - 01.00** Απόλυτη απάτη Περιπέτεια.
- PLUS** ΤΗΛ.: 22259000
- 07.55** Παιδικό παραμύθι
 - 09.00** Έξι ημενες γεύσεις - (Ε)
 - 13.30** Τα λέμε!
 - 15.00** Πας μαγειρεύοντας - (Ε)
 - 16.00** Τηλεαγορά
 - 17.30** Αόρατος φακός
 - 18.00** Quiz Fun
 - 19.40** Τα καλύτερα της αγοράς
 - 20.00** Ο καιρός
 - 20.30** Fatsa Book
 - 21.35** Το ταξίδι της ζωής
 - 22.30** Ξένη ταινία
 - 00.40** Ξένη ταινία
- EXTRA** ΤΗΛ.: 25715111
- 06.00** Παιδικό πρόγραμμα
 - 08.00** ΕΛΛ. κινηματογράφος
 - 14.00** Kismet - Δραματική σειρά
 - 15.50** Κινημ/φικές επιτυχίες
 - 16.25** ΕΛΛ. κινηματογράφος
 - 18.00** **Ειδήσεις (νομητική)**
 - 18.05** ΕΛΛ. κινηματογράφος
 - 19.45** **EXTRA News**
 - 20.20** Κινημ/φικές επιτυχίες
 - 21.00** Σουλεϊμάν ο μεγαλοπρεπής Δραματική σειρά.
 - 22.30** The world is not enough Ξένη ταινία.

MOVIES BEST

- 13.50** Badland
 - 07.00** Farewell Mr. Haffman
 - 09.00** Porto
 - 10.20** Last Call
 - 12.10** Wedding Daze
 - 13.50** Badland
 - 15.50** Ete 85 (Summer Of '85)
 - 17.40** Mom And Dad
 - 19.15** Trust
 - 21.00** Waiting For You
 - 22.45** End Of A Gun
 - 00.15** Abe
 - 01.45** Cosmic Sin
 - 03.15** Love Is Love Is Love
- GREEK CINEMA**
- 21.35** Ο ξηπόλυτος πρίγκιψ
 - 07.10** Ο φαντασμένος
 - 08.50** Ο ψεύτης
 - 10.20** Οι παράνομοι
 - 11.45** Τα κίτρινα γάντια
 - 13.05** Κάτι κουρασμένα παλικάρια
 - 14.40** Η χαρτοπαίχτρα
 - 16.20** Ένας μεγάλος έρωτας
 - 18.10** Ο τελευταίος πειρασμός
 - 20.00** Ο τρομοκράτης
 - 21.35** Ο ξηπόλυτος πρίγκιψ
 - 23.10** Εκείνος και εκείνη
 - 00.45** Ένας ξένοιαστος παλαβιάρης

Ανατέμνοντας την ανδρική ψυχή

Ο Θέμελης Γλυνάτσος σκηνοθετεί τον «Πύργο του Κυανοπώγωνα», τη νέα παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής

Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

«Για μένα στην αρχή του έργου υπάρχουν δύο άνθρωποι πολύ ερωτευμένοι. Ξεκινάω με ρεαλισμό: Ένας άνδρας και μια γυναίκα βρίσκονται μέσα σε ένα δωμάτιο, πίνουν το κρασί τους, μιλάνε, καϊδεύονται και φιλιούνται. Σιγά σιγά είναι σαν να εισβάλλουν μη κανονικά στοιχεία στη ζωή τους, μέχρι που σταδιακά καταλύεται η έννοια της πραγματικότητας απολύτως, και περνούν σε ένα δεύτερο τόπο, ένα χώρο-μη χώρο, ένα σύμπαν πολλαπλών πραγματικοτήτων, ψυχικών τραυμάτων, κρυμμένων αναμνήσεων».

Ο Θέμελης Γλυνάτσος είναι ο σκηνοθέτης της νέας παραγωγής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Η όπερα «Ο πύργος του Κυανοπώγωνα» του Ούγγρου συνθέτη Μπέλα Μπάρτοκ ξεκινάει τις παραστάσεις της στις 9 Μαρτίου. Καθώς συζητάμε, το εντυπωσιακό σκηνικό του διακεκριμένου και εξαιρετικά έμπειρου σκηνογράφου και ενδυματολόγου Λέσλι Τράβερς –ένας γκριζος όγκος ύψους σχεδόν 10 μέτρων που θυμίζει γλυπτό, σαν σμιλεμένος βράχος ή κύματα μιας άγριας θάλασσας– μοιάζει να καταπίνει το δωμάτιο των δύο εραστών. Το γαλλικό παραμύθι του Κυανοπώγωνα του Σαρλ Περό είναι μία από τις πιο αιμοσταγείς αφηγήσεις της δυτικής παράδο-

σης: μιλάει για έναν αριστοκράτη ο οποίος παντρεύεται νεαρές γυναίκες για να τις δολοφονήσει στη συνέχεια, όταν εκείνες αιφνιφούν την απαγόρευσή του να εξερευνηθούν το κάστρο του.

«Ωστόσο αυτός ο μύθος δεν ξεκινάει με τον Περό», λέει ο σκηνοθέτης. «Εκείνος είναι ο πρώτος που το έγραψε, και εκδόθηκε στο τέλος του 17ου αιώνα. Υπάρχουν όμως πολλοί φολκλοριστές που θεωρούν ότι το παραμύθι είναι παλιότερο, και προέρχεται από θρύλους της Βρετάνης. Ουσιαστι-

Αιματοβαμμένη ιστορία, «παραβολή» κοινωνικής συμμόρφωσης προς τις γυναίκες: «Μη ρωτάτε τα μυστικά του συζύγου, γιατί θα φάτε το κεφάλι σας».

κά αυτή η αιματοβαμμένη ιστορία, όπως όλα τα παραμύθια του Περό, ήταν “παραβολή” κοινωνικής συμμόρφωσης κυρίως προς τις γυναίκες. Στο συγκεκριμένο λέει: “Μη ρωτάτε τα μυστικά του συζύγου, γιατί θα φάτε το κεφάλι σας”. Φυσικά το μοτίβο της γυναίκας που παραβιάζει τους νόμους μιας εξουσίας, είναι αρχετυπικό: η

Πανδώρα, η Ψυχή στον μύθο του Ερώτα και της Ψυχής, η Εύα. Είναι πάντα μια γυναίκα που καταπατά το πρόσταγμα, κι έτσι ξετυλίγεται η αφήγηση. Αν δεν συμβεί αυτό, δεν έχουμε ιστορία».

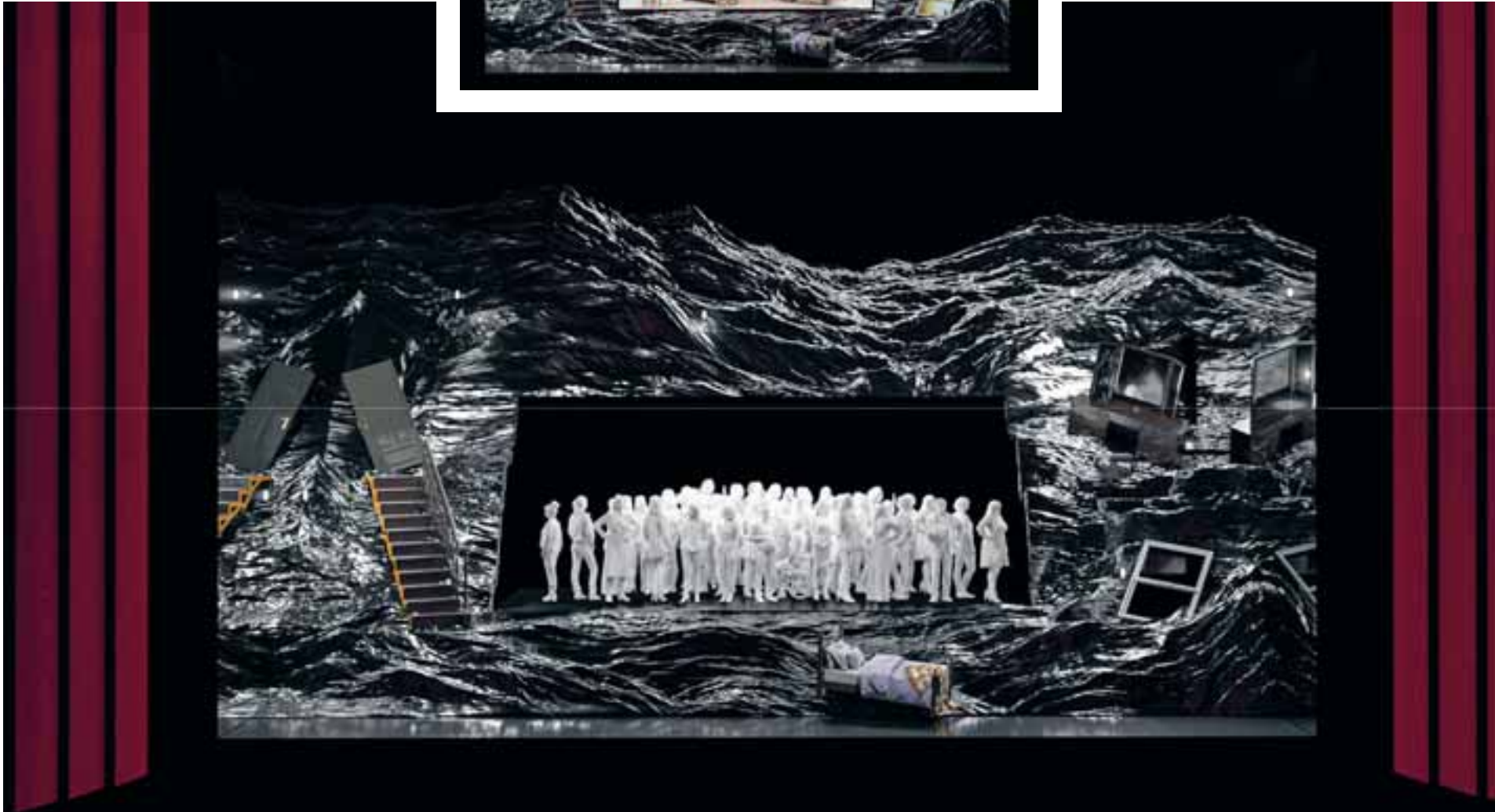
Στον «Πύργο του Κυανοπώγωνα» ο πλούσιος και ισχυρός ευγενής παντρεύεται τη νεαρή Ιουδήθ, και με πρόφαση ένα ταξίδι της αφήνει τα κλειδιά του κάστρου. Καθώς εκείνη θέλει να μάθει για το παρελθόν του συζύγου της, ανοίγει μία μία τις επτά πόρτες του κάστρου. Πίσω από καθεμία

Η σύνθεση του Μπέλα Μπάρτοκ αξιοποιεί τα πχοχρώματα 110 οργάνων, στα οποία περιλαμβάνεται και ο επιβλητικός ήχος του εκκλησιαστικού οργάνου.

ανακαλύπτει έναν διαφορετικό κόσμο, τα αμύθητα πλούτη, τον ηρωισμό και τη δόξα του συζύγου της, αλλά επίσης πόνο, δάκρυα, αίμα και σκληρότητα. Το συμβολιστικό λιμπρέτο του Μπέλα Μπαλάζ έδωσε την ευκαιρία στον Μπάρτοκ να συνθέσει μία από τις πιο εντυπωσιακές παρτιτούρες του, αξιοποιώντας τα πχοχρώματα των

οργάνων μιας εξαιρετικά μεγάλης ορχήστρας – αποτελείται από 110 όργανα και περιλαμβάνει έως και τον επιβλητικό ήχο του εκκλησιαστικού οργάνου.

«Ο Κυανοπώγωνας είχε γίνει αγαπημένη αφήγηση των συμβολιστών στη Γαλλία στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αι. Στη θέση αυτού του γκραν γκινιόλ παρελθόντος ο συμβολισμός βάζει τις βάσεις για μια ενδελεχή ανίχνευση της σχέσης ενός άνδρα και μιας γυναίκας και των στοιχείων που τη συνθέτουν: μυστήριο, ερωτισμός, βία. Στον Μπάρτοκ ειδικά υπεισέρχεται έντονα η έννοια του παρελθόντος», σχολιάζει ο κ. Γλυνάτσος. «Ο “Κυανοπώγωνας” του Μπάρτοκ είναι μία από τις πιο καθαρές και διεισδυτικές σκιαγραφίες της ανδρικής ψυχής. Ενώ αν δούμε την παρτιτούρα και το λιμπρέτο, ο ρόλος της Ιουδήθ είναι πολύ πιο περιπετειώδης από αυτόν του συζύγου της, εντέλει το έργο μιλάει για την τρομακτική μελαγχολία και μοναξιά που αισθάνεται αυτός ο άνδρας. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία από το κείμενο και τη μουσική, ότι εδώ δεν μιλάμε για μια ψυχοπαθολογική προσωπικότητα αλλά μάλλον για έναν κοινό άνθρωπο που παρακολουθεί την ευτυχία του να του φεύγει μέσα από τα χέρια. Και σε αυτό έγκεινται η έντονη συγκίνηση και η βεβαιότητα θλίψης του έργου».

Το εντυπωσιακό σκηνικό του Λέσλι Τράβερς –ένας γκριζος όγκος ύψους σχεδόν 10 μέτρων που θυμίζει σμιλεμένο βράχο ή κύματα άγριας θάλασσας– μοιάζει να καταπίνει το δωμάτιο των δύο εραστών.

«Αναπαριστάς αισθήσεις και ατμόσφαιρες, όχι τόσο νοήματα»

Η **συνεργασία** του Θέμελη Γλυνάτσου με τον Λέσλι Τράβερς κράτησε περισσότερο από ένα χρόνο, συγκεντρώνοντας εικόνες και ιδέες που θα μπορούσαν να εκφράζουν τη σκηνοθετική άποψη για την παράσταση, αλλά και όσα διαισθητικά γεννήθηκαν χάρη στη μουσική και το κείμενο. Η ανθρώπινη ψυχή είναι ένας λαβύρινθος με πολλά κρυφά σημεία και με κάποιον τρόπο έπρεπε να σχεδιαστεί μια τοπογραφία της. «Από την αρχή συμφωνήσαμε ότι η σκηνή θέλαμε να δείχνει ταυτόχρονα πολύ γεμάτη και πολύ άδεια. Ο χώρος που κατετοχόνη ορίζει την ανθρώπινη συνύπαρξη, ένα δωμάτιο, ξαφνικά εξαφανίζεται και το ζευγάρι βρίσκεται σε μια άβυσσο. Αλλά ακόμη κι εκεί παραμένουν πολύ ερωτευμέ-

νοι», εξηγεί ο σκηνοθέτης. Έτσι, ενώ στο πρώτο μέρος η δράση συμβαίνει μέσα στο δωμάτιο και η αφήγηση είναι μια εξερεύνηση των χώρων, στο δεύτερο μέρος το μαύρο, ψηλό κύμα αρπάζει και σκορπίζει τα «σπλάχνα» του δωματίου στο χάος, σαν καράβι που διαλύεται πάνω σε βράχο. «Η μουσική του Μπάρτοκ είναι πολύ χρήσιμη σε ό,τι αφορά την επί σκηνής κίνηση των χαρακτήρων. Μερικές φορές αυτό που λέω στους τραγουδιστές είναι “μην ακούτε εμένα, ακούστε τη μουσική. Θα σας πει τα πάντα για τον ρυθμό με τον οποίο πρέπει να κινηθείτε”. Υπάρχει ένα παλμός που επιταχύνεται, επιβραδύνεται ή ξεσπά με τεράστια ένταση αλλά διαθέτει εξαιρετική καθαρότητα», τονίζει ο κ. Γλυνά-

«Μερικές φορές αυτό που λέω στους τραγουδιστές είναι “μην ακούτε εμένα, ακούστε τη μουσική. Θα σας πει τα πάντα για τον ρυθμό με τον οποίο πρέπει να κινηθείτε”», λέει ο Θέμελης Γλυνάτσος.

τσος. «Η μουσική είναι ένα δεύτερο κείμενο, και πολλές φορές πιο σημαντική από το λιμπρέτο. Αλλά επειδή είναι ένα κείμενο χωρίς νοήματα, δουλεύεις τελείως διαφορετικά, δηλαδή σε οδηγεί στο να αναπαριστάς αισθήσεις και ατμόσφαιρες, όχι τόσο νοήματα».

Με σπουδές συγκριτικής λογοτεχνίας, αρχαίου και σύγχρονου θεάτρου στην Αγγλία, έχει σκηνοθετήσει έργα των Χάινερ Μίλερ, Στεφάν Μαλαρμέ, Σοφοκλή, Μπερνάρ-Μαρί Κολτές κ.ά., αλλά επίσης λυρικό θέατρο. Έως τώρα έχει υπογράψει δύο παραγωγές σύγχρονων όπερας στην Εναλλακτική Σκηνή. Τι τον κεντρίζει στην όπερα; «Η εξερεύνηση μιας “θεατρικής” σκηνοθεσίας με τραγουδιστές οι οποίοι

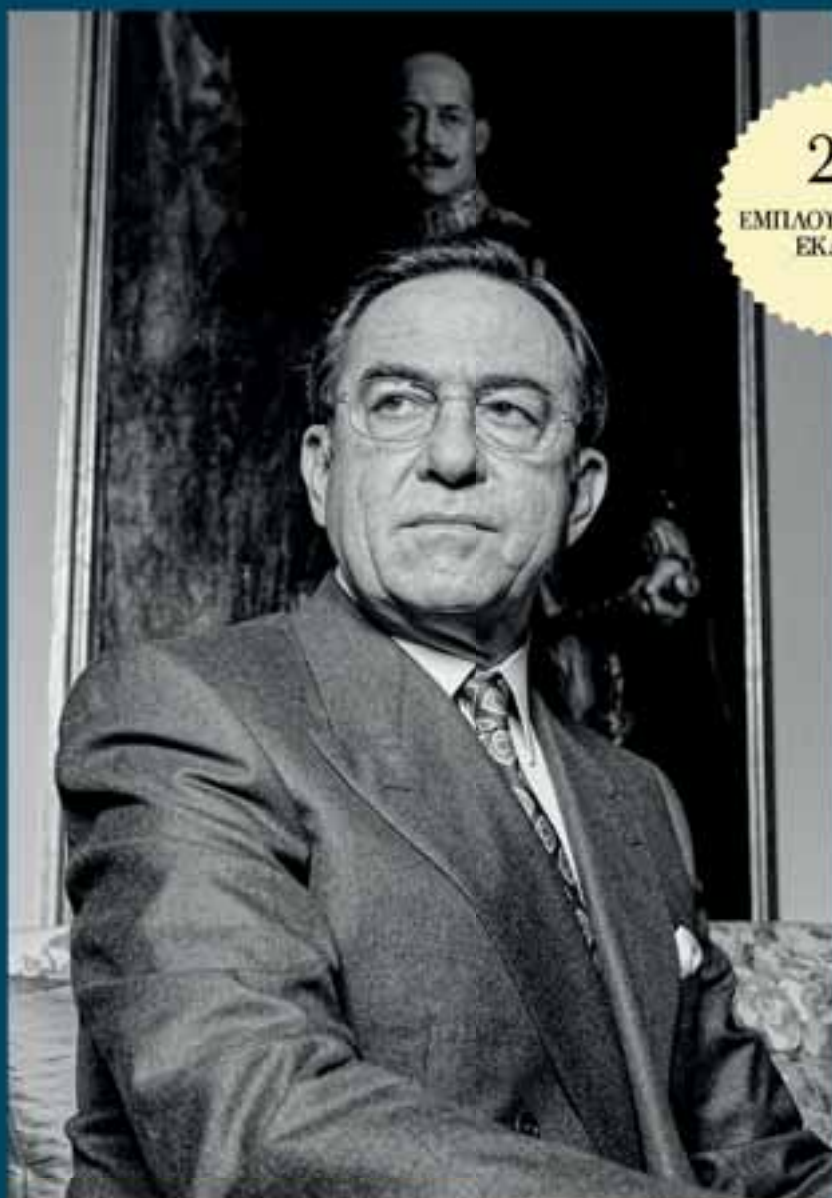
έχουν κάποιους περιορισμούς σε σχέση με το σώμα τους επειδή πρέπει να βγει ο ήχος. Επειδή μου αρέσει να χρησιμοποιώ αρκετά ακραίες σωματικότητες στους τραγουδιστές, είναι ενδιαφέρον να ψάχνω μαζί τους πώς θα πετύχω την εικόνα που χρειάζεται η σκηνοθεσία, χωρίς όμως να καταπατήσω τις βασικές ανάγκες του ερμηνευτή. Είναι πολύ ενδιαφέρον, δημιουργικό και αναπάντεχο».

«Ο πύργος του Κυανοπώγωνα» παρουσιάζεται σε μια σπονδυλωτή παράσταση μαζί με το κωμικό μονόπρακτο «Τζιάνι Σκίκι» του Πουτσίνι, σε σκηνοθεσία του Τζον Φούλτζεϊμ. Την ορχήστρα της ΕΛΣ διευθύνει ο διακεκριμένος αρχιμουσικός Βασίλης Χριστόπουλος.

Κυριακή
5/3

Κυκλοφορεί με
πλούσιο φωτογραφικό
υλικό και υπογραφές!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β΄

2η
ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΕΝΗ
ΕΚΔΟΣΗ

45 μήνες βασιλιάς

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Διάδοχος. Βασιλιάς. Έκπτωτος

Ο επίλογος
της μοναρχίας
στην Ελλάδα,
μέσα από
την πολυτάραχη
ζωή του τελευταίου
εκπροσώπου της,
όπως καταγράφεται
σε ένα συλλογικό
και πολυδιάστατο
έργο.

